

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL GÜVENLİK ÖRGÜTLERİNİN YÖNETSEL SORUNLARI VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİNİN İŞ
MEMNUNİYETİYLE İLGİLİ BİR ALAN ARAŞTIRMASI

İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gökhan İLHAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İsmail DALAY

İstanbul-2015

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Gökhan İLHAN
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Özel Güvenlik Örgütlerinin Yönetsel Sorunları Ve Çözüm Önerileri: Özel Güvenlik Personelinin İş Memnuniyetiyle İlgili Bir Alan Araştırması
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : İşletme
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 22.06.2015
- SAYFA SAYISI** : 161
- TEZ DANIŞMANI** : Prof. Dr. İsmail DALAY
- DİZİN TERİMLERİ** : Güvenlik Olgusu, Özel Güvenlik, Yönetsel Sorunlar Çerçevesinde Özel Güvenlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi, Genel Kolluk
- TÜRKÇE ÖZET** : Özel güvenlik örgütlerinin yönetsel sorunlarının tespitini ve uygun çözüm önerilerinin getirilmesini amaçlayan uygulamalı bir alan çalışmasıdır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Gökhan İLHAN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL GÜVENLİK ÖRGÜTLERİNİN YÖNETSEL SORUNLARI
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİNİN
İŞ MEMNUNİYETİYLE İLGİLİ BİR ALAN ARAŞTIRMASI

İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gökhan İLHAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İsmail DALAY

İstanbul-2015

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Gökhan İLHAN
22/06/2015

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Gökhan İLHAN'ın "Özel Güvenlik Örgütlerinin Yönetmel Sorunları Ve Çözüm Önerileri: Özel Güvenlik Personelinin İş Memnuniyetiyle İlgili Bir Alan Araştırması." adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İşletme anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. İsmail DALAY

(Danışman)

Üye

Yrd. Doç. Dr. Mustafa YURTTADUR

Üye

Yrd. Doç. Dr. Atıla HAZAR

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

... / ... / 2015

Doç. Dr. Ragıp Kutay KARACA

Enstitü Müdürü

ÖZET

Güvelik olgusu insanoğlunun var olmasından itibaren ihtiyaç haline gelmiş ve uygarlıkların gelişimine paralel olarak da güvenlik anlayışı da gelişmiştir. Ülkeler bu güvenlik olgusunun gelişim safhalarını kendi uygarlıklarının özelliklerini göz önünde bulundurarak özde aynı ancak uygulamalarda farklı örgütsel sistemler kurarak her devlet ülkesine uygulamaktadır. Bu bağlamda devletimiz kamu güvenliğini yurtiçi ve yurtdışında kolluk kuvvetleri aracılığı ile sağlamaktadır. Ancak son dönemde ihtiyaca hasıl olarak gerek kamu da gerekse de tüzel ve özel kurumlarda güvenliği sağlamada kolluğa yardımcı olarak özel güvenlik hizmetleri veren kurumlar boy göstermeye başlamıştır.

Ülkemizde özellikle 5188 sayılı yasa ile özel güvenlik çatısı altında bulunan özel güvenlik hizmeti veren teşkilatların, özel güvenlik hizmeti alan firmaların ve özel güvenlik personellerinin pozisyonları ile sorunları daha anlaşılır, şeffaf bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde yönetim, yönetimin (işlevleri) fonksiyonları, güvenliğin tanımı, Türkiye’de güvenlik hizmetlerinin yapılanmaları ile ilgili kavram ve detaylarından bahsedilmiş,

İkinci bölümünde özel güvenlik kavramı, önemi, tarihçesi, teşkilat yapısı, ihtiyaç hali, dünyada farklı özel güvenlik uygulamalarından bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Türkiye’de özel güvenlik kavramı ve tarihi gelişimi, ülkemiz açısından önemi ve ülkemizde özel güvenliğin hizmet sahaları ve faaliyet alanları, özel güvenlik teşkilatının yasal temelleri, yapısı, özel güvenlik personelinin alımı ve atanması, görevleri, yetkileri, özel güvenlik teşkilatlarında personele verilen temel eğitim ile sektörün karşılaştığı problemler ve geleceği konuları üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölümde Erzurum ilinde Atatürk Üniversitesinde görev yapan özel güvenlik görevlilerinin iş memnuniyetine ilişkin bir uygulama çalışması yapılmıştır.

Sonuç bölümünde sektörün problemleri ve çözümüne dair neler yapılabileceği, uzman görüşler, genel kolluk ile uyum içinde çalışmasına dair yapılması gerekenler ile özel güvenlik personelinin iş memnuniyetine ilişkin çıkarımları yorumlanmıştır.

Çalışmamızda özel güvenliğin kendini rakamsal olarak artırmasının yanında örgütleri büyütecek alt yapılarının (yasal, mesleki bilgi, hakları ve sosyolojik açıdan) daha fazla desteklenerek genel kolluk ile olan bağının güçlendirilmesi üzerinde durulmuştur.

Ölçme aracı olarak mevzuat kısmında ilgili literatür taraması, özel güvenlik hizmeti veren ve alan örgütlerin yöneticileri ile yüz yüze görüşme ve

gözlemlerden yararlanılmış ve son bölümde Erzurum ilinde Atatürk Üniversitesinde görev yapan özel güvenlik görevlilerinin iş memnuniyetine ilişkin tespit için de anket tekniğinden faydalanılacaktır. Söz konusu deneklerin kendilerine yöneltilen sorulara içtenlikle cevap verdikleri ön kabul edilmiş ve anket kendilerine tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Özel Güvenlik, Genel Kolluk, Erzurum

SUMMARY

The case has become a need for effective security since the existence of mankind and the safety concept developed in parallel with the development of civilization. Countries in essence, taking into account the characteristics of their civilization, the stage of development of these practices by establishing safety cases the same, but different organizational systems, which apply to every state in the country. In this context, our state offers through the domestic and international law enforcement public safety. However, recently both as output in both the public needs are also legal and law enforcement in helping to provide security in private institutions began to appear institutions that private security services.

In our country, especially the 5188 law on private security services to organizations under special security framework, private security services firms and private security positions of the problems with the staff more understandable, it has tried to put forward in a transparent manner.

In the first part of our study management, management (functions) function, the definition of security concepts and structures of the security services in Turkey mentioned the details,

The second part of the private security concept, importance, history, organization structure, the state needs, are discussed different special security applications worldwide.

In the third part private security concepts and historical development in Turkey, and Turkey's special importance for our country's security service areas and business sectors, the legal basis of the special security organization, its structure, the recruitment and appointment of private security personnel, duties, powers, faced by the sector with basic training given to the staff of a private security organization problems and focused on future issues.

Erzurum In the fourth chapter of a case study on private security guards working in the province of Ataturk University has made the job satisfaction.

What can be done about the sector's problems and solutions in the conclusion section, expert opinions, and what to do about the work in harmony with the general law enforcement and private security implications related to job satisfaction of employees it was reviewed.

In our study, a private security organization itself will grow numerically beside the increase of infrastructure (legal, professional knowledge, law and sociology) has focused on strengthening the bond between law enforcement more supported.

Literature relevant laws of the measurement tool will benefit from the survey technique for providing private security services and the area has been used face to face interview and observation studies with managers of organizations and final chapter in Erzurum of private security guards working in the province of Ataturk University identified related to job satisfaction. Sincerely, the subject of the questions posed to them adopted preliminary survey has been subjected to them and they answered.

Keywords: Security, Private Security, General Law Enforcement, Erzurum

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖZET.....	I
SUMMARY	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR.....	IX
TABLolar LİSTESİ	XI
GRAFİKLER LİSTESİ	XIV
EKLER LİSTESİ.....	XVI
ÖN SÖZ.....	XVII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
YÖNETSEL SORUNLAR ÇERÇEVESİNDE ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİNİN ÖRGÜTLENMESİ.....	5
1.1. YÖNETİM	5
1.1.1. Yönetim Tanımı ve Önemi	6
1.1.2. Geçmişten Günümüze Yönetim Anlayışı.....	7
1.2. YÖNETİMİN (İŞLEVLERİ) FONKSİYONLARI.....	9
1.2.1. Planlama.....	9
1.2.2. Organizasyon (Örgütlenme).....	10
1.2.3. Yürütme (Yöneltme).....	11
1.2.4. Koordinasyon (Eşgüdümleme).....	11
1.2.5. Denetleme (Kontrol).....	12
1.3. GÜVENLİĞİN TANIMI	13
1.3.1. Güvenlik Nedir?	15
1.3.2. Güvenliğin Kısa Tarihçesi	17
1.3.3. Güvenlik Hizmetlerinin Özellikleri.....	19
1.3.4. Birey ve Toplum Açısından Güvenlik	21
1.3.5. Güvenlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi	27
1.3.5.1. Merkezi yönetim anlayışlı güvenlik hizmetleri	27
1.3.5.2. Yerel yönetim anlayışlı güvenlik hizmetleri	28
1.3.5.3. Karma sistem yönetim anlayışlı güvenlik hizmetleri	30
1.4. TÜRKİYE'DE GÜVENLİK HİZMETLERİNİN YAPILANMALARI	32
1.4.1. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK).....	33
1.4.2. Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT).....	34
1.4.3. Genel Kolluk Örgütleri.....	35

1.4.3.1. Polis.....	35
1.4.3.2. Jandarma.....	38
1.4.3.3. Sahil güvenlik.....	39
1.4.3.4. Yardımcı kolluk	40
1.4.3.4.1. Çarşı ve mahalle bekçileri	40
1.4.3.4.2. Köy korucuları ve kır bekçileri	41
1.4.3.4.3. Kolluk yetkisi bulunan kamu görevlileri	41
1.4.4. Özel Kolluk Örgütleri.....	42
1.4.4.1. Belediye kolluğu.....	42
1.4.4.2. Çiftçi mallarının koruma bekçileri	43
1.4.4.3. Gümrük muhafaza memurları	44
1.4.4.4. Orman muhafaza memurları	44
1.4.4.5. Liman kolluğu.....	44
1.4.4.6. Hudut ve sahiller sağlık kolluğu.....	45
İKİNCİ BÖLÜM.....	46
ÖZEL GÜVENLİK.....	46
2.1. ÖZEL GÜVENLİK KAVRAMI VE FELSEFESİ	46
2.2. ÖZEL GÜVENLİK ÖNEMİ	47
2.3. ÖZEL GÜVENLİĞİN DÜNYA'DAKİ VE TÜRKİYE'DEKİ TARİHÇESİ	47
2.4. ÖZEL GÜVENLİĞİN KOLLUK HİZMETLERİNDEKİ YERİ	50
2.5. ÖZEL GÜVENLİĞE NEDEN İHTİYAÇ DUYULMUŞTUR ?	52
2.6. ÖZEL GÜVENLİK TEŞKİLATLARININ YAPISI.....	54
2.6.1. Özel Güvenlik Şirketleri.....	54
2.6.2. Özel Güvenlik Birimleri.....	56
2.6.3. Alarm Merkezleri.....	57
2.6.4. Özel Güvenlik Eğitim Kurumları	58
2.7. GLOBALLEŞEN DÜNYADA ÖZEL GÜVENLİK ÖRGÜTLERİNE GENEL	
BAKIŞ	58
2.7.1. Dünyada Özel Güvenlik	58
2.7.2. Farklı Avrupa Ülkelerinde ve ABD'de Özel Güvenlik Anlayışı.....	59
2.7.2.1.Özel güvenlik endüstrisinin hizmet alanı	60
2.7.2.2. Yasal boyutu.....	61
2.7.2.2.1. Hollanda	61
2.7.2.2.2. Belçika.....	62
2.7.2.2.3. Almanya.....	63
2.7.2.2.4. İngiltere.....	64
2.7.2.2.5. ABD	65

2.7.2.2.6. Kanada.....	66
2.7.2.2.7. Danimarka.....	67
2.7.3. AVRUPA ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİ KONFEDERASYONU	68
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	70
TÜRKİYE'DE ÖZEL GÜVENLİK OLGUSU	70
3.1. TÜRKİYE'DE ÖZEL GÜVENLİK KAVRAMI.....	70
3.2. TÜRKİYE AÇISINDAN ÖNEMİ.....	71
3.3. ÜLKEMİZDE ÖZEL GÜVENLİĞİN HİZMET SAHALARI VE FAALİYET ALANLARI	73
3.4. ÖZEL GÜVENLİK TEŞKİLATININ YASAL TEMELLERİ.....	74
3.4.1. 2495 Sayılı Yasa.....	76
3.4.2. 5188 Sayılı Yasa.....	78
3.5. ÖZEL GÜVENLİK KOMİSYONU İLE TEŞKİLAT ARASINDAKİ BAĞ	83
3.6. ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİNİN NİTELİĞİ, ALIMI VE ATANMASI	83
3.7. ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİNİN GÖREVLERİ.....	85
3.7.1. Önleyici Görevleri	86
3.7.2. Olay Yeri Ve Korunması İle İlgili Görevleri	86
3.7.3. İdari Görevleri	87
3.7.4. Görevli Personelin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar.....	87
3.8. ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİNİN YETKİLERİ.....	88
3.8.1. Genel Olarak Yetkileri.....	89
3.8.2. Durdurma Yetkisi	91
3.8.3. Kimlik Sorma Yetkisi	91
3.8.4. Yakalama Yetkisi	91
3.8.5. Arama Yetkileri	92
3.8.6. Zor Kullanma Yetkisi.....	93
3.8.7. Silah Taşıma Ve Kullanma Yetkisi	94
3.8.8. El Koyma (Zapt Etme) Yetkisi	94
3.9. ÖZEL GÜVENLİK TEŞKİLATLARINDA PERSONELE VERİLEN EĞİTİM	95
3.10. ÖZEL GÜVENLİĞİN PROBLEMLERİ VE GELEEEĞİ.....	97
3.10.1. Özel Güvenliğin Ülkemizdeki Problemleri Ve Çözüm Yolları	98
3.10.1.1. Eğitim problemi	102
3.10.1.2. Genel kolluk ve özel kolluk ilişkisindeki yetki karmaşası.....	105
3.10.1.3. Özlük haklarındaki eksiklikler	106
3.10.1.4. Dernek kurma ve sendikal hakları ile özgürlükleri	107
3.10.2. Ülkemizde Özel Güvenliğin Denetlenmesi Ve Karşılaşılan Problemler	108

3.10.3. Özel Güvenliğin Gelecekteki Yeri.....	110
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	113
ERZURUM ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNDE GÖREV YAPAN ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN İŞ MEMNUNİYETİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA	113
4.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	113
4.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	113
4.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	114
4.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLARI.....	114
4.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİĞİ	115
4.6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	116
4.6.1. Özel Güvenlik Görevlilerine Uygulanan Anketlerden Elde Edilen Bulgular	117
4.6.2. Özel Güvenlik Hizmeti Veren Kurum Yöneticileri Yüz yüze Görüşmeler Neticesi Elde Edilen Bulgular	142
4.6.3. Özel Güvenlik Hizmeti Satın Alan Erzurum Atatürk Üniversitesi Yetkilileri İle Yüzyüze Görüşmeler Neticesi Elde Edilen Bulgular	148
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	150
KAYNAKÇA	157
EKLER	-

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:AVRUPA BİRLİĞİ
ABD	:AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
AİHM	:AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
ASEAN	:ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATIONS (GÜNEYDOĞU ASYA ULUSLAR BİRLİĞİ)
BM	:BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
CMK	:CEZA MUHAKEMESİ KANUNU
CoESS	:AVRUPA ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİ KONFEDERASYONU
EGM	:EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ETK	:EMNİYET TEŞKİLATI KANUNU
FBI	:FEDERAL BUREAU INVESTIGATION (FEDERAL SORUŞTURMA BÜROSU)
İLO	:ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ
KDV	:KATMA DEĞER VERGİSİ
KİK	:KAMU İHALE KANUNU
MİT	:MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI
NATO	:NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION (KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASI)
ÖGF	:ÖZEL GÜVENLİK FEDERASYONU
ÖGG	:ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİ
ÖGHDK	:ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİNE DAİR KANUN
ÖGHDKUIY	:ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİNE DAİR KANUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK
PVSK	:POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNU

SIA	:GÜVENLİK SANAYİ OTORİTESİ
SSCB	:SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ
STK	:SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI
TCK	:TÜRK CEZA KANUNU
TDK	:TÜRK DİL KURUMU
TOBB	:TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
TSK	:TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ
TTK	:TÜRK TİCARET KANUNU
VB	:VE BENZERİ
YÖK	:YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
WB	:DÜNYA BANKASI
WHO	:DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ

TABLolar LİSTESİ

SAYFA

Tablo-1: Emniyet Genel Müdürlüğünün Hizmetleri Sınıflarına Göre Personel Dağılımı	38
Tablo-2: Genel Kolluk İle Özel Güvenlik Karşılaştırması	50
Tablo-3: Bazı AB Ülkelerindeki Özel Güvenlik Şirket ve Eleman Sayısı	59
Tablo-4: Türkiye’de Özel Güvenliğe İlişkin Başlıca Düzenlemeler	78
Tablo-5: 2008-2015 Yıllarına Ait Polis Bölgesi ÖGG İstatistikleri	79
Tablo-6: 2008-2015 Yıllarına Ait Polis Bölgesi Özel Güvenlik İstatistikleri	80
Tablo-7: Ülke Geneli Sorumluluk Bölgesine Göre Özel Güvenlik Sektörü İstatistikleri	80
Tablo-8: Cinsiyete Göre Dağılım	116
Tablo-9: Yaşa Göre Dağılım	117
Tablo-10: Medeni Duruma Göre Dağılım	117
Tablo-11: Eğitim Duruma Göre Dağılım	118
Tablo-12: Özel Güvenlik Görevinde Çalışma Süresi Duruma Göre Dağılım	118
Tablo-13: Aylık Ücret Duruma Göre Dağılım	119
Tablo-14: Görev Ünvan Duruma Göre Dağılım	120
Tablo-15: Özel Güvenlik Görevlisi Olma Nedenine Göre Dağılım	121
Tablo-16: Özel Güvenlik Görevlisi Olarak Çalışmaktan Memnunluk Durumuna Göre Dağılım	121
Tablo-17: İşe Başladıktan Sonra Pişmanlık Durumuna Göre Dağılım	122
Tablo-18: Pişmanlık Nedeni Durumuna Göre Dağılım	123
Tablo-19: Özel Güvenlik Mesleğinden Ayrılmayı Düşünme Durumuna Göre Dağılım	124
Tablo-20: Ayrıılma Nedeni Durumuna Göre Dağılım	125

Tablo-21: 5188 Sayılı Kanun Hakkında Bilgi Durumuna Göre Dağılım.....	126
Tablo-22: 5188 Sayılı Kanunun Görevi İfa Etmede Yeterlilik Durumuna Göre Dağılım.....	126
Tablo-23: Özel Güvenliğin Yetkileri Artırımı Durumuna Göre Dağılım	127
Tablo-24: Görev İfasında Yetkileri Kısıtlayan Sebep Durumuna Göre Dağılım.....	127
Tablo-25: Özel Güvenliği İlgilendiren Düzenlemeleri (yönetmelik, emir yazı vb.) Takip Edebilme Durumuna Göre Dağılım	128
Tablo-26: Özel Güvenlik Görevlileri Diğer Kolluk Görevlilerinin (Polis, Jandarma) Sahip Olduğu Kanuni Hak Ve Yetkiler İle Sosyal Haklara Sahiplik Durumuna Göre Dağılım.....	129
Tablo-27: Ödenen Ücretin Yeterli Olup Olmaması Durumuna Göre Dağılım	130
Tablo-28: Görev İfasında Kendine Ve Amirlerine Güven Durumuna Göre Dağılım	130
Tablo-29: İşten Çıkarılmalarda Ve Cezalandırma İşlemlerinde Keyfi Uygulamalara Dair Değişkenlere Göre Dağılım	131
Tablo-30: Özel Güvenlik Mesleği Yapmadan Önce Özel Güvenlik Görevlilerine Karşı Görüşe Dair Değişkenlere Göre Dağılım	132
Tablo-31: Diğer İnsanlara Özel Güvenlik Görevlisi Olmasını Tavsiye Etme Yönündeki Değişkenlere Göre Dağılım	133
Tablo-32: Vatandaşın, Özel Güvenlik Görevlilerine Bakış Açısına Dair Değişkenlere Göre Dağılım	133
Tablo-33: Vatandaşın Kolluk Kuvvetine Gösterdiği Saygıyı Özel Güvenlik Görevlilerine Göstermesine Dair Değişkenlere Göre Dağılım	134
Tablo-34: Genel Kolluğun Özel Güvenliğe Bakış Açısını Belirten Değişkenlere Göre Dağılım.....	135
Tablo-35: Özel Güvenlik Hizmetlerinin Ve Görevlilerinin Gelecekte Güvenliği Sağlayan Genel Ve Özel Kolluk Kuvvetlerinin Yerini Alıp Alamayacağına Dair Değişkenlere Göre Dağılım	136

Tablo-36: Atatürk Üniversitesinde Özel Güvenlik Personeli Görevlerini İfa Ederken Öğrenciler Ve Personelin Yardımcı Olup Olmamasına Dair Değişkenlere Göre Dağılımı	137
Tablo-37: Görev İfasında Karşılaşılan Sorunlar Karşısında Genel Kolluğun Yardımcı Olup Olmamasına Dair Değişkenlere Göre Dağılım	138
Tablo-38: Özel Güvenlik Personelinin Üniversiteden, Biriminde Beklentilerine Dair Değişkenlere Göre Dağılım	139
Tablo-39: Özel Güvenlik Personelinin Genel Kolluk Kuvvetlerinden Beklentilere Dair Değişkenlere Göre Dağılımı.....	140

GRAFİKLER LİSTESİ

	SAYFA
Grafik-1: Cinsiyete Göre Dağılım	116
Grafik-2: Yaşa Göre Dağılım.....	117
Grafik-3: Medeni Duruma Göre Dağılım.....	117
Grafik-4: Eğitim Duruma Göre Dağılım	118
Grafik-5: Özel Güvenlik Görevinde Çalışma Süresi Duruma Göre Dağılım	119
Grafik-6: Aylık Ücret Duruma Göre Dağılım	119
Grafik-7: Görev Ünvan Duruma Göre Dağılım	120
Grafik-8: Özel Güvenlik Görevlisi Olma Nedenine Göre Dağılım.....	121
Grafik-9: Özel Güvenlik Görevlisi Olarak Çalışmaktan Memnuluk Durumuna Göre Dağılım	122
Grafik-10: İşe Başladıktan Sonra Pişmanlık Durumuna Göre Dağılım.....	122
Grafik-11: Pişmanlık Nedeni Durumuna Göre Dağılım	123
Grafik-12: Özel Güvenlik Mesleğinden Ayrılmayı Düşünme Durumuna Göre Dağılım	124
Grafik-13: Ayrıılma Nedeni Durumuna Göre Dağılım	125
Grafik-14: 5188 Sayılı Kanun Hakkında Bilgi Durumuna Göre Dağılım	126
Grafik-15: 5188 Sayılı Kanunun Görevi İfa Etmede Yeterlilik Durumuna Göre Dağılım	126
Grafik-16: Özel Güvenliğin Yetkileri Artırımı Durumuna Göre Dağılım	127
Grafik-17: Görev İfasında Yetkileri Kısıtlayan Sebep Durumuna Göre Dağılım	128
Grafik-18: Özel Güvenliği İlgilendiren Düzenlemeleri (yönetmelik, emir yazı vb.) Takip Edebilme Durumuna Göre Dağılım	129
Grafik-19: Özel Güvenlik Görevlileri Diğer Kolluk Görevlilerinin (Polis, Jandarma) Sahip Olduğu Kanuni Hak Ve Yetkiler İle Sosyal Haklara Sahiplik Durumuna Göre Dağılım	129

Grafik-20: Ödenen Ücretin Yeterli Olup Olmaması Durumuna Göre Dağılım	130
Grafik-21: Görev İfasında Kendine Ve Amirlerine Güven Durumuna Göre Dağılım	131
Grafik-22: İşten Çıkarılmalarda Ve Cezalandırma İşlemlerinde Keyfi Uygulamalara Dair Değişkenlere Göre Dağılım	131
Grafik-23: Özel Güvenlik Mesleği Yapmadan Önce Özel Güvenlik Görevlilerine Karşı Görüşe Dair Değişkenlere Göre Dağılım	132
Grafik-24: Diğer İnsanlara Özel Güvenlik Görevlisi Olmasını Tavsiye Etme Yönündeki Değişkenlere Göre Dağılım	133
Grafik-25: Vatandaşın, Özel Güvenlik Görevlilerine Bakış Açısına Dair Değişkenlere Göre Dağılım	134
Grafik-26: Vatandaşın Kolluk Kuvvetine Gösterdiği Saygıyı Özel Güvenlik Görevlilerine Göstermesine Dair Değişkenlere Göre Dağılım	135
Grafik-27: Genel Kolluğun Özel Güvenliğe Bakış Açısını Belirten Değişkenlere Göre Dağılım	136
Grafik-28: Özel Güvenlik Hizmetlerinin Ve Görevlilerinin Gelecekte Güvenliği Sağlayan Genel Ve Özel Kolluk Kuvvetlerinin Yerini Alıp Alamayacağına Dair Değişkenlere Göre Dağılım.....	137
Grafik-29: Atatürk Üniversitesinde Özel Güvenlik Personeli Görevlerini İfa Ederken Öğrenciler Ve Personelin Yardımcı Olup Olmamasına Dair Değişkenlere Göre Dağılımı	137
Grafik-30: Görev İfasında Karşılaşılan Sorunlar Karşısında Genel Kolluğun Yardımcı Olup Olmamasına Dair Değişkenlere Göre Dağılım.....	138
Grafik-31: Özel Güvenlik Personelinin Üniversiteden, Biriminde Beklentilerine Dair Değişkenlere Göre Dağılım.....	139
Grafik-32: Özel Güvenlik Personelinin Genel Kolluk Kuvvetlerinden Beklentilere Dair Değişkenlere Göre Dağılımı	140

EKLER LİSTESİ

EK-A : ANKET SORULARI

ÖNSÖZ

İnsanın var olmasından buyana vazgeçilmez gereksinimlerinin başında gelen güvenlik ihtiyacı devletlerin tekelinde kolluk organları tarafından yürütülmekte ve birinci vazifelerini oluşturmaktadır. Zira bu devletin ayakta kalabilmesinin birinci koşuludur. Bireyin ve toplumun can ve mal güvenliğini korumak adına gelişen şartlara ve ihtiyaçların sonucu olarak güvenlik birimleri özelleştirme yoluna gidilerek türevlendirilmiş, yasal alt yapıları hazırlanarak özel güvenlik birimleri/şirketleri/eğitim kurumları ile alarm merkezlerinin kurulmasına izin verilmiştir.

Kısa zamanda sayıları hızla artan özel güvenlik hizmeti sunan kurumlar devletin resmi kolluk kuvvetleri üzerindeki yükün bir bölümünü azaltmışlardır.

Tez çalışmam ile özel güvenlik hizmetlerinin yönetsel problemlerinin çözümü ile özel güvenlik personelinin iş doyumuna dair gelişimine katkıda bulunabileceğim bundan mutluluk duyacağım. Bu gaye ile yapmış olduğum tez çalışmamın özel güvenlik hizmetlerine özellikle de personelin iş memnuniyetinin artırımına katkı sağlamasını ümit ediyorum.

Yaptığım çalışma boyunca bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen yönlendirmeleriyle yardımcı olan, birlikte çalışmaktan büyük onur duyduğum ve keyif aldığım, her zaman saygı ve hürmetle hatırlayacağım Tez danışmanım sayın Prof. Dr. İsmail DALAY'a, eğitim dünyama katkıda bulunan İstanbul Gelişim Üniversitesi hocalarıma, enstitü çalışanlarına ayrıca moral ve desteğiyle hep yanımda olan, beni motive eden eşim Birgül İLHAN'a;

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gökhan İLHAN

GİRİŞ

Temel olarak insanoğlu doğumundan ölümüne kadar her ne sebepten olursa olsun malına, canına, ırzına karşı huzurunu kaçırarak türlü tehlikeler ile mücadele etmiş doğası gereği de kendisini güven içinde hissetme çevresine de güven vermeyi arzulamıştır. Bu bireyi hem fiziksel hem de psikolojik olarak rahatlatmaktadır. Güvenlik ihtiyacı bireyin zamanla kendini, ailesini, çevresini korumasına yeterli olmadığı durumlarda gerekirse kendisinden birtakım (hak ve hürriyetlerinden) feragatta bulunarak güvenliklerinin sağlanmasını devlet denilen otoriteye bırakmıştır. Ünlü bilim adamı Abraham Maslow, güvenlik olgusunu ihtiyaçlar piramidinde ikinci sıraya yerleştirerek önemine vurgu yapmıştır. Genel olarak güvenlik tanımı Türk Dil Kurumuna (TDK) göre; Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet olarak tanımlanmaktadır.

Devlet iç ve dışta güvelğini sağladığı sürece var olacaktır. Devletin varlığının temelinde birey ve toplum için varolmasının ilkeleri esastır. Bu sebeptendir ki güvenlik ve emniyet olgusu devletlerin en önemli birinci derecede sorumlu olduğu, ilgilendiği, ekonomik açıdan büyük yatırımların yapıldığı bir alandır. Devletler bilmektedir ki bu düşünce varoluş sebeplerinin başında gelmektedir. Nitekim kamusal olarak yürütülen güvenlik faaliyetlerinin özel kişi veya firmalara devretmek veyahut yetkilerin bir kısmını bırakmak uzun soluklu düşünöldüğünde yurttaşlık ve devlet kavramlarının ve bunların alt başlıklarının değişmesine neden olabilecek hem günümüzü hem de geleceğimizi ilgilendiren bir durumdur ki şahıların, politikacıların, kurum/kuruluşların, sivil toplum kuruluşların ve devletin keyfi uygulamalarına bırakılmayacak kadar önemli mevzudur. Sosyal, hukuk ve demokratik devletin gereği olarak tüm bunların ve toplumun ortak görüşü alınarak karar alınması gereken bir konudur.

İnsanlar toplumlari, toplumlar uygarlıklari meydana getirmiş böylece diğer tüm alanlarda olduğu gibi güvenlik olgusunun sistemli bir hal alma zorunluluğu gerçeği ortaya çıkmıştır. Geçmişten günümüze kadar uygarlıklar geliştikçe buna paralel olarak suç ve suç unsurlarının çeşitliliği artmakta devletlerde buna refleks olarak vatandaşının güvenliğini sağlamak için güvenlik anlayışında, güvenlik sisteminde, kamu kurumlarında değişikliklere, yenilikler yapmaya özen göstermektedir. Güvenlik tedbirlerinin ilk etapdaki amacı suç oluşmadan önce caydırıcılıktır. Böylelikle potansiyel suç işleme eğiliminde olanların vaz geçmelerinin sağlanmasıdır. Bunu sağlamanın yollarından biri ise, suç işleme eğilimindekilerin eylemlerini gerçekleştirmelerini sağlayacak imkânlardan mahrum bırakmaktır.

XXI. yüzyılın ilk çeyreğini yaşadığımız bu dönemde suç, suç unsurları, suçun işleniş şekli yaşanan teknolojik gelişmelere bağlı olarak çok çeşitlilik göstermekte

özellikle ülkemizde terör olayları artmaktadır. Karşılaşılan bunca tehlikeler karşısında devlet varlığını, otoritesini sağlayabilmesi, iç güvenlikte emniyet ve asayiş tesis etmesi için genel kolluk kuvvetlerinden (polis-jandarma-sahil güvenlik) faydalanmaktadır. Personel, hiyerarşik düzen, maddi imkânlar, araç ve gereç eksikliği, yasal boşluklardan dolayı personel görevini ifa ederken kendini güvensiz hissetmesi, cezai yaptırımlar gibi birçok nedenlerden dolayı bu her zaman yeterli düzeyde olamamaktadır. Bu da genel kolluğun asli görevlerini uygulama noktasında birçok problemlere neden olmaktadır. Genel kolluk gelişen ve değişen mevcut koşullara cevap verememekte, yetişememektedir.

Günümüzde olası sorunların giderilmesi için gerek genel kolluğa yardımcı olması gerekse de teknolojik, ekonomik gelişmelere bağlı olarak kamu, özel kişi ve özel sektörün güvenliğini tahsis etmek için güvenlik hizmetlerinde de özelleştirme yoluna gidilmekte problemlere cevap verilmeye çalışılmaktadır. Batı dünyasında özel güvenlik daha çok ekonomik gelişmeler ile sanayileşmenin artması ile ihtiyaç haline gelirken ülkemizde daha çok terör olaylarının artması ile güvenlik güçlerinin iş yükünü azaltmak maksadıyla ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de son zamanlarda sayıları hızla artan özel güvenlik hizmetleri maalesef hala yasal zemine sağlıklı bir şekilde oturtulmamıştır. Özel güvenlikle ilgili ilk yasal düzenlemeler gündeme 1966 yılında barajların güvenliğinin sağlanması adı altında gelmiş fakat yasa hazırlansa da kanun çıkmamıştır. Bundan sonra da 1981 yılında 2495 sayılı Bazı Kurum Ve Kuruluşların Korunması Ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun ile ilk yasal dayanağı oluşturulmuş fakat gelişen şartlar karşısında yetersiz ve ihtiyaçlara cevap verememiş 2004 yılında 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun çıkartılarak devlete ekonomik kazanç getiren, istihdam sahası yaratarak işsizliği azaltan, ticareti canlandıran en önemlisi de gereksiz görevlendirmelerin önüne geçerek genel kolluğun iş yükünü azaltıp asli görevlerini hızlı, etkili, etkin, verimli yapmalarını sağlayan özel güvenlik sektörünün önü açılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu kanun ile 2495 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 2004 yılında çıkarılan 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun’da yıllardır düzensiz faaliyet gösteren özel güvenlik teşkilatı ve çalışan özel güvenlik personeli kanun koruması altına alınmış, yetki ve sorumlulukları, eğitimi ve hukuki sorumlulukları açıkça belirtilmiştir. Ne var ki halen uygulamalarda karşılaşılan sorunlar, kanundaki boşluklardan kaynaklanan eksiklikler neticesinde özel güvenlik sektörü hala durumundan memnun olmamakla birlikte devlet büyüklerinden kendilerine yönelik olumlu daha kapsamlı çalışmalar beklentisi içerisinde.

Tezimiz de toplumsal yaşam içerisinde önemli bir yere sahip olan özel güvenlik sisteminin yönetsel sorunları, hukuki yapısı ve sorunları, devletin resmi

güvenlik kurumlarıyla olan ilişkisi, yapılanması, uluslararası arenada ki durumu gibi konular üzerinde durulacak olup; çalışmamızın amacı, güvenlik denilen olgunun dünyada ve Türkiye'de çıkış nedenine, gelişimine ve karşılaşılan sorunlarına bilimsel paradigma getirmektir. Güvenlik sektörü hangi noktada yer almakta ve nerede olmalıdır? Küreselleşen dünyanın geleceğinde hangi noktalara ulaşacaktır? Sorularına cevap aranacaktır. Güvenlik hizmeti bir kamu hizmeti olduğundan toplumlar açısından önem arz etmektedir. Bu yüzden güvenlik olgusunu holistik bir düşünce yapısıyla ele alıp değerlendirmemiz gerekmektedir. Özel güvenlik örgütlerinin yönetsel sorunlarının çözümü, bu örgütlerin etkin çalışmasına yardımcı olacaktır.

Çalışmamızın konusunu özel güvenlik örgütlerinin kendi içinde yönetsel sorunlarla mücadele etmesi oluşturmaktadır. Bu yönetsel sorunlar nelerdir? Bu sorunlar nasıl çözülebilir? Bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Sorunların çözümüne dair önerilerimiz sonuç kısmında yer almakla birlikte konuyu örneklendirme adına "Erzurum ilindeki Erzurum Atatürk Üniversitesinde görev yapan özel güvenlik görevlilerinin iş memnuniyetine ilişkin bir uygulama" yapılmış ve özel güvenlik personelinin iş memnuniyet durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız özel güvenlik hizmeti veren kurum yöneticileri, özel güvenlik hizmeti satın alan üniversite yöneticileri ve özel güvenlik görevlileri olmak üzere Erzurum ilindeki Atatürk Üniversitesinde özel güvenlik alanı ile ilgili üç ayrı grup üzerinden veri elde edilerek değerlendirilmiş, yorumlanmış ve problemlere çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Tezimizin birinci bölümünde yönetim ve fonksiyonları, güvenlik, Türkiye'de güvenlik hizmetlerinin yapılanmaları ile ilgili kavramlara yer verilmiştir.

İkinci bölümünde özel güvenliğin tanımı, önemi, tarihçesi, teşkilat yapısı, ihtiyaç hali ve diğer ülkelerdeki özel güvenlik uygulamalarından bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde ülkemiz açısından özel güvenlik olgusunun tanımı, tarihi gelişimi, önemi ve özel güvenliğin hizmet sahaları ve faaliyet alanları, özel güvenlik teşkilatının yasal temelleri, yapısı, özel güvenlik personelinin alımı ve atanması, görevleri, yetkileri, özel güvenlik teşkilatlarında personele verilen temel eğitim ile sektörün karşılaştığı problemler ve geleceği konuları anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde Erzurum ilindeki Erzurum Atatürk Üniversitesinde görev yapan özel güvenlik görevlilerinin iş memnuniyetlerinin tespitinde bir fikir oluşturması amacıyla anket çalışması yapılmıştır.

Çalışmamızın yararı teknolojik gelişmeler ile artan nüfusa bağlı olarak suç ve suç profillerinin çeşitlik göstermesi ile birlikte genel kolluk sayısına yaklaşan özel

güvenlik hizmetlerinin yönetsel sorunlarına çözüm önerileri getirerek bunların kamu yararına dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

Araştırma yaptığım konu üzerinde resmi veya gayri resmi yapılan çalışmaların sınırlı, kaynakların yetersiz olması ve bir genel kolluk personeli olmam ilginç bu konuyu odak noktası haline getirmiştir. Bununla birlikte tezin hazırlanma aşamasında zorluklarla karşılaşılmasına neden olmuştur.

Araştırma Türkiye'de tüm üniversitelerdeki özel güvenlik hizmetlerine ulaşabilmenin mümkün olmaması nedeniyle, sadece Erzurum ilindeki Atatürk Üniversitesini kapsamakla birlikte özel güvenlik örgüt personeli, yöneticileri ve hizmet alan üniversite yöneticileri ile sınırlıdır.

Araştırmada evrenin tümüne ulaşamadığı için örneklem alınmış olup bu örneklem; sürekli değişen ve gelişen özel güvenlik sektörünün güncel yönetsel sorunlarının tespiti ve çözümü için 2015 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesinde çalışmakta olan 186 özel güvenlik görevlisi, özel güvenlik hizmeti veren kurum yöneticileri ve özel güvenlik hizmeti satın alan üniversite yöneticilerinden oluşturmaktadır.

Ölçme aracı olarak literatür taraması, gözlem ve yüz yüze görüşme tekniklerinden yararlanılacak dördüncü bölümde ise Erzurum Atatürk Üniversitesinde görev yapan özel güvenlik görevlilerinin kendilerine sorulan sorulara içtenlikle cevap verdikleri ön kabul edilen, iş memnuniyetine ilişkin bir uygulama için anket tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırmamızın problemlerinin çözümlenmesi için elde edilen veriler SPSS 20.0 for Windows paket programı kullanılmak suretiyle analizlerde frekans, yüzde, kümülatif yüzde gibi istatistiksel teknikler kullanılmış, tablolardan ve grafiklerden faydalanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNETSEL SORUNLAR ÇERÇEVESİNDE ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİNİN ÖRGÜTLENMESİ

1.1. YÖNETİM

Yönetim, uygarlık tarihi boyunca örgütlenmiş toplumların ilgi duydukları bir kavram olmuştur. Yönetim günümüzde de önemini koruyan bir kavram olarak değerlendirilmektedir.¹

Yönetim, insanların tek tek gerçekleştiremeyecekleri amaçlara ulaşabilmek için yürütülen grup faaliyetidir. Birden fazla insanın beden ve zihin güçlerini birleştirerek çalışmalarını gerektiren bu faaliyetin belli bir düzen ve güven ortamında sürdürülebilmesi bir kısım kurallara uyulmasını gerekli kılar.²

Burada örgüt dediğimiz kavramla da karşılaşırız. Farklı tanımlamalar yapılmakla birlikte kısaca örgüt; birden fazla kişinin bilinçli bir şekilde bir araya gelerek hedeflerini gerçekleştirmek için oluşturdukları yapılardır.

Üç kişi teker teker yerinden kımlıdatamayacakları bir taşı yuvarlamak için işbirliği ettiklerinde “yönetim”; içlerinden birisi “haydi!” dediğinde de “yönetici” ortaya çıkar. Bu nedenle yönetim ve yönetici, Adem’den beri var olan bir olgudur. Çünkü yönetim, ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelen insanların işbirliği; yönetici de bu işbirliğini temin eden kişidir. Ancak bu işbirliğini sağlamanın yol ve yöntemleri her dönemde farklı olmuştur. Eskiden zorla ve baskıyla, daha sonra parayla sağlanan bu işbirliği, bugün ancak ikna ve rızayla, memnunlukla ve katılımı sağlanmaktadır.³

Yönetici; doğru zamanda doğru karar alan kişidir. Çünkü yöneticinin pek çok işlevi içerisinde en kritik işlevi doğru zamanda doğru karar verme işlevidir.

Yönetim faaliyeti insanın var olması ile birlikte ortaya çıkan bir olgudur. İki insanın ortak bir amaç etrafında, çalışmalarını organize etmesiyle yönetim söz konusu olmuş diyebiliriz. Başka bir deyişle, yönetim, insanların tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri amaçlara ulaşabilmek için yürütülen grup faaliyetidir. Birden fazla insanın beden ve zihin güçlerini birleştirerek çalışmalarını gerektiren bu faaliyetin belli bir düzen ve güven ortamında sürdürülebilmesi bir kısım kurallara uyulmasını gerekli kılar.⁴

¹ İter Akat, Gönül Budak ve Gülay Budak; *İşletme Yönetimi*, İzmir; Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, 3. Baskı, 1999, s. 7.

² Mustafa Gümüş, *Yönetimde Başarı İçin Altın Kurallar*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, s. 375.

³ Nihat Aytürk, *Yönetim Sanatı*, Yargı Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2003, s. 1.

⁴ Ömer Dinçer, Yahya Fidan, *İşletme Yönetimine Giriş*, Alfa Yayınları, 9. Baskı, İstanbul, 2011, s. 19.

İşletmeler teknolojik gelişmeler paralel olarak sürekli gelişme içinde olduklarından, çalışmalarını çeşitli öğeler etkileyebilmektedir. Bu çalışmaları örgütlemek ve bu öğelerden az düzeyde etkilenmelerini sağlayacak olan sistem, yönetim sistemidir.⁵

Sevk ve idare etme faaliyeti ve süreci anlamına gelen yönetimin amacı, az kaynak ve zaman kullanmak suretiyle daha çok verim elde etmektir. Bu açıdan bakıldığında yönetim, belli bir amacın gerçekleştirilmesi için personel, maddi kaynaklar, zaman ve mekan unsurlarının en verimli şekilde kullanılması olarak tanımlanabilir. Yönetim bir beşeri ilişkiler olayıdır. İnsanların birlikte yaşamalarının doğal bir sonucudur ve sosyal bir ihtiyaçtır.⁶

Maslow'a göre yönetim kelimesinin önemi şu benzetme ile yapılabilmektedir. Yönetim akvaryumdaki su gibidir. Akvaryumdaki balıklar suyun ne kadar özel olduğunu ve hayati bir değere sahip olduğunu sudan çıktıklarında anlamaktadırlar. Yönetimde tıpkı sudaki balıkların farkında olmadığı aslında her zaman içinde yaşadığımız, varlığını ise ancak ortadan kaybolduğu zaman anlayabildiğimiz bir kavramdır.⁷

1.1.1. Yönetim Tanımı ve Önemi

Yönetim; işbirliği içerisinde bulunan bir grubu ortak bir amaca ya da amaçlar grubuna yöneltme, yönlendirme sürecidir. Bu süreçte yöneticiler diğer kişilerin hareketlerini, yani çalışmalarını eşgüdümleme çabası içindedirler. Gerçekten yöneticilerin temel görevi, çabaların eşgüdümlenmesidir. Yöneticilerin, kendilerinin çalışmaları bizzat yapmalarına genellikle az rastlanır. Çalışmaları başkalarına yaptırırlar.⁸

Yönetim, belirli bir takım amaçlara ulaşmak için başta insanlar olmak üzere parasal kaynakları, donanımı, demirbaşları, hammaddeleri, yardımcı malzemeleri ve zamanı birbiriyle uyumlu, verimli ve etkin kullanabilecek kararlar alma ve uygulatma süreçlerinin toplamıdır.⁹

Yönetimi davranışsal yaklaşımla inceleyen Edwin B. Flippo, yönetim kavramını, örgüt amaçlarının ekonomik ve etkili bir biçimde gerçekleştirilmesi için işletme faaliyetlerinin planlanması, örgütlenmesi, yönetilmesi ve kontrol edilmesi olarak tanımlar.¹⁰

⁵ Akat, a.g.e., s. 7.

⁶ Ahmet Hamdi Aydın, *Yönetim Bilimi*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara, 2011, s. 23.

⁷ Sadi Can Saruhan, Müge Leyla Yıldız, *Çağdaş Yönetim Bilimi*, Beta Yayın, Ankara, 2009, s. 21.

⁸ Akat, a.g.e., s. 9.

⁹ Erol Eren, *Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar)*, Beta Basım Yayın, 6. Bası, İstanbul, 2003, s. 3.

¹⁰ Akat, a.g.e., s. 8.

Yönetim amaçlara yönelmiş (ereksel), insansal ve psiko toplumsal özde olan bir süreçtir. Yönetim sürecinde rol alan, yani ortak çaba ve çalışmalara katılan bireyler (iştirakçiler), iş gören ve iş gördüren (iş yapan ve iş yaptıran), yönetilen ve yöneten, ast ve üst, memur ve amir gibi çeşitli terimlerle anılan bir toplumsal farklılaşmaya uğrarlar. Gerçekten, yönetim süreci ve olaylarının var olduğu durumlarda, emir verenler ve emir alanlar vardır. Böylece, oluşan emir-komuta zinciri (hiyerarşi)'nde yer alan kişiler, astlarına göre üst, üstlerine göre ast olurlar ve kendilerine hem astlık, hem üstlük sıfat ve işlevlerini toplamış olurlar. Söz konusu farklılaşmanın, iştirakçiler üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olur.¹¹

Yönetimin özelliklerini üç başlıkta değerlendirebiliriz. Bunlar; süreç olarak yönetim, bilim olarak yönetim, sanat ve meslek olarak yönetim. Yönetim bir süreçtir. Karar alma aşamasından başlayıp uygulama aşamasıyla devam eder ve denetimle biten bir etkinliktir. Yönetim aynı zamanda bir bilimdir. Yönetim duygusal veya rasgele bir faaliyet değildir. Hukuk, davranış bilimleri gibi çeşitli bilim dalları ile birlikte kullanılan bir bilimdir. Yönetim aynı zamanda bir sanattır. Daha doğru bir ifadeyle bilim yanı olan bir sanattır. İnsanın beceri ve yetenek uygulaması sanatsal bir etkinliktir. O nedenle yönetim bilimsel bir uğraş olmanın yanında sanatsal bir faaliyettir. Yönetim aynı zamanda bir meslektir. Zira belli bilgi ve becerinin sürekli ve düzenli kullanılmasını sağlar.¹²

Yönetim, eldeki imkânlarla mevcut hedefe ulaşmak, başkaları aracılığı ile iş görmektir. Bilimdir, süreçtir, sanattır. Süreçtir, planlama, organizasyon, koordinasyon, yöneltme, denetleme. Sanattır, yönetici tüm bunları kendine göre yapar. Yönetici ise yönetim fonksiyonlarını yerine getiren gerçek kişidir.

Yukarıdaki açıklamalardan sonra yönetimin temel amacını önceden planlanmış hedefleri elde etmek için belirli örgütsel faaliyetleri uygulamak olarak tanımlayabiliriz.

1.1.2. Geçmişten Günümüze Yönetim Anlayışı

Yönetim insanların gruplar halinde insanların yönetiminde çalışmaya başlamalarıyla ortaya çıkmıştır. İnsanlık tarihine baktığımız zaman insanların bir araya gelip çalışmaları (Eski Mısır, Çin, Yunan ve Roma tarihleri incelendiğinde görüleceği gibi) çok eskilere dayanır. Sarayların, anıtların, pramitlerin yapılması ve ticari faaliyete bulunulması bir yönetim faaliyetine bağlıdır. Yönetimin faaliyet olarak varlığı çok eski olmasına rağmen yönetim biliminin gelişimi 18. yüzyılda başlamıştır. Bu hareketi başlatan en önemli olay endüstri alanındaki gelişmelerdir, örgüt ihtiyacı,

¹¹ Kemal Tosun, *İşletme Yönetimi*, Savaş Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 1992, s. 161.

¹² Nurullah Genç, *Yönetim ve Organizasyon*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2007, s. 23.

teknik gelişmeler ürünlerin standartlaştırılması yönetim faaliyetinin önemini arttırmıştır.¹³

Yönetim, bilimsel olarak, dört evrede gelişmiştir. Birinci evrede (1887-1930), örgüte, biçimsel yapıya ve üretime dayalı bilimsel yönetim; ikinci evrede (1930-1950), insana dayalı davranışçı yönetim; üçüncü evrede (1950-1970) sisteme dayalı modern yönetim ve dördüncü evrede (1970'den günümüze) kalite ve insan odaklı toplam kalite yönetimi söz konusu olmuştur.¹⁴

Yönetimin tarihini kısaca açıklamak gerekirse bilimsel çalışmalar öncesi dönem ve bilimsel çalışmaların yapıldığı dönemler olarak iki döneme ayırmakla birlikte bilimsel çalışmaların yapıldığı dönemi de kendi içinde dört ayrı katagoriye ayırılır.

Öncelikle bilimsel çalışmalar öncesi dönem M.Ö.1300 yıllarına dayanmaktadır. Bu dönemde teolojik ve metafizik düşünce sistemi hakimdi.

İlk bilimsel yönetim düşüncesini Frederick Winslow TAYLOR öne sürmüştür. 1880-1929/30 yıllarını kapsayan Klasik Dönemin önderlerindedir. Bu dönem insanı "çıkarıcı (mavi yakalı)" olarak görür. Ayrıca bilimsel yönetim düşüncesine fikirler ve davranışlar üzerinde duran Henri FAYOL'un düşünme sistemi ile Max WEBER'in görüşleri bu döneme damga vurmuştur.

1929/30-1950 yıllarını kapsayan Neoklasik dönem ise insanı "sosyal adam (mavi yakalı)" olarak görür. Sosyal adam örgütün olmazsa olmazıdır. İnsan unsurunun görmezden gelindiği için ve ayrıca tarımın yetersizliği, gelir dağılımında adaletsizlik, aşırı rekabet gibi nedenlerden ötürü ekonomik sorunlar çıktığı için bu akım başlamıştır. Neoklasikler insanı sosyal insan yapar. Bu dönemde önemli araştırmalar yapılmıştır. Bunların başında ise Hawthorne ve Harwood araştırmalarıdır.

1950-1970/80 yıllarında Modern yönetim anlayışı hakimdir. Bu dönem insanı "sistem adamı (beyaz yakalı)" olarak görür. Modern yönetim anlayışında ise sistem yaklaşımı ile durumsallık yaklaşımı ön plana çıkar.

1970 ve günümüz de artık Postmodern yönetim anlayışı hakimdir. Postmodernizm, anlam bilimidir, manalandırmaktır. İnsanı "bilge adam (altın yakalı)" olarak görür. Altın yakalı, bilgiye dayalı yetenek ve beceri ile oluşur. Bu dönem modernizmin ötesindedir. Toplumların refahından yana değil bireysellikten yanadır. Evrenselliğe karşı çıkar. Modernizmin sorgulanması ile birlikte Postmodernizm başlamıştır. Toplam kalite yönetimi (TKY), değişim mühendisliği ön plana çıkar.

¹³ İnan Özalp, *İşletme Yönetimi*, Nisan Kitabevi, 5. Baskı, Ankara, 2010, s. 3.

¹⁴ Aytürk, a.g.e., ss. 2-3.

1.2. YÖNETİMİN (İŞLEVLERİ) FONKSİYONLARI

Genel olarak 1916 yılında ilk defa yönetim fonksiyonlarından Henry Fayol söz etmiştir. Bu fonksiyonları planlama, örgütleme, yürütme, koordinasyon ve denetleme şeklinde sıralayabiliriz.

1.2.1. Planlama

Planlama; geleceğin tahmin edilerek işletmenin amaçları ile bu amaçlara nasıl ulaşılabileceğinin belirlenmesini ifade eder. Nelerin, ne zaman, nasıl, nerede ve hangi maliyete katlanarak yapılacağı planlama ile belirlenir.¹⁵

Planlamanın iki temel özelliği hemen göze çarpmaktadır. Bunlardan birisi planlamanın, geleceğe dönük bir düşünme, değerlendirme araştırma ve inceleme işi olmasıdır. Planlama geleceğe bakışı ifade eder. (Kontrol-denetim ise geçmişe bakmayı ifade eder).¹⁶

Yönetimlerde planlama zihni bir süreçtir. Planlamanın başarıya ulaşabilmesi için bir takım süreçlerden geçmek durumundadır. Bunları kısaca; seçim ve karar verme süreci, ileriye dönük olma süreci, belli amaç için risk alma süreci, esnek ve dinamik olma süreci gibi sıralayabiliriz.

Planların hazırlanmasında örgütün bugünkü kadar, geçmiş performansının değerlendirilmesi de önem taşır. Özellikle örgütün geçmiş yıllarda gerçekleştiremediği hedeflerin değerlendirilmesi ve başarısızlığın nedenlerinin irdelenmesi yapılacak yeni plana ışık tutacaktır.¹⁷

Planlamanın önemi işletmelerin dinamik bir ortamda faaliyet göstermeleri, ekonomik koşulların ve teknolojinin hızlı değişmesi nedeniyle ileriye isabetle tahmin etme imkanının sınırlı kalmasından ileri gelmektedir. Gerçekten planlama işletmenin amaçlarına hizmet edecekse geçmiş bilgilerin (birinci elden ve ikinci elden verilerin) analizi, gerçek durumun saptanması ve ileriye dönük tahminlerin doğru yapılması şarttır.¹⁸

Günümüzde yönetimler planlamaya ayrı bir önem vererek sürekli gelişmesini sağlamak için çaba sarfetmektedirler. Çünkü planlama en baştan yanlış yapılırsa diğer yönetim fonksiyonlarının da sekteye uğrama olasılığı çok yüksektir.

Planlamanın gelişmesinin diğer önemli bir nedeni kaynakların sınırlı ama ihtiyaçların sınırsız olmasıdır. Planlama ihtiyacı kaynakların ihtiyaçları karşılamaya yeterli olmamasından doğmuştur. Kaynakların sınırlı olması ve birçok işi yapma

¹⁵ Göksel Ataman, *İşletme Yönetimi Temel Kavramlar & Yeni Yaklaşımlar*, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2002, s. 12.

¹⁶ Tamer Koçel, *İşletme Yöneticiliği*, Beta Basım, 13. Baskı, İstanbul, 2011, s. 156.

¹⁷ Genç, a.g.e., s. 145.

¹⁸ Özalp, a.g.e., s. 162.

veya amacı gerçekleştirme isteği, işlerin önceliklerinin saptanması, sıraya konulmasını, yani plan programa bağlanmasını zorunlu kılmıştır.¹⁹

1.2.2. Organizasyon (Örgütlenme)

Örgütlenme birden çok safhadan oluşan bir süreçtir. İşletmede yapılacak olan işlerin belirlenerek gruplandırılması, bu işleri yapacak kişilerin işe alınması ve yerleştirilmesi, yetki ve sorumluluklarının sınırlarının çizilmesiyle, işlerini yerine getirmeleri sırasında ihtiyaç duydukları mekan, araç, gereç ve teçhizatın kendilerine verilmesi bu sürecin safhalarını oluşturur. Örgütlenme faaliyeti sonucunda ise örgüt meydana gelir.²⁰

Örgütlenmenin birtakım ilkeleri vardır. Bunlar ise;²¹

- Amaç birliği
- İşbölümü ve uzmanlaşma
- Kontrol alanı
- Hiyerarşik yapı
- Emir kumanda birliği
- Sorumluluk ilkesi
- Yetki ve sorumluluk denkliği
- Yetki devri ilkesi
- İstisnalara göre yönetim ilkesi
- Açıklama ilkesi
- Denge ilkesi
- Basit ve anlaşılabilirlik ilkesi
- Esneklik ilkesi
- Reorganizasyon ilkesi

Örgütlenme, işletmelerde bir amaç olmayıp, işletmenin etkin ve karlı bir biçimde çalışmalarını sağlayan vazgeçilmez bir araçtır. Genellikle kabuki edilen bir varsayım kötü bir örgütün, işletmenin verimini, daha büyük bir hızla düşürdüğüdür. O halde işletmenin yapısı hakkında niceliksel ve niteliksel yargı ve kararlara varırken, önce tayin edilen hedeflerin gerçekleştirilmesi için bitirilmesi gerekli olan işin analizi ele alınmalıdır.²²

Bu tanımlardan hareketle örgütlenmenin evrelerini şu şekilde belirleyebiliriz,²³

1- İşlerin belirlenmesi ve gruplandırılması,

¹⁹ Aydın, a.g.e., s. 35.

²⁰ Ataman, a.g.e., s. 278.

²¹ Dinçer, a.g.e., ss. 155-156.

²² Akat, a.g.e., s. 153.

²³ Ali Akdemir, *İşletmeciliğin Temel Bilgileri*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2009, s. 263.

- 2- İşlerin tasnif edilerek benzerlerinin biraraya getirilmesi,
- 3- İşleri yerine getirecek ve yönetecek yöneticilerin belirlenmesi; bu evrede, gruplanan işlerin yürütülmesinde yetkili ve sonuçlarından sorumlu yöneticilerin belirlenmesi sözkonusudur.
- 4- Yetki ve sorumlulukların belirlenmesi.

1.2.3. Yürütme (Yöneltme)

Yöneltme, örgütün amaç ve hedeflerinin gerçekleşmesi için iş görene iş verme, rehberlik etme faaliyetidir.²⁴

Etkin bir yöneltmenin sağlanabilmesi için, takım ruhunun geliştirilmesi gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek için de, çalışanların çalışanların özelliklerini, becerilerini, ihtiyaçlarını bilmek ve düşüncelerini rahatlıkla söyleyebilecekleri yaratıcılığa imkan tanıyan bir ortam yaratılmalıdır.²⁵

Örgütün istenilen doğrultuda faaliyet göstermesi için yöneticilerin vereceği emir ve talimatların verilmiş biçimi, onların uygulanmasında yöneticinin liderlik niteliklerine sahip olması, astlarını motive etme, gerekli haberleşme düzenini kurma, örgütte geliştirilecek örgüt iklimi gibi konular yöneltme fonksiyonunda önemli bir yer tutar.²⁶

Yöneltme, yürütme veya emir-komuta terimleriyle de ifade edilir. Yöneltme, planlar yapılıp organizasyon yapısı oluşturularak işlerin gereğine göre kişiler görevlendirildikten sonra, bu organizasyonun ortak amaç doğrultusunda harekete geçirilmesi demektir. Bu aşamada örgüt amaçlara yöneltmeli, işletme içinde ki kişiler ve gruplar bu amaçları gerçekleştirecek yönde motive (güdülendirilmeli) edilmelidir.²⁷

1.2.4. Koordinasyon (Eşgüdümleme)

İşletmelerin amaçlarına ulaşabilmeleri; etkili bir planlama, örgütlenme, yöneltme ve denetleme faaliyetleriyle gerçekleşecektir. Yönetimin bu fonksiyonları bir zincirin halkalarını oluşturmaktadır. Örgütte çalışan her birey ve birim farklı görevler yerine getirmekte, işleyişe katkı sağlamaktadır. Ancak, gösterilen bu çabalar ahenkli ve birbirleriyle uyumlu olmadığı takdirde örgüt amaçlarına ulaşmak her zaman kolay olmayacaktır. Koordinasyon fonksiyonu örgüt içerisindeki ve dışarısındaki dinamik

²⁴ Akat, a.g.e., s. 198.

²⁵ Saruhan, a.g.e., s. 231.

²⁶ İsmail Efil, *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, Alfa (Aktüel) Akademi Basım Yayım, 10. Baskı, Bursa, 2009, s. 145

²⁷ İsmet Mucuk, *Modern İşletmecilik*, Türkmen Kitabevi, 9. Basım, İstanbul, 1998, s. 178

mekanizmanın örgüt amaçlarını gerçekleştirecek şekilde ahenkleştirilmesini sağlamaktadır.²⁸

Yönetimde eşgüdümleme, insanların çabalarını birleştirmeyi, zaman bakımından ayarlamayı, ortaklaşa amaç veya amaçlara ulaşmak için yürütülen faaliyetlerin birbirlerini izlemelerini, bütünleşmelerini sağlamaktır.²⁹

Koordinasyon işletmenin bütünlüğünü ve sürekliliğini sağlama konusunda önemli bir araç niteliği taşır. Koordinasyon işletmede karışıklık ve tekrarları önleyerek hem çalışanlar hem de örgüt açısından pozitif sonuçlar doğurur. Bu şekilde çalışanların motivasyonu artarken, örgüt daha etkin ve verimli biçimde çalışır.³⁰

En yalın haliyle koordinasyonu; işletme ve örgütlerin önceden belirledikleri amaçlara ulaşabilmek için çalışmalarını kolaylaştırma işletme veya örgütün tüm faaliyet gösterdiği kolların birbiriyle uyum içerisinde çalıştırılması olarak ifade edebiliriz.

Yönetim de koordinasyon sağlarken her kademedeki bulunan sorumluların doğrudan görüşmesi sağlanmalı, ilk başta yol haritası çıkarılırken yani planlama evresinde koordinasyonun nasıl sağlanması gerektiği plana dahil edilmeli, herhangi bir olumsuzluk durumunda problemin karşılıklı iki tarafa yaptığı etkiler göz önüne alınmalı koordinasyon yönetim içerisinde aktif olarak işletilmelidir.

1.2.5. Denetleme (Kontrol)

İşlerin olması gerektiği gibi yürümesini sağlamak için yönetimin kurumun performansını izlemesi ve kurum performansını daha önce belirlenmiş hedeflerle karşılaştırması gerekir. Hedeflerden önemli sapmalar söz konusuysa, kurumu yeniden rayına sokmak yönetimin işidir. Bu izleme, karşılaştırma ve olası düzeltme faaliyetlerinin hepsini birden denetleme fonksiyonu olarak adlandırıyoruz.³¹

Kontrol;

a. Gerçekleşen durumun planlarla karşılaştırılması ve

b. Gerçekleşen durum, planlardan saptığı takdirde gerekli düzeltmelerin yapılmasıyla ilgilidir.³²

Tüm diğer fonksiyonlar gibi kontrolün başarısı içinde bazı noktalara dikkat edilmesi gerekir. Kontrolün çalışanların sosyal ihtiyaçlarını ve yaratıcılıklarını ortadan kaldıracak katılıkta gerçekleşmemesi, düzeltici kontrolün yanı sıra önleyici

²⁸ Emel Bahar, *İşletme Yönetimi*, Beta Yayın, İstanbul, 2011, s. 190.

²⁹ Akat, a.g.e. s. 241.

³⁰ Ataman, a.g.e., s. 496.

³¹ Stephen P. Robbins and Timothy A. Judge, *Örgütsel Davranış (Organizational Behavior)*, Çev. İnci ERDEM, Nobel Akademik Yayıncılık, 14. Basım, Ankara, 2013, s. 6

³² Akat, a.g.e., 248.

kontrol mekanizmalarının da oluşturulması, standartların gerçekçi ve doğru biçimde belirlenmesi, sapmaların nedenlerinin belirlenerek düzeltici önlemlerin alınması vb.³³

Kontrol süreci dört aşamadan oluşup, standartların belirlenmesi, gerçekleşen durumun ölçülmesi, standartlarla durumun karşılaştırılması ve düzeltici tedbirlerin alınmasıdır.³⁴

Personel arasında sosyal ilişkilerin geliştirilmesi de denetim ihtiyacını azaltan bir unsurdur. Eğer insanlar kendilerini bir sosyal grubun mensubu hissederlerse, grubun yapabileceğinin altında iş yapmaya veya ikinci derecede iş yapmaya isteksiz olurlar.³⁵

Günümüzde işini profesyonel yapan, temeli sağlam ve gelecekte de faaliyet gösterdiği alanda kalıcı olmak isteyen örgütler, kontrol mekanizmalarını iş ve eylemler bitmeden ilk baştan sona kadar ön kontrol, işlev esnasında kontrol ve son kontrol olarak bir plan dâhilinde aktif uygulayanlardır.

Tanımlardan da anlaşıldığı gibi denetimin gerçekleştirilmesi için önceden belirlenmiş bir amacın, bir planın, bir politikanın, varlığı gereklidir. Bunlardan sonra faaliyetin sonuçları alınır, diğer bir ifadeyle iş başarısı ölçülür. Mevcut iş başarısı ile planda saptanan standartlar karşılaştırılır ve sonucunda gerekirse düzeltici tedbirler alınır.³⁶

1.3. GÜVENLİĞİN TANIMI

Özel güvenlik ile ilgili yaptığımız bu çalışmada öncelikle geçmişten günümüze değişen ve canlı bir süreç olan güvenlik olgusuna yüklenen tanımları bilmek kavramın içeriğini anlamamız yönünden önemlidir.

Güvenlik kavramı, insanın doğumundan itibaren geçirdiği her bireysel ve toplumsal evrede kullanılan bir terimdir. Bu haliyle büyük ölçüde bir yaşamsal zorunluluk gibi değerlendirilebilmektedir. Çocuğun güvenliği, ailenin güvenliği, binanın güvenliği, şirketin güvenliği, devletin güvenliği türünden ele alındığında, bireysel ve toplumsal yaşamın her alanında ciddi bir güvenlik arayışı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bir birey için güvenlik, çeşitli kademelerdeki endişe bütününe ifade etmektedir. Yakınlarının ve kendisinin canının güvende olması, mallarının güvende olması, bu güvenli durumun sürdürülebilmesi temel kaygı durumundadır. Bireyler, söz konusu endişeler çerçevesinde bir dizi önlem geliştirirler ve yaşamlarını da büyük ölçüde bu önlemler paketine göre şekillendirirler. Örneğin, insanoğlunun barınak sağlama, barınağı doğal afetlerden ya da "öteki"lerden koruma, barınak

³³ Ataman, a.g.e., s. 555.

³⁴ Dinçer, a.g.e., s. 157.

³⁵ Mümin ERTÜRK, *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, Beta, 6. Baskı, İstanbul, 2012, s. 228.

³⁶ Özalp, a.g.e., s. 245.

içinde yaşamı sürdürmeye hizmet edecek donanımı ve malzemeyi sürekli kılma ve geliştirme türünden endişeleri, onun evriminin fitilini oluşturmamış mıdır? Yırtıcı hayvanlardan barınağını korumak için ateş yakan insandan, evini çok uluslu bir sigorta şirketine sigortalayan insanı birbirinden ayıran birçok şey olsa da, güvenlik anlayışının bir farklılık yaratmadığı ileri sürülemez mi?³⁷

Öte yandan olumlu anlamı yanında 1500'lü yıllardaki kullanımlar oldukça farklı, hatta çelişkili anlamlar barındırmaktadır. Oxford English Dictionary, güvenliğin olumsuz bir hal olarak kullanımına dair birçok örnek vermektedir. Sözlükte güvenlik "kayıtsız ve tehlikeli itaat" olarak tanımlanmakta, örnek cümle olarak "güvenlik ölümlülerin baş düşmanıdır" ifadesi kullanılmaktadır. Güvenliğin içerdiği bu olumsuz anlam günümüzde kaybolmuştur, "çünkü kayıtsız, tehlikeli ve günah dolu bir durum olmanın ötesinde güvenlik, düzenin en üst derecede önemli noktasını oluşturmaktadır."³⁸

Güvenlik aynı zamanda duygu ve algı biçimidir. Şayet birey geleceği ile ilgili yarın ne olacak endişesi taşıyor ve neyle karşılaşacağını bilmiyor, yaşadığı çevrenin huzuru, asayiş konusunda endişe duyuyorsa kendini güvende hissetmeyecektir. Güvenlik, toplum ve bireylerin çeşitli etkenlerden zarar görmeden yaşayabilmesidir. Bu yüzden güvenlik kelimesi emniyet ve asayiş kelimelerini de çağırır.³⁹

Güvenlik kelimesi ile genel olarak iki anlam içiçe gelmiş olarak birlikte anlatılmak istenir. Bu kavramlardan birincisi güvenlik ikincisi de asayıştır. Güvenlikle kastedilen; Devlet otoritesinin tartışmasız bir şekilde tesis edilmesi, Devletin kurumlarının ve diğer ekonomik ve sosyal kurumların engelsiz bir şekilde çalışması ve kişilerin özgürlüklerinin hak ve sınırları içerisinde ve sorumlulukların yerine getirilmesi kaydıyla yaşama can, mal ve namus güvenliklerinin sağlanmasıdır. Herhalukarda toplumda güvenliğin sağlanması devamlı ana amaçtır. Buna rağmen bu kurallara karşı çıkan, kendi haklarını aşan, sorumluluklarını yerine getirmeyen ve Devletin, toplumun ve insanların güvenliklerine karşı çıkıcı eylemlerde bulunan kişilerin bu eylemlerinin önlenmesi ve önlenemiyen eylemlerden dolayı sanık ve suç delillerinin yargı organına teslim edilerek yasal çerçeve içerisinde cezalandırılmasının sağlanması ise asayiş ifade eder.⁴⁰

³⁷ Beril Dedeoğlu, *Uluslar Arası Güvenlik ve Strateji*, Yenyüzyıl Yayınları, İstanbul, 2008, s. 21.

³⁸ Arın Hünler, İç Güvenlik Hizmetlerinde Özelleştirme ve 5188 sayılı Kanun, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010, s. 7, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

³⁹ Editörler: Muhittin Karakaya, Sebahattin Gültekin, *Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar Toplum Destekli Polislik Teorileri Ve Uygulamaları*, Polis Akademisi Yayınları Güvenlik Yönetimi Serisi:2, Ankara, 2011, s.45.

⁴⁰ Devlet Planlama Teşkilatı, *VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, 2001, s. 5.

Anlaşıldığı üzere güvenlik kelimesine yüklenen anlam zaman içerisinde olumsuz bir durumdan artık günümüzde olumlu hatta olmazsa olmazımız durumuna gelerek huzurlu bir toplumun vazgeçilmezi konumundadır.

Güvenliğin tesisinde devlet güvenliği yanında toplum ve insan güvenliğini ön plana çıkaran güvenlik yaklaşımı, hem suç örgütlerinin hem de devlet otoritesinin ülke içindeki çatışmaları tırmandıracak tarzda dış unsurlarla ilişki kurmalarının önünü tıkayacaktır. Güvensizlik ortamını bozmaya yönelik olarak güvenlik ile istikrar arasında kurulacak farklı önemli eşikler vasıtasıyla ortaya çıkacak istikrarlı bir devlet ve siyasal yapının oluşturulması nihai hedef olarak gözetilmektedir. İstikrarı sağlayan ülkelerde de kısmi olarak güvensizlik ortamının sürmesi muhtemeldir. Ancak bu amaca ulaştıktan sonra insan ve toplum güvenliği ile devlet güvenliğini beraber ele alan yaklaşım daha fazla güvenlik için yeni açılımlar yapabilir.⁴¹

Toplumda yasalar aksatılmadan işlendiği zaman barış ve düzenden bahsedilebilir veya kişi bulunduğu yerde herhangi bir baskı ve tehdite maruz kalmadan temel hak ve özgürlüklerini korkusuzca yaşayabiliyorsa güvenliğin sağlandığı çevreden sözedilebilir.

Elbette güvenlik yalnızca kolluğun görevi değildir. Güvenlik, kolluk güçlerinden, vatandaşlara, adalet sisteminden özel güvenlik kuruluşlarına kadar toplumun her kesiminin içiçe geçmiş halkalar halinde taşın altına elini atmasını gerektiren bir olgudur.

1.3.1. Güvenlik Nedir?

Güvenlik (emniyet ve asayiş), toplumun, onu oluşturan bireylerin, onların kişilik hakları ve insanlık onurlarının, kamusal ve kişisel malların, her türlü tehlike ve kazalardan korunması anlamına gelmektedir. Bu anlamda güvenlik, devletin kolluk gücü aracılığıyla bireylerin tehlike ve kazalara karşı korunmasını, can, mal ve ırz güvenlikleri bakımından huzur içinde bulunmalarını gerektirmektedir.⁴²

“Güvenlik hizmetleri” ulusları meydana getiren toplumların en önemli kavramları arasında olup mülkiyet düzeninin esasını oluşturan sistemlerden biridir.

Kamu Güvenliği; “Kamu güvenliği (amme emniyeti, amme asayışı)”, “şahsa veya eşyaya zarar verecek kazaların ve tehlikelerin yokluğudur”. Örneğin yollarda trafik güvenliğinin sağlanması kamu güvenliği amacına yöneliktir.⁴³

⁴¹ Bülent Aras, Şule Toktaş, *Güvenlik, Demokasi Ve İstikrar Sarmalında Suriye Ve Afganistan*, Seta Yayınları II, I . Baskı, Ankara, Nisan 2008, s.31.

⁴² Bahtiyar Akyılmaz vd., *Türk İdare Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 473.

⁴³ Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, *Kısa İdare Hukuku*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2011, s. 166.

Ülkeler, devletler hakimiyeti altındaki bölgelerde kamu güvenliğini sağlayamadıkları takdirde oralandaki güçleri ve egemenlikleri yok hükmündedir.

Kısaca güvenlik, bireylerin umumi veya umuma açık yerlerde saldırıya, engellenmeye ve kazaya maruz kalmadan ve can ve malları için endişe duymadan bulunmaları ve dolaşmalarının sağlanmasıdır.⁴⁴

Güvenlik, öncelikle kolluk kuvvetleri aracılığıyla sağlanır. Amaç toplumun refah, huzur içerisinde varlığının korunması ve kamu düzeninin tesis edilmesidir. Birey, toplum ve devlet ilişkilerinde güvenlik olgusu olmazsa olmaz bir konu olup bu üçlü içerisinde özel ve ehemmiyetli yer teşkil eder. Her an değişen ve gelişen küreselleşen dünya göz önüne alındığında elbette güvenlik hizmetleri de bunlara kayıtsız kalamamaktadır.

Diğer taraftan ulusal güvenliği sağlamada politik, ekonomik, askeri ve sosyo kültürel gücün önemli etkisi olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda coğrafi etmenlerle şekillenen jeopolitiğinde ulusal güvenlik algısının oluşturulmasında önemli bir yeri vardır. Günümüzde jeopolitik kavramının içerisine coğrafyanın yanında jeoekonomi ve jeostrateji gibi kavramların da eklenmesi ile ulusal güvenlik algısının farklı alanları da içerisine alacak şekilde genişlediği görülebilmektedir.⁴⁵

Güvenlik, endişe, tasa, kaygı, taciz, sabotaj, yangın gibi her türlü canlı ve cansız varlıklardan gelebilecek tehlikelerden korunma hissiyatıdır. Bunun yanında bireyin psikolojik olarak ruh yönünün de göz ardı edilmemesi gerektiği unutulmamalıdır. Çünkü son yıllarda gerek uluslararası gerekse de ulusal düzeyde yaşanan siyasi, ekonomik kaosların yarattığı güvensizlik ortamına bağlı stres ile günlük yaşantımızda pek çok kolaylıklar sağlayan elektronik ve teknolojik aletlere rağmen insanoğlunun hali hazırda çok mutlu olduğu söylenemez. Bu gelişmeler yaşam standartlarımızı ve koşullarımızı ileriye taşısada ters orantılı olarak ahlaki yozlaşma giderek artmaktadır. İç tatminden yoksun insan sonunda adını bilmediğimiz yeni türeyen birçok hastalığın pençesine düşmekte paranoid kişilik bozuklukları, panik atak, depresyon gibi hastalıklara sebebiyet vermektedir.

Toplum yaşayan canlı bir kavramdır. Zira toplumu oluşturan bireylerdir. O yüzden değerlendirmelerimizde bireyin, toplumun özgürlüğünü göz ardı edemeyiz. Burada güvenlik ve özgürlük kavramları birbirleriyle yakın ilişkilidirler. Birey ancak kendini güvenli ve emniyetli hissettiği ortamda özgürce düşünür, hisseder ve hareket eder. Bunun tam tersinin olması durumunda yani özgürlük adına herkesin istediğini yapması, durması gerektiği yerlerde durmaması, başkalarının özgürlük alanına

⁴⁴ Metin Günday, *İdare Hukuku*, İmaj Yayınevi, 10. Baskı, Ankara, 2011, s. 292.

⁴⁵ Editör: Hasret Çomak, Ayşegül Gökçalp Kutlu, *Uluslararası Güvenlik Kongresi 8-9 Ekim 2013 Bildiriler Kitabı*, Cilt III, Kocaeli Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, No: 447, Kocaeli, Nisan 2014, s. 1114.

girmesi durumunda çatışmalar boy gösterir halka halka büyüyerek tüm topluma sıçrar kamu düzeninin varlığı tehlikeye girer. Demek ki birey temel haklarını kullanabilmesi için öncelikle emniyete ihtiyaç duyar sonra özgürlükler gelir. Güvenlik ve özgürlük kavramlarının eşdeğere sahip olmadığı buradan anlaşılmaktadır. Elbette güvenlik bağımsız değildir. Özgürlüğün elde edilmesinde bir araçtır.

Yukarıda görüldüğü gibi güvenlik ile ilgili farklı tanımlar yapılmış hepsinin bakış açısı farklı olsa da sağlanmak istenen hedef aynıdır. Yaptığımız bu çalışma özel güvenlik örgütleri ile ilgili olduğundan öncelikle güvenlik denilen olgunun üzerinde durmalı her yönüyle ele alıp bir kavramsal çerçeve çizmeli varılmak istenen hedefe ulaşabilme açısından önem taşımaktadır.

Petrol, doğalgaz, su gibi doğal kaynaklara sahip olma arzusu ile ekonomik ve siyasi çatışmalar tüm dünyada yaşanan alanın güvenlik atmosferini delmektedir. Ülkemizin Asya Avrupa kıtalarını birleştirmesi, coğrafi ve özellikle son yıllarda siyasi konumu itibarıyla büyük risk ve tehdit altındadır. Zira sınırlarımızda yıllardır savaşlar sürmekte ve hale sular durulmamaktadır. İsrail ve Filistin arasındaki savaşlar, Suriye ve Mısır ülkelerindeki iç karışıklıklar ilk akla gelenler arasındadır. Her geçen gün yeni yeni terör örgütleri farklı isimlerle (İşid, Pyd vs.) karşımıza çıkmakta ve bu bataklığa ülkemizde çekilmek istenmektedir. Tüm bunlardan dolayı güvenlik ihtiyacı her an artmakta, ekonomik manada devlet bütçelerinde aslan payı güvenliğin temini için silah ve savunma sanayine ayrılmaktadır.

Küreselleşme yer kürede her alanda etkili olmakta ekonomi yönüyle tüm ülkeleri etkilemektedir. Bunun yanı sıra suç ve suçların çeşitliliğinin artması, herhangi bir yerde gerçekleşen terör olayının tüm dünyayı etkilemesi (11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletlerinde (A.B.D.) gerçekleşen terör saldırısından sonra tüm dünyada İslamofobinin artması) sonucu terör olayları da küreselleşme çatısı altına girmektedir.

İnsanlar artık kendi güvenliklerini sağlamak maksadıyla güvenlik konusunda çeşitli alanlara yönelmektedir. Merkezde birey, kurum, kuruluş, tesis güvenliğini sağlamak üzere birçok güvenlik konusunda bu işleri profesyonellik çerçevesinde yerine getirecek yasal örgütlenmeler içerisine girme ihtiyacı doğmaktadır.

Kısacası çağlar değiştikçe gereksinimler ve ihtiyaçlar değişerek güvenlik denilen olgu sistematik bir şekle bürünmüş, özel mülkün ve bireyin korunması olarak kalıplaştırılmış ve zaman geçtikçe çıkarılan kanunlarla yasal zemine oturtulmaktadır.

1.3.2. Güvenliğin Kısa Tarihi

Güvenlik, uluslararası politikanın tarihsel girdapları içinde imparatorluklardan, ulus devletlere kadar her ülkenin var olma dinamiğinin bir parçasıdır. Aynı zamanda

güvenlik, her insanın öncelikli yaşam hakkını garantiye alan, insanın erdemle yaşamasını sağlayan en önemli koşuldur.⁴⁶

İnsan doğası gereği sosyal bir varlık olup bir araya gelerek toplumları oluşturmuştur. Toplumlar da güvenlik ihtiyaçlarını da belli düzen, disiplin, plan, program içerisinde bir araya gelerek devlet olgusunu oluşturmuş ve ihtiyaçlarına karşılık aramışlardır. Güvenlik sistemleri devletlerin varlığı ile birlikte kendini göstermiş ve bugünkü yapılarına ulaşmışlardır. Ancak bu hiç de kolay olmamıştır. Kılıçlar, mızraklar, barutlar, toplar, tüfekler, surlar, kaleler, şehirler vb. silah ve yapıların hepsi güvenliğin sağlanması için birer araçlardır. Siyasal gelişmeler, etnik ve sosyal yapılar, kültür, dini inanışlar, ekonomik çıkarlar gibi birçok neden güvenlik olgusu tarihsel süreç içerisinde etkilemiştir. Belli başlı olarak Kavimler Göçü, Haçlı Seferleri, I. ve II. Dünya Savaşları tüm dünyanın kaderini etkileyerek güvenlik alanında ülkeler aldıkları tedbirleri artırmıştır. Halen günümüzde dünyanın çeşitli yerlerinde çeşitli sebepler öne sürülerek savaşlar icat edilmekte, dünyada silah ticaretinden servet kazanan bir zümre vardır.

II. Dünya Savaşının ardından ikiye ayrılarak üstünlüğünü kaybeden ve dünya merkezi olma vasfını kaybeden Avrupa'nın Soğuk Savaş dönemi güvenlik yapılanmasına bakıldığında, hassa konular olarak; Sovyet tehditi, Almanya'nın yeniden silahlandırılmasının kontrol altına alınması, nükleer silah tehditi, İngiltere ve Fransa'nın Avrupa lideri olmak için çekişmesi, NATO içerisinde ABD ile Avrupalı ülkeler arasındaki yük paylaşım problemleri öne çıkmaktadır. Bu dönemde Avrupalılar tarafından kendi güvenliklerini sağlayacak düzenlemeler yapmışlar fakat bunlar ya tamamlanmamış ya da etki açısından NATO ve ABD düzenlemelerinin çok gerisinde kalmıştır. Ekonomik ve askeri bakımdan ABD'ye muhtaç olmaları ve aralarında görüş birliğinin olmaması bunun başlıca nedenlerini oluşturmaktadır.⁴⁷

Küreselleşme ile birlikte yeni güvenlik ihtiyaçları çıkmış risk oluşturan alanlar artmış, küreselleşmenin etkisiyle ülkelerin sınırları arasındaki güvenlik bakımından önemi kalmamış ve yeryüzünde herhangi bir yerde meydana gelecek güvenlikle ilgili problem tüm devletleri etkileyecek küresel bir boyuta ulaşmaktadır.

Bilişim dünyasında siber saldırılar, doğayı bozan genetik bilimindeki gelişmeler, birey, toplum, çevre, işyeri, üniversite, spor müsabakaları vb. güvenliğinin ön plana çıkması, daha geniş kitleleri etkileyen savaş, organize suçlar, uyuşturucu madde ticareti, terör gibi olayların değişim yaşaması tehlikenin boyutunu

⁴⁶ Gizem Bilgin Aytaç, *Üçüncü Dünya Güvenliği ve İnsani Müdahale*, Dezanj Yayınları, İstanbul, 2014, s.9.

⁴⁷ Merve İrem Yapıcı, *Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası Ekseninde AB-ABD İlişkileri*, İktisadi Araştırmalar Vakfı Ünal Aysal Tez Değerlendirme Yarışması 2005/6, Promat Basım Yayın, İstanbul, Aralık 2005, s.173.

arttırmaktadır. Artık hayatımızın ayrılmaz parçası olan her ortamda bulunan internet kullanımına bağlı olarak internet üzerinden çeşitli suçlar işlenmekte, suç işlemeye teşvik etmekte, örgütlenmeye aracı olmaktadır. Ayrıca internet pornografik içerikli çeşitli reklam, oyun vb. yayınlar yaparak toplumun temel değerleri olan ahlak, terbiye gibi kutsalları yıkmak suretiyle başta çocuklar olmak üzere toplumu temelden sarsmaktadır. Bunlara bağlı olarak fiziksel, sözlü, psikolojik, duygusal, ayrımcı şiddet ve taciz gibi birçok suça yol açmaktadır.

Yukarıda saydığımız birçok nedenlere bağlı olarak çeşitli güvenlik alanlarında zafiyetler oluşmaktadır. Bunların da önüne geçebilmenin yolu bilimsel ve teknik olarak tüm açık kapıların irdelenmesi, sorunların tespiti, çözüm yolu ve uygulama noktasında uzmanlaşan bir anlayış çerçevesinde başta yönetimler olmak üzere güvenlik organizasyonunda bulunan her katmadaki çalışanların ortaya çıkmasıyla etkin ve verimli çalışmalar neticesinde sorunlar bertaraf edilebilir. Risk ve tehditlerin her geçen gün artarak devam ettiği küreselleşen dünyamızda bu olumsuz durumunun etkilerinden korunmak için bireysel, toplumsal, kurumsal ve devlet olarak olabilecek tüm olasılıklara karşı hazırlıklı olmalıyız. Görüldüğü gibi sanayi, ekonomik, bilim, teknik, teknoloji, kültür, sosyal ihtiyaçlar gibi kavramların gelişimine bağlı olarak insan ile güvenlik olgusu sürekli değişim içerisinde.

Ülkemizde özellikle vatandaşların beklentilerinde, yaşam tarzlarında, yaşama amaçlarında ki değişimler son 20.yy'da kendini göstermiştir. Köklü tarihimizin mirası olan farklı kültürlerle yoğrulmuş toplumumuz sürekli gelişmekte, değişmekte buna bağlı olarak da güven sözcüğü ön plana çıkmaktadır.

1.3.3. Güvenlik Hizmetlerinin Özellikleri

Güvenlik adına yapılan hizmetlerin bireye ve topluma birçok katkıları olmuş ve günümüzde de hala devam etmektedir. İnsanoğlu ilkel çağlardan günümüze dek birçok evrelerden geçmiş, yaban hayattan bireylerin yerleşik hayata akabinde toplu olarak yaşayarak toplumsal hayata geçmesi insanın doğası gereği süregelen, tüm bunlar olurken belli bir disiplin, düzen ve en önemlisi güvenliklerini temin etmeleri sonucu ortaya çıkmıştır. Güvenlik hizmetlerinin temel özellikleri arasında aşağıda belirtilen birkaç madde sayılabilir.

- a. Önleyici ve koruyucudur.
- b. Profesyonel icra edilir bir meslektir.
- c. Devlet çatısı altında olmakla birlikte kamu ve özel sektör aracılığı ile bu hizmetler sunulur.
- d. Güvenlik faaliyetlerinde gerektiğinde kademeli zor kullanma yapılır.

e. Güvenlik hizmetleri çeşitli yöntemlerle uygulanabilir, görev yapılan yerin stratejik konumu, bulunulan ülkeye göre değişebilmektedir. Yani tek tiplikten uzaktır.

Ayrıca güvenlik olgusu, sadece maddi güvenliğini değil insanın manevi, ruhsal, psikolojik yönlerini de kuşatmalı ve bu pencereden bakılmalıdır. İnsani temel hak ve özgürlükler ancak güvenli bir çevrede yaşanabilir. Dünyada toplumların geçirmiş olduğu değişimler, gelişmeler (ekonomik, politik, sosyolojik, kültürel, ahlaki, yasal süreçler, savaşlar vb.) ortaya çıkan suçların niteliğini, niceliğini de değiştirmiş ve bunların önüne geçebilmek için alınan güvenlik tedbirleri de farklılaşmıştır. Güvenlik hizmetleri yasalar çerçevesinde sağlanmalıdır. Birey diğer kişilerin haklarına tecavüz etmeden, özgür ve korkusuzca hareket edeceği bir ortamı ancak kamu düzeninin her türlü tehditten uzak olduğu durumda bulacaktır. Ancak devlet kamuyu yönetirken genel toplum yaklaşımında güvenlik güçlerini kullanarak bireyin temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayarak göz ardı edebilmektedir. Bu durum uzun vadede hem bireyi hem de devleti güç durumlarda bırakmaktadır.

Devlet, güvenlik hizmetlerini kamu gücüyle yürütmekte bunu da kolluk vasıtasıyla yerine getirmektedir. Yönetilen halk ise bunlara uymakla mükelleftir. Ancak bunları yerine getirirken bireyi, toplumu ve devletin menfaatlerini korumacı özelliklerinden taviz vermemeli, hukuk çerçevesinde yetkilerini kullanarak ve görev alanlarını aşmayacak niteliklerini unutmamalıdır. Kamu gücü olan genel kolluk kuvvetleri güvenliği sağlarken bireyin/toplumun menfaati, asayişin temini, özgürlüklerin sağlanması gayesi ile karışmacı tavır sergileyebilmektedir.

Kamu yönetimi, bütün bir toplumun iç içe girmiş ve çoğu kere de birbirleriyle çelişen sorunları arasında işleyen bir idari mekanizmadır. Kamu yönetiminin esas olarak iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi "işlevsel", diğeri ise "yapısal" yöndür. İşlevsel anlamda kamu yönetimi, genel kuralları (yasaları) ve kamu politikası kararlarını uygulama sürecidir. Yapısal bir kavram olarak kamu yönetimi ise, devletin örgütsel görünümünü yansıtır. Her devlet, yasalarla belirlenen görevlerini yerine getirmek için ulusal ve yerel düzeyde çeşitli örgütlenmelere gider. İşte burada yasalarla belirlenen görevleri yetirilmesi, uygulanması, kontrol edilmesi noktasında en fazla güvenlik hizmetlerinden faydalanmaktadır.

Türkiye’de kamu güvenliği hizmetleri devletin kurumları tarafından sağlanır. Günümüzde diğer kamu hizmetleri yerini özel sektöre bırakmaktadır. Nitekim devletin kontrolünde olmasına rağmen uygulama safhasında tamamen özel sektörün elinde olan kamu hizmetleri mevcuttur. İşte bu nokta da güvenlik hizmetlerini ele aldığımızda özel sektöre bırakılmayacak kadar önemli olması diğer kamu hizmetlerinden ayrılmaktadır. Kendine has özellikleri itibarıyla kamu düzeni, asayiş kamu gücüyle bu da kolluk vasıtası ile yürütülür. Böylesi devlet kurumlarının

tamamen özel sektöre devredilmesi toplumda karışıklığa neden olarak ülkenin temellerinin sarsılmasına yıkılmasına sebebiyet verir.

Güvenliğe ait faaliyetlerde, devlet yönetiminde olanlar güç ve hakimiyetlerini kendilerine has yönetsel usullerle sürdürmektedirler. Devletin bu yönünün diğer kamu hizmetlerinde daha dar alanda olması itibariyle güvenlik hizmetleri diğerlerinden ayrılır. Özel güvenlik faaliyetleri, kanunda da belirtilmiş haliyle, kamu güvenliğini tamamlayıcı vasıftadır. Ancak bu durum gelişmiş ülkelerde farklılık göstererek kendilerine daha çok alan bularak yaygınlaşmışlardır.

Devletin aslı görevlerinin başında kamu düzenini tesis ederek sürekliliğini teminat altına almak gelmektedir. Güvenlik ihmal edilirse devletin bekasından söz edilemez bu yüzden ihmale gelemeyecek kadar önemlidir.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi diğer kamu kurumları fayda-zarar, arz-talep ölçüsünde değerlendirildiğinde özelleştirilme yoluna gidilmiş olsa da güvenlik faaliyetlerinin tamamen özel sektöre devredilmesi telafisi olmayan hatalara neden olabilir. Burada üzerinden atlamamamız gereken husus özel güvenliğin tamamlayıcı vasfından yararlanarak devletin güvenlik güçlerinin zaman zaman gereksiz görevlendirmelerle meşgul edilmesi asli görevlerinden geri kalmalarına neden olmakta bu yüzden bazı özel ve tüzel kişilerin güvenliğinin temin edilmesi konusunda bahsettiğimiz fayda-zarar, arz-talep ölçüsünde özel güvenlik faaliyetlerinden yararlanılması faydalı olacaktır. Hem tüm kamuyu etkilemeyecek olması itibariyle hem de özel güvenlikten yararlanacakların ekonomik olarak taşın altına elini atacağından devletin yükü hafifleyecek, yeni sektörlerin gelişmesine yardımcı olarak yeni iş imkânların doğmasına sebep olacaktır. Bu tür ihtiyaç haline gelen güvenlik hizmetlerinin özelleştirilmesi faydalı olacaktır.

1.3.4. Birey ve Toplum Açısından Güvenlik

Güvenlik, insanlığın varoluşundan beri süregelen ve devamlılığını sağlayan en önemli ihtiyaçtır. Birey doğa ile içi içedir ve yaşamsal bulgularını temin ettiği bir çevredir. Nitekim bunun yanı sıra insanlığa en büyük tehlikelerde yine doğal hayattan gelmiştir. Bunun üstesinden gelebilmek için birey çeşitli yöntemlere başvurmuş olmasına rağmen günümüzde halen tabiat ana karşısında çaresiz kalmakta kendini korumakta yetersiz kalan birey toplumsal hayata ayak uydurmaya başlamıştır. Tüm bu ihtiyaçların değişmesi güvenlik sistemlerinin de değişmesine sebep olmuştur.

Bizi koruyan, refah içinde yaşamamıza vesile olan, huzur ve güven veren, bizi eğitip geliştiren insan toplumudur. Bu yüzden hak ettiği değeri vermeli, ayakta kalabilmesi için onu kuvvetlendirici girişimlerde bulunulmalı ve sürekliliği

sağlanmalıdır. Aslında bu bireyin çaresizlik ve zayıflığının bir göstergesidir. Kendi güvenliğini sağlayamayan birey bunu temin etmek için bir otoriteye sığınma ihtiyacı hissetmiş bunu da toplumsal hayatı oluşturarak mal ve can güvenliğini temin etmiştir. Böylece tehdit anlayışı değişmiş önceleri yabani hayvan, tabii afetler, insan tehditleriyken daha sonraları toplumsal yaşamın gereği olarak farklı yönetim anlayışlarına bağlı olarak ortaya çıkan politik gelişmeler ile güvenlik anlayışında toplumu ve bireyi tehdit eden yeni değişim ve gelişmeler ortaya çıkmıştır. Toplum içerisinde varlığını temin etme, sürdürme ve koruma altına alma maksadıyla yapılan her türlü davranış içerisinde güvenlik olgusundan bahsedilebilir. Etnik ve kültürel çatışmalar, sosyal sınıf ayrılıkları, ekonomik farklılıklar ile küreselleşen dünyada toplumların birbirini siyasal olarak tehdit etmeleri gibi nedenler bunların arasında gösterilebilir.

Tarih bunun örnekleriyle doludur. Bunlardan önde gelenlerinden Roma İmparatorluğunu ele alacak olursak, sahip olduğu varlıklar sayesinde tüm dünyada hegemonya güç olarak tarih sahnesinde zirvede yer almıştır. Siyasal ve askeri güç olarak kendisini tehdit eden başka toplumların, imparatorlukların olmayışı güçlerine güç katmış kendi sınır güvenliklerini rahatça sağlayarak toplumsal huzur ve emniyetin sağlanmasına zemin hazırlamıştır. Ancak bu durum zamanla doğal olarak ilelebet sürmemiştir. Ezilen, hakkını arayamayan, sömürülen diğer küçük imparatorluklar birleşerek veya diğer imparatorluklara destek vererek yeni farklı birer güç haline gelerek Roma İmparatorluğu için tehdit oluşturmaya başlamışlardır. Tüm bu süreçlerden sonra dengeler değişmiş, huzur, güven, emniyet, güvenlik kavramlarına farklı bir anlamlar yüklenmiştir.

Ülkelerin kudretlerini artırma ve sınırlarını genişletme arzularının sonucu emniyet, güvenlik olguları uluslararası alanda bir problem haline gelmiştir. Güçlü imparatorluklara karşı ortak bir amaç için yapılan bu ittifaklar güvenlik alanında uluslararası dengeleri tekrar gözden geçirme ihtiyacını ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Köklü Roma İmparatorluğunun gücü sorgulanır hale gelmiş ve bundan sonra süregelen zaman zarfında devletlerarasında güç göstergesi, dengeleri gözetmek için sürekli bir savaş ortamı ortaya çıkmış ve günümüzde de hale örneklerini yaşamaktayız. Yine bu duruma Napolyon yönetimindeki Fransa'nın Avrupa'ya kendisini kabul ettirip, tek hâkimiyet elde etme çabası içerisindeyken güvenlikleri tehdit edilen Avrupa devletlerinin ittifak içerisine girmesi, Nazi Almanya' sının tüm Avrupa'daki devletlerin güvenliğini tehdit etmesi bu coğrafyadaki güç dengelerinin değişmesine örnek olarak gösterilebilir.

Devam eden süreçte de söz konusu güç dengesi I. Dünya Savaşı döneminde de devam etmiş sömürgecilik anlayışı üst seviyeye çıkmış, hegemonya

olma yolunda olan İngiltere ile tesir alanını arttırmak isteyen Almanya ve diğer Avrupa devletlerinin iştirakiyle rekabet giderek artmış güç dengesinde son yüzyılda önemli sistemler ortaya çıkmıştır. Ayrıca burada sorgulanmasına rağmen günümüz dünyasında süper güç olarak nitelendirilen Amerika'dan bahsetmeden edemeyiz. Çünkü artık güç dengesinin odağında biraz önce saydığımız İtilaf Devletleri bulunmaktadır.

Geçen bu süreçlerde devletlerin birbirlerine karşı güç gösterme savaşlarının temelinde; güçlerini arttırarak mevcut pozisyonlarını ve güç dengelerini korumak, bu dengelerin değişmesine engel olabilecek tehditlere mani olmak veya ortadan kaldırmak, silahlanmak suretiyle dış kuvvetlerden gelebilecek tehlikelere karşı kendi güvenliğini sağlamak, birbirlerine karşı uluslararası arenada hegemon güç olabilmek için güçlenme ihtiyacı hissederler. Şayet te ortak menfaatler doğrultusunda aynı çizgide ittifak olma yoluna gitmektedirler.

XX. yüzyılın başlarında yaşanan gelişmeler devletlerin güvenlik anlayışında değişmesine neden olmuş artık hiçbir devletin tam manasıyla diğer devletlerden bağımsız bir şekilde tek başına güvenliğini sağlayamadığı ortaya çıkmıştır. Tüm bu uluslararası güvenlik sistemindeki değişmeler güçlü ülkeler öncülüğünde evrensel güvenliği sağlamak, korumak, sorunlara çözüm bulmak, kültürel, sosyal, ekonomik kaynaşmayı sağlamak maksadıyla 1945 yılında Birleşmiş Milletler (BM) örgütü kurulmuştur. Ancak BM örgütü de istenilen görevi yerine getirememiş Soğuk Savaş dönemine girilmesi sonucu dünyadaki ülkelerin ikiye bölünerek kutuplaşması NATO ve Varşova Paktı çatıları altında gruplaşmalarına neden olmuştur. Bu dönemde nükleer silahların üretilmesi uluslararası arenada farklı sorunlar ortaya çıkarmış bunların yanında güvenlik, askeri çatışma, cephe savaşlarının yanında kültürel etnik çatışmalar, çevre ve sağlık sorunları, iletişim, elektronik, bilişim alanındaki siber saldırılar, enerji kaynakları (petrol, su, doğalgaz vb.) insan ticareti, mülteci, göçler gibi problemler dünya güvenliğini tehdit eden sorunlar literatüründe yerini almıştır. Soğuk Savaş döneminde BM gibi birçok örgüt kurulmuş (Dünya Bankası (WB), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), ASEAN vb.) ancak görevleri bakımından hiç biri tam manasıyla etkili olamamıştır. Bunun başlıca nedeni iki kutuplu dünya düzeninin kurucusu sayılan dönemin iki süper gücü ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ülkelerinin etkisi altında kalmış olmalarıdır.

ABD kendi etki alanını genişletmeye çalışırken dünyada kendine SSCB'ni rakip olarak görmekte, SSCB ise Doğu Avrupa başta olmak üzere yerleşecek kudretini koruyup arttıracak kendine yeni bölgeler bulmanın peşindeydi. İki kutuplu dünya düzeninde hegemon güç olma peşinde koştu bu ülkeler çatışırken perde arkasında olan ve aslında dünya güvenliğinin uluslararası boyuta taşınmasına

sebepler savaşlar Avrupa, Asya ve bağımsızlığını yeni ilan ederek özgürlükleri için savaşan ülkeler arasında yaşanmıştır.

Halen en önemli enerji kaynağı konumunda olan petrol sebebiyle 1970'li yıllarda gerçekteşen Arap-İsrail savaşları dünyayı ekonomik dar boğaza sürükleyerek etkisi altına almıştır. Bu durumu rekabet gücü yüksek, ekonomisi güçlü ülkeler az hasar ile atlarken iki kutuplu dünya düzeninin tarafı olan ve ekonomik temeli zayıf olan SSCB büyük yaralar almış Afganistan Savaşları sonucunda da dağılma koridoruna girmiştir.

SSCB'nin yıkılmasından sonra artık ABD tek kutup olarak kalmış yenedünya kavramı etrafında tek süper güç olarak kendisini tüm dünyanın güvenliğini koruyabilecek devlet olarak kabul ettirmiştir. SSCB artık yıkıldığına göre de artık NATO'nun da görev tanımlaması yenilenerek Avrupa'nın güvenliğine yönelik her türlü tehlikelerin önünü keserek ortadan kaldırmak ve dengelerin korunmasına yönelik her türlü faaliyetlerde bulunmak şeklinde olmuştur. NATO'daki değişimler bununla kalmayıp 1999 yılındaki konsept değişikliği, 11 Eylül 2001 yılında A.B.D.'de El Kaide terör örgütü tarafından gerçekleştirilen saldırı, 1999 yılındaki stratejik konseptin güncelliğini yitirmesi, yeni tehditler ve gerçekleştirilen operasyonlara cevap verememesi ittifak ülkelerin yeni bir stratejik konsept arayışına girmesine yol açmış 2010 yılında aktif katılım, modern savunma perspektifinde (Kuzey Atlantik antlaşması örgüt üyelerinin savunması ve güvenliği için) yeni bir stratejik konsept belgesi yayınlama durumunda kalmıştır.

Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra tüm dünya tekrar terörizm soğuk yüzüyle karşılaşmış, uluslar artık ne zaman nereden geleceği belirsiz terörün korkusuyla yaşamaya başlamış ve XXI. yüzyılda uluslararası güvenliği tehdit eden en önemli unsur olduğunu insanlığa tekrar hatırlatmıştır. Nitekim NATO'nun 2010 konseptinde de yerini almıştır. Süper güç konumunda olan A.B.D. gibi bir devletin dahi büyük bir terör saldırısına uğraması insanlara her türlü askeri, kimyasal vb. silahların terör örgütlerin eline geçmesi durumunda neler yapabilecekleri konusunda uyarı niteliği taşımaktaydı. XXI. yüzyılda terörist grupların Asya, Avrupa, Amerika olmak üzere tüm dünyada yaptıkları eylemler uluslararası güvenliği tehdit eden en önemli sorun haline getirmiştir.

XXI. yüzyılda soğuk savaş sonrası oluşan yenedünya düzeninde yeni tehditlerin ortaya çıkması, var olanların şekil değiştirmesi yeni bir güvenlik konseptini ihtiyaç haline getirmiş güvenlik alanında yeni bir yaklaşımın gelişmesine yol açmaktadır. Soğuk savaş ardından askeri kökenli tehditler azalmasına rağmen, askeri olmayan tehditler aksine artmaya başlamıştır. Terörizm, etnik-kültürel çatışmalar, silah-uyuşturucu ticareti, artan enerji ihtiyacı, doğal kaynakların yetersiz

hale gelmesi, siber saldırılar, madde kaçakçılığı, çevresel problemler, büyük finans dolandırıcılığı, teknolojik gelişim, iletişim ve ulaşım imkanlarının gelişmesi, sağlık, genetik bilimindeki gelişmeler, küresel ısınmaya bağlı iklim değişiklikleri, salgın hastalıklar, askeri silah alanındaki gelişmeler ülkelerin güvenliği tehdit eden konuların başında gelerek kabul edilmeye başlanmıştır. Küreselleşme, soğuk savaş sonrası hız kazanmış bu dönemde yaşanan değişim ve dönüşümler yeni savunma ihtiyaçlarının türemesine neden olmuştur. Güvenlik tehditlerinin çoğalmasi ile birlikte güvenlik olgusunun derinleşmesi ve genişlemesi doğru orantılı bir süreçtir.

İttifak oluşturularak kurulan birçok örgüt (NATO, Birleşmiş Milletler (BM), ASEAN, Avrupa Birliği (AB), WB, WHO gibi) terör sorununa kalıcı çözüm getirememiş, söz konusu problemin uluslararası toplumun huzurunu önümüzdeki yıllarda da tehdit edeceğine işaret etmektedir. Terör örgütleri görünür de ortak düşman ilan edilmelerine rağmen uygulama noktasında bazı ülkeler el altından terör örgütlerine yardım ve yataklık etmekte, destekleyerek bunları diğer ülkeler üzerindeki oyunlarına alet etmektedirler. Hal böyle olunca da bu karmaşık değişken ve dengelerin gözetildiği bir ortamda uluslararası güvenliği tesis etmek içinden çıkılmaz bir hal almakta sonu gelmez tartışmalara sebebiyet vermektedir.

Güvenlik denildiğinde ilk akla gelen birey güvenliğidir ve bu çerçevede güvenlik politikalarının odağında insani güvenlik vardır. Bunu sağlamak için uluslararası düzeyde çalışmalar yapılmakta, akademik seviyede bilim insanları insan güvenliğinin nasıl sağlanması konusunda planlar yapmaktadırlar. Elbette bu duruma her devlet sahip olduğu özellikleri bakımından savunmacı tepkiler verebilmekte ve kabiliyetlerini bu ölçüde genişletmekte ve etkinleştirmektedirler. BM 'nin 1994 yılında yayınlamış olduğu İnsani Gelişim Raporunda insani güvenliği tehdit eden tehlikeler üzerinde durulmuş bu alanda alınabilecek tedbirler hakkında durum değerlendirilmesi yapılmıştır. Söz konusu raporda ayrıntılı olarak bu analizlerden bahsedilmiş kim, nasıl ve niçinleri üzerinde akademik çalışmalar yapılmış ve sonun da tekrar bireyin güvenliğinin sağlanmasının merkezde olması gerektiği hususu ön plana çıkmıştır.

Birey ve toplumun güvenliğini özellikle terör ve terörizmden korumakla yükümlü olan devlet bunu temin ederken diğer taraftan da insani özgürlükleri göz ardı etmemelidir. Aynı zamanda tehdit unsurlarının artması ve değişmesi, devletlerin çok farklı alanlara müdahale anlamına da gelmektedir.

Toplumların asayişinin, düzeninin olması demek onu oluşturan bireylerin kendilerinin, çevresindekilerinin yani onu var eden değerlerinin de içinde olduğu güvenli atmosferdir. Bahsedilen atmosfer birey, çocuklar, aile, akrabalar ve vatandaşın bir araya gelerek insani ilişkiler kurdukları, bilgi alış verişinde

buldukları kamusal yerlerdir. Eğer bu atmosferin nizamı bozulursa söz konusu tüm iletişim bozulur toplumsal yıkımlara sebebiyet verebilir.

Bir arada yaşayan insanların en önemli isteği, doğal ve yapay tehlikelerin varlıklarını, can ve mallarını tehdit etmemesi; ortadan kaldırmamasıdır. Bu tehlikeler, sel, deprem, orman yangını, toprak kayması, fırtına gibi doğal olaylardan kaynaklanabilir. Bu tehlikelerin veya güvenlik ihlallerinin silahlı saldırı, hırsızlık, soygun gibi insan kaynaklı olması da mümkündür⁴⁸.

Yukarıda ele aldığımız yenedünya düzeni, yeni güvenlik stratejileri, insani güvenliği tehdit eden unsurlar geçmişte olduğu gibi günümüz dünyasını ve geleceğimizi de birey, toplum ve devletler düzeyinde negatif yönde etkilemeye devam edecek kavramlardır. Bu tehditlere karşı başa çıkmanın yolu genel geçer bir çözümden ziyade her suç tipine ayrı ayrı uygun, profesyonelleşmiş birimlerden oluşan güvenlik tedbirlerinin alınmasından ve geliştirilmesinden geçmektedir. Alınan güvenlik tedbirlerinin odağında insan unsuru olduğu sürece temel hak ve özgürlükleri gözetip kollayan bir anlayıştan bahsetmek durumundayız.

Hem insanların özgürlüğü temin altına alınarak güvenliği sağlanacak hem de ülkenin çıkarlarını korumak adına yapılan her türlü güvenlik boyutlu adımların atılması esnasında belli bir dengenin sağlanması ortak bir kamusal menfaatin hedeflenerek çatışmaların önüne geçilmesi gerekmektedir. Bu yolla güvensizlik atmosferi dağılır kaosun önüne geçilir mevcut siyasal yönetim hukuka ve yasalara uygun bir şekilde halkın rızasını ve onayını almasına yardım edecektir. Bireyin güvenlik anlayışında odakta olması temel hak ve özgürlüklerinin yıpranması gibi problemleri de beraberinde getirmiş olup ülkeler ciddi güvenlik tehditlerine maruz kaldıklarında insani temel hakları askıya almamalıdır.

Tarihten günümüze kadar yaşanan acı olaylarda görüldüğü gibi güvenliği sadece silahlarla, savaşlarla, çatışma ve saldırılarla sağlamayı düşünmek tek boyutlu etkisiz bir düşünme biçimidir. Bununla birlikte karşılıklı anlayış, diyalog, ortak hedef ve işbirliği içerisinde bulunmak, sorunlara uluslararası çözümler getirecek atılımlar içerisinde bulunmak, kaos ortamlarını ılıman iklime çeviren çatılar altında birleşmek insani güvenliğin esas argümanlarıdır. Örneğin bir ülkede terör sorunu bireyin güvenliği ile ilgili en önemli sorun haline gelirken başka bir ülkede açlık, susuzlukla birlikte sefalet altında olan toplumda gıda güvenliği en önemli sorun haline gelmekte başka ülkelerde ise enerji güvenliği ön plana çıkmaktadır. Bu örnekleri arttırmak mümkünken buradan çıkarılacak durum şudur: Her devlet, toplum kendine ait özellikleri çerçevesinde karşılaştıkları güvenlik sorunlarına kapsayıcı küresel boyutta, kalıcı, etkin ve etkili, işbirlikçi, kimseyi diğerinden farklılaştırmayan

⁴⁸ Yıldızhan Yayla, *İdare Hukuku*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009, ss. 36-37

sistemlerin üretilmesi ve hayata geçirilerek uygulanabilirliği kontrol edilmesine kadar uzanan yöntemlerle muhtemel olabilecektir.

Yukarıda anlattığımız tüm güvenlikle ilgili problemler, tehditler geçmişten günümüze kadar bireyi, toplumları derinden etkilemekte değişimler geçirmelerine sebep olmaktadır. Yaşanılan tecrübeler bu durumun gelecekte de devam edeceğini bizlere göstermektedir. Ekonomik, politik, çevresel, toplumsal sorunlar gibi çok geniş bir alana hitap eden güvenlik zafiyetlerine karşın devletler de tepki olarak belirli güvenlik paketleri geliştirmektedir.

Ülkemizde en yakın zamandaki örneği 6-7 Eylül 2014 tarihlerinde yaşanan Kobani olaylarıdır. Kobani protestosunu bahane ederek sokaklara çıkıp her yeri yakıp yıkan, cinayetlere sahne olan terör olayları ve buna çanak tutanlardan sonra gündeme yeni “Yeni İç Güvenlik Paketinin” görüşülmesi konusu gelmiş ve mecliste çeşitli tartışmalara rağmen 4 Nisan 2015 Tarihli ve 29316 Sayılı Resmî Gazetede 6638 Kanun Numarası ile yasalaşmıştır.

1.3.5. Güvenlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi

Güvenlik hizmetlerinin örgütlenmelerine dair örnekleri aşağıda bazı Avrupa ülkesi üzerinden tanıtılacaktır. Avrupa ülkelerinde güvenlik anlayışı ülkemizde görülen güvenlik anlayışıyla ortak özellikler göstermesi yanın da bir çok farklı uygulama yöntemleri de görülmektedir.

1.3.5.1. Merkezi yönetim anlayışlı güvenlik hizmetleri

Türkiye'nin güvenlik hizmetlerinde kendisine model olarak esinlendiği Fransa'da ile bir çok benzerlikler görülmektedir. Fransa'da uzun süredir disiplinli ve merkezi bir şekilde devam eden güvenlik olgusu, ikinci dünya savaşına kadar pek fazla değişikliğe uğramamıştır. Ancak son yüzyılda uluslararası şartların değişmesiyle birlikte daha dengeli bir yapıya doğru ilerlese de hala merkezi özelliğini korumaktadır.

Ülkemiz ve Fransa merkezi bir yapıya sahiptir. Birey ve toplumun asayışı, kamu düzeninin refah ve devamlılığı ile insani temel hak ve özgürlükler iç güvenlik hizmeti sağlayan ulusal polis ve ulusal jandarma görevlileri tarafından sağlanmaktadır. Türkiye'deki gibi polis birimi İç İşleri Bakanlığına bağlı iken jandarma birimi Savunma Bakanlığına bağlı faaliyet göstermektedir. Başkent Paris polisinin ayrı bir özerkliği bulunup ayrı statüdedir ve şehir valiliğine bağlıdır. Polis'in idari sistem itibariyle Bakanlıktan sonra Valiler Emniyet Genel Müdürlük ve Bölge Emniyet (Polis) Müdürlüklerine bağlı bir yapısı bulunmaktadır.

Fransız Emniyeti, 11 uzman daireden meydana gelmektedir. Bu dairelerden ikisi merkezi daire, dokuzu aktif polis birimlerinden oluşur. Müdürlüklerin hepsi taşradaki birkaç birimin başıdır. Paris kent polisinin kendine has özel bir örgütü vardır. Fransa'da güvenlik hizmetlerinin yönetiminden, merkezi hükümet tarafından atanan ve il yönetiminin başı olan valiler sorumludur.⁴⁹

Fransa'da 1992 yılında uygulamaya sokulan polisler askerlik şartının kaldırılması, Türkiye'de de 2011 yılında yapılan yasal düzenleme ile 10 yılını tamamlayan polisler askerlikten muaf tutulması ile hayata geçirilmiştir.

Kırsal kesimde asayiş sağlamaya olan jandarmanın hava ulaşımı ve güvenliğinde, yeşil ve mavi sınırlarında gözetim görevinde bulunmakta ülke içinde ve denizlerde gümrükle birlikte faaliyetlerde bulunurlar. Kıyı operasyonları Deniz Kuvvetleri altında Jandarma Deniz Birimi tarafından yürütülmektedir. Hatta Fransız Jandarmasının prestiji, polis teşkilâtından daha yüksektir. Ancak bunların hepsi sivil otoritenin emrinde içişleri bakanlığına bağlıdır.

Kısaca Fransa'da polis ve jandarma teşkilatları üzerinde yerel ve sivil toplum toplum gözetimi altında İçişlerine Bakanlığına bağlı şeffaf ve yüksek düzeyde merkezi yönetim anlayışlı güvenlik hizmetleri sunulmaktadır.

1.3.5.2. Yerel yönetim anlayışlı güvenlik hizmetleri

Yerel yönetim anlayışlı güvenlik modelini ABD örneği üzerinden açıklamakta fayda vardır. Zira ABD'de merkezi yönetimden çok güvenliği sağlama sorumluluğu yerel yönetimlere aktif olarak bırakılmıştır.

Özellikle 18. ve 19. yüzyıllarda farklı kıtalardan göç eden insanlar topluluğundan oluşan ve büyük bir coğrafya ile nüfusa sahip olan ABD, çok eskilere dayanmayan tarihi ile sosyal yapısı, ekonomik, siyasi ve idari yapısıyla diğer Avrupa ülkelerinden farklılık gösterir. ABD devlet ve toplum özellikleri Anglo-Sakson kültür özelliklerine dayanmaktadır. Sanayi, askeri, bilimsel, teknoloji vb. alanlarındaki yetenekleri ile refah seviyesi yüksek eğitilmiş, kültürlü toplulukları ile diğer ülkelerden önde konumdadır. ABD'de yönetim anlayışında fedaralizm çok etkilidir. Kamu hizmetleri eyaletler ve yerel kent yönetimleri tarafından sağlanmakta olup güvenlik faaliyetleri de bu çerçevede ele alınmaktadır.

Yerel yönetimler genellikle polis teşkilatı vasıtasıyla kamu düzenini sağlamaya asayiş kontrol altına alarak güvenlik faaliyetlerini sürdürmektedirler. Dünyada super güç konumunda bulunan ABD'de şehirlerin hızla gelişip büyümesiyle yerel yönetimler de güçlü birer erk haline gelerek yerel seviyede polis hizmetlerini

⁴⁹ Emniyet Genel Müdürlüğü, Avrupa Ülkelerinin Polis ve Adli Sistemleri, Ankara, Interpol Daire Başkanlığı Yayımı, 1992, s. 50-51.

yerine getirmektedirler. Ancak ABD gibi büyük bir ülkede doğal olarak bazı istinalar mevcut olup bazı polis faaliyetleri özel idareler tarafından yürütülmektedir. Eyalet sisteminin mevcut olduğu ABD’de yerel seviyede farklı güvenlik hizmetleri sunulsa da her kesim kendi görev ve yetkileri çerçevesinde temel güvenlik görevlerini sürdürme mesuliyetindedir.

Amerika’da her geçen gün yeni sistem aranmakta olup ülkemiz emniyet teşkilatında da yeni bir birim olarak faaliyet gösteren Toplum Destekli Polislik uygulamaları göze çarpmaktadır. Amaç ortaya çıkan yeni suç türlerine bağlı olarak devlet ile birey arasındaki gerginliği belirleyerek toplumun da desteğini alarak suç oluşmadan önce (proaktif) ve suç oluşuktan sonraki aşamayı kontrol altına almayı hedefleyen bir çalışmadır.

ABD emniyet teşkilatında çalışan polis memurları yeminli olarak görev yaparken teşkilatta sivil personel de çalışmaktadır. Fakat bu kişiler polisler gibi yetki sahibi değildirler.

Polis faaliyetleri ABD’ de Federal Güvenlik Örgütü, Eyalet Güvenlik Örgütü ve Mahalli Güvenlik Örgütü olmak üzere üç farklı sistem ile yürütülmektedir.

a. Federal Güvenlik Örgütü: Eyalet sınırlarını aşan tüm ülkede görevli özellikle organize suçlar, terörizm, adam kaçırma, casusluk, seri cinayetler, vatana ihanet gibi karmaşık suçlarla mücadeleyi ulusal seviyede yürüten birimlerdir. Dünyada en çok tanınan birimi ise Federal Bureau of Investigation (FBI) dir. Suçların tiplerine göre yetki ve kanunlar çerçevesinde federal güvenlik örgütü ve diğer güvenlik örgütleri koordineli olarak çalışmaktadırlar.

Federal güvenlik örgütü personeli tüm ülkede çalışan polis sayısında az almasına karşın işleyişi ve gücü ile diğer birimlerden oldukça fazla yetkilere sahiptirler. Bunun yanında federal düzeydeki bazı polis çalışanlarına silah ve tutuklama yetkileri verilmemiş, eyalet veyahut mahalli düzeydeki kanunlara bağlı olarak suç takibinde bulunamazlar. Federaller ancak kendilerine gösterilen kanunlar çerçevesinde ve kongrenin kendilerine vermiş oldukları yetkiler ile çalışmalarını sürdürebilirler.

b. Eyalet Güvenlik Örgütü: Eyalet polis örgütünün geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. ABD’de bazı eyalet polis birimleri organize suçlara bakarken bazı eyalet polisleri bu suçlar üzerinde hiç durmaz. Bazı eyaletlerde ise polisler hususi suç profilleri ile meşgul olmaktadır. Bu durum her eyaletin kendine has kanunları olmasından kaynaklanır. Mahalli polisin yerine suç inceleme ve kovuşturma görevini üstlenme yetkileri yoktur. Ancak ülke genelinde eyalet polisi genel olarak otoyol polisi olarak anılmaktadır.

Yine burada da karşımıza federal güvenlik örgütünde olduğu gibi eyalet güvenlik örgütünde de bazı personeller silah kullanma ve tutuklama yetkisine sahip iken bazıları bu yetkilere sahip olmayıp daha çok kanuni denetçilik pozisyonundadırlar.

Eyalet güvenlik örgütü direk olarak seçilmiş eyalet valisine bağlı olup, örgütün bütçesi, örgüt içi atamalar eyalet hükümeti tarafından yönetilir. Diğer güvenlik örgütleri ile ilişkileri olmayıp istek olması üzerine mahalli polise yardımcı olurlar.

c. Mahalli Güvenlik Örgütü: Mahalli Güvenlik Örgütünü şehir, ilçe ve şerif birimlerinden oluşan polislik olarak ele almak daha anlaşılır olacaktır. Ancak ilçenin konumu bizdeki anlayıştan farklı olarak barındırdığı yeminli polis personeli ile doğru orantılıdır.

Kamu düzeninin sağlanması, sosyal ihtiyaçların karşılanması gibi konularda ve ülke genelindeki güvenlik güçlerinin çoğunluğunu oluşturan birimler şehir polisleridir. Görevleri ise suç işleyenleri ve yasalara karşı gelenleri yakalamak, trafik, hırsızlık gibi genel asayiş konularını kapsamakta olup elbette şehrin yapısı, nüfusu, suç profillerine göre uzmanlamış alt birimler de mevcuttur. Şehir polisi ülkemizde olduğu gibi emniyet müdürüne bağlıdır ancak bizden farklı olarak ABD'de emniyet müdürünü belediyeler atar. Bu yüzden belediyelere bağlı olarak hareket ederler. Eyalet polislerinde olduğu gibi mahalli güvenlik örgütü mali, idari olarak belediyelere bağlı olup il idaresi tarafından kontrol edilir. Federal hükümet ve eyalet hükümetleri ile bağlantıları yoktur. Şehir ve ilçe polisleri şeriflerden bağımsız olarak görev yapmaktadırlar.

Ülkemizde kırsal alanlarda güvenlik jandarmanın kontrolündedir. ABD'de ise bu hizmeti genelde seçimle işbaşına gelen kıdemli polis şerifleri tarafından yürütülmektedir. Polis şerifleri görevlerine atanarak gelirken şerifler yerlerine halk tarafından seçilerek gelirler. Şerifler kanunları uygulamalarının yanın da suç ve suçların soruşturulmasında, cezaevi yönetimi, mahalli mahkemelerin güvenliği ile de sorumludurlar. Şerifler seçilerek geldiğinden dolayı nispeten mahalli belediyelerden bağımsız hareket ederler.

Şehir ve ilçelerin gelişmişlik düzeyi, refah durumu, nüfusu, suç oranı gibi faktörlerin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak birçok şehir veya ilçeler hem polis birimine hem de şerif birimini bünyesinde bulundurur.

1.3.5.3. Karma sistem yönetim anlayışlı güvenlik hizmetleri

Bu kısma kadar merkezi ve yerel yönetim anlayışlı güvenlik hizmetlerinden bahsedilmiş olup günümüzde güvenlik birçok batı toplumlarında her iki sistemi içine alan karma sistem yönetim anlayışı ile sağlanmaktadır.

Buradan kastedilen hizmetlerden merkezi sistem anlayışı ile devlet tekelinde bulunan resmi polis örgütleri, devletin diğer resmi kurumlarına bağlı özel güvenlik görevlileri, yerel yönetim anlayışı bakımından ise devletin güvenliğine yönelik olarak hizmetlendirilmiş örgütler, mahalli seviyede siyasi yaptırım gücüne bağlı özel güvenlik görevlileri ve özel güvenlik hizmetleri içerisinde yer alan çeşitli düzenleme ve araştırma örgütleri olarak sıralanabilir.

Merkezi ve yerel yönetim anlayışlı güvenlik hizmetlerinde elbette bu iki yönetim biçiminin birbirine iyi bir şekilde entegre olması çok önem arz etmektedir. Gelişmiş ülkelerde söz konusu bu uyum sistemin bir parçası haline dönüşmektedir. Aşağıda bu uyumun iyi işletildiği bazı Avrupa ülkesi örnek olarak verilmektedir.

Almanya: Karma sistem yönetim anlayışlı güvenlik hizmetlerine örnek olarak batı dünyasında AB'nin önde gelen ülkelerinden Almanya modeline baktığımızda kendine has yönetim yapısıyla ve işleyişiyle farklılık göstermektedir. Yönetimde federal yapı olduğundan Almanya'da federal güvenlik güçleri de bu yapı içerisinde yer almaktadır. Ülkede polis hem şehir hem de taşra güvenliğini sağlamaktadır. Sistem çoğunlukla federal ve eyalet polisi olarak gruplanmaktadır. Almanya'da yerel polisin bağlı olduğu siyasi yerinden yönetimlerin (eyaletlerin) güçlü olduğu bir yapının varlığıyla birlikte federal polis teşkilatı ve kuralları da etkilidir.

Federal polisler daha çok suç soruşturmasında, federal sınır polisliğinde, federal parlamento polisliğinde, yol polisliği olmak üzere daha çok ülke genelinde ve eyaletlerin sınırlarını aşan kolluk hizmetlerini yerine getirirken, eyalet polisi ise bulunduğu eyalet içerisinde polisin eğitimi dahil her türlü polis hizmetlerini ifa etmekte daha çok önleyici görevini yerine getirmekte bunların dışındaki her türlü güvenlik konularının yerine getirilmesi sorumlulukları altındadır.

Federal güvenlik güçleri Federal İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Federal polis müdürleri senato tarafından atandığından kolluk siyasi makam niteliği taşımaktadır.

Eyalet güvenlik güçleri ise Federal İçişleri Bakanı'nca kabul edilen güvenlik programı dahilinde tek tip bir polis örgüt sistemini sahiplenmişler ve eyalet İç İşleri Bakanlığına bağlıdır. Polis müdürlükleri, polis ve dedektif birimlerinden oluşur. Bu birimler merkezi kontrol ve komuta sistemine bağlı üniformalı personellerden oluşur.

Her eyaletin kendi kanunları ve kendi polisi olmasına karşın federal çatı altında olan Almanya'da federal polis ile eyalet polisleri arasında ki uyum, eşgüdüm ve işbirliği içinde çalışmalarını dikkate şayandır.

İngiltere: Karma sistem yönetim anlayışlı güvenlik hizmetleri yürüten bir diğer ülkeye örnek İngiltere olarak verilebilir. İngiltere, Galler ve İskoçya'dan oluşan Büyük Britanya (Great Britain) olarak anılan coğrafyası çok geniş bir ülkedir. Daha sonra Kuzey İrlanda'nında eklenmesiyle Birleşik Krallık (United Kingdom) olarak

isimlendirilen yapı meydana gelmiştir. İç güvenlik hizmetleri Kuzey İrlanda ve İskoçya'da farklı İngiltere ve Galler'de ise farklı örgütlenmiştir.

İngiliz polisi merkeze bağlı değildir. İçişleri Bakanlığı, yerel yönetimler ve yerel polis sorumluları tarafından birlikte yönetilirler. Bu sisteme 3'lü sistem adı verilmektedir.

İç güvenlik İçişleri Bakanlığının sorumluluğundadır. İçişleri bakanı sivil bir kişidir. İçişleri Bakanı polis üzerinde daha çok idari ve denetim yetkisi vardır. İçişleri Bakanını parlamentoya karşı sorumluluğu hem hükümetin hem de parlamentonun üyesi olmasından kaynaklanmaktadır.

İl emniyet müdürleri İçişleri Bakanlığınca atanır. Ülkemizde ki gibi il emniyet müdürlerinin emniyet genel müdürlüğü gibi merkeze bağlılıkları yoktur. İl emniyet müdürleri operasyonları bizzat yürütür ve polis üzerinde önemli yetkilere haizdir. Kimse emir veremez yalnız kanunlara karşı sorumludurlar.

İngiltere polisi çoğu Avrupa ülkesinden farklı olarak sivil toplumun temsil edildiği yerel polis sorumluları tarafından da yönetilmektedir. Bu sorumluların üçte ikisini belediye meclis üyeleri, üçte birini bölgedeki sulh hakimleri oluşturmaktadır.

İngiltere'nin ulusal, merkezi, milli bir polis teşkilatı bulunmamaktadır. Bunun yerine yerel polis teşkilatları mevcuttur. İngiltere'de polisler ülkemizden farklı olarak her polis aynı üniformayı giyer ve aynı görevlerden sorumludurlar. Yine tüm dünyadan farklı olarak nadir görülse de İngiltere polisi silah taşımamakta (yalnızca kuzey İrlanda polisi silah taşımaktadırlar) silah yerine teçhizatlarını teleskobik cop ve sprey ile tamamlamaktadırlar.

1.4. TÜRKİYE'DE GÜVENLİK HİZMETLERİNİN YAPILANMALARI

Ülkemizin temellerini oluşturan Osmanlı Devletinde güvenliği, İstanbul'da yeniçeri ağaları, diğer yerlerde subaşları, taşrada, sancak merkezlerinde sancakbeyleri ve kadılar bu sorumluluğu üstlenmekteydi. 1826'da yeniçeri ocağının kaldırılması birçok karışıklığa ve olaylara sebebiyet vermiş, emir komuta zincirinde aksaklıklara neden olmuştur. Bu aksaklıklara son vermek için İstanbul'da Tazminat Fermanı ile 10 Nisan 1845 yılında "polis" adı altında yeni bir zabıta teşkilatı kurulmuştur. Devam eden yıllarda çeşitli değişimlere maruz kalan polis zabıtlığı, görevleri net olmamakla birlikte 1881 yılında yine İstanbul'da polis teşkilatı kurulmuştur. 1907 senesinde görevleri düzenlemek amacıyla ilk Polis Nizannamesi yayınlanmış ve ilk polis okulu Selanik'te açılmıştır. 1909'da Emniyet-i Umumiye ismiyle müdürlük kurulmuş, Osmanlı Devleti tarafından 1920'de ise tüm ülkede görevlendirilmek üzere Milli Polis Teşkilatı kurulmuştur. Cumhuriyet'in ilk başlarında 1923 senesinde Milli Polis Teşkilatı kaldırılarak yerine Emniyet-i Umumiye

Müdürlüğü kurulmuştur. 1932 senesinde 2049 sayılı Polis Teşkilat Kanunu, 1934'te Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu (PVSK) ve 1937 senesinde 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu (ETK) yürürlüğe girmiştir.

Günümüz 2015 senesinde medyada İç Güvenlik Paketi olarak bilinen maddeler 4 Nisan 2015 Tarihli ve 29316 Sayılı Resmî Gazetede 6638 Kanun numarası ve PVSK, Jandarma Teşkilatı, Görev ve Yetkileri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ismiyle yasalaşarak yeni düzenlemeler ile polis ve jandarmaya bazı yetkiler verilmiştir.

Ülkemizde güvenlik hizmetlerinin yapısına bakıldığında farklı bağımsız örgütlenmeler göze çarpsada aslında birbirleriyle ilişkilidirler. Daha çok Fransız ekolünden etkilenmiş merkezi yönetim anlayışının hâkim olduğu görülmektedir. Burada güvenlik güçlerini Türk Silahlı Kuvvetleri, Milli İstihbarat Teşkilatı, Genel Kolluk ve Özel Kolluk örgütleri olarak sınıflandırabiliriz.

Aşağıda bunlarla ilgili yasalar ışığında genel bilgiler verilecek olup akabinde özel güvenlik olgusunun dünyadaki ve ülkemizdeki yansımaları incelenecektir. Kamu düzeninin sağlanması ve korunması kolluk kuvvetlerinin temel amacını oluşturmaktadır.

Ülkemizde kolluk kuvvetleri 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu (ETK)'nin 3. maddesine göre Genel Kolluk ve Özel Kolluk olmak üzere üzere iki grupta sınıflandırılır. Genel kolluk hizmetlerini ülkemizde polis ve jandarma birimleri tarafından yürütülür. Genel kolluk da suç önleyici faaliyetlerde bulunan önleyici kolluk ve suç işlendikten sonraki süreci takip eden adli kolluk olarak alt kısımlara sahiptir. Özel kolluk kuvvetleri ise genel kolluk dışında, özel kanunlara haiz ve bunlarla kurulan ve belirli görevleri yürüten güvenlik kuvvetleridir.

Bunların yanı sıra özel kanunları olan ancak genel kolluğa yardımcı kolluklar (Çarşı ve mahalle bekçileri, köy korucuları ve kır bekçileri, köy muhtarları, gemi kaptanları) da vardır.

Ayrıca 1981 yılında çıkan kamu ve özel kişilere ait kurum ve kuruluşların korunması için hizmet veren 2495 sayılı kanun ile kurulan özel güvenlik teşkilatı da özel kolluk kuvveti kategorisindedir. Ancak ilerleyen yıllardaki gelişmelerden dolayı kanunda düzenleme yoluna gidilmiş bu amaçla 2004 yılında yasalaşan 5188 sayılı özel güvenlik hizmetlerine dair kanunun 27. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

1.4.1. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)

Kanunda TSK: Kara (Jandarma dahil), Deniz (Sahil Güvenlik dahil) ve Hava Kuvvetleri subay, askerî memur, astsubay, erbaş ve erleri ile askerî öğrencilerden

teşekkül eden ve seferde ihtiyatlarla ikmal edilen, kadro ve kuruluşlarla teşkilâtı gösterilen silahlı Devlet kuvvetidir.⁵⁰ şeklinde tanımlanır.

TSK'nın görevleri: Yurt dışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı Türk vatanını savunmak, caydırıcılık sağlayacak şekilde askerî gücün muhafazasını ve güçlendirilmesini sağlamak, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla yurt dışında verilen görevleri yapmak ve uluslararası barışın sağlanmasına yardımcı olmaktır. Ayrıca harb sanatını öğrenmek ve öğretmekle vazifelidir. Bu vazifenin ifası için lazım gelen tesisler ve teşkiller kurulur ve tedbirler alınır.⁵¹ şeklindedir.

1.4.2. Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT)

MIT'in görevleri; Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını Devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak. Devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılamak. Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana tekliflerde bulunmak. İstihbarata karşı koymak...⁵² tır. Bu yönüyle ülkemizde MIT'in "siyasi polis" çizgisinde olduğu bilinmektedir.

MIT doğrudan başbakanlığa bağlıdır dolayısıyla Başbakan'dan talimat alır. Başında ise Müsteşarlık seviyesinde personel bulunmaktadır. MİT çatısı altında başkanlık ve farklı daireler bulunmaktadır. Diğer güvenlik örütleri ile koordinasyonu konusunda ise özel durumlarda Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) ile doğrudan bilgi iletişimde bulunabilir.

Günümüz şartlarına uygun hale getirmek için 26 Nisan 2014 tarihinde 6532 sayılı kanunun yürürlüğe girmiş böylece 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'na önemli yenilikler getirilmiştir. Değişen ve gelişen dünyada demokratik diğer ülkelerin istihbarat servislerinde de ülkemiz istihbarat servisinde olduğu gibi yasal düzenlemeler zaman zaman yapılmaktadır. Yenilenen

⁵⁰ Resmi Gazete, Sayı 10703, 10 Ocak 1961, 211 sayılı, Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu, Md. 1

⁵¹ Resmi Gazete, Sayı 10703, 10 Ocak 1961, 211 sayılı, Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu, Md. 35-36

⁵² Resmi Gazete, Sayı 18210, 3 Kasım 1983, 2937 sayılı, Devlet İstihbarat Hizmetleri Ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu, Md. 4

yasa ile yapılan yeniliklerden birisi ise kişisel hak ve özgürlükler noktasında uluslararası ilkelerin ve standartların gözetildiği görülmektedir.

Ayrıca ülkemizde MİT'in denetlenmesi hukuk sisteminde kamu idarelerinin tabi olduğu tüm denetim mekanizmaları tarafından olmakla birlikte 6532 sayılı yasayla, MİT'in Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından denetlenmesinin önü açılmaktadır.

1.4.3. Genel Kolluk Örgütleri

Kolluk; yasaların ihlal edilmesini önleyen, ihlal edenlerin ise maddi suç delilleri ile tespit edilerek adli kurumlara teslim eden birimlerdir. Kolluğun amacı genel kamu düzeni ve asayişini sağlama, koruma ve kollamadır.

Genel kolluk 2259 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanun (PVSK) ile 2803 sayılı Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkiler Kanunu başta olmak üzere ilgili yasalar çerçevesinde gerektiğinde kendilerine tanınan yetkiler kapsamında zor kullanabilen, silah taşıyan devletin resmi güvenlik kuruluşlarıdır.

Emniyet Teşkilat Kanunu (ETK)'nin 3. maddesinde de belirtildiği gibi genel kolluk kapsamına polis ve jandarma dahildir. Ancak barış zamanlarında sahil güvenliğinde genel kolluk görevini yerine getirir. Biz çalışmamızda sahil güvenliği genel kolluk katagorisinde değerlendireceğiz.

1.4.3.1. Polis

Türkiye'de devlet geleneği aşırı milliyetçi, güçlü ve yukarıdan aşağıya yönetme anlayışı ile elitist bir karakter sergilemektedir. Topluma rağmen toplum adına iyi şeyler yapma düşüncesi Türk bürokrasisinde görülen bir durumdur. Kamu düzeninin sağlayıcısı olarak bizzat devletin ve onun en önemli iç güvenlik kurumu olan polisin modern yapıda temel meşrutiyeti, halkın genel kabulüne ve hukukun üstünlüğü ilkesine dayanmaktadır. Polis (kolluk) demokratik devlette halka güvenlik hizmeti sunan devletin eli ve vitrini olan bir kurum olmalıdır. Bu manada polis (kolluk) halk tarafından seçilmiş politikacıların emrinde hukuk çerçevesi içerisinde, demokratik değerleri göz önünde bulundurarak halka hizmeti gaye edinmiş bir kurum olmayı esas gaye edinmelidir.⁵³

Polis günümüzde her ne kadar işleyiş tarzı eleştirilse de kurumsal kimliği sorgulanamayan bir kurumdur. Toplumun hemen hemen her kesiminin polise farklı rol biçmesi "polis" teriminin farklı ifadelendirilmesine sebebiyet vermektedir. Kimine göre siyasi tarafın yanında rejimi koruyan silahlı güç, kimine göre şiddet kullanarak

⁵³ Tugut Göksu, Hasan Hüseyin Çevik, Orhan Filiz ve Serdar Kenan Gül, *Güvenlik Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ekim 2011, Ankara, s. 43.

toplumsal olayları bastıran kaba kuvvet topluluğu gözüyle görülmekte ve pasif polis, ceza uygulayan polis, baskıcı polis, önleyici polis, proaktif polis, reaktif polis vb. ifade ve terimler polislere atfedilebilmektedir.

Polis ve görevleri, 1934 yılında kabul edilen Polis Vazife Ve Salâhiyet Kanununun (PVSK) 1. maddesinde; "Polis, asayişî amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar." ve aynı kanunun 2. maddesinde "Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmıyan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak ve işlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak."⁵⁴ şeklinde ifade edilir.

Tarihimize baktığımızda ilk profesyonel polis kuvveti 1845 yılında Zaptiye Meshuriyeti ismiyle İstanbul'da kurulmuştur. Cumhuriyetten sonra modern Türkiye'de polis teşkilatı olarak anılan kolluk kuvvetinin resmi olarak ismi Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM)'dür. Teşkilat, 1983 senesinde 176 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile İçişleri Bakanlığı'na bağlı EGM çatısı altında, taşrada ise vali ve kaymakamlara bağlı il ve ilçe müdürlükleri şeklinde yapılanmaktadır. Türk polis yapı olarak merkezîyetçi polis sistemine sahip bir teşkilattır. İçişleri Bakanlığı ise ülkenin genel güvenlik ve asayişinden sorumludur. İçişleri Bakanlığı bahse konu görevlerini kendisine bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı aracılığı ile yerine getirir. Ancak zaruri hallerde tüm kolluk kuvvetlerinden yararlanmakla birlikte Bakanlar Kurulu ile ordu gücünden faydalanabilir.

Türk Polis Teşkilatımız 1937 yılında 3201 sayılı "Emniyet Teşkilatı Kanunu (ETK)" ile yasal zemnine oturtulmuştur. İlgili kanunun 3. ve 6. maddelerinde polis silahlı, üniformalı veya sivil, araçlı veya araçsız olarak görev yapan bir kuvvet tanımlaması yapılmakla birlikte yine polisin idari, adli, siyasi kısımlar olmak üzere üç kısımdan oluştuğu kanunun 8. maddesinde belirtilmiştir. Polisin sorumluluk alanı belediye sınırları içinde kalan bölgedir.

PVSK'nın 2. maddesinde belirtildiği gibi polis suç öncesi yani proaktif polislik; suç fiili yerine getirilmeden önce suçun oluşmasına engel olmak için alınan her türlü emniyet tedbirleri ve suç sonrası reaktif polislik; suç olarak değerlendirilen fiili yaptıktan sonra suç veya suçların tespit edilmesi olası şüphelilerin yakalanması ve o

⁵⁴ Resmi Gazete, Sayı 2751, 14 Temmuz 1934, 2559 sayılı, Polis Vazife Ve Salâhiyet Kanunu, Md. 1-2

suçla ilgili maddi delil niteliği taşıyan herşeyin araştırılıp adli makamlara ulaştırılmasını safhasıdır. Genel olarak suç öncesi alınacak tüm tedbirler polisin idari sorumluluğu, suç oluştuktan sonraki yapılan tüm çalışmalar ise adli sorumluluğu olarak değerlendirilmektedir.

Polisin yetkileri PVSK'nın maddeleri incelendiğinde;

- a. Durdurma ve kimlik sorma,
- b. Parmak izi ve fotoğrafların kayda alınması,
- c. Önleme araması,
- d. Zor kullanma ve silah kullanma,
- e. Genel asayişini sağlama,
- f. Kapatma yetkisi,
- g. Kapalı yerlere girme, engelleme,
- h. Arama ve el koyma, yakalama,

i. Ticari bir faaliyette bulunmaya izin vermeme, izinsiz açılan yerleri kapatma, nakil vasıtalarını işlemekten (seyr-i seferden) men yetkisi gibi bir dizi yetkileri olduğu görülmektedir.

ETK'nin 16. maddesinde EGM'nin yapılanması merkez teşkilatı başkent Ankara'da olmak üzere merkez ve taşra teşkilatı şeklinde yapılmaktadır. Merkez teşkilatı; teftiş kurulu başkanlığı, özel güvenlik denetleme başkanlığı, hukuk müşavirliği, daire başkanlıklarından; taşra teşkilatı ise; il emniyet müdürlükleri, ilçelerde ilçe emniyet müdürlükleri veya ilçe emniyet amirliklerinden oluşmaktadır. Ayrıca bunların dışında işlerin aksatılmadan yürütülmesi ve zamandan kazanmak için belli bölgelerde Polis Kriminal Laboratuvarları ve Polis Polikliniği gibi kısımlar mevcuttur. İllerde polis müdürleri valilerin, ilçelerde ise polis müdürleri kaymakamların emri altındadır. Ayrıca polisin bir ayağı da adli görevleri bakımından Cumhuriyet başsavcılıkları ve hâkimlerle de soruşturma ve kovuşturma esnasında suç ve adli görevler bakımından ilişkisi mevcut olup kontrolü altındadır.

Her geçen gün gelişen ve değişen yaşam şartları, suç ve suç profillerinin değişimi, toplumsal olaylar ile nüfus artışı, teknolojik, siyasi, sanayi, şehirleşme alanında ki gelişmeler gibi birtakım nedenlerden dolayı polis görev esnasında bir takım zorluklarla karşılaşmakta görev sahası ve sorumluluğu hergeçen gün artmaktadır. Bu nedenle hala mevcut yasalarda yetersizlikler mevcuttur. Birimlerin çoğaltılarak ihtiyaca cevap verebilmek düzeye getirilmesi, teşkilatın genişletilmesi bununla birlikte gerek nitelik gerekse nicelik olarak seviyenin daha yukarı çekilmesi gerekmektedir.

Yukarıda anlatıldığı gibi 1934 yılında yasalaşan PVSK günümüze gelinceye kadar birçok değişimlerden geçmiştir. Polis görevinin ifasında daha etkin ve etkili

kılmak isteniyorsa ilgili mevzuatın yenilenmesi, ihtiyaçlara cevap verecek yasalarla mümkün kılınacaktır. Kanun üzerinde plansız yapılan değişim ve eklemeler ile mevcut kanunun düzeni bozulmuş toplumun ihtiyaçlarına cevap veremez duruma gelmiştir. Özellikle demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti düşüncesi perspektifinde ele alınmalı toplum ile uyum sağlanmalıdır.

Tablo-1: Emniyet Genel Müdürlüğünün Hizmetleri Sınıflarına Göre Personel Dağılımı⁵⁵

RÜTBE	2014
1/1 Sınıf Emniyet Müdürü	16
1/2 Sınıf Emniyet Müdürü	1.749
2. Sınıf Emniyet Müdürü	680
3. Sınıf Emniyet Müdürü	2.157
4. Sınıf Emniyet Müdürü	2.431
Emniyet Amiri	2.740
Başkomiser	1.042
Komiser	2.175
Komiser Yardımcısı	6.671
Başpolis Memuru	8.471
Polis Memuru	226.098
Çarşı ve Mahalle Bekçisi	3.546
TOPLAM	257.776

Yukarıdaki Tablo-1’de 23.10.2014 tarihi itibarıyla EGM bünyesinde bulunan personelin rütbe durumlarına göre sayısal verileri bulunmaktadır. Veriler incelendiğinde AB ülkelerine göre kişi başına düşen polis sayısı ülkemizde halen yeterli seviyede bulunmamaktadır.

1.4.3.2. Jandarma

Jandarma Genel Komutanlığının çatısı altında yapılan jandarma ilgili kanunda şöyle ifade edilmektedir: “Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir.”⁵⁶

Jandarma, TSK’nın bir kolu olup, silahlı kuvvetlerle ilgili mevzularda Genelkurmay Başkanlığına, genel güvenlik ve asayiş konularında İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Jandarma Genel Komutanı mevcut bulunan tüm jandarma unsurlarının komutanıdır. Ayrıca teşkilatın sevk ve idaresinden, yasaların uygulanması ve buna karar verecek emir, talimat ve kararlardan sorumludur.

⁵⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü 2015 Performans Programı, http://www.egm.gov.tr/Documents/2015_y%C4%B1l%C4%B1_performans_program%C4%B1.pdf, (Erişim Tarihi: 08.04.2015)

⁵⁶ Resmi Gazete, Sayı 17985, 12 Mart 1983, 2803 sayılı, Jandarma Teşkilat, Görev Ve Yetkileri Kanunu, Md. 3.

Jandarma Genel Komutanlığı; karagah ve bağlı birlikler, eğitim birlikleri ve jandarma okulları, havacılık birlikleri, iç güvenlik birlikleri, lojistik destek birlikleri ve diğer birlikler olmak üzere alt birimlerden oluşmaktadır.

Jandarma, PVSK'nın 25. maddesi gereği; Polis teşkilatı bulunmayan yerlerde il, ilçe ve bucak jandarma komutanları ile jandarma karakol komutanları PVSK' daki yazılı vazifeleri yapar ve yetkileri kullanırlar.

Jandarmanın görev ve sorumluluk alanı ise; "Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası ile ilgili olarak diğer güvenlik kuvvetleri ile işbirliği ve koordinasyonda bulunur. Jandarma veya Emniyet Teşkilatı, kendi sorumluluk sahasında yetersiz kaldıkları veya kalacaklarının değerlendirilmesi halinde, mahalli mülki amirler tarafından birbirlerinin sorumluluk sahaslarında geçici olarak görevlendirilebilirler. Jandarmanın diğer güvenlik kuvvetleriyle işbirliği ve koordinasyon esasları ve emir komuta ilişkileri yönetmelikle belirlenir."⁵⁷

Jandarmanın genel olarak görevleri mülki görevleri, adli görevler, askeri görevleri ve diğer görevleri (genel düzeni sağlama, uyarıda bulunma ve emir verme, kanun ve kişiler aleyhine işlenen eylem ve hareketleri yasaklama, kimlik sorma, kişileri arama, genel arama, el koyma, parmak izi ve fotoğraf alma, zor kullanma, silah kullanma gibi) mevcuttur.

Görüldüğü gibi esasında polis ve jandarma aynı işleri yapmalarına karşın görev sahaları farklıdır. Jandarma merkez yerleşmede Jandarma Genel Komutanlığı olarak taşra da ise Jandarma Bölge Komutanlıkları, İl Jandarma Komutanlığı ve İlçe Jandarma Komutanlıkları olarak faaliyet göstermektedir.

1.4.3.3. Sahil güvenlik

Ülkemizin sahillerinde, karasularımızda ve iç sularımızda, körfez ve limanlarda emniyet ve asayiş sağlanmak, kaçakçılığın izlenmesi, önlenmesi, yakalanarak yasal işlemlerin yapılmasını sağlamakla görevli teşkilatlanma Sahil Güvenlik Teşkilatıdır ve bir genel kolluk kuvvetidir.

İlgili kanunda Sahil Güvenlik Komutanlığının görevleri; "Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi

⁵⁷ Resmi Gazete, Sayı 17985, 12 Mart 1983, 2803 sayılı, Jandarma Teşkilat, Görev Ve Yetkileri Kanunu, Md. 10.

altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla kendisine verilen görevleri uygulamak ve yetkileri kullanmak.”⁵⁸ şeklinde tanımlanmıştır.

Sahil Güvenlik Komutanlığı, barış zamanlarında görev ve hizmet açısından İçişleri Bakanlığına bağlı iken personel ve kuruluş olarak TSK çatısı altındadır. Ayrıca olağanüstü durumlarda Genel Kurmay Başkanlığının isteği üzerine bir kısmı veya tümü Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine, ülkenin savaş halinde olması durumunda da doğrudan doğruya Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girer.

Sahil Güvenlik Komutanlığının görev ve yetkileri 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu ile görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

1.4.3.4. Yardımcı kolluk

Çarşı ve mahalle bekçileri, köy korucuları ve kır bekçileri, köy muhtarları, gemi kaptanları ülkemizde genel kolluğa yardımcı olarak görev yapmaktadırlar. Bunlar, asıl kolluk güçlerinin olmadığı zaman, o kolluk kuvvetinin görev ve yetkilerini kullanan görevli kişilerdir.

1.4.3.4.1. Çarşı ve mahalle bekçileri

Çarşı ve mahalle bekçileri ilgili kanunda şöyle tarif edilmektedir: “Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı, en büyük mülkiye amirinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kuruluştur. Emniyet teşkilatı bulunan yerlerdeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri, polisin ilçedeki en büyük amiridir. Jandarmanın görev alanında bulunan belediye sınırları içindeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri ise ilçe Jandarma birlik komutanıdır.”⁵⁹

Görevleri ise 772 sayılı kanunun 2. ve 3. maddelerinde ifade edildiği gibi, polis ve jandarmanın olmadığı veya olaylara müdahale imkanının olmadığı şartlarda; bir kimsenin can, mal ve ırzına saldırı ve tehditleri önlemek, suç işlenirken veya işlendikten sonra henüz izleri kaybolmadan şüphelileri yakalamak, kamu düzen ve güvenliğini bozacak nitelikte toplantıların yapılmasına karşı önlem almak, suç yerindeki maddi delillerin kaybolmasını önleyerek muhafaza altına almak ve genel kolluk kuvvetlerine yardım etmek, mahalle sakinlerinin huzur, emniyet ve esenliğini temin etmek gibi görevleri mevcuttur.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin görev saatleri genel olarak güneşin batması ile başlar ve tekrar güneşin doğma saatine kadar devam eder. Ancak olağanüstü durumlarda da idari amir olarak vali ve kaymakamın vereceği emirlerle gündüz de

⁵⁸ Resmi Gazete, Sayı 17753, 13 Temmuz 1982, 2692 sayılı, Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, Md. 4

⁵⁹ Resmi Gazete, Sayı 12355, 22 Temmuz 1966, 772 sayılı, Çarşı Ve Mahalle Bekçileri Kanunu, Md. 2

çalışmasının yolu açılmıştır. Bekçiler silah kullanma yetkisine sahiptirler. Çarşı ve mahalle bekçileri yardımcı genel kolluk çalışanlarıdır.

Günümüzde bekçilerin durumları 2007 yılında yapılan değişiklikle genel kolluk içerisinde bulunan silahlı bir kuruluş olarak kabul edilmiş ve 5757 sayılı Kanun ile "YH - Yardımcı Hizmetler Sınıfı" olarak yer alan "Çarşı ve Mahalle Bekçisi" unvanlı kadroların sınıfı "EMH - Emniyet Hizmetleri Sınıfı" olarak değiştirilmiştir.⁶⁰

1.4.3.4.2. Köy korucuları ve kır bekçileri

Köy korucuları, köyün sınırları içinde herkesin ırzını, canını ve malını koruma altına almak için vardır.⁶¹ En aşağı her köyde bir korucu bulunur. Ayrıca nüfusu binden yukarı olan köylere de her beş yüz kişiye bir korucu daha tahsis edilir. İhtiyar meclisi tarafından korucular tutulur.

Köy muhtarları korucuların amiri pozisyonunda olup, korucular muhtarların vereceği yasal her emrini yerine getirmekle mükelleftirler. Görevlerini silahlı yaparlar ve koruculara yapılan her türlü olumsuz davranış sanki jandarmaya yapılmış sayılır.

Diğer taraftan 442 sayılı Köy Kanununun 74. maddesinde Kaymakamdan olur alınması şartı ile mahsul zamanlarında köyü ve köylüyü çapulculardan, yağmadan, eşkiyadan korumak için yeterli sayıda köylünün eli silah tutanlarından gönüllü korucu tutma yetkisi muhtar ve ihtiyar meclisine verilmiştir.

Olağanüstü durumları belirten ciddi şiddet olaylarının belirtilerinin köylerde çıkması veya köylünün canına, malına, ırzına saldırı olunması hallerinde bakanlar kurulunun belirleyeceği vilayetlerde, valinin teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile ihtiyacın karşılanması oranında geçici köy korucusu görevlendirilmesi yapılabilir. Bu sayı 40.000 kişiyi geçemez.

Köylerde genel güvenliğin sağlanması, bağ, bahçe, ekinlerin korunması gibi amaçlarla görev yapan bekçidir. Kır bekçileri jandarmanın emri altındadır. Gerekli durumlarda silah kullanma yetkileri vardır. Ayrıca 1918 sayılı kaçakçılık yasasına göre kır bekçisi, kaçakçılığı ihbar etmekle yükümlüdürler.

1.4.3.4.3. Kolluk yetkisi bulunan kamu görevlileri

Özellikle genel kolluğun (polis, jandarma) her daim olamayacağı ortamlarda; örneğin kırsal kesimlerde dirlik ve düzeni köylerde muhtarlar, denizlerde ve açık sularda gemi kaptanları, trenlerde makinist ve onun emirlerine bağlı olarak

⁶⁰ Ahmet Kenan SAYIN, Sivil Havacılık Güvenliğinde Özel Güvenlik Hizmetlerinin Etkinliğinin İncelenmesi (Esenboğa Havalimanı Örneği), Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011, s. 73 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

⁶¹ Resmi Gazete, Sayı 68, 7 Nisan 1924, 442 sayılı, Köy Kanunu, Md. 68

kondüktörler, okullarda öğretmen veya müdürler gibi kamu görevlileri delillerin kaybolmasını, suç hakkında genel kolluğa bilgi alış verişinde bulunması gibi genel kolluğa yardımcı olurlar.

1.4.4. Özel Kolluk Örgütleri

Özel kolluk, ETK'nın 3. maddesinde; "Umumi zabıta haricinde kalan ve mahsus kanunlarına göre teşekkül edip muayyen vazifeleri gören zabıta kuvvetler." olarak açıklanmıştır.

Özel kolluk örgütleri, belli bazı kendisini ilgilendiren hizmet alanları için devlet ve kamu tüzel kişilerce özel yasalar ile kurulan, uygulanan ve teşkilatlandırılan yasalardaki yetki ve görevlere sahip olan genel kolluk dışında kalan kolluktur. Görevleri hizmet alanları ile sınırlıdır.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi özel kolluk örgütlerinin toplumun genelini ilgilendiren asayiş ve düzeni sağlama görevleri ile suç oluşmadan önce önleme veyahut suçları takip etme gibi görevleri olmamakla birlikte yasalar çerçevesinde caydırıcılık açısından sadece bazılarının silah kullandıkları bilinmektedir. Özel kolluk örgütleri geniş manada olmasa bile kendine has konu ve sahalarda güvenliği sağlamakla ilgili çalışmalar yürütmektedirler.

Türkiye'de özel kolluk örgütleri, belediye kolluğu, çiftçi mallarını koruma bekçileri, tekel takip memurları, gümrük muhafaza memurları, orman muhafaza memurları, liman kolluğu, hudut ve sahiller sağlık kolluğu olarak sıralanabilir.

1.4.4.1. Belediye kolluğu

Belediye zabıtası (kolluk), beldede esenlik, huzur, sağlık, esenlik ve düzenin (genel temizlik, park bahçe düzeni, sokak hayvanların toplanması, imar, kanalizasyon, içme suyu projesi vb.) sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygulamakla görevlidir.

Belediye kolluğu silah taşıma yetkisine sahip değildir. Görevi esnasında zabıtaya karşı olumsuz hal ve davranışlarda bulunanlar kolluk kuvvetlerine karşı gelenler gibi cezai yaptırım ile karşılaşır. Kolluğun amiri ise zabıta müdürüdür.

Ayrıca ilgili kanunda belediye zabıtasının görev ve yetkileri için; "Belediye zabıta teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, memurluğa alınması için taşımaları gereken nitelikler, alacakları meslek içi eğitim, görevde yükselme, meslekten çıkarılma, giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile zabıta teşkilâtında hizmet gereklerine göre

oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye, bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir.

Zabıta hizmetleri kesintisiz olarak yürütülür. Zabıta personelinin çalışma süresi ve saatleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın, hizmetin aksatılmadan yürütülmesini sağlayacak şekilde düzenlenir. Belediye zabıta ve özel güvenlik hizmetlerinde fiilen çalışanlara, fazla mesai ücreti olarak yılı bütçe kanununda belirlenen üst sınırı aşmamak kaydıyla belediye meclisi kararı ile tespit edilen maktu tutar ödenir.”⁶² ifadesi kullanılmaktadır.

1.4.4.2. Çiftçi mallarının koruma bekçileri

4081 sayılı çiftçi mallarının koruma kanunu ile çiftçi malları; “Ekili, dikili veya kendiliğinden yetişen bütün nebatlarla Orman Kanununun şumulüne girmeyen ağaçlar ve ağaçlıklar, ziraatte kullanılan veya ziraatle alakalı olan her nevi menkul ve gayrimenkul mallar ve su arkları, set ve bentlerle hendek, çit, duvar ve emsali manialar, tarla ve bahçe yolları”⁶³ olarak tanımlanır.

Bahse konu kanun köy sınırları içerisinde, şehir ve kasaba haricinde olup, belediye sınırları içinde veya dışında olsun tarımsal ürünlerin çıkarıldığı alanlarda uygulanır.

Köylerde koruculuk için, Köy Kanunu gereği ihtiyar heyetinin belirleyeceği kişi seçilerek vali veya kaymakamın olurlarına alınır.

Çiftçi malları koruma bekçilerinin görevleri; Çiftçi mallarını korumak ve Çiftçi mallarına zarar iras edildiği hallerde 24. maddede gösterilen muameleleri ve bu kanunda yazılı diğer vazifeleri ifa etmek⁶⁴ olarak tanımlanmaktadır. Bekçiler devlet tarafından temin edilen silah ve teçhizatlı görev yaparlar. Gerektiğinde yasalar ölçüsünde silah ve zor kullanmaya yetkilidirler. Sadece kanunun belirlediği işlerde ve yerlerde görevlendirilip başka işlerde kullanılamazlar.

Yalnız umumi emniyet ve asayişin ve su baskını, zelzele ve yangın gibi umumi afetlerin zaruri kıldığı fevkalade ahvalde bağlı buldukları yerin en büyük mülkiye amirinin veya muhtarın izniyle kendi mıntakaları veya yukarıda gösterilen vazifeleri haricinde muvakkat olarak istihdam edilebilirler.⁶⁵

⁶² Resmi Gazete, Sayı 25874, 13 Temmuz 2005, 5393 sayılı, Belediye Kanunu, Md. 51

⁶³ Resmi Gazete, Sayı 4856, 10 Temmuz 1941, 4081 sayılı, Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanunu, Md. 1

⁶⁴ Resmi Gazete, Sayı 4856, 10 Temmuz 1941, 4081 sayılı, Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanunu, Md. 12

⁶⁵ Resmi Gazete, Sayı 4856, 10 Temmuz 1941, 4081 sayılı, Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanunu, Md. 13

1.4.4.3. Gümrük muhafaza memurları

Gümrük muhafaza memurlarının görevleri liman ve gümrük bölgelerinde gemi, her çeşit deniz aracı ve uçaklarda gerekli belgeleri kontrol etmek, arama yaparak kaçakçılığı önlemek, engellemektir.

Ayrıca 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na göre mülki amirle, Gümrük Müsteşarlığı personeli ile Emniyet Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personel, kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırmakla görevli personel olarak sayılmıştır. Kanununun 19. maddesine göre kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli personel, operasyon gerektiren kaçakçılık olaylarından haberdar olduklarında kanuni görevlerini yapmaya başlar ve aynı zamanda mahallinin en büyük mülki amirine de bilgi verirler. Aynı kanununun 22. maddesine göre de bu personel silah kullanma yetkisine sahiptir.⁶⁶

Merkezde Gümrük ve Ticaret Bakanlığına, taşrada ise Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bölge Müdürlükleri ile İl Müdürlüklerine bağlı olarak görev yaparlar.

1.4.4.4. Orman muhafaza memurları

Orman muhafaza memurları her türlü orman ve orman ürünlerinin korunması, bakımı, muhafazasından sorumlu olup, orman yangınlarında ivedilikle jandarmaya haber vermek, avlanmanın yasak olduğu dönemlerde av yapanları engellemek, kaçakçılığa mani olmak, ormanların sanayi işlerinde kullanılmak üzere anormal, yaşlı, hastalıklı ağaçların tespiti, kesimi, ölçme, nakliye, depolama, tomruklama gibi sorumlulukları mevcuttur.

Orman muhafaza memurları merkezde Orman ve Su İşleri Bakanlığına bağlı olmak şartıyla taşrada Orman Bölge Başmüdürlükleri veya Orman Bölge Şefliklerine bağlı olarak görev yaparlar. 6831 sayılı Orman Kanununun 77. maddesinde de belirtildiği gibi görevleri esnasında yasalarda belirtilen şekliyle silah taşıma ve kullanma yetkileri vardır.

1.4.4.5. Liman kolluğu

Liman kolluğu 618 sayılı Liman Kanunu ile oluşturulması öngörülmesine rağmen limanların güvenliği için ayrı bir kolluk kuvveti bulunmamakla birlikte bu görev için genel kolluk ve gümrük muhafaza kolluklarından istifade edilmektedir.

⁶⁶ Bahtiyar Akyılmaz vd., *Türk İdare Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 484.

1.4.4.6. Hudut ve sahiller sağlık kolluğu

Ülkemizin yapmış olduğu uluslararası ulaştırma ve ticareti sebebiyle ÷lkemize gelecek çeşitli salgın hastalıklara karşı kıyı sınır ve sahilleri korumakla görevlidirler. Bu görevlerin ifasını merkezde Sağlık Bakanlığına bağlı Hudut ve Sahiller Genel Müdürlüğu, hudut ve kıyılarda ise Sağlık Denetleme Merkezleri üstlenmiştir. Ülkemizde hudut ve sahiller sağlık kolluğu adı altında kolluk birimi yoktur.

İKİNCİ BÖLÜM ÖZEL GÜVENLİK

2.1. ÖZEL GÜVENLİK KAVRAMI VE FELSEFESİ

Özel güvenlik konusunda güvenlik uzmanları tarafından çeşitli tanımlamalar yapıldığı gibi “insanın temel hakkı olan yaşam hakkı ile mülkiyet, sahiplik, işletme yönetimi haklarının sağlanması, korunması ve devam ettirilmesine yönelik alınan güvenlik önlemleri” tanımlaması da eklenebilir.

O halde özel güvenliği nasıl bir çerçeveye oturtabiliriz. Eğer verilen güvenlik hizmeti karşılığında personelin ücreti kamu kaynaklarından ödeniyor ve personel kamu düzeninden kamu sağlığından ve refahından sorumlu tutuluyorsa, yapılan iş resmi güvenlik resmi güvenlik kuvvetlerinin işidir. Bu güvenlik hizmetleri belirli organizasyonlar ve özel kişiler tarafından yapılıyorsa ve kar amacı güdülüyorsa bu iş özel güvenlik kapsamına girmektedir. Kısaca özel güvenlik, suçların araştırılması veya suçtan korunma yolları ile malın korunması için özel kaynaklarla finanse edilen kişi, organizasyon ve servislerdir.⁶⁷

Son yıllarda her alanda olduğu gibi özellikle kamu da yönetimler özelleştirme yoluna gitme ihtiyacı duymaktadır. Bu tamamen arz talep konusundan ileri gelmekle birlikte kamu güvenliğinin sağlanması konusunda özelleşme yoluna gidilmesi düşüncesini savunanlar mevcuttur. Tabi ki bunun birçok toplumsal, sosyolojik, ekonomik, siyasi sonuçları olmak birlikte özellikle ülkemizde ve daha sonra açıklayacağımız diğer ülkelerde farklı uygulamaları mevcuttur. Devletler kendi vatandaşlarını onların vergisi ile hizmet gören kolluk kuvvetleri aracılığı ile asayiş ve güvenliğini sağlamaktadır. Ancak kolluğun özel kişi ve kurumlara özel güvenlik hizmeti sunması çok adaletli olmamakla birlikte devlete ciddi ekonomik külfetler yüklemektedir. Özel güvenlik kolluk hizmetleri olan kamu düzenini, dirliğini, birliğini, değerlerini ve varlıklarını koruma amaçlı faaliyet gösterdiklerinden kolluk üyesi olduğunu anlatmaktadır

Özel güvenlik; özel kişiler, kuruluşlar ve bazı kamu kurumlarının talepleri üzerine kar amacıyla kurulan maliyeti hizmeti satın alan tarafından karşılanan, özel kişi ve kuruluşlardan oluşan hizmetler bütünüdür. Özel güvenlik hizmetleri aslında ücreti özel kaynaklarla temin edilen kişi, teşkilat ve servislerdir. Bunlar suç araştırılmasında, suçlardan korunmada, bireyin malının korunması gibi konularda

⁶⁷ Mehmet Naci Efe, Türkiye’de Yönetim Fonksiyonları Açısından Özel Güvenlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi Ve Bir Uygulama, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009, s. 83 (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

hizmet sunmaktadırlar. Bu anlamda özel güvenlik hizmeti verilen alanları özel alan ve kamusal alan olarak ikiye ayrılabilir.

2.2. ÖZEL GÜVENLİK ÖNEMİ

Özel güvenlik sektörünün temeli kişilerin gözetimi ve onlara ait eşyaların taşınması mantığı üzerine kurulmuştur. Özel güvenlik hizmetleri toplumun genelinden ziyade daha dar kesime hitap etmekte ancak giderek buldukları yerlerde profesyonelleşme yoluna gitmektedirler. Devletler arz-talep, maliyet-kar çerçevesinden yaklaştığında bunları destekleyerek daha geniş sahalarda çalışmalarına imkan sağlamaktadırlar.

Devletlerin asli görevlerinin başında gelen güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması aynı zamanda en temel gereksinimdir. Zira bireyin mülkiyet düzeninin sağlanması, temel hak ve özgürlükleri güvenlik hizmetleri ile sağlanır.

Güvenliğe ilişkin hizmetler her ne kadar kamusal niteliğe sahip olarak kamu rejimi doğrultusunda idare tarafından görülmekteyse de idare hukukundaki özelleşme rüzgarı güvenlik alanında da kendisini hissettirmektedir. Kamu asayişini sağlayan genel kolluk ve özel güvenlik birbirine rakip değil aksine birbirinin tamamlayıcısı durumunda olup bu bilinç ile hareket ederek önemli ve kutsi görevi yerine getirmektedirler. Bu bilincin kaybolması sonucun vahim tablolara dönüşmesine neden olabilir.

2.3. ÖZEL GÜVENLİĞİN DÜNYADA'KI VE TÜRKİYE'DEKİ TARİHÇESİ

Özel güvenlik sektörünün modern batılı ülkelerde ilk önce büyük şirketler ve firmalar kapsamında doğduğu ve geliştiği düşünülürse özel güvenlik uygulamalarının dünyada ana yurdu ve gelişme alanı ABD olmak üzere özellikle birçok Avrupa ülkesinde uygulanmaktadır. ABD'de özellikle mal varlıklarına karşı işlenen suçlardaki artış ve bunlardan korunmak için özel güvenlik hizmetleri uygulamaları gelişmiş, 1830'lu yıllarda atlı posta araçlarını korumak ile başlayan güvenlik ve koruma hizmetleri zaman ile gelişerek tüm dünyada yaygın hale gelmiştir.

XX. yüzyılın sonlarına doğru soğuk savaşın bitmesine paralel olarak dünyada küreselleşme her alanda (siyasi, ekonomik, kültür, sanat vb.) hız kazanmış Avrupa'da ülkelerin ortak hedefler için biraraya gelerek kurdukları topluluklar (AB gibi) ile sınır kavramına yeni anlamlar yüklenmiş olması ve dünyada yaşanan terör olayları (11 Eylül saldırısı) siyasi, ekonomik ve askeri alanlardaki stratejik düşünceleri önemli derecede etkilemiştir. Bunun neticesinde de her devlet suçla mücadele eden kendi güvenlik birimlerinin alt yapısını, örgüt yapısını, donanım,

teçhizat, görev, amaç ve yetkilerini gözden geçirerek yeni yasal düzenlemeler ile stratejik ve suçla mücadele yöntemini yeniden dizayn etmiştir.

Ülkemizde özellikle 1950'li yıllardan sonra sanayileşmede kıpırdanmalar olmuş buna paralel olarak mülkiyeti korunması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yasal dayanağı olmamasına rağmen işyerleri, kurum ve kuruluşlar kendi güvenlik birimlerini kurarak emniyetlerini sağlamaya çalışmışlardır. Bu durum 12 Eylül askeri darbeden sonra çıkarılan 2495 sayılı kanun ile yasal kılıf giydirilmesine kadar sürmüştür. Devam eden süreçte özel güvenlik olgusunu geliştirip daha sistemli hale getirmek içinde 2004 yılında 5188 sayılı kanun yürürlüğe sokulmuştur.

Yıllardır ülkemiz AB'ye girmek için çaba sarf etmekte bu yolda ülkemize verilen ödevleri eksiksiz yapmak için çaba sarf etmek durumunda kalmaktayız. Güvenlik olgusundaki değişimlerde elbette ülkemizde de yansımaları olmuş kamu güvenliğinin sağlanması, suçlarla mücadele, önleyici tedbirler gibi konularda yasal düzenlemeler yapılmış ve zaman zaman ihtiyaç halinde devam etmektedir. En son örneği kamuoyunda İç Güvenlik Paketi olarak bilinen 6638 sayılı "Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından onaylanarak resmi gazetede yayınlanmıştır.

Tüm bunlar daha güvenli, huzurlu, kaliteli, yaşanabilir bir hayat için yapılan çalışmalardır. Bu bağlamda mevcut yasalarda kritik önem arzeden Türk Ceza Kanunu (TCK), Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK), Terörle Mücadele Kanunu gibi yasalar gerekli görüldüğü takdirde torba yasalar ile yeniden düzenlenmektedir. Özellikle polis teşkilatımızda yeni yeni uygulanan ancak ABD'de yerleşmiş olan Toplum Destekli Polislik uygulamaları ile birey ve toplumun özellikle suçları önlemede taşın altına elini koymayı öğreterek polisin proaktif çalışmalarına yardımcı olmalarına yol göstermektedir.

Ülkemizin hukuk ve idare sistemi Avrupa'nın özellikle Fransa'nın etkisinde kalmaktadır. İdare sistemimizde kolluk hizmetlerinin devredilemezliği ilkesinin etkisiyle özel güvenlik hizmetlerinin ülkemizde kabul görmesi zaman almıştır. Türkiye'de tüm toplumu ilgilendiren kamusal konular (adalet sistemi, bürokrasi alanı, güvenlik konuları) devlet eliyle yürütülmekte olup aksi hallerde toplum tarafından direnç ile karşılaşmaktadır.

Allan Pinkerton 1850 yılında kurduğu özel güvenlik şirketi ile dünyanın ilk özel güvenlik şirketinin sahibi olmuş; istihbarat çalışmaları ve casuslukla mücadele

faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetler tarihin ilk özel güvenlik hizmeti olarak görülmektedir.⁶⁸

Amerikalı Edwin Holmes ise özel güvenlik sistemlerinde hırsızlık olaylarına karşı alarm sistemlerini geliştirerek bu alana katkı sağlayarak ileride kurulacak olan American District Telegraph (ADT) şirketi alarm sistemlerinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. 1909 senesinden itibaren ise yangın kontrol ve alarm sistemleri ile ilgili güvenlik şirketleri kurulmaya başlanmış Amerika'da kurulan "Baker Şirketi" bu konuda öncüdür.⁶⁹

Avrupa'da ise Securitas adlı güvenlik şirketi ilk defa resmi kurulan özel güvenlik şirketi olarak tarihe adını yazmıştır. Bu şirket 1934 yılında İsveç'te kurulmuştur. Esasında şirketin kökleri 1850'de Chicago'da kurulan Pinkerton Dedektiflik Bürosu'na dayanır. Devam eden yıllarda 1999'a gelindiğinde ise Securitas coğrafyasını Amerika'ya kadar genişletme kararı almış ve Pinkerton Dedektiflik Bürosu'nu satın almış, 2000 yılında ise Amerika'nın en büyük ikinci güvenlik şirketi olan Burns'ü; takiben Wells, Fargo ve Loomis gibi kıymetli geleneklere sahip köklü kuruluşları da satın alır. Güvenlik sektöründe dünyanın en büyük grubu haline gelen Securitas, satın aldığı kuruluşların uzmanlıkları sebebiyle, ihtisaslaşmış hizmet vermeye yönelik doğal bir strateji izler. Ayrıca şirket "üç kırmızı nokta" logosunu kullanmakta, noktaların her biri, Securitas'ın değişmez değerlerinin adını taşımaya başlar; bu değerler Dürüst, Dikkatli ve Yardımsever'dir. Üç kırmızı noktanın seçimi, mors alfabesindeki "S" harfini simgelemesinden, Securitas ismi ise, Roma İmparatorluğu'nun koruyucu tanrısından esinlenir.⁷⁰

Günümüzde çalıştırdığı personel bakımından 10 büyük firmadan 4'ü uluslararası şirketlerden oluşmaktadır. Sektörde Securitas şirketi liderliği sürdürmekle birlikte ülkemize 2006 yılında Ankara merkezli Dak Güvenlik ve Kare Güvenlik'i satın alarak girmiştir. Ayrıca firma ülkemizde 6.500 kişilik kadrosuyla bine yakın tesisi korumaktadır. 2005 yılında PROSER firmasını satın alarak Türkiye pazarına giren ISS firması müteakiben Etkin Güvenlik ve Mettek güvenlik gibi birçok firmayı da satın alma yoluyla bünyesine katmıştır. ISS PROSER Koruma ve Güvenlik Şirketi 5.000 özel güvenlik elemanına sahiptir. Black Hawk Security adlı şirket ABD

⁶⁸ Arın Hünler, İç Güvenlik Hizmetlerinde Özelleştirme ve 5188 sayılı Kanun, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010, s. 53, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁶⁹ Mehmet Naci Efe, Türkiye'de Yönetim Fonksiyonları Açısından Özel Güvenlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi Ve Bir Uygulama, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009, s. 85 **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁷⁰ Securitas Güvenlik, <http://www.securitas.com/tr/tr/About-Securitas/Tarihce/>, (Erişim Tarihi: 26.12.2014)

menşeli olup 2005 yılında Irak'a mal götüren Türk TIR'larını korumak amacıyla ülkemizde aynı adla şirket kurmuştur.⁷¹

2.4. ÖZEL GÜVENLİĞİN KOLLUK HİZMETLERİNDEKİ YERİ

Devlet hizmetlerinde çarkın işlemesi ve sürekliliği gerek kamu olsun gerekse de özel kurumların birbirleriyle olan anlaşma ve diyalogu, sistemin kitlenmemesi için önem arz etmektedir. Kendi sorumluluk alanında kamu güvenliğini tamamlayıcı, bütünüleyici ve yardımcı olarak görev yapmak olan özel güvenlik personelinin esas varlık gayesini oluşturmaktadır. Kanunlar çerçevesinde genel kolluk ve özel güvenlik gerekli durumlarda birlikte hareket etme durumundadırlar. Bu birliktelik sayesinde artan caydırıcılık ve etkin verimli güvenlik hizmetleri toplumun asayişini dolayısıyla kamu düzeninin sağlanması konusunda oldukça önemlidir.

Genel kolluk ve özel güvenlik toplumun huzur, refah ve güvenliğini sağlarken bunları ilgili kanunların kendilerine vermiş olduğu yetkiler ile sağlarlar. Üniformalı olarak görev yapan her iki teşkilatın ortak amacı suçun önlenmesi ve suç işlendikten sonra kişi veya kişileri yakalamak olmakla birlikte uygulama aşamasında yöntem ve işleyişleri farklıdır. Biri devlet ve millet adına görevini yerine getirirken diğeri aynı zamanda kar amacı gütmektedir. Örneğin; İngiltere'de bazı cezaevleri özelleştirilmiş buralardaki hizmet kalitesi kamu cezaevlerine göre daha iyi bir konumdadır. Ayrıca özel cezaevlerinden firar olayları daha az görülmekte, buralardaki masraflar kamu cezaevlerindeki masraflara göre daha az olmaktadır.

Tablo-2: Genel Kolluk İle Özel Güvenlik Karşılaştırması

Genel Kolluk	Özel Güvenlik
Tüm yurt genelinde faaliyet gösterir.	Belli özel kişi ve mekanları korumaya yönelik faaliyet gösterir.
Personel ücretini devlet karşılar.	Ücretler ilgili kişi veya kuruluş tarafından karşılanır.
Suç öncesi ve suç sonrası adli soruşturma yapan kurumlardır.	Sadece suçu önlemeye yönelik faaliyetlerde bulunurlar.

Yukarıdaki Tablo-2, genel kolluk ile özel güvenlik sektörünün hareket sahası ve işleyişi hakkında genel bir görüş sunmaktadır.

Her ne kadar birlikte uyum içinde çalışmanın biçim ve yöntemlerinin farklı şekilleri olsa da kamu güvenlik güçleri ülkenin güvenliğinde son sözü kendisinin söylemesi konusunda tavrını net bir şekilde ortaya her zaman koymaktadır. Zaman zaman bazı kesimler tarafından kıyaslama yapılmaktadır. Nihai olarak genel kolluk devleti, özel güvenlik şirket ve özel kurumları temsil ettiği gerçeği unutulmamalıdır.

⁷¹ www.güsod.com.tr (Erişim Tarihi: 12.02.2015)

Ülkemizde zaman zaman genel kolluk ile özel güvenliğin birlikte çalıştığı görevler (spor müsabakaları, konseler vb.) olmakta buralarda ast üst ilişkisine bakıldığına tam netlik olmamakla birlikte esas olan hangi kolluk olursa olsun eksikliklere rağmen sahip oldukları yetkileri etkili kullanmayı öğrenilmesidir. İlgili mevzuatlar incelendiğinde şu durum ortaya çıkmaktadır:

Öncelikle özel güvenliğin amacının genel kolluğa tamamlayıcı rol aldığı ÖGHDK'nun 1. maddesinde; Bu Kanunun amacı, kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir şeklinde belirtilmektedir.

ÖGHDK'nun 6. maddesinde; Mülkî idare amirleri havalimanı, liman, gümrük, gar ve istasyon gibi yerler ile spor müsabakalarının, sahne gösterilerinin ve benzeri etkinliklerin yapıldığı yerlerdeki özel güvenlik tedbirlerini denetlemeye ve kamu güvenliğinin gerektirdiği hallerde ek önlemler aldirmaya yetkilidir.

Kamu güvenliğinin sağlanması yönünden 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile vali ve kaymakamlara verilen yetkiler saklıdır. Bu yetkilerin kullanılması durumunda özel güvenlik birimi ve özel güvenlik personeli mülkî idare amirinin ve genel kolluk amirinin emirlerini yerine getirmek zorundadır şeklinde ifade edilerek aynı zamanda İl İdaresi Kanununa da atıf yapılmakta olduğu görülmektedir. Maddenin ilk fıkrası incelendiğinde özel güvenliğin belirtilen yerlerde mülki idare ve genel kolluk amirinin emri altına gireceği bunların dışında kalan mahallerde genel kolluğun emri altına giremeyeceği anlaşılmaktadır.

Yine aynı kanunun 9. maddesinin son fıkrasında; Zor kullanma ve yakalama yetkilerinin kullanılmasını gerektiren olaylar en seri vasıtayla yetkili genel kolluğa bildirilir; yakalanan kişi ve zapt edilen eşya genel kolluğa teslim edilir ifadesi yer almaktadır. Bu fıkradan da görüleceği gibi özel güvenlik ile genel kolluk arasındaki ilişki yakalanan kişi ve zapt edilen eşyanın teslimi ile sınırlıdır.

ÖGHDKUİY'nin 13. maddesinin 3. fıkrasında; Özel güvenlik kapsamında korunan ve güvenliği sağlanan yerlerde can ve mal güvenliğinin ciddi şekilde tehlikeye düştüğü veya düşeceği anlaşıldığında, mülki idare amirleri genel kolluğu görevlendirir. Bu takdirde özel güvenlik görevlileri mülki idare amiri ve genel kolluk amirinin emrine girer ifadesi ile özel güvenliğin mülki idare amirinin ve genel kolluk amirinin emri altına gireceği açıkça belirtilmektedir.

Ülkemizde özel güvenlik kavramına yüklenen anlam biraz farklıdır. Genel olarak Türk toplumu özel kelimesine devletle bağı olmayan şahsi, münferit gibi anlamlar yüklemesi konu eksik, yanlış ve amacına varmayan anlamların çıkmasına neden olabilmektedir.

Kamu düzeni; bireyin yaşam, mülkiyet ve ziyetlik hakkı, temel hak ve özgürlükler gibi temel ilkelerin varlığı durumunda söz konusudur. İşte bu noktada özel güvenlik hizmetleri amaç olarak bunlara paralel görev yaptığından kamu düzenini sağlamakla ilgilidirler. Tartışmalara konu olan özel güvenlik faaliyetlerinin kolluktaki yeri konusu bu açıdan değerlendirildiğinde kamu düzenine ilişkin görevleri nedeniyle kolluk faaliyeti yürüttükleri söylenebilir.

2.5. ÖZEL GÜVENLİĞE NEDEN İHTİYAÇ DUYULMUŞTUR?

Önceliği vatandaşlarına iyi hizmet götürerek hayat standartlarını yükseltmek olan devletin bu görevini yerine getirirken artık dominant tavır alması tartışılmaya başlanmıştır. Özel sektörün kamu kurum ve kuruluşlardan daha etkili ve verimli çalışmalar yapması, rekabet ortamının oluşturulmasıyla hizmet kalitesinin artırılması ve belirli özelliklere sahip kamu hizmetlerinin yeter niteliklere sahip özel organizasyonlarla işlevsel uyumluluk düşüncesi içerisinde hareket etmesi özel güvenliğin ortaya çıkış temellerini oluşturmaktadır. Daha öncede bahsettiğimiz gibi devletlerin tekelinde bulunan kamu güvenlik hizmetleri serbest piyasada olduğu gibi rekabet ortamında olmayınca zamanla hantallaşmaya görülmekte, kurum içi inavasyondan uzak kalınması aksaklıkları da beraberinde getirmektedir.

Ülkemizde hali hazırda polis doğrudan kendisi ile bağlantılı olmayan ruhsat, tebligat, pasaport, trafik tescil, yabancılar ile ilgili büro işlemleri ile uğraşırken ana görevi bunlar olmayan personel geri planda kalmakta, sahaya inememektedir. Zaten sayısal olarak AB standartlarının gerisinde kalan polis asıl görevi olan kamu düzenini sağlama ve koruma görevini yeterli ölçüde yerine getirmemektedir.

Serbest piyasa ekonomisinin geliştiği ülkelerde, kamu hizmetlerini yürütme alternatifleri içerisinde bazı güvenlik hizmetlerinin özelleştirilmesi konusu da bulunmaktadır. Güvenlik hizmetlerinde özelleştirme, hizmetin mülkiyetinde değil, daha çok hizmetin yönetimine ilişkin bir işlemdir. Güvenlik hizmetleri niteliği itibariyle bütünüyle özel sektör tarafından yürütülemeyecek bir işlem olduğundan dolayı devletin mutlaka bir ağırlığının olması kaçınılmazdır. Özel sektör tarafından yürütülecek güvenlik hizmetlerinin de mutlaka devletin gözetim ve denetimi altında olması gerekmektedir.⁷²

Tarih çeşitli savaşlara sahne olmaktadır. Ülkeler savunma sistemlerini geliştirmek üzere programlar, planlar üzerinde düşünmektedirler. Bunlardan bir tanesi de stratejik olarak medyanın, ulusal ve uluslararası kamuoyunun, uluslararası

⁷² Mehmet Naci Efe, Türkiye'de Yönetim Fonksiyonları Açısından Özel Güvenlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi Ve Bir Uygulama, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009, s. 35 (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

çeşitli sivil toplum kuruluşlarının baskılarını azaltmak için ve en önemli olarak gördükleri seçimlerde zafere ulaşmak amacıyla oy kazanma politikaları güvenlik hizmetlerden faydalanmak üzere özel firma ve şirketler ile anlaşma yoluna gitmektedirler. Milli duyguların, ulusallaşmanın erezyona uğraması sonucu ülkeler iç ve dış güvenlik sahalarında kendi milletinden ırkıdan olmayan askerlere yer vermeye başlamışlardır. Savaşta kullanılan paralı askerler özel askeri şirketlerin elemanı olduğundan herhangi bir olumsuzluk durumunda kendi toplumundan gelebilecek tepkileri daha kolay bertaraf edebilmektedirler. Artık devletler sosyal görevlerinden arınma çabası içerisinde olup güvenlik de dahil tüm alanlara hızla yayılmaktadır.

Kısa bir süre önceye kadar özel firmalar maddi olarak pek cazip olmayan güvenlik alanında kısıtlı hizmetler sunmaktaydı. Sonraları ise savunma sanayinde çeşitli silah ve sistemlerin yapımı ile bunların altyapılarını oluşturan teknolojik altyapı alanlarında boy göstermeye başlamışlardır.

Her devirde toplumlar güvenlik ihtiyaçlarını farklı şekilde sağlamaya çalıştıklarını Roma dönemi gibi çok eskilere tarihlere baktığımızda görebilmekteyiz. Roma İmparatorluğu zamanında hem polislik hemde itfaiye gibi dönemin yerleşim yerlerinin başlıca güvenlik sorunlarını “şehri gözetleyen görevliler” vasıtası ile sağlanmakta ve sayısı devam eden yıllarda ihtiyaca göre arttırılmış ortaçağ döneminde varlıklarını korumuşlardır. Bu durum daha sonraları devletlerin modernleşmesi ile güvenliği sağlanan kurumların devlet tekeline girmesine kadar sürmüştür.

XX. yüzyılda soğuk savaş sonrasında süper güç devletler gerek iç güvenlikte gereksede dış güvenlikte çeşitli yapılanmalara giderek, silah ticareti, askeri ortak anlaşmalar kapsamında yenilikler yapmaktadırlar. Bu bağlamda güvenliğin özelleştirilmesi, askeri alanda özel askeri şirketlerden, paralı askerlerden yararlanma gibi bir dizi konular ele alınarak faaliyete geçirilmiştir. ABD'nin 11 Eylül saldırısından sonra Irak ve Afganistan işgallerinde kullandığı paralı askerler örnek gösterilebilir.

Özel güvenlik şirketleri sermayeye yeni kazanç alanları açarak devletler gerek iç gerekse dış güvenlikte kullandıkları personel sayılarında azaltma yoluna giderek kazanç sağlamaktadırlar.

Devletler liberalist çizgi üzerinde gitmeye özen göstererek bu bağlamda devletin koruması altında olan kamu kurum ve kuruluşlar özelleştirilerek bu koruma kalkanından çıkmışlardır. Özelleştirme ile birey sosyal ve ekonomik haklarını daha kolay kullanabilir. Savunmasız kalan kapital sahipleri kendilerini özel sektör kullanarak korumaya çalışmışlardır. Özellikle ülkemizde 1980'li yıllardan sonra işsizlik artmış küreselleşmenin de etkisi ile özelleşen kurumlar çok işi az işçi ile

yaparak kar elde etmek için işten çıkarma olayları yaşanmakta sosyal kesimler arasındaki fark açılarak tam manasıyla güven bunalımı kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu bağlamda genç nüfusa sahip Türkiye’de özel güvenlik sektörü geçimini sağlamak isyenlere yeni istihdam alanları yaratmıştır. Esas olarak politik, ekonomik, kamu hizmetlerindeki etkinliği ve verimliliği artırabilmesi yönüyle idari, mali ve toplumsal nedenlere dayanmaktadır. Özel güvenlik sektörünün ortaya çıkış sebeplerini birkaç madde ile açıklayacak olursak;

- a. Uluslararası arenada güvenlik buhranının görülmesi,
- b. Bireylerin yeni mülk edinmesi ve toplumların yeni tüketim biçimlerinin ortaya çıkması,
- c. Kamu güvenlik güçlerinin sunduğu hizmetlerde görülen aksaklıklar ile gereksiz yerlerde çalışmalarının önüne geçmek,
- d. Özelleştirmelerle birlikte yeni istihdam alanları,
- e. Yeni vergi gelir kapısı,
- f. Devletlerin ekonomik krizleri, giderleri azlatma çabaları ve sorumluluktan kurtulmak istemeleri şeklinde sıralayabiliriz.

Kısaca devletlerin ekonomik krizlerle uğraşmaları, toplu özel mülkiyet alanlarının artmasıyla buralarda devletin doğrudan görünmemesi ve kontrolü altında bulunmamak istenmesi, kolluk kuvvetlerinin beklentilere yetersiz kalması ve devlet idarelerinin geçirdiği yapısal dönüşümler özel güvenliklerin bu kadar artmasının başlıca nedenleri olarak gösterilebilir.

2.6. ÖZEL GÜVENLİK TEŞKİLATLARININ YAPISI

5188 sayılı kanun ve uygulama yönetmeliğine göre özel güvenlik kuruluşları şunlardır;

1. Özel güvenlik şirketleri.
2. Özel güvenlik birimleri.
3. Alarm merkezleri.
4. Özel güvenlik eğitim kuruluşları.

2.6.1. Özel Güvenlik Şirketleri

Özel Güvenlik Şirketi: Hisseleri nama yazılı ve faaliyet alanı münhasıran koruma ve güvenlik olan üçüncü kişilere hizmet vermek üzere kurulan ticari şirketlerdir. Yani Türk Ticaret Kanunu (TTK)’na göre kurulan ve üçüncü kişilere koruma ve güvenlik hizmeti veren şirketlerdir.

Kısaca güvenlik hizmetlerini kar amaçlı sağlayan ihtiyacı olanlara talep üzerine özel kişi ve kuruluşlar tarafından hizmet götüren şirketlerdir. Bu şirketlerde aşağıda belirtilen maddeler çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

a. Fiziki emniyet tedbiri hizmetleri sunan; kilit, kasa, kuvvetli yapılar, kepenk, kurşungeçirmez güvenlik camları, tel örgü, araç güvenlik sistemleri vb.

b. Teknolojik olarak elektrik ve elektronik hizmetler sunan; dedektör, kamera, şifreli giriş sistemleri, elektronik devreler, kapalı devre TV kontrol panelleri, yangın ve duman dedektörleri vb.

c. Personel sağlama suretiyle hizmetler sunan; devriye görevi icra eden, nakil işlerinde kullanılan, araştırma, danışma vb. şirketler olarak varlıklarını göstermektedirler. Anlaşılacağı üzere özel güvenlik şirketleri ticari faaliyet yürütmektedirler.

Söz konusu özel güvenlik şirketlerinin faaliyet izin belgesi alma süreci 5188 sayılı ÖGHDKUIY'nin faaliyet izni ve sona erdirilmesi başlıklı 10. maddesinde; Şirketler, üçüncü kişilere koruma ve güvenlik hizmeti verebilmek için Bakanlıktan faaliyet izni alır. Faaliyet izni verilebilmesi için şirket hisselerinin nama yazılı olması ve şirketin faaliyet alanının münhasıran koruma ve güvenlik hizmeti olması gerekir ifadesince belirtilmiştir.

Yaygınlaşan özel güvenlik şirketlerine hayatımızda sıkça karşılaşmaktayız. Örneğin, Denizli Belediyesi güvenlik hizmetlerini "daha ucuz ve daha etkin" hale getirmek amacıyla bir özel güvenlik şirketine devrederken, Turizm Bakanlığı müzeler için özel güvenlik satın alma yoluna gidebilmektedir. 1.3 trilyon TL (1,3 milyon YTL) tutarında kaynak karşılığında Turizm Bakanlığı Ayasofya, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Türk İslam Eserleri Müzesi, Hisarlar ve Yıldız Sarayı'na güvenlik sistemleri kurdururken, Kariye Müzesi, Fethiye Müzesi, Mozaik Müzesi, İmrahor Anıtı ve Aya İrini Müzesi'nin de toplam 195 özel personelle korunmaları sağlanmaktadır. Bir diğer örnek ise İstanbul'da Cihangir Coşkun Sokak sakinlerinden 16 apartman yöneticisi bir araya gelerek sokağın güvenliğini sağlaması amacıyla iki özel güvenlik görevlisi tutulmuştur.⁷³

Özel güvenlik şirketlerinde çalışan personelin yapmış olduğu hata bağlı olduğu şirketi bağlamamakta, şirket yalnız verdiği eğitimden sorumludur. Oluşacak güvenlik zafiyetinde üzerinde sorumluluk taşımamaktadır. Olası zafiyet sonucu neticelenen cezai yaptırımlara ortak olmayacak hizmet satın alan idarenin sorumluluğu bulunmaktadır.

⁷³ Evren Haspolat, "Devlet-Güvenlik İlişkisinin Değişen İçerği: Dünyada ve Türkiye'de Özel Güvenlik", *Bilim Eğitim Toplum (3 Aylık Hakemli Dergi)*, 2006, Cilt:4, Sayı:13, 60-79, s. 72

Özel güvenlik hizmetlerini düşündüğümüzde bu çarkı döndüren dışlardan biri olan özel güvenlik şirketlerinin yararları düşünüldüğünde herhangi bir akslik olduğunda özel güvenlik şirketlerinin bunu çözmesi daha rahat olduğundan hizmet satın alan yönetsel anlamda rahatlayacak, hiç beklenmedik olaylar karşısında personel temin etme konusunda daha hızlıdır. Ayrıca bu yol daha ekonomik olmaktadır. Çünkü sigorta primleri, eğitim, teçhizat gibi giderler hizmet satın alan tarafından değil özel güvenlik şirketi tarafından sağlanmaktadır. Dışardan hizmet satın aldığından özel güvenlik görevlisi şirket/kurum ile bağı olmadığından tarafsız olabilmekte görevini daha etkin yapabilmektedir. Özel güvenlik şirketlerinde her ne kadar çeşitli sıkıntılar olsa da rekabet dolu pazarda kurumsallaşmış şirketler uzmanlaşma yolunda ciddi adımlar atarak müşterileri memnuniyetini sağlama konusunda ciddi gayretler göstermektedirler.

2.6.2. Özel Güvenlik Birimleri

Özel Güvenlik Birimleri: ÖGHDKUIY'nin 4. maddesinde; Bir kurum ve kuruluşun güvenliğini sağlamak üzere, kendi bünyesinde kurulan birimi temsil eder şeklinde tanımlanmaktadır. Yani güvenliği sağlamak üzere kamu kurum veya özel kuruluşların kendi teşkilat içerisinde kurdukları birimlerdir.

Şirket tarafından istihdam edilen personelin idari işlerini özel güvenlik birimleri yürütmektedir. Bu birimlerde hiyerarjik yapı koruma ve güvenlik müdürü, amiri, şefi ve güvenlik görevlileri olarak sıralanabilir. Özel güvenlik biriminin görev alanı ise bağı olunan kuruluşun yerleşkesi ile sınırlıdır.

Dördüncü bölümde çalışmamıza konu olan Atatürk Üniversitesi'nin özel güvenlik biriminin çalışmalarını ve görevlerini incelememiz yolumuza ışık tutacak ve neden özel güvenlik görevlisi çalıştırılmasına ihtiyaç duyulduğu daha net anlaşılabilir olacaktır. Atatürk Üniversitesinin resmi internet sayfasından⁷⁴ alınan bilgiler şu şekildedir:

a. Atatürk Üniversitesine bağı okul, kurum ve kuruluşları; sabotaj, yangın, hırsızlık, yağma ve yıkma, zorla işten alıkoyma gibi her çeşit tehdit, tehlike ve tecavüze karşı korumak.

b. Görev alanları içinde suç işlenmesine mani olmak, işlenmiş veya işlenmekte olan suçları derhal genel kolluk kuvvetlerine bildirmekle beraber, genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar sanıkları yakalamak ve gözetim altında bulundurmak.

c. Delilleri muhafaza etmek.

⁷⁴ <https://www.atauni.edu.tr/#!sayfa=gorevleri> (Erişim Tarihi: 18.03.2015)

d. Genel Kolluk Kuvvetlerinin işe el koymasından itibaren kendilerine yardımcı olmak.

e. Yangın, deprem, su baskını gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde görev alanındaki konuta girme ve gerekli güvenlik tedbirlerini almak, can ve mal güvenliğini sağlamak.

f. Sivil Savunma Teşkilatı'na görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak.

g. Üniversitemiz yerleşke içersinde yapılan toplantı, konser, spor müsabakaları ve benzeri etkinliklerde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini el dedektörleriyle arama, eşyaları x-ray cihazından geçirmek suretiyle gerekli güvenlik önlemlerini almak.

h. Terk edilmiş ve bulunmuş eşyayı emanete almak. (Emanete alınan bu eşyalar sitemizin duyurular bölümünde yayınlamaktadır.)

i. Koruma ve Güvenlik hizmetlerinin gerektirdiği bütün tedbirleri almak.

Maddeler incelendiğinde genelinin 5188 sayılı kanuna dayandığı ancak birinci madde belirtilen görevlerin ilgili yasada olmadığı dolayısıyla kurumun idaresi tarafından yüklenen bu tür görevler kanunda yeri almayıp hukuki dayanağı da bulunmamaktadır.

Özel güvenlik birimlerinde çalışanlar genelde kurumun kendi personeli olduğundan özel güvenlik şirketlerinde çalışan personelden genelde daha fazla ücret almaktadır. Hal böyle olunca personelde aranan nitelikler artmaktadır. Özel güvenlik biriminde çalışan personel işine, çalıştığı kuruma daha sadıktır. Çünkü kurumun kadrolu personelidir. Özel güvenlik şirketlerinde çalışanlarda ise iş değiştirme veya farklı farklı yerlerde görevlendirmeler sıkça olduğundan sadakat olgusu özel güvenlik şirketlerine bağlı personelde fazla gelişmemektedir. Ayrıca kurumsallaşmış firmalar veya şirket yöneticileri dışardan hizmet satın alma yolu ile değilde kendi özel güvenlik birimlerini oluşturarak serbest piyasada saygınlık oluşturduğu politikasını yürütmektedirler. Çünkü daha öncede bahsettiğimiz gibi hem daha maliyetli hem daha güvenilir hem de denetlemesi daha kolaydır.

2.6.3. Alarm Merkezleri

Alarm Merkezleri: Konut, işyeri ve tesislerin güvenliğini sağlamak amacıyla teknik donanım kullanarak bunları izleyen işletmelerdir.

Kısaca teknolojiye yararlanılarak caydırıcı, koruma amaçlı alınan tedbirleri çeşitli cihazlar vasıtasıyla faaliyette bulunan işletmelerdir. Ayrıca teknik alt yapıları ile gelen alarm ihbarlarını ivedilikle ilgili kolluğa bildirirler.

2.6.4. Özel Güvenlik Eğitim Kurumları

Özel Güvenlik Eğitim Kurumu: Özel güvenlik görevlileri ve yönetici adaylarına özel güvenlik eğitimi vermek üzere İçişleri Bakanlığının izniyle kurulan eğitim kurumlarıdır.

2.7. GLOBALLEŞEN DÜNYADA ÖZEL GÜVENLİK ÖRGÜTLERİNE GENEL BAKIŞ

Özel güvenlik, günlük yaşamımızda her alanda karşımıza çıkmaya başlamasıyla birlikte bu durum hem sayıca artışının yanında getirdiği problemleri hem de yetkilerinin genişlemesiyle birçok ülkede tartışılmaya başlayan bir konu haline gelmektedir.

Günümüzde etkisini en fazla hissettiğimiz kavramlardan bir tanesi de küreselleşmedir. Esasında globalleşmenin Türkçe karşılığı olup, sermayenin dünya üzerindeki sirkülasyonun ülkeler bazında olmayıp küresel düzeyde gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, ekonomik, siyasal ve kültürel seviyede toplumların karışması ile kapitalizmin sanayi bakımından genişlemesi yeni insan tiplerinin ortaya çıkmasına sağlamaktadır. Bu küresel gelişmelere ayak uyduracak yeni davranış ve değerlere sahip bireyler eğitim yoluyla sağlanacaktır.⁷⁵

Özel güvenlik örgütleri, gelişmiş Avrupa ülkelerinde ve ABD’de olmak üzere kendilerini farklı isimler altında göstermekte devletler kendilerine özgü tarihsel, kültürel, yönetsel rejim ve yasal boyutları çerçevesinde boy göstermektedirler.

Aşağıda da bazı ülkelerde uygulama alanlarına yönelik genel açıklamalara yer verilmiştir.

2.7.1. Dünyada Özel Güvenlik

Globalleşen dünyada artık hiçbir şey gizli saklı kalmamakta her ülke kendi değerleri yanında diğer toplumların özelliklerinden de etkilenecek değişimler geçirmektedir. Özel güvenlik konusu da her devletin kendi yasaları, kültürü, ekonomik ve siyasal gibi konular perspektifinde şekil almakta bunlara göre şekil değiştirmekte farklılık göstermektedir.

Dünyada hükümetlerin polis alımından iki kat daha fazla özel güvenlik görevlisini özel güvenlik şirketleri aracılığı ile işe aldığını İsviçre Cenevre Üniversitesi Uluslararası Mezunlar Enstitüsü ve Kalkınma Araştırmaları’ndan bir grup uzmanın hazırladığı yıllık raporda belirtilmiştir. Ayrıca dünyada kayıtlı özel

⁷⁵ Mahmut Tezcan, *Toplumsal Değişme ve Eğitim*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 182, Ankara, 1998, s. 91.

güvenlik görevlisi sayısının son 20-30 yılda yüzde 200-300 oranında bir artış göstererek 20 milyonu bulduğu ve özel güvenlik firmaları dünya piyasalarında 2011 yılı ortalama verilerine göre 100 milyar dolardan fazla bir pazar payına sahip olduğu belirtilmektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde özel güvenlik sektörü 1,7 milyon çalışanı, 50.000 şirketi ve 15 milyar € yıllık geliri ile önemli bir sektör konumundadır.⁷⁶

Özel güvenlik hizmetleri ile alt birimleri, teşkilatlanmaları, işleyişleri, kuralları devletlerin gelişmişlik tarihine göre farklılık göstermektedir. Örneğin, İspanya'da metrolar özel alan olarak kabul edilmekte özel güvenlik hizmetinde bulunan servisler buraları denetleme ve keşif konularından özellikle sorumludurlar. Avusturya'da ise özel güvenlik personelleri gişe bulunmayan otoyollarında buraları kullanmak isteyen sürücülerin ödediği yıllık ücretin ödenip ödenmediğini kontrol için araçları izlemek ile görevlidirler. Almanya ve İspanya gibi ender ülkeler ise askeri bölgeler gibi stratejik önem arz eden hassas yerlerin gözetimini özel sektöre devretmiştir.

Özel güvenlik hizmetlerinin artmasında insanları tehdit eden suç unsurların şekil ve sayısındaki artış, küresel tehdit, bunlara karşı insanların bilinçlenmesi ve kendini güvende hissetme arzusu etkili olmuştur. Hal böyle olunca birey/toplumlar özel güvenliğe destek olmuşlardır. Özel güvenlik sektörü hali hazırda toplumlarda payını giderek genişleten ancak olgunlaşmasını tamamlamamış bir sektördür.

2.7.2. Farklı Avrupa Ülkelerinde ve ABD'de Özel Güvenlik Anlayışı

Bu bölümde bahsedeceğimiz Avrupa ülkelerinde ve ABD olmak üzere özel güvenlik sektörü ekonomik olarak dışa bağımsız, kalkınmasını büyük oranla tamamlamış, sanayileşme ve ekonomik anlamda ileri düzey ülkelerde görülmektedir.

Avrupa ve ABD'de tüketicilerin ihtiyaçları, yaşam biçimleri, alışkanlıkları ve sosyal taleplerinin karşılanması görevi devlet kısıncında olması özel güvenliğin kendine toplum tarafından geniş çapta kabul görmesine zemin hazırlamaktadır.

Tablo-3: Bazı AB Ülkelerindeki Özel Güvenlik Şirket ve Eleman Sayısı⁷⁷

Ülke	Şirket Sayısı	Eleman Sayısı
Austria-Avusturya	200	6.790
Belgium-Belçika	146	18.321
Czech Republic-Çek Cum.	2.210	28.101
Cyprus-Güney Kıbrıs	48	1.500
Denmark-Danimarka	413	5.250
Estonia-Estonya	70	4.900
Finland-Finlandiya	250	6.000
France-Fransa	4.700	117.000

⁷⁶ Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği (TOBB), *Türkiye Özel Güvenlik Hizmetleri Meclisi Sektör Raporu 2014*, TOBB Yayınları, TOBB Yayın No: 2014/234, Ankara, s. 1-2.

⁷⁷ Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği (TOBB), *Türkiye Özel Güvenlik Hizmetleri Meclisi Sektör Raporu 2014*, TOBB Yayınları, TOBB Yayın No: 2014/234, Ankara, s. 4.

Germany-Almanya	3.000	170.000
Greece-Yunanistan	830	25.000
Hungary-Macaristan	3.900	80.000
Ireland-İrlanda	300	20.000
Italy-İtalya	1.240	55.000
Luxembourg-Lüksemburg	10	2.200
Poland-Polanya	3.600	200.000
Portugal-Portekiz	92	28.000
Slovakia-Slovanya	1.730	20.839
Spain-İspanya	998	89.449
Sweden-İsveç	280	17.000
Switzerland	300	8.000
The Netherlands-Hollanda	818	30.000
United Kingdom-İngiltere	1.700	150.000

Yukarıda bazı Avrupa ülkelerindeki özel güvenlik hizmetlerine dair bir takım sayısal veriler verilmiş, yaptığımız çalışmada bunlardan birkaçını örneklerimiz arasına alarak aşağıda da açıklayacağımız ülkelerde ABD ve Avrupa devletlerinde özel güvenlik anlayışındaki farklılıkların göze çarptığı görülecektir. Ancak hemen hepsinde bulunan özel güvenlikle ilgili söktörü yönetebilecek mekanizmaların varlıkları tartışılmaktadır. Yapılan düzenlemeler farklı olmakla birlikte genel itibariyle katı düzenlemeler yapılarak işe alım süreçleri, personele verilen eğitim, sağlık şartları, iş hayatındaki şartlar, ücret, hizmet alanlarla iyi ilişkiler gibi konular üzerine hassasiyetle eğildikleri görülmektedir.

2.7.2.1. Özel güvenlik endüstrisinin hizmet alanı

Farklı Avrupa ülkelerinde ve ABD’de özel güvenlik endüstrisi kendisine çok geniş alanda yer bulmaktadır.

Adalet alanında, ulaşım, iç ve dış güvenlik (ülkemizde olmayan özel askeri şirketler vasıtası ile ABD ve İngiltere’nin Irak’ta ki savaşta kullanmaları gibi) alanlarında, sağlık, iletişim, eğitim, araştırma, alarm servisleri gibi çok geniş alanlarda kendilerini göstermektedir. Bu hizmetlerden faydalanmak isteyen kişi ve kuruluşların isteği doğrultusunda yakın koruma, güvenlik danışmanlığı, metro, bina, fabrika, alışveriş merkezi ve çeşitli mekan girişi, çevre devriyesi, banka, korumalı mekan girişleri, zırhlı araç ve kurye vb. gibi görevler başta olmak üzere birçok yerde faaliyet göstermektedir.

Bunun farklı örnekleri mevcuttur. Örneğin; Avustralya’nın Victoria kentinde yaşayanlar kamu güvenliğini sağlayan resmi birimlerden yeterince faydalanamadıklarını düşündüklerinden Konut Bakanlığı’na baskı yaparak özel güvenlik şirketlerinden konutları için hizmet satın almak için izin çıkartmışlardır. ABD’de ise bazı özel güvenlik şirketleri kurum ve kuruluşlarda hırsızlık, personelin

ideolojik görünüşünün tespiti, şirket kayıtlarında oynama gibi yapılan usulsüzlüklerin tespiti için faaliyetler yürütmektedirler. Ulaştırma konusunda Japonya'da havalimanlarının tüm güvenliği Ulaştırma Bakanlığı denetim ve sorumluluğu altında olup bu hizmetler özel güvenlik şirketlerine gördürülür. Polis yalnızca gerekli şüphe arzeden durum ve olaylarda devreye girer.

2.7.2.2. Yasal boyutu

Her ülkenin güvenlik anlayış ve faaliyet alanı farklı olduğundan uygulamada yapmış oldukları yasalar ve özel güvenliğe dair oluşturdukları mekanizmalarda farklılık arz etmektedir. Kimi ülkelerde (Belçika) kanunlar sert uygulanırken kimi ülkelerde (Almanya) daha esnek, kimi ülkelerde (Hollanda) ise bu kanunlar orta seviyede uygulanmaktadır. Elbette bu gruplandırmalar değişen ve gelişen dünyamızda heran değişebilmektedir. Öyle ki gerçekleşebilecek bir terör saldırısı ülkelerin güvenlik konusunda atacakları adımları hızlandıracaktır. Örneğin; Fransa'da 7 Ocak 2015 tarihinde bir eleştiri dergisi olan Charlie Hebdo adlı derginin Paris'deki ofisine silahlı üç kişi tarafından yapılan saldırı da dergi çalışanları ve iki polis ölmüştür. Bu olayın ardından ülkede güvenlik alarmı verilmiş ve tedbirler en üst düzeye çıkarılarak ne tür tedbirler alınması konusunda haberler medyada yerini almıştır.

Ülkemizde 5188 sayılı ÖGHDK özel güvenlik dünyası için yapılan son mevzuatı içerir ki diğer ülkelerden belirgin farklılıkları vardır.

Aşağıda bazı Avrupa ve ABD gibi ülkelerde özel güvenlik hizmetlerindeki uygulamalara, yasa, yetki ve sorumlulukları üzerine genel bir bakış açısı getirilmeye çalışacağız.

2.7.2.2.1. Hollanda

Hollanda'da ticaret ve sanayinin gelişimine paralel olarak özel mülkiyetin korunması önplana çıkmaktadır. Özel güvenlikle ilgili yasaların temelleri daha sağlam olup, 1999 yılında Özel Koruma/Güvenlik Organizasyonları Kanununda şartların açıkça belli olduğu ülkelere dendir. Buna istinaden herşey kanunda: kılık kıyafet (üniformalar), çalışanların sosyo-ekonomik durumu, yaşı, eğitimi, devletin resmi güvenlik kurumlarıyla olacak ilişkileri, özel güvenlik hizmetine giriş için gerekli şartlar gibi işleyiş ve yönetsel konularda açıkça belirtilmektedir. Bunların yapılması ile birlikte özel güvenlik, önemli bir noktaya gelmiş bu düzenlemeler sayesinde diğer ülkelere göre özel güvenlik söktörü daha iyi denetim altında alınmaktadır.

Hollanda'da özel güvenlik görevlilerinin silah kullanma, arama ve yakalama yetkileri yoktur. Ülkede sadece polis silah taşır ve özel güvenli şirketlerinin

düzenlemelere uymasını sağlar. Polisin bazı görevlerinin özel güvenlikler tarafından yapılması bu hizmetlerin gelişmesine rekabet ile birlikte büyümesine neden olmaktadır. Adalet Bakanlığı tarafından ruhsat verilen güvenlik şirketleri 2 yıl için izin alabilmekte bu durum 4 yıla kadar uzatılabilmektedir.

Özel güvenlik görevlileri için yaş sınırı 18 olup şirket ve görevliler için adli sabıklarının olmaması şartı mevcuttur. Yine personel için zorunlu 1 yıl temel koruma/güvenlik eğitimi şartı vardır ancak yöneticiler için böyle bir eğitim söz konusu değildir. Özel güvenlik hizmetlerinde köpek kullanıldığı gibi at kullanılmaz. Yöneticiler hariç üniforma giymek zorunlu olup kimlikler yerel polis tarafından verilmektedir. İdari olarak yaptırım Adalet Bakanlığınca yapılmakta olup, kontrol ve denetim polis tarafından takip edilmektedir.

Yasaların çıkması özel güvenlik hizmeti sunanlara ve çalışan personele güven vermekte ve çalışma alanlarını genişletmektedir. Böylece asıl polise ihtiyaç duyulan yerlerde polis topluma daha fazla mesai harcamaktadır.

2.7.2.2. Belçika

Belçika'da sivil özel güvenlik ile ilgili çeşitli düzenlemeler, prosedür, eğitim, uygulama, kontrol ve denetim "Güvenlik Şirketleri ve Özel Mülk İçi Koruma Hizmetleri ile Koruma Şirketleri Kanunu"nda açıkça belirtilmektedir. Kanunun sağlıklı bir şekilde uygulanmasını İçişleri Bakanlığı, polis, adli makamlar ve Milli Savunma Bakanlığı yürütmektedir.⁷⁸

Ülkede özel güvenliğe dair izin İçişleri Bakanlığı tarafından verilmektedir. Bu özel izin belgesinde firmaların yasal olarak yapmaları gereken faaliyetler, mali ve teknik imkanlar açıkça belirtilmektedir. Firmalar bu izin belgesini alabilmek için önce Adalet Bakanlığına rapor göndermektedirler. Belçika bu konuda katı bir tutum sergilemektedir. İzin belgesi olmayan hiçbir şirket gerek kamuda gerekse de diğer sivil alanlarda faaliyet gösteremez. Söz konusu izin belgesi 5 (beş) yıl için geçerlidir. Kanun hem hizmet veren firmaların yöneticilerini hem de çalışan personeli bağlayıcı niteliktedir. Özel güvenlik şirketlerinin yetkili yerlerden alacağı 70 saatlik temel eğitim kendisi için en iyi reklam olacaktır. Zira aksi takdirde hizmet almak isteyenler tarafından kabul görmeyecektir.

Özel güvenlik personeli yeterli eğitimi almış olması ve 21 yaşını doldurmuş olması gerekmektedir. Hizmet verenlerinde sicilinin temiz olmasının yanında eğitim ve güvenlik konusunda tecrübe sahibi olması istenmektedir. Özel güvenlik

⁷⁸ Hakan Çora, Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Özel Güvenlik Hizmetleri Yapısı ve Uyum Sorunları, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s. 34, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

hizmetlerinde ayrıca silah konusunda titiz davranılmakta, kurallar bulunmakta, kimlik taşıma şartı olup ve sadece silah eğitimi alanlara taşıma ve kullanma yetkisi tanınmaktadır. Diğer özel güvenlik görevlileri de kimlik taşıma zorunluluğu olup ülkenin güvenliğinden sorumlu diğer kamu görevlilerine benzemeyecek şekilde üniforma giyebilmektedirler. Özel güvenlik personelinin eğitimi için en az 130 saat gerekmekte olup bunun en az yarı saati kadarı da uygulamalı eğitime ayrılmıştır. Personel gerek görülen hizmet alanlarında görev yaparken silah ve köpek kullanımı için ayrıca eğitime tabi tutulur. Özel güvenlik çalışanların haklarını korumaya yönelik ise 2 Ekim 1980 tarihli kanun, işverenleri toplu sözleşme hakkını vermeye zorlamıştır.

Belçika'da devlet özel güvenlik konusu üzerine titizlikle eğilmekte ciddi denetim ve gözetim ile işleri takip etmekte özel güvenlik konusunda Avrupa ülkeleri içinde katı tutum sergileyen ülkeler içerisinde yer almaktadır. Aksi halde firmaların faaliyetlerini 6 aya kadar durdurma, çeşitli miktarlarda para cezaları gibi bir kısım yaptırımlar İçişleri Bakanlığınca uygulanır. Özel güvenlik hizmeti sunan firmaların kontrolü ve müeyyide uygulanması konusunda İçişleri Bakanlığı tarafından uygulanmaktadır. Ayrıca firmalar yıllık olarak rapor halinde faaliyetlerini bakanlığa iletmekle sorumludur.

AB'nin önemli kurumları, Avrupa Parlamentosu resmi organları çalışmalarını Belçika'nın Brüksel şehrinde yapmaktadır. Ayrıca NATO'nun merkezinin Brüksel'de, birçok dünyaca ünlü banka ve ticaret sektörünün Belçika'da boy göstermesi Brüksel şehrinin AB veya Avrupa başkenti olarak anılmasına yol açmıştır. Bunlardan ötürü ülke sürekli olarak tehdit altında bulunmaktadır. Dolayısıyla güvenlik alanı güçlü bir yapı sergilemekte, alanında uzmanlaşma yoluna gitmektedir.

2.7.2.2.3. Almanya

Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Almanya'da da son yıllarda artan suç oranları ve özellikle madde bağımlılığı gibi suçlardan dolayı güvenlik hizmeti sunan şirketlerin sayısında hızla bir artış görülmektedir. Almanya'da özel güvenlik şirketleri Belediyenin Kamu İşleri İdaresince verilen ticaret ruhsatına sahip olmak zorunda olup özel güvenlik hizmetleri sunmak isteyen kurumlar bu belgeye sahip olarak koruma hizmeti sunmaktadırlar. Özel güvenlik şirketleri Almanya'da daha çok kar amaçlı olarak örgütlenmişlerdir.

Özel Güvenlik görevlilerinin yetkileri kısıtlıdır. Bu yetkiler normal bir vatandaştan öteye gitmeyip olup suçüstü hallerde arama ve yakalama yetkisi ile sınırlıdır. Denetim mekanizması olarak da Almanya'da Ticaret Bakanlığı kontrol ve denetleyen merci durumundadır. Görevli personelin kıyafetleri diğer kolluk kuvvetlerinin üniforması ile karışmayacak şekilde düzenlenmekte ve görevleriyle ilgili

özel kimlik kartı taşımaktadırlar. 18 yaşından küçükler özel güvenlik personeli olamamaktadır. Almanya'da çıkarılan yasalar ile işe alım kriterleri, silah taşımanın şartları ayrıntılı olarak belirtilmektedir. Ayrıca Ticaret Bakanlığı tarafından güvenlik görevlisi olacaklar 40 saat eğitime, şirketler ise 80 saatlik eğitime tabi tutularak verilen sertifikaya sahip olmak zorundadırlar. Silah taşıma konusunda yerel polisin özel güvenliğe tanıdığı yetki sınırlamaları mevcuttur. Almanya'daki özel güvenlik hizmetlerinde köpek kullanımı ve at kullanımı da çalışma sahalarına göre mevcuttur.

Almanya'nın Dusseldorf gibi bazı kentlerinde özel güvenlik şirketlerine ait mobil devriye gezen ekipleri tespit ettiği şüpheli şahıs, şüpheli araç veya kanunsuz olaylarla karşılaşmaları karşısında hemen şirketlerinin merkezlerine iletirler onlar da değerlendirir ve gerekirse polise bu sayede bilgi toplayarak haber verirler. Bu yolla birçok suçun önüne geçilmiştir. Öyle ki geceleri özel güvenlik denetim araçlarının sayısı polislerden fazla olur hale gelmektedir.

2.7.2.2.4. İngiltere

Özel güvenlik faaliyetlerinin İngiltere'deki uygulamaları biraz daha farklılık arz etmekte olup kamu güvenlik personeli ile özel güvenlik personelinin suç oluşmadan önceki proaktif çalışmaları ön plana çıkmakta bazı durumlarda özel güvenlik personelinin polis kıyafeti giyerek görev yaptığı durumlar olmaktadır. Ülkede özel güvenlik sektörü bütçesi ile hatırı sayılır bütçelere ulaşmaktadır.

Özellikle İngiliz polisi ile özel güvenlik şirketleri arasında uygulanmakta olan Griffin Projesi birçok ülkenin ilgisini toplamaktadır. Ayrıca kamu hizmetlerinde de geniş yetkileri özel şirketlere bırakan ülkeler arasında İngiltere başı çekmektedir. Özel güvenliğin refakat ve tutukluların nakli, ev hapsindekiler ile elektronik gözaltındaki tutukluların denetim ve idarisi, park yönetimi, suç işleyen araçlara ceza yazmak ve trafikten men etme gibi görevler bunlardan bir kaçıdır. Banka, disko, benzin istasyonları, metro, klüpler, spor müsabakaları vb. alanlarda ve bazı toplumsal organizasyonlar ile eğitimini almış özel güvenlik personeli trafik hizmetlerinde kullanılmaktadır. Ayrıca hastane, okul, büyük alışveriş merkezleri ile kamu kurumlarının güvenliğini sağlamada özel güvenlik görevlilerinin yanı sıra kapalı devre kamera güvenlik hizmetlerinde kullanılmaktadır.

Ülkedeki bazı ceza evlerinin güvenliği özel güvenlik şirketleri tarafından sağlanmakla birlikte bazı cezaevlerinin işletilmesi özel güvenlik şirketleri tarafından sağlandığı göze çarpmaktadır. Olayların ve masrafların kamu güvenli kurumlarına göre daha az olmasından dolayı ülkede özel güvenlik hizmetlerinde rekabet oluşmaktadır.

İngiltere’de özel güvenlik yasal olarak 2001 yılında Özel Güvenlik Sanayi (Özel Güvenlik Sektörü Kanunu) yasası ile düzenlenmiştir. Yasa ile ilgili çalışmaları bağımsız kuruluş olan Güvenlik Sanayi Otoritesi (SIA) yürütmekte olup kontrol ve denetleyen makam konumundadırlar. Yönetim kurulu başkanı ve üyeleri devlet bakanı tarafından görevlendirilir.

Şirket görevlileri ve çalışanlar için 18 yaş sınırı bulunurken, giriş şartlarında adli sabıkası yok kaydı yeterli görülmektedir. Bunun haricinde bir kısıtlamaya gidilmemektedir. Özel güvenlik personelleri için üniforma ile ilgili bir şart yoktur. Silah taşıma ve kullanma yetkileri olmayıp görevleri esnasında köpek ve atlardan yararlanabilmektedirler. Özel güvenlik görevlileri temel koruma/güvenlik eğitimi alması yasal olarak zorunlu eğitim süresi 20,5 saat olup yapılacak görev ile ilgili eğitim saatleri değişmektedir. Çalışmak isteyen kişiler hangi iş için Güvenlik Sanayi Otoritesine başvuruyorsa istene özellikleri belirtmesi gerekmektedir. Özel güvenlik hizmetleri sunan şirketlerin yöneticileri için zorunlu bir uzmanlık eğitimi mevcut değildir.

2.7.2.2.5. ABD

Özel güvenlik sektörü her ülkede görülen farklı siyasi görüş, yönetim ve yasal mevzuatı gereği değişik şekilde ortaya çıkmasına karşın en yaygın olarak kullanılan ve gelişmişlik düzeyi ileri derecede olan ülke ABD’dir. Bu yüzden ülkede özel güvenlik yoğun olarak görülmektedir. Ülkede firma, şirket ve kişilere hizmet götüren özel güvenlik sektöründe bulunanlar çok iyi bir şekilde teşkilatlanarak merkezleşmeye gitmektedirler. Daha öncede bahsettiğimiz gibi ABD’de 11 Eylül saldırılarından sonra savunma ve güvenlik alanında çok radikal kararlar alınmaya başlanarak daha caydırıcı ve katı politika izleme yoluna gitmektedir. Tabi ki bu durumun etkileri ülkedeki özel güvenlik şirketlerine olumlu yönde tesir ederek milyarlarca doların bu sektörde dönmesini sağlamaktadır.

ABD’de özel güvenlik çok yaygın olarak faaliyetlerde bulunmakta, gösterdikleri performans ve hizmet ile halk arasında kendini kabul ettirmiştir. General Motors firmasının özel güvenlik görevlisi sayısının beş Amerikan şehri hariç birçok şehirdeki polis sayısından fazla oluşu, ülkedeki özel güvenlik personelinin 1,5 milyon kişi civarında ve yıllık giderlerin 52 milyon dolar civarında olmasına rağmen federal, eyalet ve adalet güçlerinin toplam 600.000 kişi civarında olması ve yıllık 30 milyon

dolar giderlerinin olması bu teşkilatın ne kadar iyi bir teşkilat oluşunun göstergesidir.⁷⁹

Halen dünyanın çeşitleri yerlerinde askeri üstleri bulunan ABD kendi personelini bu bölgelere kaydırması sonucu ülkedeki bazı yerlerin güvenliğini sağlama görevini özel güvenlik şirketlerine devretmiş, sınırlı alanlarda denetim ve güvenlik yetkisi devredilmiştir. Hal böyle olunca önceleri önceleri görevleri kritik yerleri, diplomatları, uluslararası yardım kuruluşlarını korumak olan özel güvenlik şirketlerinin yetkileri artırılarak çeşitli operasyon, rehine kurtarma gibi görevlerde bulunmaktadır. Blackwater, DynCorp International, Uspı, Global, Control Risk Group, Aegis Defence Services, Armor Group, Olive şirketleri ülkenin önde gelen firmaları arasında olup tamamen rekabete dayalı bağımsız olarak çalışmaktadırlar. Bunların bir kısmı askeri nitelikli sivil kuruluşlar bir kısmı sivillerden oluşan firmalar olup fabrika, banka, okul, üniversite, fabrika, bir kısım devlet kuruluşları gibi yerlerin güvenliğini sağlamaktadır.

Özel güvenlik sektörü, liberal akım içerisinde ABD’de kendine önemli bir yer bulmaktadır. Ancak ülkemizde ise yeni yeni adından söz ettirmeye çalışsada hala geri kalmaktadır.

Ülke eyalet sistemi ile yönetildiğinden özel güvenliğe ait düzenlemeler her eyalette farklılık göstermekte eğitim alanında da birbirlerinden ayrı değişiklik uygulamalar göze çarpmaktadır.

2.7.2.2.6. Kanada

Kanada eyaletlere bölünmüş bir ülkedir. Dolayısıyla özel güvenlik hizmetleri eyaletlerin almış oldukları kararlar neticesinde şekillenmektedir. Ayrıca bu iş koluyla ilgili “Özel Dedektifler ve Özel Güvenlik Görevlileri Kanuna” göre hizmet verilmektedir. Ülkenin Alberta eyaletinde yasama organı kanunu düzenlerken dedektifler, özel güvenlik görevlileri ve firmalara aynı kanunda yer vermektedir.

Özel güvenliğin ilk uygulamasının yapıldığı batı ülkelerinde, özellikle ABD, Kanada ve Avustralya’da artık özel güvenlik bir meslek olarak toplumda yerini almış ve sayıları önemli miktarlara ulaşmıştır.

Kanada’da özel güvenlikçi olmak için yaş sınırı 18’dir. Kanun gereği özel güvenlik şirketleri ve görevlileri eğitim ön şartı olmaksızın savcılıktan aldıkları lisans ile hizmet verebilmektedirler. Alınan lisansların geçerlilik süresi aksi bir durum olmazsa 1 (bir) yıllıktır. Güvenlik hizmetlerinde ihtiyaç halinde köpekli korumada

⁷⁹ Hakan Çora, Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Özel Güvenlik Hizmetleri Yapısı ve Uyum Sorunları, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s. 29, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

dahil edilebilmektedir. Görevli personel görevinin başında kimlik kartı takmakla yükümlü olup kendilerine has üniforma giymekle sorumludurlar. Kanada'da her ne kadar yasalar ile şartları belirtilmiş olmasına rağmen özel güvenlik hizmeti sunan firmalar ve hizmeti almak isteyenler ülkemiz şartları göz önüne alındığında daha rahat hareket edebilmektedirler. Ülkede özel güvenlik hizmetlerinde ateşli silah ve benzeri araç gereçlerin kullanılması yasaktır. Denetimler savcılık tarafından yapılmaktadır.

2.7.2.2.7. Danimarka

Resmi adı Danimarka Krallığı olan ülke anayasal monarşi yönetim şekli ile yönetilmektedir. Özel güvenlik hizmetlerinin geçmişi Danimarka'da çok eskilere dayanmakta ve sağlam yasalara sahiptirler. Bu tip ülkelerde her türlü hizmet belediyelerce verilmekte olup yerel yönetimlerin güçlü bir yapısı vardır.

Günümüz anlamıyla yürütülen özel güvenlik faaliyetlerinin temeli ülkede 1926 yılında, belediyelerin yangınları engellemek için motorlu taşıtlı bir itfaiye örgütüne sahip olarak bu işlerin belediyelerce yerine getirilmesi ya da bu görevlerin ifası için özel kişi veya kurumlar aracılığı ile bu birimlerin kurulmasını isteyen kanunlar dayanak olmaktadır. Böylece özel güvenlik örgütlerine kamudan kaynak aktarımının yolu açılmış bu sektörün gelişerek güçlenmesine zemin hazırlamıştır.

Danimarka'da gerek yerel yönetimler olsun gerekse de diğer kurumlar olsun zaman zaman trafik, sağlık gibi belli başlı görevleri de önde gelen FALCK gibi firmalar ile anlaşmalar neticesinde özelleştirme yoluna gitmektedirler.

Ambulans, itfaiye, toplumsal olaylarda barikat kurma, terkedilmiş çalıntı araç ve eşyaların toplanması, trafik kazalarında ilk yardım, hastaneden eve nakil, hastalık ve ölüm olaylarında hizmet götürmek gibi birçok faaliyet içerisindedirler.

Ülkede özel güvenlik hizmetlerine ilişkin eğitim süresi 111 saat olup, özel güvenlik personellerinin silah taşıma yetkisi yoktur. Firma yöneticilerinin yaşı asgari 25'tir. Nüfusa oranla özel güvenlik elemanlarının sayısı Avrupa ortalamasından iki kat daha düşük orana sahiptir. Ülkede kamu görevlilerinin yarısı kadar özel güvenlik elemanı bulunmaktadır.⁸⁰

Yukarıdaki ülkelerde görüldüğü gibi özel güvenlik sektörü pek çok alanda kendini göstermektedir. Ancak ülkemizde bu görevlerin çoğunu polis yapmakta asıl yapması gereken kamu düzeni ile ilgili görevlere zaman ve kaynak ayıramamaktadır.

⁸⁰ <http://www.coess.eu/>, (Erişim Tarihi: 21.01.2015)

2.7.3. AVRUPA ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİ KONFEDERASYONU (CoESS)

Avrupa Güvenlik Hizmetleri Konfederasyonu (CoESS), toplamda 28 AB ülkesini temsil eden ve 30'dan fazla ulusal özel güvenlik şirketlerini aynı şemsiye altına toplayarak ekonomik durumlarını, her ülkenin kendine özel mevzuatlarını inceleyen aynı zamanda sık sık eğitim veren, hizmet kalitesini arttırmaya yönelik faaliyetler yapan, iş örgütlenmesi, iş güvenliği, sağlığı vb. konularda çalışmalar yapan 1989 yılında faaliyete geçmiş bir Avrupa sivil toplum kuruluşudur.

Kısacası Avrupa'da özel güvenlik sektörünün her alandaki menfaatlerini savunan temsilcisi konumundadır. CoESS'in amacı, kendisine üye olan Avrupa devletlerin federasyonlarını ve bunlara üye firmaların menfaatlerini savunmak, profesyonelleşmeleri için şartlar oluşturmak, kaliteyi arttırmak, ülkelerin kendilerine özel çıkardığı yasa ve yönetmeliklerin uyumu için gerekli çalışmalara katılarak bu federasyon ve firmaların menfaatlerini korumak olup söz konusu endüstrinin AB ve diğer kurumlarla olan ilişkilerini en üst seviyeye çıkarmaktır. CoESS profesyonellik ve kalitenin olgunlaşması, yetkilerin düzenlenmesi, işe alımlarda verilen eğitim konularında, eşitlik, haksız rekabet, ücret, çalışma sağlığı ve güvenliği, çalışanların özel hayatları il iş yaşamlarındaki uyum gibi konular üzerindeki çalışmaları temel ilkeleridir.

Diğer yandan CoESS, özel güvenlik sektöründe uyumun pozitif manada gelişmesi için planlamaların yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yolda belli başlı Avrupa ülkeleri gerekli ayrıntılı yasal düzenlemeleri yapmaktadırlar. Bu düzenlemeler özel güvenlik sektörünün Avrupa'da ilerlemesi ve uyumu adına atılan önemli gelişmelerdir.

CoESS Avrupa'nın güvenlik hedeflerini yalnızca global ve entegre bir yaklaşımla gerçekleştirebileceği kanısındadır. 50.000'e yakın güvenlik şirketini ve 1.7 milyon çalışanı temsil eden CoESS bu global yaklaşımın tanımlanmasında bir müşavir, merkezi bir oyuncu ve en nihayetinde, politikanın uygulanmasının ardındaki itici güç olarak kilit bir rol oynayabilir ve hatta oynamalıdır.⁸¹

Avrupa özel güvenlik sektöründe yıllık 15 milyar Euro civarında bir ciro oluşmaktadır.

Ülkemiz AB üyesi olmamasına rağmen ülkemizi temsilen Güvenlik Servisleri Organizasyon Birliği Derneği (GÜSOD) 2000 yılında CoESS'e katılımcı üye olmuştur. Güvenlik alanında başarılı çalışmalarından dolayı 2004 yılında kendisini

⁸¹ Bu rapor, CoESS (Avrupa Güvenlik Hizmetleri Konfederasyonu) ve INHES (Ulusal Yüksek Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü) inisiyatifinde ve farklı Avrupa ülkelerindeki özel güvenlik şirketlerini temsil eden tüm ticaret teşkilatlarının yanı sıra Avrupa Komisyonundan temsilciler ile profesyoneller, akademisyenler, araştırmacılar ve uzmanlar gibi çok sayıda katılımcının desteği ile hazırlanmıştır. http://www.gusod.org.tr/1.avrupa_ozel_guvenlik_zirvesi.pdf (Erişim Tarihi: 17.12.2014)

CoESS'e diğer AB üye ülkeler gibi eşit statüde içerisinde tam üyeliğe kabul ettirerek özel güvenlik sektörü için ülkemizi başarıyla temsil etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TÜRKİYE'DE ÖZEL GÜVENLİK OLGUSU

3.1. TÜRKİYE'DE ÖZEL GÜVENLİK KAVRAMI

Ülkemizde özel güvenlik kavramı; kamu güvenliğini sağlayan kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere, iş yükünü hafifleterek kendi çalışma alanlarının genişlemesini sağlayan, tamamlayıcı özelliğe sahip, kanun ile korunmasına izin verilen hak ve hürriyetlerin güvenliğini sağlamak amacıyla, ilgili yasalarda belirtilen koşullara uygun olarak alınan özel güvenlik tedbirleridir.

Özel güvenlik teşkilatı onlar gibi olamazsa da ülkemizin güvenliğinden sorumlu T.S.K. ve Emniyet Teşkilatındaki hiyerarjik yapıya sahiptir. Özel güvenlik personelleri çalıştığı yerin stratejik durumuna göre silahlı veya silahsız görev yapabilmektedir. Merkezde İçişleri Bakanlığı sorumlu olup illerde Özel Güvenlik İl Koordinasyon Kurulu tarafından izin ve denetimine tabidir. Özel güvenlik personeli olarak çalışacaklarda aranan şartlar 5188 sayılı ÖGHDK'nın 10. maddesinde;

- a. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.
- b. Silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak.
- c. 18 yaşını doldurmuş olmak.
- d. Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, (...) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık veya fuhuş suçlarından mahkûm olmamak.
- e. Görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile engelli bulunmamak.
- f. 14. maddede belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla tamamlamış olmak şeklinde sıralanmaktadır.

Bir başka açıdan ise; özel güvenlik faaliyetleri kamu güvenliğini tamamlayıcı, kanun ile korunmasına izin verilen yaşam, mülkiyet, zilyetlik, işletme yönetimi gibi hak ve hürriyetlerin emniyetini sağlamak için doğrudan özel kişilerce yapılmakla birlikte bazı yönlerden kamu hukuku rejimine tâbi tutulan faaliyetler olarak

değerlendirilebilir. Özel şirketlerin/kurumların özel güvenlik hizmet sahasındaki hızla artışı sektörün de büyüme grafiğini yukarı taşımaktadır.

İleriki bölümlerde alt başlıklar halinde bu konuya daha ayrıntılı değinilecektir.

3.2. TÜRKİYE AÇISINDAN ÖNEMİ

Türk idare sistemimiz Kara Avrupa hukuk sisteminin etkisi altında kaldığından kamusal nitelik gösteren bazı hizmetlerin özel sektör tarafından verilmesini kolay kabul edememektedir. Herkese ücretsiz verilen toplumun bütününe sunulan hizmetlerin devlet tarafından verilmesi anlayışı vardır. Özel güvenlik bu anlayışa uymadığından gösterilen tepki bu yüzdendir. Üstelik özel bir kamu hizmeti türü olan kolluk hizmetleri devletin geleneksel fonksiyonlarındandır. Eğitim, sağlık, toplu taşıma gibi alanlarda özelleştirme bir dereceye kadar anlaşılabilirse de; kolluk, savunma, yargı, diplomasi gibi geleneksel alanlarda böyle bir ihtimal asla düşünülemezdi.⁸²

Kamu düzeninin korunması idarenin görevi ve sorumluluğu altındadır. Bu görevin ifasını ise kolluk kuvvetlerini kullanarak sağlamaktadır. Kolluk ise toplumun huzur, barış, esenlik, asayişini sağlayarak sosyal birliğin kurulmasını sağlamaktadır. Ancak bu faaliyetler bireyin temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayarak veya müdahalede bulunarak yapılması durumunda hem ulusal hukuki alanda hem de uluslararası hukuk alanında bireylerin hak araması neticesinde devletler önemli yaptırımlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Böylesi önemli sorumlulukları olan kolluk kuvvetlerinin, yaptığımız bu çalışmada onlara yardımcı olan özel güvenliğin de ülkemizdeki önemi üzerinde durulmaktadır. Güvenlik herkes için önemlidir. Esas olan bu ihtiyacı karşılayacak güvenlik hizmetlerini toplumun herkesimine ulaştırabilmektir.

5188 sayılı kanunda özel güvenliğin kolluk kuvveti olduğu açıkça belirtilmemiştir. Nitekim sözkonusu yasanın 7. maddesinde özel güvenliğin yetkileri herkese tanınan yetkiler olup bu açıdan bakıldığında özel güvenlik görevlilerinin sıradan vatandaştan bir farkı yoktur. Ancak vatandaş bu yetkileri kullanmak zorunda olmadığı gibi adli bir sorumluluk altında değildir. İdare bu yetkileri özel güvenliğe kamu görevini yerine getirmesi için verdiği gibi takibini yaparak görevli bulunduğu alanda yetkilerini kullanması gereken bir durum gerçekleştiği halde kullanmıyorsa kamu görevini kullanmamak suçu ile karşı karşıya bırakabilir.

⁸² Mustafa Çalışkan, Türk Kamu Ve Özel Sektöründe Özel Güvenlik Görevlileri Ve Yetkilerinin İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2010, s.3, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gelişen hayat şartlarına bağlı olarak suçlar artmakta yeni yöntemlerle suç işlenilmektedir. Tüm bunlar karşısında güvenlik güçlerimiz yasalar çerçevesinde görevlerini yapmaya çalışsalar da gerek sayısal çoğunluk gerekse de nitelik ve nicelik olarak zaman zaman yetersiz kalmaktadır.

Yönetim fonksiyolarının titizlikle uygulanması halinde özel sektör için hayati öneme sahip olan yüksek verim, düşük maliyet güvenlik hizmetlerinin kalitesini artırıp, maliyetleri düşürebilir. Aksi halde yanlış şekilde özelleştirmek 11 Eylül'de ABD'de yapılan saldırı gibi çok ciddi sonuçlarla karşılaşabiliriz. Bu da Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü vazifesi gören, gerek jeopolitik gereksede siyasi konumu gereği kritik yerde bulunan ülkemiz açısından olumsuz tablolar karşımıza çıkarır. Güvenlik hizmetlerinin yapısal özellikleri, özel sektör piyasasının nitelikleri, rekabet ve risk durumu gibi pek çok etken değerlendirilerek karar aşamasına geçilmelidir.

Daha öncede bahsettiğimiz gibi özelleştirme konusu hassas bir konu olup söz konusu güvenlik olunca üzerinde bir kez daha durulması gereken bir husustur. Dünyada ileri gelen devletler artık güvenlik teşkilatında da özelleştirme yoluna gitmekte ve bu uygulamaları giderek hız vermektedirler. İyi bir yapılanma ve denetim sonucunda da geri dönüşlerde olumlu neticeler almaktadırlar. Problemlerin daha rahat çözüme kavuşturulması noktasında kamu güvenliği gibi hassas konu mevzu bahis olunca toplumun değerlerini göz ardı etmemiz olumsuz neticelerle sonuçlanabilir. Tüm bunların üstesinden temelde köklü bir eğitim verilmesi sonucuyla gelinebilir. Gün geçtikçe güvenlik ihtiyacı artmaktadır. Bu yüzden özel güvenlik hizmetlerinin uygulanarak yaygınlaştırılması önemli bir mevzu haline gelmektedir.

Avrupa Özel Güvenlik Şirketleri Birliği'nin (CoESS) merkezi Brüksel'dir. 2010 yılında birliğin yayınladığı rapora göre ülkemizde 257 bin 192 özel güvenlik görevlisi mevcut olup ile Avrupa'da bu sayı ile en büyük özel güvenlik sistemine sahip ülke olarak zirvede bulunmaktayız. Söz konusu raporda Avrupa ülkelerinin çoğunda özel güvenlik görevlisi sayısının polis sayısından fazla olduğu belirtilmektedir.⁸³

Ülkemizde özel güvenlik teşkilatının kolluk sınıfındaki yeri konusunda tartışmalar olmaktadır. Yetkilerini 5118 sayılı kanundan alan özel güvenlik genel manada düşünüldüğünde ülkenin güvenliği yürütmekle meşgul olduğundan kamusal faaliyet yürütmekte olduğu başka bir bakış açısidir ve kendilerine verilen kamusal yetkilerden sorumludurlar. Bu perspektifte ele alındığında özel güvenliği kolluk personeli olarak görmekte bir sakınca görülmemektedir.

⁸³ <http://www.memurlar.net/haber/183841/> (Erişim tarihi: 12.12.2014)

Diğer taraftan kitabında kendisi de emniyet müdürü olan M. GÜLCÜ hukuk düzeni tarafından herkeşe verilen yetkilerin özel güvenliği de tanındığı bu yüzden özel güvenlik görevlilerinin kolluk olarak değerlendirilmesinin tartışmalı olduğunu düşünmektedir.⁸⁴

Diğer bir görüş olarak devletin meşru güç kullanımında tek yetkili olan kurum olduğunu kabul etmekle birlikte, mevzu güvenlik ise bu tekelin bir tane olduğu anlamına çıkmaması gerektiğini savunmaktadır.⁸⁵ Çağdaş ve hukuk devletinde güç kullanma görevi elbette devletin tekelinde olacaktır. Ülkemizde de zaman zaman problemler yaşansa da bu yolda adımlar atılmaktadır.

3.3. ÜLKEMİZDE ÖZEL GÜVENLİĞİN HİZMET SAHALARI VE FAALİYET ALANLARI

Talep üzerine yerine getirilen özel güvenlik hizmetlerinden genel olarak özel kişiler, kurum ve kuruluşlar yararlanmaktadırlar. Eğer kamu kurumu yararlanacak ise sunulan hizmetin ücretini ödemektedir. Özel güvenlik hizmetlerini gerçekleştirenler özel kişilerdir ve bu hizmet işletmelerinin temel mantığı kar amacı üzerinedir. Kişi, kurum veya kuruluşlar özel güvenlik komisyonunun vereceği izin olmak şartıyla özel güvenlik hizmetlerinden faydalanacaklardır.

Türkiye’de özel güvenlik hizmetleri hemen hemen her alan da karşımıza çıkmaktadır. Bankalar, iş merkezleri, bazı kamu kurum ve kuruluşlar, özel şirket, fabrikalar, müzeler, hava meydan ve limanları ile deniz limanları, büyük alışveriş merkezleri, site, spor müsabakaları, market, okul, üniversite, otopark, hastane, park, eğlence merkezleri, baraj, enerji santralleri, rafineri, enerji nakil hatları, radyolink istasyonlar, akaryakıt nakil, depolama, yükleme tesisleri gibi birçok alanda çalışma alanları mevcuttur. Yasal olarak bazı eksiklikler olmasına karşın çalışma alanları hızla giderek genişlemekte önemli stratejik yerlerde çalışmaya başlamaktadırlar.

Elbette sunulan hizmetler özde güvenliği sağlamak olsa da görev yapılan her yerin kendine has özelliklerinden dolayı bu hizmetlerin uygulanışında kullanılan fiziki ve elektronik teçhizat, yöntem, sorumluluk ve planlama, koordinasyon, denetim ayrı ayrı yöntem gerektirmektedir.

Ülkemizde kolluk kuvvetlerinin genel kolluk (polis, jandarma, sahil güvenlik) ve özel kolluk olarak ayrıldığını önceki bölümlerde anlatmıştık. Söz konusu kolluklar genel itibarıyla birbirlerinden kendileri için çıkmış yasalardan aldıkları yetki ve görev alanlarından dolayı ayrılırlar. Özel güvenlik aslında özel kolluk içerisinde

⁸⁴ Mustafa Gülcü, *Özel Güvenlik Hukuku*, Kardeşler Matbaacılık, İstanbul, 2004, s.6

⁸⁵ Harry Loyo, Çev: Kenan Çıkar, “Özel Güvenlik Kuruluşları Polisin Bir Alternatifi midir?”, *Polis Dergisi*, S.38, 2004, s. 499-501.

değerlendirilmektedir. Güvenlik hizmetlerin yardımcı ve tamamlayıcı özelliklerinden dolayı kolluk kuvvetleri içerisinde bulunup yetki ve görevlerini en son şeklini 5188 sayılı kanun ile almaktadırlar. Genel kolluk ile eşgüdümlü çalışarak onların suç veya olayın gerçekleştiği mevkiye gelinceye kadar ve devam eden süreçte genel kolluğa işlerde yardımcı olmakla görevli ve yetkilidirler. Bu yetkiler yalnız mevzuatta belirtilen alanlarda geçerlidirler. Mevzuat konuyla ilgili ÖGHDK'nın 9. maddesi görev alanı başlığı altında; "Bu görevliler 7. maddede sayılan yetkileri sadece görevli oldukları süre içinde ve görev alanlarında kullanabilirler.

Özel güvenlik görevlileri silahlarını görev alanı dışına çıkaramazlar. İşlenmiş bir suçun sanığı veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphe edilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması, para ve değerli eşya nakli, kişi koruma ve cenaze töreni gibi güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyu görev alanı sayılır. Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir.

Zor kullanma ve yakalama yetkilerinin kullanılmasını gerektiren olaylar en seri vasıta ile yetkili genel kolluğa bildirilir; yakalanan kişi ve zapt edilen eşya genel kolluğa teslim edilir." şeklinde açıklamaktadır.

3.4. ÖZEL GÜVENLİK TEŞKİLATININ YASAL TEMELLERİ

Ülkemizde genel kolluğa yardımcı sıfatıyla yola çıkan özel güvenlik hizmetleri polis, jandarma ve sahil güvenlik başta olmak üzere genel kolluk ve özel kolluk örgütlerine yasalarla tanınan esas görevleri dışında kalan ve kamu düzeni gözetmeyen daha çok özel işlere hizmet eden kamu, tüzel veya özele ait mekanların güvenliklerinin sağlanması amacıyla hizmet veren kurumlar olduğunu daha önceki anlatımlarımızda bahsetmiştik.

Burada şu husustan bahsetmemek eksik olacaktır. Özel güvenliğin yasal olarak sorunları mevcuttur. Örneğin Anayasa'nın 5. maddesi kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak devletin temel amaç ve görevleri başlığı altında açıklanmaktadır. Yine Anayasa'nın 6. ve 128. maddeleri incelendiğinde bu hükümler güvenlik hizmetlerinin özelleştirilmesine engel teşkil etmektedirler.

Gündem olarak ilk defa 31 Ocak 1966 yılında Milli Güvenlik Kurulu'nda konuşulmuş barajların güvenliğinin sağlanması konusunda Türkiye gündemine girmiştir. Uzun süren çalışmalar neticesinde meclise tasarı sunulmuş, kolluk hizmetlerinin özelleştirilmesi olarak algılanan tasarı, anayasaya aykırı olduğundan yasalaşamamıştır.

Türkiye'de iç güvenlikte önceleri özel hukuk alanında, işyerleri gibi spesifik alanlarda iş hukukuna göre çalıştırılacak güvenlik görevlilerinden bahsedilirken sonraları özellikle 1970 yıllarda baş gösteren terör olayları başta olmak üzere

soyguncu tehdit ve tehlikelerine karşı yıllarca sorunlar yaşanmış bunların aşılmasında genel kolluk kuvvetleri ilk safda yer alırken artık ekonomik özelliği olan yerlerin güvenliğinin sağlanması konusunda tekrar özel güvenliklerden bahsedilir duruma gelinmiştir. Her geçen gün şartların değişmesi ile birlikte gelişen toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla iç güvenlik hizmetinde bulunan kurumların durumunu gerek yasal gerekse de çağı yakalama için çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve profesyonelleşme konularında zaman zaman yeniden yapılandırılma yoluna gidilmektedir. Ancak bu hala yeterli düzeyde değildir.

Özel güvenlik hizmetleri Osmanlı döneminde farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bunları kısaca şöyle özetlersek; esnaf birliği olarak da adlandırılan “Lonca Sistemi” kamunun birliği için önemli yer tutmakta konuların kadılar tarafından değerlendirilmeden önceki ilk basamağı olarak düşünülebilir. Ayrıca kadıların yardımcılığını subaşılardan yürütmekte, bunlardan sonrada çarşı pazar alan alanlarından sorumlu Asesler gelmektedir. İmamın toplumda bulunduğu mahallede önemli yeri olmakla birlikte suç olaylarının aydınlatılmasında bir nevi polislik görevini üstlenmektedir. Önemli noktaların, güzergahların korunmasında “Derbentçiler”, ticaretle uğraşan tüccar ve kervanların güvenliğini sağlamada “Kervansaraylar” ile Osmanlı’da İl Eri ve Muhtesiplik gibi yapılar özel güvenlik hizmetleri gibi düşünülebilir.

Derbentçilerin görevlerini üç gruba ayrılabilir⁸⁶;

- a. Yollarda ve geçitlerde bir tür jandarma görevi görerek emniyet ve asayiş tesis etmek,
- b. Yolların korunması ve onarım işlerinde görev almak,
- c. İssiz yerleri şenlendirmek.

Cumhuriyet döneminden bugüne bakıldığında özel güvenlik hizmetleri ülkemizde yaşanan terör olaylarından sonra gündeme gelmiş ancak bu hizmetleri satın alacak firmalar yani özel sektörde sanayileşmeye bağlı olarak gelişmediğinden özel güvenlik hizmetleride yeteri değeri görememiştir.

Özel güvenliğe ait yasal süreçler şimdiye kadar çeşitli aşamalardan geçmiştir. 1980 askeri darbeden sonra 2495 sayılı “Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun” 1981 yılında çıkarılarak yürürlüğe girmiştir. Askeri yönetimin çıkardığı bu kanun tamamen kendi askeri düşünce eksenli olup çevrenin görüşlerine yer verilmemiştir. Ayrıca 2495 sayılı kanununun 29. maddesinde “Bakanlar Kurulu Kararı ile özel güvenlik örgütünü kurulması gerekli görülen ve bu kanun hükümlerinin uygulanacağı kuruluşlardaki var olan koruma

⁸⁶ Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğunda Derbent Teşkilatı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 1209, İstanbul, s.61.

hizmet ve örgütü, İçişleri Bakanlığınca tayin edilecek süre içinde bu kanun hükümlerine uygun hale getirilir“ ifadesince 1960'lı yıllardan devam bekçilik döneminden özel güvenlik örgütüne geçişte bir basamak olarak kullanılmıştır. 1981 yılından itibaren 2495 sayılı kanun ile bekçilik kurumunun özel güvenlik kurumlarına geçişi yasal zemine kavuşmuş olmuştur.

Özetle 2495 sayılı kanunda özel güvenlik teşkilatı kurma hakkı yalnız bazı kurum ve kuruluşlara verilirken 5188 sayılı kanun bu hakkı tüm kişi, kurum ve kuruluşlara vermiştir.

3.4.1. 2495 Sayılı Yasa

1980'li yıllarda ülkemizin mevcut durumu gereğince kamuya ait kolluk kuvvetleri ve ekonomik yapısı yetersiz boyutta olup farklı yollar ile ekonomik dar boğazı aşacak yeni kaynaklar aranmaya başlanmıştır. Kişi ve kurumlar zaman zaman kendi güvenliklerini kendileri sağlarken kimi zamanda devlet eli ve öncülüğünde tesis edilmiştir.

Bu kanun “Bazı Kurum Ve Kuruluşların Korunması Ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun” ismiyle 24 Temmuz 1981 tarih ve 17410 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş, özel güvenlik hizmetlerine ait ilk yasa olması itibariyle önemlidir. Bu kanunun önemli olan kısmı kurum ve kuruluşların kendi görev alanlarında güvenliklerini sağlamalarına olanak vermesidir.

Kanunun amacı; Milli ekonomiye veya Devletin savaş gücüne önemli ölçüde katkısı bulunan, kısmen veya tamamen yıkılmaları, hasara uğratılmaları veya geçici bir zaman için dahi olsa çalışmadan alıkonulmaları, ülke güvenliği, ülke ekonomisi veya toplum hayatı bakımından olumsuz neticeler yaratacak, kamuya veya özel kişilere ait kurum ve kuruluşların sabotaj, yangın, hırsızlık, soygun, yağma, yıkma burada bulunanların zorla işten alıkoyma, sağlıklarını ve vücut bütünlüklerini tehdit ve tehlikelere karşı korunması ve güvenliklerinin sağlanması, yurt dışına giriş çıkış yapılan yerlerde giriş ve çıkışa yarayan belgelerin kontrolü ile giriş çıkış işlemlerinin yapılması, aranan ve giriş çıkışı yasaklananların resmi güvenlik görevlilerine tesliminin sağlanmasıdır⁸⁷ şeklinde tanımlanarak bazı kamu ve özel kurumların güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca bu kanun ile genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olunabilecek ve eski bekçilik düzenini daha işlevsel hale getirecek bir düzenleme yapılmaya çalışılarak ulusal ekonomiye, ülke güvenliğine ve toplum yaşamına önemli katkılar sağlayacak kurum ve kuruluşların kendi fiziki alanlarında sınırlı olmak şartıyla kendi

⁸⁷ Resmi Gazete, Sayı 17410, 22 Temmuz 1981, 2495 sayılı, Bazı Kurum Ve Kuruluşların Korunması Ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun, Md. 1

güvenliklerini sağlama olanağı tanınmıştır. Söz konusu kanun, genel kolluğun kamu veya özel kurum ve kuruluşlar ile alakalı asayiş görevini azaltmak ve bu yerlerin terörün hedefi olmaktan çıkarmak amacıyla hazırlanmış ve kanunun işlerlik kazanmasıyla da özel güvenlik örgütlerinin sayıları geçen zaman zarfında artmıştır.⁸⁸

Devam yıllarda ihtiyaca cevap verebilmek için söz konusu kanunda iyileştirme yapmak amacı ile 1992 yılında 3832 sayılı kanun ile 2495 sayılı kanunun 1, 2, 3, 6, 7, 11, 12 ve 13 üncü maddelerinde değişiklikler yapılarak baraj, enerji santralleri, rafineri, enerji nakil hatları, akaryakıt nakil, depolama, yükleme tesisleri ve benzeri yerlerde, sivil trafige açık devlet eliyle işletilen hava meydanları ve limanlar, tarihi eserler, ören yerleri, sitler, açık ve kapalı müzeler, sanayi ve ticari ve turistik tesisler gibi daha sivil içerikli yerlerin korunmasına karar verilmiştir.

17.04.1995 yılında İçişleri Bakanlığı özel güvenlik şirketlerinin varlıklarını tanıyan genelgesinin ardından şirketler hızla çoğalmış ancak beraberinde birçok sorunu da ortaya çıkarmıştır. Bunların en önemlisi ise yetki konusunda olup orantısız güç kullanımı gibi konularda özel güvenlikçiler ile kolluk kuvvetleri ve sivil vatandaşlar arasında ortaya çıkmıştır. Sayıca artmasına karşın nitelik ve nicelik olarak yetersiz düzeyde olan özel güvenlik hizmetlerinin yasal boşluğunu düzeltmeye yönelik olarak 1992 ve 1995 yıllarında gerek yasa gerekse de genelgeler yürürlüğe sokularak iyileştirilmek için çaba gösterilmiştir. Çünkü söz konusu hizmetler bireyin en temel hak ve özgürlüklerini ilgilendirmektedir.

Özel güvenlik görevlileri bu kanun ile Türk Ceza Kanununun uygulanmasında memur sayılırlar ve bu görevlilere işlenen suçlar devlet memurları aleyhine suç işlemiş gibi cezalandırılacağı belirtilmiştir. Ayrıca özel güvenlik teşkilatının personelinin eğitimi İçişleri Bakanlığı sorumluluğu altında olduğu kanunda belirtilmektedir.

Bu kanun sonrasında bankalar, büyük sanayi yerleşkeleri, alışveriş merkezleri vb. yerler kendi güvenlik birimlerini oluşturmuşlar acil durum, afet, suçları önlemek gibi özel kişileri ve bunlara ait mülkün korunmasını sağlamak için faaliyette bulunan özel güvenlik hizmetleri ülkemizde yerleşmeye başlamıştır.

(Bahse konu 2495 sayılı kanun, 5188 sayılı kanunun 27. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.)

⁸⁸ Tugut Göksu, Hasan Hüseyin Çevik, Orhan Filiz ve Serdar Kenan Gül, **Güvenlik Yönetimi**, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ekim 2011, Ankara, s. 72.

3.4.2. 5188 Sayılı Yasa

Özel güvenliğe dair son yasa ise; 10 Haziran 2004 yılında kabul edilen, 25504 sayılı Resmi Gazetede Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair başlığı adı altında çıkan 5188 sayılı kanundur. Böylece özel güvenliğe ilişkin kanunun ismi de değişmiştir.

Ayrıca bu kanun öncesinde ülkemizde ve dünyada güvenlik konusunda önemli gelişmeler olmuştur. Bunlardan birkaçı 1996 yılında “Sabancı Süikastı” ile İstanbul’da gerçekleşen İngiliz Konsoloslğunun, HSBC Bankasının ve Sinagogların hedef alındığı saldırılar ülkemizde sansasyonel haberler olarak ülke gündemine oturmuş bir kez daha işyerlerindeki güvenlik açıklıklarını konuşulur hale getirmiştir. Dünyada ise ABD’de 11 Eylül saldırıları gerçekleşerek güvenlik sektörünü küreselleşen dünyada hız kazanmasına vesile olmuştur. Özel güvenlik pazarının büyümesi yeni güvenlik şirketlerinin kurulmasına ve pazara girmesine sebep olmuştur.

Daha öncede bahsettiğimiz gibi kanunlar toplumun ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Bu yüzden 1981 yılında çıkan 2495 sayılı kanun özel güvenlik hizmetlerine yönelik ihtiyaçları (kanunda belirtilen yerler dışındaki kurum ve kuruluşların özel güvenlik teşkilatı kuramaması kanunda belirtilen yerlerin ise özel güvenlik teşkilatını kurmalarının zorunlu tutulması aksi halde çeşitli yaptırımlar ile karşı karşı gelmeleri, özel sektörü tam kapsayan yapısının olmaması, kişilerin özel güvenliğinin sağlanması konuların içeren düzenlemeleri içermemesi gibi) tam manasıyla karşılayamadığından yeni yasa yapma ihtiyacı doğmuştur. Talebin çok olmasına karşın yasaların engel olması birçok kanunsuz ve denetimden uzak özel güvenlik hizmeti veren şirketlerin çıkmasına sebebiyet vermiştir. Yani sözkonusu 5188 sayılı kanun ile devletin güç kullanma tekeli bir nebze olsa kırılmıştır.

Yine bu kanunu önceki 2495 sayılı kanundan ayıran fark özel güvenlik faaliyetlerinin artık özel şirketler tarafından görülüyor olmasıdır. Aynı zamanda bu yasa ile özel güvenlik hizmetlerinin tarafları olan şirketler, eğitim kurumları, personel ile devlet ve bireyler açısından muhtemel anlaşmazlıklar için adli ve idari yargıyla ait formlarda değişiklikler yapılmıştır.

Bu kanunun amacı “Kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.”⁸⁹ ifadesi kullanılarak özel güvenliğin tamamlayıcı bir rolde olduğu üzerinde durulmuştur. Bu kanun görüş itibarıyla özel sektör endeksli olup, 2004 yılından sonra özel güvenlik alanında faaliyet gösteren kurumların sayısında ve günlük yaşamımızda

⁸⁹ Resmi Gazete, Sayı 25504, 26 Haziran 2004, 5188 sayılı, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun, Md. 1

karşılaştığımız personel istihdam alanında büyük artışlar yaşanmıştır. Elbette bu ani artışların ülkemizde pek sağlıklı sonuçları olmamıştır.

5188 sayılı kanun özel güvenlik görevlilerinin görevleri ile ilgili en az 120 saatlik temel eğitimi ve 5 yılda bir en az 60 saat olmak üzere yenileme eğitimini şart koşturmuştur. 5 yıldan fazla görev yapan özel güvenlik görevlileri ve en az 5 yıl fiili görev yapmış ve görevinden ayrılmış genel kolluk görevlileri bu eğitim şartı dışında tutulmuştur.

Her ne kadar yasalarda düzenlemeler yapılsa da özellikle özel güvenlik personellerinin özlük haklarında yenilik veya iyileştirilmeler yapılmamıştır. Ücret konusunda asgari ücret öngörülmüş, çalışanlara eğitim ve özel güvenlik lisansı dışında ayrıcalık getirmemiştir.

5188 sayılı kanun ile özel güvenlik alanında günümüzün olmazsa olmazları arasında demokratik, hukuk sistemi içerisinde günümüz çağdaş ihtiyaçlara cevap verecek ve tüm bunları devlet çatısı altında izni ve denetimi ile yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca çıkarılan bu yasadaki işleyiş ve uygulamalara açıklık getirmek için çeşitli tarihlerde yönetmelik ve genelgeler de yayınlanmıştır.

Özetle 5188 sayılı kanun ile özel güvenlik hizmetlerinin günümüz toplumunun çağdaş ihtiyaçlarına ve çağın gereksinimlerine cevap verebilmek için devletin kontrolü altında verimli ve etkin faaliyet sürdürmelerine ilişkin esas ve usuller amaçlanmaktadır.

Tablo-4: Türkiye’de Özel Güvenliğe İlişkin Başlıca Düzenlemeler⁹⁰

Tarih	Kurum	Konu / Mevzuat
... - 1966	-	Osmanlı Devleti döneminde Kervan güzergâhlarında Kervasaların ve derbentçilerin, varlıklı kişiler tarafından ise bekçilerin çalıştırılması söz konusu olmuştur.
1966	Milli Güvenlik Kurulu	Barajların korunmasına yönelik tavsiye kararı verilmiştir.
1966	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	“Müesseselerde Özel Muhafaza Teşkilatı Kanunu Tasarısı” hazırlanmıştır.
1966	Bakanlar Kurulu	Barajlar Koruma Yönetmeliği yayımlanmıştır.
1973	Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı	“Özel Muhafaza Teşkilat Kanunu” hazırlanması talep edilmiştir.
1973	İçişleri Bakanlığı	“Müesseselerde Özel Koruma Teşkilatı Kurulması Hakkında Kanun Tasarısı” hazırlanmıştır.
1974	TBMM	Söz konusu tasarı Adalet Komisyonu tarafından reddedilmiştir.
1978	İç Güvenlik Koordinasyon Kurulu	“Banka ve Diğer Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun Tasarısı” kurulca hazırlanmıştır.
1980	TBMM	Söz konusu tasarı Adalet Komisyonu’nda kabul edilmiş ancak

⁹⁰ Arın HÜNLER, İç Güvenlik Hizmetlerinde Özelleştirme ve 5188 sayılı Kanun, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010, s. 73, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

		Genel Kurul'da görüşülmemiştir.
1981	Milli Güvenlik Konseyi	2495 sayılı "Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun" yürürlüğe girmiştir.
2003	TBMM	Değişiklik önerisinin görüşmeleri sırasında "Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun Teklifi" sunulmuştur.
2004	TBMM	"Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun" yürürlüğe girerek 2495 Sayılı Kanun'u yürürlükten kalkmıştır.

Yukarıdaki tabloda ülkemizde özel güvenlik ile ilgili yapılan düzenlemeler kronolojik sıra ile verilmeye çalışılmıştır. Görüldüğü gibi pek çok değişiklikler yapılmış bazıları ise görüşülmüş ancak yasalaşmamıştır.

Özel güvenlik hizmetlerine dair 5188 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 4. maddesine bakıldığında özel güvenlik, özel güvenlik birimi, özel güvenlik şirketi ve özel güvenlik kurumu olarak ayrıldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tablolarda Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Özel Güvenlik Dairesi Başkanlığının 5188 sayılı özel güvenlik hizmetleri kanunu çerçevesinde yürütülen özel güvenlik görevlileri ve özel güvenlik izni verilen yerlere ait bir kısım sayısal veriler bulunmaktadır.

Tablo-5: 2008-2015 Yıllarına Ait Polis Bölgesi ÖGG İstatistikleri⁹¹

YILI	ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİ İSTATİSTİĞİ			
	VERİLEN SERTİFİKA SAYISI	VERİLEN ÖZEL GÜVENLİK KİMLİK KARTI SAYISI	TAHSİS EDİLEN ÖGG KADRO SAYISI	ÇALIŞAN (İSTİHDAM EDİLEN) ÖGG SAYISI
01.01.2008	312.025	215.809	112.961	86.574
01.01.2009	415.471	276.490	212.407	113.832
01.01.2010	554.354	351.341	266.071	123.129
01.01.2011	690.546	427.967	306.159	135.616
01.01.2012	832.813	486.652	348.279	147.474
01.01.2013	958.192	557.989	401.912	167.088
01.01.2014	1.066.781	596.121	434.781	199.707
01.01.2015	1.261.481	682.323	534.742	233.457

⁹¹ <http://www.ozelguvenlik.pol.tr/Sayfalar/%C3%B6gg-istatistikleri-link.aspx> (Erişim Tarihi: 10.04.2015)

Tablo-6:2008-2015 Yıllarına Ait Polis Bölgesi Özel Güvenlik İstatistikleri⁹²

YILI	ÖZEL GÜVENLİK İZİNİ VERİLEN YER SAYISI	ÖZEL GÜVENLİK ŞİRKETİ SAYISI		ÖZEL GÜVENLİK EĞİTİM KURUMU SAYISI		ALARM İZLEME MERKEZİ SAYISI	
	FAAL	FAAL	KAPANAN	FAAL	KAPANAN	FAAL	KAPANAN
01.01.2008	28.660	914	19	504	22	98	3
01.01.2009	34.268	1.005	41	562	36	124	6
01.01.2010	42.906	1.108	63	632	48	156	9
01.01.2011	47.501	1.212	82	640	76	222	17
01.01.2012	53.635	1.247	130	617	109	243	34
01.01.2013	58.283	1.279	206	587	153	285	44
01.01.2014	61.045	1.299	293	557	195	290	70
01.01.2015	67.199	1.330	369	514	258	321	73
01.04.2015	67.355	1.355	388	490	284	321	73

Tablo-7: Ülke Geneli Sorumluluk Bölgesine Göre Özel Güvenlik Sektörü İstatistikleri⁹³

	Sorumluluk Bölgesi (01.04.2015)	Toplam
Sertifika verilen sayısı	Jandarma 3.260	1.264.741
	Polis 1.261.481	
Özel güvenlik kimliği verilen sayısı	Jandarma 128.114	810.437
	Polis 596.121	
Tahsis edilen ögg sayısı	Jandarma 81.310	616.052
	Polis 534.742	
Çalışan (istihdam edilen) ögg sayısı	Jandarma 52.770	286.227
	Polis 233.457	
Özel güvenlik izni alan yer sayısı	Jandarma 9.844	77.043
	Polis 67.199	
Faal özel güvenlik şirketi sayısı	Jandarma 3	1.358
	Polis 1.355	
Faal özel güvenlik eğitim kurumu sayısı	Jandarma 1	491
	Polis 490	
Alarm izleme merkezi sayısı	Jandarma 1	322
	Polis 321	

⁹² <http://www.ozelguvenlik.pol.tr/Sayfalar/%C4%B0zin-verilen-yerler-i%C3%A7erik.aspx> (Erişim Tarihi: 10.04.2015)

⁹³ <http://www.ozelguvenlik.pol.tr/Sayfalar/b%C3%B6lgelerine-g%C3%B6re-i%C3%A7erik.aspx> (Erişim Tarihi: 10.04.2015)

Tablolardaki veriler incelendiğinde ülkemizde özel güvenlik sektörünün hızla büyüdüğü görülmektedir. Bu duruma sebep olarak ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerin gelir dağılımındaki orantısızlıklar, işsizliğin yüksek olması, sosyo-ekonomik sınıf farklılıkları gibi sorunlara bağlı olarak hergeçen gün gelişen teknoloji ile birlikte artan ve değişkenlik gösteren suç ve suçların nitelikleri özel güvenlik sektörünün hızla büyümesinin sebeplerindedir.

Bu büyüme EGM tarafından da dikkatle takip edilmiş özel güvenlik hizmetlerinin düzen ve denetimi adına emniyet teşkilatına 2009 yılında Bakanlık Makam oluru ile Özel Güvenlik Dairesi Başkanlığı ve 2011 yılında resmi gazetede yayımlanmış 2012 yılında da İçişleri Bakanı onayı ile yürürlüğe giren Özel Güvenlik Denetleme Başkanlığı birimleri kurulmuştur.

Tablodaki verilere bakıldığında kapanan şirket sayısının en fazla yine son yıllarda yani 2013 ve 2014 yılları olduğu görülmektedir. Bu yıllarda kapanan şirket sayıları sırasıyla 206 ve 293 olmuştur. Bu son yıllardaki kapanan firmalardaki sayısal artışın birçok nedeni vardır. Ancak firma ve şirket sayılarındaki artış, rekabetin güçlü olması ve buna bağlı olarak kar pastasında dilimin küçülmesi, yurtdışı kaynaklı firmaların pazara girmesi, seçici iç pazar nedeniyle pazar paylarının küçülmesi en önemli temel nedenleri arasında gösterilebilir. Öte yandan bazı firmaların yetersiz öz sermayesi nedeniyle çalışan personelinin ihtiyaçlarına (fiziki, sosyal vb.) cevap verememe sonucu bilgisiz, isteksiz, yeterli donanıma sahip olmayan personel ile hizmet kalitesinin çok uzak görüntü sergilemeleri kapanış nedenlerinde kaçınılmaz sonuçları hazırlamaktadır.

Yukarıdaki tablolarda resmi kaynaklara göre veriler paylaşılmış olup özel güvenlik hizmetlerine dair ülkemizde farklı kaynaklara bakmamız sektörün çapı hakkında fikir edinmemizi genişletecektir. Bu farklı veriler resmi kaynakların güncellenmemesi ve güvenlik sektörünün kendine özgü problemlerinden dolayı işe giriş ve çıkışlarda hızlı sirkülasyondan kaynaklanmaktadır.

Başka bir kaynağa göre; Türkiye'deki kayıtlı çalışan her 100 kişiden 1,8'i özel güvenlik hizmetleri sektöründe görev yapmaktadır. Kamu ve özel sektörde son yıllarda artan güvenlikçi istihdamıyla sektörde çalışanların sayısı yaklaşık 460 bin kişiye ulaşmıştır.⁹⁴

Özel güvenlik hizmetlerinde görevli personel eğitimini şirketler ve eğitim birimlerinin vermesinin yanında Türkiye'de son zamanlarda akademik seviyede yetişmiş donanımlı personel yetiştirmek amacıyla bazı üniversiteler Savunma ve

⁹⁴ Hürriyet Gazetesinin 16 Mart 2014 tarihli yayımı. <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/26018735.asp> (Erişim Tarihi: 27.12.2014)

Güvenlik ve Özel Koruma ve Güvenlik programları adı altında önlisans bölümler açmaya başlamışlardır.

Bu kanunda da eksiklikler zamanla ortaya çıkarak problemlerin yaşanmasıyla birlikte yürürlüğe girdiği 2004 yılından günümüze kadar kanun üzerinde değişiklikler yapılmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, Özel Güvenlik Federasyonu (ÖGF), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Özel Güvenlik Hizmetleri Meclisinin yayınladıkları raporlar gibi bir takım merciler tarafından yapılan çalışmalar mevcut şartların iyileştirilmesine yönelik faaliyetler içerisindedirler. Yasal mevzuattaki eksiklikler, uygulamada ve denetlemede yaşanan problemler gibi meselelerin tespiti, değerlendirilmesi ve çözüm odaklı çalışmaları göz önüne koymaları açısından önemlidir.

3.5. ÖZEL GÜVENLİK KOMİSYONU İLE TEŞKİLAT ARASINDAKİ BAĞ

Özel güvenlik teşkilatı ile ilgili tüm çalışmalar EGM tarafından yürütülmekte bu bağlamda Özel Güvenlik Daire Başkanlığı ve Özel Güvenlik Denetleme Başkanlığı kurulmuş bunların şirketler, eğitim kurumları, personel ile ilgili müracaatlar, eğitimler, denetleme gibi bir dizi görevleri mevcuttur.

Özel güvenlik komisyonunun görev ve yetkileri ÖGHDK'nın 4. maddesinde, ÖGHDKÜY'nin 6. maddesinde ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

Özel güvenlik şirket temsilcisinin üye olarak katıldığı vali yardımcısının başkanlığında toplanan il emniyet müdürlüğü, il jandarma komutanlığı, ticaret odası başkanlığı, sanayi odası başkanlığı temsilcilerinden oluşan özel güvenlik komisyonunun alacağı karar ile özel güvenlik için izin verilir veyahut uygulamaya son verilir. Söz konusu komisyon özel güvenlik hizmetlerinin uygulanacağı yerlerde devlet ile bu hizmetlerin ilişkisini yürütmektedir. Bu çalışmalara son sözü söyleyecek olan makam valilik olup onayı gerekmektedir. Pek uzman kadrodan oluşmayan bu komisyon yapısının güvenlik hizmetlerine dair alacağı kararlar çok önemli olup şuan ki haliyle daha çok ticari kararlar alacak bir görünümde dir. Yapılacak yasal düzenlemeler ile en azından komisyon üye yelpazası içerisinde güvenlik ve sosyolojik açıdan daha profesyonel kişilere yer verilebilir.

Ayrıca burada dikkatlerden kaçmayan bir durum söz konusudur. Komisyonun alacağı kararlar idari bir işlem olup sonuç kısmında özel güvenlik temsilcisinin oylamaya katıldığı ve imzasının olduğu bir durum mevcuttur. Taraf olan bir kesimin oylamaya katılması idare hukuk ilkelerine ters düşmektedir.

3.6. ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİNİN NİTELİĞİ, ALIMI VE ATANMASI

Özel güvenlik görevlisi; son olarak 5188 sayılı kanun kapsamında özel koruma

ve güvenlik hizmetlerini yerine getirmek amacıyla istihdam edilen, silahlı veya silahsız görev yapmaya haiz olan kişi veya kişiler olarak tanımlama yapılmaktadır.

Özel güvenlik faaliyetleri genel olarak üç farklı şekilde icra edilir.

1. Şirket/firma veya kurum kendi bünyesinde özel güvenlik birimi oluşturur, kendi personelidir. Çalışma, ücret ve personelin denetim konuları şirket/firma veya kurum kendi yapar.

2. Şirket/firma veya kurum kendi bünyesinden olmayan dışardan özel güvenlik şirketinden güvenlik görevlisi kiralama suretiyle (işgücü kiralınması) bu hizmetten yararlanabilir.

3. Şirket/firma veya kurum özel güvenlik şirketi ile anlaşma yapmak suretiyle hizmetlerden yararlanabilir. Ücret kiralayan tarafından karşılanır. Kontrol ve yönetim özel güvenlik şirketi tarafından sağlanmaktadır.

5188 sayılı yasa ile ön plana çıkan özel güvenlik şirketleri özel güvenlik hizmetinden faydalacakların başvuracağı ilk kapıdır. Özel güvenlik personelleri şirketlerin çalışan işçileri konumundadır. Özel güvenlik hizmetlerinden faydalanmak isteyenler usulüne uygun olarak şirketlerden hizmet satın almakta ve bunu sözleşmeye dökmektedirler. Sözleşmede detaylara yer verilerek şirket, hizmet satın alanın göstereceği yerlere personel istihdam ederek faaliyetlerini yürütülmektedir.

Bunun yanı sıra daha önceden komisyon tarafından korunmasına izin verilen bir yer, kurum veya kuruluş özel güvenlik hizmetinden yararlanmak için kişiyle doğrudan temasa geçip sözleşme yaparak bünyesinde çalıştırabilir. Ancak bu durum pek fazla ülkemizde tercih edilmemektedir.

Gerek kamuda gerekse de özel kesim tarafından çalıştırılacak özel güvenlik personelinin 5188 sayılı ÖGHDK'nın 3. maddesinde istihdamından ve yine 15. maddesinde iş sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesinden bahsediliyor olması atanacak personelin işçi statüsünde olduğunu göstermektedir.

Özel güvenlik görevlisi olabilmenin şartları 5188 sayılı ÖGHDK'nın 10. maddesinde;

a. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,

b. Silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak,

c. 18 yaşını doldurmuş olmak,

d. Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, zimmet, irtikâp,

rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık veya fuhuş suçlarından mahkûm olmamak,

e. Görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile engelli bulunmamak,

f. 14. maddede belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla tamamlamış olmak, şeklinde sıralanmaktadır.

3.7. ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİNİN GÖREVLERİ

İlgili mevzuat çerçevesinde ve bağlı olduğu kurumun ilkeleri, çalışma prensipleri doğrultusunda kendilerinden sorumlu amirlerinin verdikleri talimatları yapmak, yapılmasını istemediklerini yapmamak olarak özel güvenlik görevlilerinin görevlerini özetleyebiliriz. Bunlardan bazıları:

- a. Çalıştığı kurumun giriş çıkışlarında ziyaretçi ve personel kayıtlarını tutmak,
- b. Kurum çalışanlarının gerekirse fotoğrafının bulundurulması,
- c. Nakil araçlarla gelen eşyaları kontrol etmek,
- d. Olay yerini ve delilleri koruma altına almak,
- e. Gerçekleşen olay ile ilgili bilgiler toplamak,
- f. Çalıştığı kurumda diğer personeller ile bilgi iletişimini sağlamak,
- g. Sorunları ilgililere bildirmek,
- h. Kayıp ve buluntu eşyayı tutanak altına alarak muahafa etmek,
- i. Görev yaptığı kurumda devriye ve nokta nöbetleri ile gözetim yapmak,
- j. Güvenlik araç ve gereçlerin temin, teslim ve bakımları ile ilgilenmek,
- k. Çalıştığı kurumda ön danışmanlık yapmak,
- l. Güvenliğin temini için görüntülü cihazları (kamera vb.) izlemek, kayıt altına almak ve genel teknik tedbirler alamak,
- m. Çalıştığı kurum ile ilgili malzeme ve demirbaşları korumak,
- n. Görev alanı içerisinde genel güvenliği, kurallara uyulmasını sağlamak,
- o. Önemli yerlerin kontrol ile denetimini sağlamak ve fiziki tedbirleri kontrol etmek,
- p. Yangın, su baskını, deprem gibi acil durumlarda tahliyeye yardımcı olmak,
- q. Görevli olduğu yerde suç işlenmiş ise ivedilikle genel kolluğa bilgi vermek,
- r. Olay yerini ve delilleri korumak ve olayın şüphelisini kolluğa teslim etmek,
- s. Tanıklık yapmak ve gerektiğinde kolluk görevlilerine yardımcı olmak,
- t. Mesleği ile ilgili her türlü faaliyetlere (kurs, seminer, toplantı, hizmet içi eğitim vb.) katılmak şeklinde sıralayabiliriz.

3.7.1. Önleyici Görevleri

Özel güvenlik görevlisinin tanımı, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği'nin 4. maddesinde "5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanuna göre valiliklerce çalışma izni verilen, 26.09.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanmasında kamu görevlisi sayılan ve görev alanlarında yetkili olan kişiler" şeklinde ifade edilmektedir.

Daha çok önleyici (proaktif) görevleri vardır. Görevli oldukları yerde herhangi bir suç oluşmuşsa genel kolluk gelinceye kadar yetkilidirler. Esas olarak görev yaptığı bölge içerisinde çalışanların can ve malına zarar gelmesini önlemek, engellemek, huzuru bozanları gerekirse zor kullanarak yakalayarak suç oluşmasına mani olmaktır. Bunu devriye ve nokta görevleriyle gerçekleştirmektedirler.

a) Devriye görevi: Görev alanı içerisinde genel güvenliği kormak, suç işlenmesini önlemek, işlendikten sonra müdahale etmek, vatandaşlara yardımcı olmak ve kendisine verilen diğer görevleri yapmak üzere, sorumluluk bölgesinde resmi veya sivil kıyafetle, yaya veya motorize şekilde dolaşarak görev yapan kuvveti en az iki kişiden oluşan personel ile yerine getirilen görevdir.⁹⁵

Devriyede kıdemli personel devriye amiridir ve sağda yürür. Devriye amiri devriye hizmet defteri tutarak bu defteri sıklıkla kontrol etmelidir.

b) Nokta görevi: Kamu düzeninin korunması, suçları önlenmesi, özel dikkat gösterilmesi gereken belirli yerlere karşı yapılabilecek saldırıların önlenmesi ve çevre sakinlerine güven verilmesi amacıyla özel olarak belirlenmiş, belirli ve sınırlı bir alanda kurulan görev yerine nokta, burada sabit ve üniformalı olarak yerine getirilen hizmete ise nokta görevi denir.

Nokta görevindeki amaç ise saldırı veya diğer her türlü yasal olmayan eylemlere karşı görev yapılan bina ve tesisleri korumak, suç işleme düşünce ve eğiliminde olan kişilere karşı caydırıcı olmak ve görev yerinde meydana gelen olaylara müdahale etmek amacıyla yerine getirildiği gibi koruma hizmeti sunulan yerde yaşayan, görev yapan veya geçici olarak ziyarette bulunan kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamaktır. Tüm bunlar ise göreve uygun teçhizat ve teknolojik araç ve gereçlerin kullanılması ile sağlanır.

3.7.2. Olay Yeri Ve Korunması İle İlgili Görevleri

ÖGHDKUİY'nin 16. maddesine göre; Özel güvenlik birimleri ve görevlileri, görev alanında bir suçla karşılaştığında suça el koymak, suçun devamını önlemek, sanığı tespit ve yakalama ile olay yerini ve suç delillerini muhafaza ve yetkili genel

⁹⁵ Ege Özel Güvenlik Eğitim Kurumu Ders Notları, Güvenlik Tedbirleri, www.egeozelguvenlikegitimi.com/guvenlik-tedbirleri/ (Erişim Tarihi: 21.03.2015)

kolluğa teslim etmekle görevli ve yetkilidir. Bunlar genel kolluğun olaya el koymasından itibaren araştırma ve delil toplama faaliyetine genel kolluğun talebi halinde yardımcı olur ifadesiyle olay yeri ile ilgili çalışmalarda faaliyet göstermeye yetkilendirilmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında ise adli görevlerde polis ve jandarma ile çalıştıkları görülebilmektedirler.

3.7.3. İdari Görevleri

Özel güvenlik görevlileri hizmet sundukları kişi/kurum veya kuruluşlara karşı yazılı olan ve(ya) olmayan görevleri mevcut olup, sorumlulukları dahilindeki bölgenin özelliklerini, işverenin beklentilerine cevap verecek mesuliyet duygusuna sahip olmalıdırlar. Tüm bunlar etik kurallara, bilgi ile donanımlı ve sağlam iradeye sahip işini ciddiye alan kişiler tarafından sağlanır.

Kısacası özel güvenlik görevlilerinin sahip oldukları nitelikler kendilerinden beklenen görev ve sorumlulukların ne ölçüde etkili olduğunu belirler. Bu niteliklerden bazıları ise;

- a. Ahlaklı, vatana, millete ve cumhuriyete bağlı olmalı,
- b. Üstlerine saygılı, astlarını sevmeli, uyumlu olmalı,
- c. Yaptığı işi sevmeli, saygı duymalı, cesaretli olmalı,
- d. Kendinden emin olmalı, çevresine yardımcı olmalı,
- e. Düzenli, titiz, temiz, sağlıklı olmalı spor yapmayı sevmeli,
- f. Üniformasını muntazam giymeli aksi aksesuar taşımamalı, takmamalı,
- g. Gündemi takip etmeli, disiplin içerisinde olayları takip etmeli,
- h. Genel kolluk ve mülki amirlerle yapılacak görüşme ve haberleşmede gizliliğe önem verilmeli.

3.7.4. Görevli Personelin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

a. Özel güvenlik görevlileri görevlerini icra ederken görev alanı ve görev süresi boyunca kendilerine tanınan yetkileri kullanmakla sorumludurlar.

b. Kendilerini sürekli geliştirmeli, yeniliğe açık olmalıdırlar. Temiz, kılık kıyafeti düzenli, ütülü, dikkatli ve görevinde duyarlı olmalıdırlar.

c. Vatandaşlara saygılı, güler yüzlü olmalı aynı zamanda dikkatli, gözlem yapabilen ve uyanık olmalıdır.

d. Görevde kullandıkları araç gereçler hakkında yeterli bilgi donanımına sahip olmalı ve bakımlarına dikkat etmelidir.

e. Kendilerine valilikçe verilen kimlik kartlarını herkesin görebileceği şekilde yakalarına takmalıdırlar aksi halde yetkilerini kullanamazlar.

f. Görevliler çalıştığı yerin durumuna göre (gece, gündüz, reklektif yeleği) resmi üniformalarını ve uygun teçhizatlarını giymelidirler. Özel güvenlik komisyonunun uygun gördüğü yerlerde özel güvenlik personeline sivil kıyafet giymesine izin verilebilir.

g. Herhangi bir suç ile karşılaşıldığında dikkatli, duyarlı, sakin, soğukkanlı ve kararlı olduğunu etrafına hissettirmeli sahip olduğu yetkilerini (durdurma, arama, yakalama vb.) kullanmakta çekinmemelidir. En kısa zamanda kolluk kuvvetlerine bilgi vermelidir. Kolluk olaya gelip el koyduktan sonra talep edilmesi durumunda yardımcı olmalıdırlar.

h. Özel güvenlik görevlileri zorunlu hallerde mülki idare amirinin ve kolluk amirinin emri altına girebilir.

i. Silahlı personel, silahını görev alanı ve süresinde taşımakla sorumludur. Aksi hallerde suç işlemiş olur. Bunun takibini ve silahların muhafasından özel güvenlik izni verilen kişi veya kuruluş yetkilileri sorumludur.

j. Özel güvenlik görevlileri greve katılamazlar.

k. Koruma ve güvenlik işlerinden başka bir işte çalıştırılmazlar.

l. Doğal afetlerde arama ve kurtarma görevlilerine yardım etmekle sorumludurlar.

m. Görev yaptığı yerdeki arkadaşlarını tanımalı, iyi geçinmeli grup içi iletişimi kanallarını her zaman açık tutmalıdır.

Yukarıda sayılan maddelerde; özel güvenlik personellerinin nasıl olması, neleri yapıp neleri yapmaması gerektiği ve dikkat etmesi gereken noktalar üzerinde birkaç madde ile durulmaktadır.

3.8. ÖZEL GÜVENLİK PERSONELİNİN YETKİLERİ

Devletin güvenlik politasını işleten ister genel/özel kolluk isterse de özel güvenlik görevlileri olsun kendilerine tanınan yetkilerin çerçevesini bilmeli ona uyararak görev yapmakla mükelleftirler. Zira yetkilerin temelini oluşturan anayasa ve ilgili kanun, yönetmelik, genelge vb. mevzuat unutulmamalıdır. Yetki yasa gömleğini giymiş, devredilebilir ve genel nitelik taşır. Görevin yapılmaması veya aşırılığa kaçılarak yetki aşımı yapılması hem görevli personeli hemde sorumluluğu olduğu kurumu sıkıntıya sokabileceği gibi adli ve idari bağlayıcılık boyutunun olduğu da unutulmamalıdır.

Ülkemizde özel güvenlik görevlileri daha önceden bahsettiğimiz gibi adli kolluk birimlerinin üstlendiği görevleri yapmaya haiz değillerdir. Ancak ilgili yasalar ve yönetmelikler incelendiğinde örneğin 5188 sayılı yasanın 7. maddesinde özel

güvenlik görevlilerinin yetkileri başlığı altındaki maddeler incelendiğinde konu hakkında ön bilgi edinilmiş olup ayrıntılı biçimde diğer bölümlerde araştırılacaktır.

Güvenlik ihtiyacını karşılamak için devletin kendi güvenlik görevlileri ile koordineli ve tamamlayıcı nitelikte olan özel güvenlik kendilerine verilen yetkiler ölçüsünde hareket edebilmektedir. Özel güvenlik, 2004 yılında yürürlüğe giren 5188 sayılı kanunda kolluğa destek vasıfta olarak belirtilmiş olmasına rağmen 2005 yılında yürürlüğe giren Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği'nin tanımlar bölümünde kolluk olarak jandarma, polis, sahil güvenlik ve gümrük muhafaza görevlileri olarak belirtilmiş, özel güvenliğe yer verilmemiştir. Bunun yanında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)' nun 165' inci maddesinde; Diğer kolluk birimlerinin adli kolluk görevleri başlığı altında adli kolluk olarak değerlendirilse de daha açıklayıcı ve düzenleyici yasal zemine oturtulmalıdır.

Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği incelendiğinde özel güvenlik görevlilerinin kolluk ile kıyaslandığında yetki ve bunun kullanımı konusunda ciddi problemlerin olduğu anlaşılmaktadır. Yetki konusunda belirsizlik ve yoruma açık bir durum söz konusu olduğundan anayasamızın 13. maddesinde belirtilen; temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması ile ilgili konuda ciddi yol ayrımlarına gidilmesine yol açabilmektedir.

Genel değerlendirmelere baktığımızda özel güvenlikler, görevli olduğu yerlerde genel kolluk gibi faaliyetlerde bulunsa da önleyici vasfı daha ağır basmakta fakat bazen de suç sonrasına ilişkin çeşitli görev ve yükümlülüklerinin de bulunduğu görülmektedir.

3.8.1. Genel Olarak Yetkileri

Özel güvenlik personelinin yetkileri 5188 sayılı ÖGHDK'nun 7. maddesinde belirtilmektedir.

Burada üzerinde durmamız gereken bir hususta şudur; özel güvenlik görevlilerinin görev ve yetkileri ile ilgili önemli bir sorun bu kişilerin görev alanının ne olduğunun saptanmasıdır. Çünkü ilgili kanunun 9. maddesinde;

Bu görevliler 7. maddede sayılan yetkileri sadece görevli oldukları süre içinde ve görev alanlarında kullanabilirler.

Özel güvenlik görevlileri silahlarını görev alanı dışına çıkaramazlar. İşlenmiş bir suçun sanığı veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphelenilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması, para ve değerli eşya nakli, kişi koruma ve cenaze töreni gibi güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyu görev alanı sayılır. Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir.

Zor kullanma ve yakalama yetkilerinin kullanılmasını gerektiren olaylar en seri vasıta ile yetkili genel kolluğa bildirilir; yakalanan kişi ve zapt edilen eşya genel kolluğa teslim edilir denilmektedir.

Anlaşılabileceği üzere özel güvenlik görevlileri görevli oldukları saha ve süre içerisinde yetkilerini kullanabilmektedirler. Bunun dışındaki hallerde kendilerine tanınan yasal yetkileri yoktur. Dolayısıyla görev sahaları dışında herhangi bir olaya veya suça müdahale etmeleri durumlarında kanun karşısında sade vatandaş olarak değer görmektedirler.

Bu durumun istisnası ÖGHDK'nun 9. maddesinde; İşlenmiş bir suçun sanığı veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphe edilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması, para ve değerli eşya nakli, kişi koruma ve cenaze töreni gibi güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyu görev alanı sayılır. Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir ifadesi ile açıklanmaktadır ki özellikle takip gibi durumlar yoruma açık olduğundan hukuki boyutu netlik kazanamamakta, belirsiz yetki genişlemesine sebep olacaktır ki bu da hukuk devleti prensiplerine ters düşmektedir.

ÖGHDK'nun 12. Maddesinde; Kimlik kartı görev alanı ve süresi içerisinde herkes tarafından görülebilecek şekilde yakaya takılır. Üzerinde kimlik kartı olmayan özel güvenlik görevlileri Kanunun 7. maddesinde sayılan yetkileri kullanamazlar şeklindeki ifade vardır ki bu da her şeyden önce kimlik kartının zorunluğunu ortaya koymakta, o olmadan yetkilerin kullanamayacakları açıktır.

Aydın'ın Söke ilçesinde bir kişi, özel güvenlik görevlileriyle tartıştı. Tartışmanın ardından özel güvenlikçiler, bu kişiden kendilerine hakaret ettiği, görevlerini yaptırmadığı ve silahla tehdit ettiği gerekçesiyle şikayetçi oldu. Şikayet üzerine açılan davayı görüşen Söke 1. Asliye Ceza Mahkemesi, sanığı Türk Ceza Kanunu'nun hakaret, tehdit suçlarını düzenleyen hükümleri uyarınca hapisle cezalandırdı. Kararın temyiz edilmesi üzerine dosya, Yargıtay 9. Ceza Dairesince incelendi. Daire, sanığa hakaret suçundan verilen cezayı az bularak yerel mahkeme kararını bozdu. Dairenin kararında, özel güvenlik görevlilerine hakaret suçunu işleyen sanığın, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 23/2. maddesi uyarınca kamu görevlisine karşı suç işlemiş gibi cezalandırılması gerektiğine işaret edilerek, bu nedenle sanığa verilen cezanın artırılması gerektiğine hükmetti.⁹⁶ örneği özel güvenlik görevlilerinin belirtilen yetkileri sadece görevli oldukları zamanda ve alan içerisinde kullanabilecekleri konusunu özetler niteliktedir.

⁹⁶ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/19738983.asp> (Erşim Tarihi: 15.02.2015)

3.8.2. Durdurma Yetkisi

Durdurma yetkisini kolluk kuvvetleri makul şüphe olması durumunda kullanabilir. Ancak özel güvenlik görevlileri durdurma yetkisini, görevli olduğu alanda olmak şartıyla 5188 sayılı kanunun 7. maddesi gereği kendisine verilen yetkilerini kullanma amaçlı kişileri durdurabilir. Durdurma bir yakalama işlemi değildir. Kişileri rencide edici davranışlardan uzak hal ve hareketler ile keyfilikten uzak bir şekilde durdurma sebebi açıklanmak suretiyle yapılır. Gerekli işlemlerin sonunda şüpheli durum ortadan kalkar ise kişinin gitmesine izin verilir.

Durdurulan kişi veya araç kabaca yoklaması yapılır. Burada kişi yoklaması yapılırken aynı cinsiyetten kişinin yoklama yapması önemlidir. Makul zaman aşılması ve kişi bilgilendirilmelidir.

3.8.3. Kimlik Sorma Yetkisi

Özel güvenlik görevlileri kimlik sorma yetkilerini 5188 sayılı ÖGHDK'nın 7. maddesinin (b) ve (f) fıkralarında belirtilen toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenleri ile hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesisleri gibi yerlerde uygulamaya haizdirler. Söz konusu yerlerde yapılan kimlik kontrolü neticesinde herhangi bir sebepten ötürü yakalaması veya makumiyeti olan kişiler olması durumunda yakalama yetkisi oluşacaktır.

Belirtilen yerler dışında kimlik sormaya yetkisi olmayan özel güvenlik görevlilerinin esas görevi önlemedir. Günlük yaşantımızda yetkisi olmadığı halde alış veriş merkezlerinde, kamu kurumlarında, üniversite, okul, metro gibi yerlerde kimlik kontrolü zaman zaman yapabilmektedir.

3.8.4. Yakalama Yetkisi

Yakalama, temel hak ve özgürlükler bakımından en önemli bir hak sınırlamasıdır. Bütün insan hakları belgelerinde kişi özgürlüğüne büyük önem verilmiş dolayısıyla güvence altına alınmıştır. Özgürlük kısıtlaması, zorunlu olmadığı durumlarda yapılamaz. Özgürlük kısıtlaması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesi ve Anayasa'nın 19. maddesinde detaylı olarak düzenlenmiştir.⁹⁷

Özel güvenlik personeli yakalama yetkisini 5188 sayılı ÖGHDK'nın 7. maddesi:

(c) fıkrasında; Ceza Muhakemesi Kanununun 90. maddesine göre yakalama: CMK'nın 90. maddesinden kastedilen suçüstü hallerdir.

⁹⁷ Elif Çevik, Konaklama İşletmelerinde Dış Kaynak Kullanımı Olarak Özel Güvenlik, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül, 2006, s. 30 (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

(d) fıkrasında; Görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama,

(i) fıkrasında; Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla yakalama: Buradaki hüküm yorumlamalara açık olduğundan keyfi uygulamalara yol açabilecek, özel güvenlik personelinin görevini kötüye kullanmasına açık kapı bırakmaktadır. Görevini profesyonel yapan özel güvenlik görevlisi ÖGHDK'nın 9. maddesinde belirtilen; Zor kullanma ve yakalama yetkilerinin kullanılmasını gerektiren olaylar en seri vasıta ile yetkili genel kolluğa bildirilir; yakalanan kişi ve zapt edilen eşya genel kolluğa teslim edilir hükmü gereği davranarak en kısa zamanda genel kolluğa bilgi verir.

(j) fıkrasında; Olay yerini ve delilleri koruma, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanununun 168. maddesine göre yakalama şeklinde açıklamalar neticesinde yetkilerini kullanmaktadır.

3.8.5. Arama Yetkileri

Özellikle günümüzde bireylerin özeline girme konusu hassasiyet arz etmekte olup arama işlemi bu kategoride ele alınabilecek maddelerin başında gelir. Arama; herhangi adli makamlara sunulmak üzere delil oluşturacak suça karışmış olması muhtemel eşyayı veya suç işlemiş kişiyi bulma çabası olarak tanımlanabilir.

Bununla ilgili Anayasa'mızın 20. maddesinde özel hayatın gizliliği ile 21. maddesinde konut dokunulmazlığı başlığı altında ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde bireylerin özel hayatına müdahale ve aranma ile ilgili sınırlandırmalar etraflıca belirtilmiştir. Ayrıca özel güvenlik personelinin arama yetkisi 5188 sayılı kanun ve ilgili yönetmelikte "görevli oldukları yerlerde" olmak şartıyla bu yetkilere sahiptirler. Aramayı adli ve önleme araması olarak sınıflandıracak olursak;

a) Adli Arama: Adli arama kısaca suç işlendikten sonra suç ile ilgili delilleri ele geçirerek suç failini yakalamak için yapılır.

b) Önleme Araması: Önleme araması ise suç işlenmeden önce engel veya caydırıcı olmak, tehlikeyi önlemek amacıyla yapılan aramadır.

Özel güvenlik personeli arama yetkisi 5188 sayılı ÖGHDK'nın 7. maddesinde,

(a) fıkrasında; Koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme.

(b) fıkrasında; Toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde... duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme.

(d) fıkrasında; Görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri... arama şeklindeki açıklamalar ile nerde ve nasıl arama yapılabilecekleri açıklanmıştır. Özel güvenlik elle önleme araması yapamaz. Aynı şekilde hava meydanlarında Özel Güvenlik Teşkilatı Hava Meydanı Koruma Yönergesi'ne göre de elle üst araması yapamaz. Aramalar dedektör, X-ray cihazları ve sensörlü kapılar aracılığı ile yapılır. Zorunlu hallerde kolluk kuvvetlerince elle üst, bagaj ve eşya araması yapılabilmektedir.

Özel güvenlik görevlilerinin ev ve sair kapalı yerleri arama yetkisi yoktur. Unutulmamalıdır ki tamamen boş terkedilmiş yerler konut sayılmaz. Bu yüzden özalgüvenlik görevlilerinin buralarda arama yapması hukuken bir problem doğurmaz. Aksine bu tip yerlerin üzerinde hassasiyetle durulmalıdır. 5188 sayılı ÖGHDK'nın 7. maddesi (e) fıkrasında; Yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girme yetkisi verilmiştir.

Kamuya açık alanlarda üst araması, 1.6.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği hükümlerine göre yapılır. Bu alanlarda özel güvenlik görevlilerince yapılacak üst araması genel kolluğun gözetim ve denetiminde yapılır. Arama sırasında yakalanan kişiler veya el konulan madde ve cisimler, yasal işlemi yapılmak üzere bir tutanakla genel kolluğa teslim edilir ve arama kişinin aynı cinsiyetindeki görevli tarafından yapılır.

3.8.6. Zor Kullanma Yetkisi

Zor kullanma, ülkemizde güvenlik alanında en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Bunların en popüler olanı ise genel kolluk kuvvetlerinin olaylara müdahale sırasında uyguladığı orantısız güç olarak medyaya yansıyan kısmıdır. Çünkü bu durum bireyin temel hak ve hürriyetine doğrudan karışmak müdahale etmek anlamına gelmektedir. Bu yola başvurmadan önce tüm şiddet içermeyen yollar denenmeli şayet zorunlu hale geliyorsa da titizlikle uygulanmalı ve personel bu konu hakkında eğitilmelidir.

İşte böylesi sıkıntılı bir yetki kullanma konusunda özel güvenlik görevlileri kendilerine tanınan zor kullanma yetkisine ÖGHDK'nın 7. maddesinin (k) fıkrasında; Türk Medeni Kanununun 981. maddesine, Borçlar Kanununun 52. maddesine, Türk Ceza Kanununun 24. ve 25. maddelerine göre zor kullanma şeklindeki açıklamalaya yapılmıştır.

Özel güvenliğin zor kullanma yetkisi görevli olduğu yer ve süre içinde geçerlidir. Zor kullanma yetkisi kanuna uygun, görevin gereği olarak ve hukuki niteliklere sahip olmak şartıyla orantılı yani ikaz etme, kelepçe takma, bedeni güç,

barikat kurma gibi bedeni kuvvet ve maddi güç kullanmak şartıyla bir dizi tedbirler olarak sıralanabilir. Zor kullanıma, amaca ulaşıldığında veya genel kolluk gelip olaya müdahale ettiğinde derhal son verilmelidir.

3.8.7. Silah Bulundurma Ve Taşıma Yetkisi

AB ülkelerine bakıldığında silahlı özel güvenlik konusunda da bir birliğe varılmadığı göze çarpmaktadır. Örneğin silah taşımak Danimarka, İrlanda, Hollanda ve İngiltere' de yasak olmasına rağmen Fransa' da ise sadece para nakillerinde silah taşıma izni vardır.⁹⁸

Ülkemizde ÖGHDK'nın 8. maddesi silah taşıma ve kullanma yetkisini; Hangi koruma ve güvenlik hizmeti için ne miktar ve özellikte ateşli silah bulundurulabileceği komisyon tarafından belirlenir.

Ancak eğitim ve öğretim kurumlarında, sağlık tesislerinde, talih oyunları işletmelerinde, içkili yerlerde silahlı özel güvenlik görevlisi çalıştırılmasına izin verilmez. Özel güvenlik görevlileri, özel toplantılarda, spor müsabakalarında, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde silahlı olarak görev yapamazlar.

Koruma ve güvenlik hizmetinde kullanılacak silah ve teçhizat, ilgili kişi veya kuruluş tarafından temin edilir. Özel güvenlik şirketleri ateşli silah alamaz ve bulunduramazlar. Ancak özel güvenlik şirketlerine, para ve değerli eşya nakli, geçici süreli koruma ve güvenlik hizmetlerinde kullanılmak üzere, özel güvenlik eğitimi veren kurumlara, silah eğitiminde kullanılmak üzere, komisyonun kararı ve valinin onayı ile silah alma, kullanma ve taşıma izni verilebilir." şeklinde açıklamaktadır. Özel güvenlik görevlileri genel kolluk emrinde çalıştığı sürece görev alanları dışında da silah taşımaya haizdir.

Ayrıca ÖGHDKUIY'nin dördüncü bölümünde ateşli silahlar konusu detaylı biçimde anlatılmaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz ilgili mevzuatlar incelendiğinde yetkinin adından da anlaşılacağı üzere silah bulundurma ve taşıma yetkisi olup, genel kolluğa açıkça tanınan (PVSK, m.16) silahı hangi hallerde kullanmaya yetkili olduğu durumlar özel güvenlik görevlileri için net biçimde belirtilmemiştir.

3.8.8. El Koyma (Zapt Etme) Yetkisi

Özel güvenlik personelinin el koyma ile ilgili yetkisi, 5188 sayılı ÖGHDK'nın 7. maddenin (g) ve (h) fıkralarında sırasıyla; Genel kolluk kuvvetlerine derhal bildirmek

⁹⁸ Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği (TOBB), *Türkiye Özel Güvenlik Hizmetleri Meclisi Sektör Raporu 2014*, TOBB Yayınları, TOBB Yayın No: 2014/234, Ankara, s. 42.

şartıyla, aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek eşyayı emanete alma ve terk edilmiş ve bulunmuş eşyayı emanete alma şeklinde belirtilmektedir.

Fıkralar incelendiğinde genel kolluğa hakim tarafından verilen el koyma yetkisi, özel güvenlik görevlisine hakim kararı olmaksızın bu yetki verilmektedir. Bu yetkinin amaç dışı kullanılması sonucu ihlal edilen mülkiyet hakkı gibi problemler özel güvenlik dünyasının çözmesi gereken konuların başında gelmektedir. Ayrıca terk edilmiş eşyanın emanete alınmasından sonraki süreç belirgin olmamakta gerek personele gerekse de idareye sıkıntılar doğurabilecektir. Görevli el koyduğu eşya üzerinde herhangi bir inceleme, araştırma yetkisine sahip olmadığı gibi derhal kolluk kuvvetlerine bilgi verip teslim etmelidir.

3.9. ÖZEL GÜVENLİK TEŞKİLATLARINDA PERSONELE VERİLEN EĞİTİM

Dünyanın birçok ülkesinde özellikle büyükşehirlerde suçların niceliği ve nitel bağlamda artış göstergesi, ülkelerin resmi koluk kuvvetlerinin farklı nedenler ile yetersiz kalması, çağın gereksinimlerine ayak uyduramayarak toplumların ihtiyaçlarına cevap verememesi güvenlik alanında özel güvenlik uygulamaların çıkmasına ve gelişmesine fırsat vermiştir.

Gerek kolluk kuvvetlerinin gerekse de özel güvenlik hizmetleri sunan personellerin eğitimi çok önem arz etmektedir. Çünkü bu konudaki eksiklerin neticesinde özellikle insan haklarının ihlal edilmesi sonucu birçok kişi mağdur duruma düşmektedir. Nitekim Türkiye Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde (AİHM) görülen davalar sıralamasında maalesef ilk sıralarda bulunmakta bu durum ülkemiz açısından olumsuz neticeler doğurmaktadır.

Özel güvenlik hizmetlerini yürüten personelin görevini eksiksiz, etkin, etkili, görevinin bilincinde hareketle yapması açısından eğitim çok önem arz etmektedir. Bunların yanı sıra büyük maliyetlerle alınan teknolojik aletlerin kullanılmasında personel bilgili olmadığı gibi cihazlardan tam verim alınamamaktadır. Bu da eğitimde üzerinde durulması gereken başka konudur.

Devlet gücünü ve varlığını güvenlik güçleri ile göstermektedir. Bu yüzden ki ilgili personel donanımlı bir eğitimden geçirilmelidir. Konumuz itibarıyla özel güvenlik personeline verilen eğitime bakıldığında dünya standartların altında kalan, pratikte uygulama pek yapılmadan daha çok teorik olarak yürütülmektedir. Ayrıca eğitim veren kurumlar arasındaki kalite farkı personele de yansımakta ve gerekli denetim mekanizmalarının sağlıklı işlenmemesi problemler ortaya çıkarmaktadır.

5188 sayılı kanuna bakıldığında özel güvenlik personelinin eğitim konusu 14. maddede; Özel güvenlik temel eğitimi teorik ve pratik eğitim ile silah eğitiminden

oluşmak üzere yüz yirmi ders saatinden; yenileme eğitimi altmış ders saatinden az olmamak üzere düzenlenir. Yükseköğretim kurumlarının güvenlikle ilgili fakülte ve meslek yüksekokullarından mezun olanlar ile fakülte veya meslek yüksekokullarının güvenlikle ilgili bölümlerinden mezun olanlarda silah eğitimi dışında özel güvenlik temel eğitimi şartı aranmaz. Genel kolluk kuvvetlerinden ve Milli İstihbarat Teşkilatından emekli olanlar ile en az beş yıl bu görevlerde çalıştıktan sonra kendi istekleriyle görevlerinden ayrılmış olanlarda, özel güvenlik temel eğitimi şartı ve Kanununun 10. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen eğitim şartı aranmaz.

Özel güvenlik eğitimi, ücreti karşılığında İçişleri Bakanlığınca verilebileceği gibi, Bakanlıktan faaliyet izni alan özel eğitim kurumlarınca da verilebilir. Yeterli bina, araç, gereç ve personel bulunması şartıyla özel güvenlik yenileme eğitimi, valiliğin izniyle güvenlik hizmetinin sağlandığı yerde verilebilir. Özel güvenlik eğitimi verecek kurumların kurucu ve yöneticilerinde 5. maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şartlar aranır.

Özel güvenlik eğitiminin niteliği, müfredatı, eğiticilerde ve eğitim merkezlerinde aranacak şartlar ile eğitim sonucu yeterliliğin belirlenmesine ve sınavlarda görevlendirilecekler yapılıcak ödemelere ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir ifadeleri ile belirtilmektedir.

Ayrıca ÖGHDKUIY'nin 33. maddesi eğitim programıyla ilgili detaylara yer vermektedir.

İlgili maddeler incelendiğinde İçişleri Bakanlığı eğitimi özel eğitim kurumlarına bırakması eğitimin niteliğini sorgulanmaktadır. Silahlı görev yapacak personelin eğitiminde silahların nasıl temin edilip, nasıl kullanılacağı gibi belirsizlikler akla gelmekte ayrıca emniyet teşkilatından emekli polis veya aktif çalışan bazı personeller, eski bazı hukuka aykırı alışkanlıklarını ve deneyimlerini özel güvenlik görevlilerine örnekmiş gibi aktararak kötüyü örnek teşkil etmektedirler. Bu nedenle kanunun en önemli eksikliklerinden biri özel güvenlik eğitimi veren kurumlarda görev alan eğitmciler yeterli mesleki bilgi ve deneyim koşulunun aranmamasıdır.⁹⁹

Eğitim konusunu iki başlık altında ele alırsak;

a) Temel Eğitim

Daha öncede bahsettiğimiz gibi temel eğitim en az 120 ders saati olarak belirlenmiş bunun 30 saati silah kullanan personel için silah ve atış eğitimine ayrılmaktadır. Silahlı görev yapmayacak olanlar bu eğitimi almak zorunda değildir.

⁹⁹ Turgay DEMİRCİ, "Özel Güvenlik Yasası ve Yaşanan Sorunlar", *Hukuk ve Adalet, Eleştirel Hukuk Dergisi*, C.4, S.11, İstanbul, 2007, s. 247-252.

Üniversitelerin güvenlik ile ilgili fakülte veya meslek yüksekokullarından mezun olanlardan özel güvenlik temel eğitimi aranmadığı gibi 5 sene zarfında silah eğitimi istenmemektedir. Temel eğitimde, ÖGHDKUİY'nin 11. ekinde yazılan dersler şunlardır:

- Özel Güvenlik Hukuku ve Kişi Hakları
- Güvenlik Tedbirleri
- Güvenlik Sistem ve Cihazları
- Temel İlk Yardım
- Yangın Güvenliği ve Tabii Felaketlerde Müdahale Tarzı
- Uyuşturucu Madde Bilgileri
- Etkili İletişim
- Kalabalık Yönetimi
- Kişi Koruma
- Genel Kollukla İlişkiler
- Silah Bilgisi ve Atış

Bu ekte ayrıca bu dersleri verebilecek kişilerin niteliği, program, saat ve diğer bilgiler bulunmaktadır.

b) Yenileme Eğitimi

Yenileme eğitimi 5188 sayılı kanununun 14. maddesi gereği 60 (altmış) ders saatinden az olmamak üzere 5 (beş) yılda bir düzenlenir. Yenileme eğitiminin konuları temel eğitim konularından seçilir. Teorik ve uygulamalı derslerin hukuki mevzuat konuları hakkındaki son gelişmeleri kapsamaktadır. Yenileme eğitim saatinin 20 (yirmi) saati silah eğitimi için silah kullanacak olanlara ayrılır. Özel güvenlik yenileme eğitimi, yeterli bina, araç, gereç ve personel bulunması şartıyla, valiliğin izniyle güvenlik hizmetinin sağlandığı yerde verilebilir. Yenileme sıYenileme sınavında başarılı olamayanlar özel güvenlik görevlisi olarak çalışma haklarını kaybetmektedirler. Bu şartlar özel güvenlik şirketleri, eğitim kurumları ve alarm izleme merkezlerinde yönetici konumunda çalışacaklar içinde geçerlidir.

Ayrıca yenileme eğitimi, eğitim kurslarına devam zorunluluğu, sınav, yazılı sınav, uygulamalı sınav, sınav sonuçlarının değerlendirilmesi gibi konulara başlıklar halinde ÖGHDKUİY'nin 34-35-36-37-38-39. maddelerinde etraflıca belirtilmektedir.

3.10. ÖZEL GÜVENLİĞİN PROBLEMLERİ VE GELEEEĞİ

Burada her ne kadar özel güvenliğin sorunlarını başlıklar halinde toplamaya çalışsak da genel çerçevede maddeler şunlardır;

- Mevzuattaki eksiklikler.

- Genel kolluk ile olan görev ve yetki hiyerarşisi.
- Profosyonel, nitelikli çalışan bulabilmek.
- Mesleki riskler, sağlık ve işyerlerindeki çalışma şartları.
- Meslek standartının olmaması.
- Taşeronluk sistemi.
- Kayıtdışı istihdam.
- Denetim eksikliği.
- Temel eğitim asgari şart tutularak diğer şartların göz ardı edilmesi veya üzerinde fazla durulmaması.
- Şirketler arası yüksek rekabet sonucu hemen hemen sıfır kar ile alınan ihaleler sonucu kalitenin düşmesi, özel güvenlik görevlilerinin mağdur edilmesi.
- Asgari ücret ile çalışması.
- Sosyal uyum ihtiyacı ve özlük haklarında eksiklikler.
- Fazla çalışma ve keyfi görevlerde kullanmalar.
- Haksız işten çıkartılmalar.
- Taşeron sistem ile çalışması sonucu geleceğini görememe.
- Tüm bunlara bağlı olarak psikolojik sorunlar.

3.10.1. Özel Güvenliğin Ülkemizdeki Problemleri Ve Çözüm Yolları

Yukarıda saydığımız problemlerin esası özel güvenlik hizmetlerinin ülkemiz toplumuna uygulabilirliği konusunda beyin fırtınasının yapılmayarak transfer yapılması ve temelini ilkeler bütününden eksik olmasıdır. Bunun temel çözümü ise Türk hukuk sistemine ve idare sistemine uygun yasa ve uygulamalardan yararlanılarak aklın ve bilimin öncülüğünde, modern teorik ve uygulamalı ders içerikli eğitim ve öğretimle modeliyile sağlanacaktır.

Daha önceki bölümlerde anlattığımız gibi pek çok ülkede özel güvenlik hizmetlerinde uygulamaların, etik kuralların, sektöre ait standartların ve yasallıkları birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Bu durum ülkemizdeki özel güvenlik faaliyetlerine yansımakta, kanuni bazı maddelerde belirsizlik ve terettütlerin yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durum özel güvenlik sektöründe bulunanları yasal boşluklardan faydalanmalarına itmektedir. Ülkemize has ilkeler çerçevesinde standartlar oluşturularak daha sonra AB ülkelerindeki standartlar ile uyumuna bakmalıyız.

Özel güvenlik sektörü bünyesinde barındırdığı personeli, eğitimi, yapılanması, hizmet sahası, hizmet satın verdikleriyle yaptıkları sözleşmeler gibi çeşitli konularda gerek iç hukuk gereksede evrensel hukuk kuralları ile tam netliğe kavuşmamış

sektör olup bu boşluklardan yararlanarak yüksek maddi gelir elde etmek isteyenlerin gözünü çevirdiği sektör konumundadır.

Özel güvenlik personelinin eğitim konusu ayrı başlık altında incelenecek olup esas buradaki sorun personeli eğitecek uzman personelin temini ve onların nasıl eğitim gördüğüdür. Bu konuda belirsizlik mevcut olup uzman eğitimcilerinde denetimden geçirilerek Bakanlık, EGM, sivil toplum kuruluşları veya ortak bir çalışma yapılarak eğitici eğitim kursu düzenlenebilir, sınav organize edilebilir böylece yeterlilik düzeyleri ölçülebilir.

Göz yaşartıcı gaz bile kullanamayan özel güvenlik personelinin silah taşıma ve kullanma yetkisi, buluntu eşyaya yapılacak işlemler gibi yetki ve sorumlulukları tekrar gözden geçirilerek düzenlenmelidir. Ayrıca 5188 sayılı kanundan doğan yetkiler ile Anayasa hükümlerinin örtüşmesi gerekmektedir. Örneğin ilgili yasadan gelen özel güvenliğe tanınan arama yetkisi (m.7), anayasanın temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması başlığı altındaki içerik (m.13) ile çatışmaması gerekmektedir.

Sayısal verilere bakıldığında da ülkemizde kolluk kuvvetlerinin sayısı gelişmiş ülkelere nazaran çok düşüktür. Kaldığı gelişmiş ülkelerdeki gibi vatandaş ve kolluk kuvvetlerinin sayısı oranları baz alındığında ülkemizde mevcut sayının iki katı olması gerekmektedir. Bu aynı şekilde özel güvenlik sektörü içinde geçerli olup nitelikli personel ile güvenlikte kalite sağlanabilir. Aksi takdirde kontrol, denetim zorlaşır ve buna bağlı olarak yürütülen güvenlik faaliyetlerinde çeşitli zafiyetler görülebilir.

Günümüz uygulamalarında zabıta ile kolluk kuvvetlerinin ilişkilerini ele aldığımızda örneğin; herhangi bir yerde izinsiz kaçak yapının yıkım işlemi tamamiyle belediyeye ait olup belediye zabıtası polisten güvenlik amaçlı yardım talep eder. Ancak yıkım sırasında karşılaşılan olaylara polis müdahale ederek vatandaş ile karşı karşıya gelmekte ilişkilerini ve imajını kötü yönde etkilmektedir. Yani asli işi olmamasına karşın kötü taraf olan polis olmaktadır. Başka bir örnekte ise kapalı yerlerde tütün tüketim denetlemesi yapan sağlık personeli yine polisten personel talep etmektedir ve denetime sağlık çalışanları ile polis birlikte gitmektedir. Sigara yasağına uymayan mekanlara ceza yazan taraf polis olmamakla birlikte oradaki görevi sadece meydana gelebilecek görevlilere karşı mukavemeti önlemektir. Halbuki cezalandırılan taraf polisi kendisine cephe almaktadır. Tüm bu tarz olayların önüne geçmek için polis geri planda tutularak özel güvenlik devreye sokulabilir veya emniyete bağlı alt birimler kurulabilir. Bu bağlamda da halen Emniyet Genel Müdürlüğüne koruma memuru projesi kapsamındaki kanun çalışmaları devam etmektedir.

Özel güvenlik personeli çalıştığı kurum ve mekana göre kullandığı teçhizatlar jop, kelepçe, el telsizi, el dedektörü, kapı dedektörü, maske ve kalkandır. Ancak bu ekipmanların personel tarafından etkili şekilde kullanılması veya teçhizatın yeterliliği tartışma konusu olmaktadır. Bu konuda temel eğitimde verilecek uygulamalı dersler ile ve yasal düzenlemeler ile çözülebilir. En azından personelin olaylarda göz yaşartıcı sprey kullanılmasına izin verilebilir. Ülkemizde özel güvenlik faaliyetlerinde çoğu Avrupa ülkesinde kullanılan köpek ve atlardan yararlanılmamaktadır. Zaten böyle bir yasal altyapıda ülkemizde mevcut değildir.

Özel güvenliğin diğer sorunu da halk ile olan diyalogudur. Güvenlik sektöründe eğer vatandaşın halkın desteğini alarak bu hizmetlerin daha etkin ve sağlıklı sunulabilmesi için halk ile ilişkilere daha önem verilmesi gerekmektedir.

Özel güvenlik hizmetlerine dair sorunların başında ilk olarak hizmetin tanımlanabilirliği ölçütünü sayabiliriz. Çünkü yapılacak iş, varılmak istenen hedef ve amaçlar, hizmet standartları önceden tam olarak açıkça tanımlanması gerekmektedir. Ayrıca özel güvenlik şirketi ve özel güvenlik hizmeti satın alacak kurum/kuruluş arasında yapılacak teknik şartnamelerde 5188 sayılı kanunda belirtilen görev ve yetkiler dışında (misafirlerin karşılanması, uğurlanması, özel kişilere eşlik etme, mihmandarlık yapılması, telefona bakmak, santrale bakmak vb.) görevler yazılmakta ve bunlara uyulması istenmektedir. Tüm bunlar mevzuata ters gelen uygulamalardır.

İkincil olarak ise özel güvenlik çalışanlarının performans gözlenebilirliğidir. Zira bu çalışanlar arasında daha iyi performansa ulaşmada teşvik edici rol üstlenir. Yöneticiler ve denetleyiciler tarafından yapılan performans değerlendirmeleri sunulan hizmetin hedefinden sapmamasına yardımcı olacaktır. Ayrıca bu ölçümler hizmetin kalitesini belli çizgide tutmasını sağlayacaktır.

Üçüncü olarak da özel güvenlik hizmetlerinin hesap verebilirlik içerisinde olması gerekliliğidir. Çünkü üçüncü kişilere hizmet verilmekte, bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile mülkiyet hakları üzerinde olası yapılacak hataların vahim neticeleri ortaya çıkarabilir. Özel güvenlik sektörünün hesap verebilirlik ölçütü genel kolluk teşkilatları kadar gelişmiş değildir. En küçük kriz zamanlarında dahi ekonomik kaygılar taşıdıklarından olaylardan en az kayıp ile çıkmaya çalışmaktadırlar.

Özel güvenliğe ilişkin pek çok sorunu sıralamak mümkündür. Özellikle ülkemizde özel güvenlik mesleğinin hakettiği itibar ve imajı istenilen seviyede değildir. Özel güvenlik sektörünün imajı konusunda kılık, kıyafet ve logo konusunda görülen karışık görüntü sektörün imajını zedelemektedir. Her firma/şirket kendi dizayn ettiği logo ve kıyafeti kullanmakta ortaya ciddiyyetten uzak bir tablo çıkmaktadır. Bunun tek çareside ulusal düzeyde bir standart geirilmeli gerekirse tek

tip üniforma seçimine gidilmelidir. Askeri ücret ile geçimini sağlamaya çalışan özel güvenlik personeli, kıyafetlerine yeteri özen gösterememekte, üniformalardaki gereksiz ayrıntılar ile olumsuz hal ve hareketle gösterek imajlarını zedelemektedirler. Bunun başlıca nedeni ise işverenlerin personelin ihtiyaçlarını gözardı ederek sadece yasal zorunlulukları yerine getirerek açtıkları şirketlerin maddi karını artırma düşüncesi yatmaktadır. Yani az parayla çok kar elde etme çabasıdır. Dolayısıyla düşük masraf düşük verim ve kaliteyi ortaya çıkarmaktadır. Diğer yandan söz konusu meslek ülkemiz insanına göre iş bulamayan insanların sertifika alıp çalıştıkları bir meslek grubunda yer alması düşüncesi yatmaktadır.

5188 sayılı kanunu ile yapılan düzenlemeler daha çok işvereni kayıran, ona destek verip çıkarlarını gözetken bir yapıdadır. İşveren personeli kendi istekleri doğrultusunda çalıştırma yolu açılmış, özel güvenlik görevlilerinin çalışma ilkeleri belirlenmemiş, personel için önemli olan ücret ve sosyal haklar kesin çizgilerle çevrelenmemiştir.

Şirketler kayıt dışı istihdam yaparak işgücü maliyetini düşürme yoluna gidebilmekte buda hizmetlerde verimsizliğe ve güvenlik zafiyetlerine neden olabilmektedir. Bunun önüne geçebilmek için de sektörün sıkı denetim altında tutulması gerekmektedir.

Kanun eğitim ve denetleme konusunda da isteklere cevap verebilecek içeriği sahip olmamakta birlikte mesleğin kalitesinin düşmesine kaynak olmaktadır. Özel eğitim veren şirketlerin eğitim alanları ve verilen eğitimlerin kalitesinin ölçümü olmaması bu kalitenin düşmesine neden olur, hiç eğitime katılmadan bu sertifikayı almakta gayet mümkün, çünkü güvenlik olgusu ne kadar ticari bir hal alırsa o kadar suiistimale açık olur. Amerika ve İngiltere ile karşılaştırıldığında Türkiye'de güvenliğin çok vahim bir durumda olduğu görülmektedir. ABD'nin Irak'ta görevlendirdiği Blackwater güvenlik personelinin ABD ye yıllık maliyeti 550 bin dolar, Türkiye deki güvenlik görevlisinin maliyeti ise 20/1'i oranında daha düşük.¹⁰⁰

Ülkemizde maalesef özel güvenlik hizmetleri profesyonel olarak yürümektedir. Bunun sebebini de en başta 5188 sayılı yasadaki kaynaklanan yasal boşluklar oluşturmaktadır. Sadece birey odaklı, özel güvenlik mesleğinin imajını yükseltecek yeni yasa, ciddi manada dünyadaki gelişmeleri dikkate alarak, refah düzeyi ileri Avrupa ülkelerindeki örnekleriyle ele alınmalı, üzerinde çalışılarak ülkemize uyumlu halde tekrar maddelendirilmelidir.

¹⁰⁰ Musa Tosunoğlu, "Dünyada Özel Güvenlik Olgusu ve Oluşumu, <http://www.yenimakale.com/dunyada-ozel-guvenlik-olgusu-ve-olusumu.html#ixzz3NU3x3SJt>, (Erişim Tarihi: 23.02.2015)

İçerik olarak işveren patronun değil, çalışan emekçi personelin çıkarları göz önünde bulundurulmalıdır. Sosyal, fiziki haklar tanımlanmalı ve verilmeli, mesleğin itibarını yüceltecek eğitim ve donanımlarla personel daha ehliyetli hale getirilmelidir. Görev tanımları, yerleri, sorumluluk alan ve yetkiler, eğitim kalitesi, eğitim şartları ve saatleri, çalışma prensipleri gibi temel konular kesin çizgilerle belirlenerek netlik kazandırılmalı patronun keyfi uygulamalarından alınarak yasal mevzuatlara dayandırılmalıdır. Böylece ne yaptığını bilen daha mutlu, huzurlu, geleceğe umutla bakabilen işinde özverili ve istekli personel elde edilebilecektir. Ayrıca özel güvenlik mesleği içindedeki görev yaptığı alanının risk durumuna ve çalışma şartlarına (silahlı, silahsız) göre de bir ayırım ve derecelendirme yapılarak herkesin hak ettiği haklara kavuşması sağlanmalı hizmet içi eşitsizlik yok edilmelidir.

Buraya kadar anlattığımız sorunların çözümünün yolunu açacak olan yasal düzenlemeler yapılırken en alt seviyeden en üst seviyeye kadar kesimlerin görüşleri alınmalıdır. Özel güvenlik görevlisinden, şirket sahibine, özel güvenlik hizmeti satın alanlardan sivil toplum kuruluşlarına kadar toplumun her katmanının görüşü alınarak değerlendirilmelidirler. Ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu ve Hazine Müsteşarlığı temsilcileri ile EGM birlikte çalışarak güvenlik hizmeti sunan özel güvenlik sektörünün sorunlarına karşı çözüm konusunda daha kalıcı tedbirler alınabilir.

Son bölümde yaptığımız anket çalışmamızın sonucunda da göreceğimiz gibi ülkemizde yukarıda saydığımız problemlerden hariç belki de en önemli konu personelin aldığı ücrettir. Çünkü hali hazırda özel güvenlik personelinin aldığı ücret çok cüzi rakamlar olup 4 (dört) kişilik bir aileyi geçindirmek imkansızdır. Öncelikle yeni yasal düzenlemeler ile personelinin bu maddi çıkmazlıklarından kurtulmaları sağlanarak devletin diğer güvenlik kurumları gibi özel güvenlik kurumlarında çalışan personelin maaşları kendi içerisinde değerlendirilerek belli bir standarta oturtulmalıdır.

3.10.1.1. Eğitim problemi

Özel güvenlik personelinin aldığı eğitim sunulan faaliyetlerin niteliğini ve etkili bir biçimde gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini belirler. Özel güvenlik hizmetlerinde görev alacak personele, özel güvenlik temel eğitimi ve yenileme eğitimi vermek üzere Bakanlıktan faaliyet izni belgesine haiz olan eğitim kurumları eğitim vermektedir.

Eğitim müfratadı asgari olarak 120 saat olarak belirlenerek bu saatin 30 saati silah ve atış eğitimi olarak uygulamaya ayrılır. Ateşli silah taşımayacak özel güvenlik görevlilerinin silah ve atış eğitimini alması zorunlu değildir. 90 saati ise teorik

(patlayıcı, olay yeri vb.) eğitime ayrılmıştır. Burada şu hususu da eklemekte fayda vardır. Havalimanı, havaalanları, deniz limanları gibi önem arzeden yerlerde görevlendirilecek personele ayrıca uyuşturucu madde bilgileri de verilmek zorunlu olup çalışılacak kurum ve tesisin şartlarına göre eğitim kurumu derslere ilgili konular ekleyebilir.

Halbuki Macaristan'da 320 ile 430 saat arası bir eğitim şartı varken, İspanya'da 180 saat, Romanya'da 90 saat ile 360 saat, Portekiz 130 saat, Danimarka 111 saat, Finlandiya da ise 100 saat eğitim şartı vardır. Görüldüğü gibi ülkeden ülkeye değişen eğitim sistemi bir standartta oturtulmamış bu da Türk Özel Güvenlik Sektörü'nün hangi eğitim süresini esas alacağını belirsiz duruma sokmaktadır. Eğitimin verilmesi, denetlenmesi de ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.¹⁰¹

Eğitim konusunda en büyük engel kendilerine eğitim verenlerin yeterli düzeyde ve profesyonellikte olmayıp bu bilgilerin kamuda görevli polis memurlarının sahip olmadığı bilgilerdir. Bu durum da eğitimin gerçekçilikten uzak olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim özel güvenlik yöneticilerine uygulanan eğitim ile özel güvenlik olarak çalışacak personele verilen eğitimin aynı olması başka bir çelişkili durumu ortaya çıkarmaktadır. Göreve başladıktan sonra personelin fiziki yeterlilik düzeyinin kontrolü, silah kullananlar için atışlarının takibi gibi konular göz ardı edilmektedir. Ayrıca hem özel güvenlik hizmetini yürüten idareciler, eğitmenler ve personeller için kurum içi ve hizmet içi eğitim ve faaliyet gibi aktiviteler ile düzenlenmelidir. Bu aynı zamanda etik eğitimi için de oldukça önemlidir.

Her 5 yılda bir 20 saati uygulamaya ayrılmak üzere son kanuni düzenlemeleri içine alan temel konuları kapsayan 60 saatlik eğitimden sonra tekrar yazılı ve uygulama sınavı yapılarak yeterli seviyedekilere yenileme eğitim sertifikası düzenlenir. Kursiyerler derslerin en az üçte ikisine devam etme zorunluluğu olup özürsüz derslerin yüzde 10'undan fazla girmeyenler eğitim kurumuyla ilişkisi kesilir. Tabii bu durum bazı yönetici ve kursiyerlerin anlaşması sonucu derslere girmeden iyi niyet göstergesi olarak kursu bitirmesine sebebiyet vererek suistimallara yol açmaktadır.

Burada eğitim ve sınav konusunda hassasiyetle durulmalı yapılacak uygulamalı sınavların ciddiyetini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu yolda yapılacak sınavlarda soruları hazırlayanlardan sınavların yapılaş şekline kadar herşey gözden geçirilmelidir. İlgili Bakanlık, EGM, alışveriş merkezi yatırımcıları derneği, sağlık, turizm gibi bazı sivil toplum kuruluşlarından (STK) oluşacak bir

¹⁰¹ Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği (TOBB), *Türkiye Özel Güvenlik Hizmetleri Meclisi Sektör Raporu 2014*, TOBB Yayınları, TOBB Yayın No: 2014/234, Ankara, s. 42.

komisyon ile problemlere ortak akıl yolu ile çözüm getirilebilir. Ayrıca sınav sonuçları ülkemizde yapılan diğer devlet kurumlarının sınavlarında olduğu gibi cevap anahtarını açıklanır ise şeffaf devlet kültürü geleneğine uygun düşecektir.

Günümüzde ülkemizde emniyet teşkilatı eğitimli personel konusunda büyük değişimler göstermektedir. Nitekim tarihi süreçlere bakıldığında tabiri caizse eğitim seviyesine bakılmaksızın boylu poslu olanların toplanıp polis yapıldığı ülkemizde artık önlisans ve lisans eğitimlerini tamamlamayanlar polis olamamaktadır. Hatta teşkilat içerisinde çok sayıda her rütbeden personel eğitimini devam ettirerek yüksek lisans ve doktorasını tamamlamış bulunmaktadırlar. Elbette bu durum ortaya çıkan işin kalitesini, halk ile olan diyalogun gelişmesini ve evrensel insan hakları kurallarına bağlılığı arttırmıştır. Bu açıdan özel güvenlik teşkilatını da ele alırsak ülkemizde yeni yeni üniversitelerin meslek yüksekokullarında iki yıl eğitim veren özel güvenlik ve koruma bölümleri kendine yer bulabilmekte halen ülkemizde üniversite çatısı altında 20 özel güvenlik ve koruma bölümü vardır. Bu durum elbette yeterli değildir. Tabiki bu tür adımlar gelecek için umut vaat etmektedir. Ancak lisans seviyesinde de bölümlerin açılarak daha profesyonel personellerin yetişmesi sağlanmalı eğitim kalitesinin çitası yükseklerle çekilmeli polislerin artık üniversite mezunu olduğu gibi özel güvenlik görevlilerinin de üniversite mezunu oldukları bir kurumun imajı, verimliliği ve mesleğe olan güveninin artması hızlanacaktır.

Burada sadece özel güvenlik çalışanlarından ve onların eğitiminden bahsedecek olursak konuyu eksik ele almış oluruz. İşini profesyonel yapan bir ekip ancak yine işini profesyonel olarak algılayıp, planlayıp hayata geçiren ve denetleyen, dinamik ve çağdaş bir üst beyinden yani yönetici kadrosundan oluşmaktadır. Güvenlik sektörünün kendine has hiyerarjik yapısı içerisinde ast-üst ilişkisi bakımından mevzuatta açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Neyazık ki şimdiki yasa bu husus yönünden de eksik kalmaktadır. Yapılacak düzenlemeler ile bu tür sorunlar çözümlenmeli, en alttan en üste kadar her çalışan pozisyonunu yasalara dayandırarak özlük haklarına işletmeleri gerekmektedir. Elbette burada objektif olarak ayırım yapılacak husus eğitim düzeyi olacaktır.

Kolluğu tamamlayıcı konumda olan özel güvenlik sadece 5188 sayılı kanun ve yönetmeliği bilmemeli bunun yanı sıra kolluğu ilgilendiren PVSK, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği gibi ilgili mevzuatları ilgilendiren dersler, ders programı içerisine eklenebileceği gibi iletişim, halk ile ilişkiler gibi dersler üzerinde daha fazla durulmalıdır. Nitekim görevini ve yetkisini bilmeyen özel güvenlik personeli karşılaştığı olaylar karşısında ne yapacağını bilemez, panikler hatta çevresine saldırgan tavır içerisine girebilir. Bu da Anayasa'da belirtilen bireyin temel hak ve özgürlükleri ilkesine ters düşecek sonuçlar çıkarabilir.

Özel güvenlik ile ilgili eğitim konularına 5188 sayılı ÖGHDK'nun 14. maddesinde ve ÖGHDKUIY'nin 33. 34. ve 35. maddelerinde ve 5188 sayılı kanun ve uygulama yönetmeliğinde gözetilecek esaslar hakkında genelgede açıkça belirtilmektedir.

Özel güvenlik sektörünün geleceğinin kapanmaması için ilk önce nitelikli çalışanların olmasıdır. Elbette bu da mevcut alınan temel eğitim ile mümkün değildir. Yasada bu eğitimin profesyonel boyutlara ulaştırmak için herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Sektörün sürdürülebilir geleceğinden bahsetmek için önce sorumluluk ve görevlerin yerine getirebileceği eğitim ortamlarının oluşturulması ve yetkin kişilerin taşın altına elini koyması gerekmektedir.

3.10.1.2. Genel kolluk ve özel güvenlik ilişkisindeki yetki karmaşası

5188 sayılı kanunun 9. maddesinde Özel güvenlik görevlileri silahlarını görev alanı dışına çıkaramazlar. İşlenmiş bir suçun sanığı veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphe edilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması, para ve değerli eşya nakli, kişi koruma ve cenaze töreni gibi güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyu görev alanı sayılır. Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir ifadesi geçmektedir. Buradan hareketle özel güvenlik çalışanları sorumlulukları dâhilinde bulunan alanlarda idari ve kısmi adli görevlerini ifa etme yetkisine haiz iken diğer yerlerde sade vatandaş pozisyonundadır. Görev alanı ve süresi dahilinde herhangi bir adli konu ile karşılaşılması durumunda ivedi olarak genel kolluğa haber verilir ve geldikleri vakit konu onlara devredilir. Talep olması dahilinde özel güvenlik genel kolluğa yardım etmekle yükümlüdür.

Ayrıca 5188 sayılı ÖGHDKUIY 23. maddesinde alarm izleme merkezleri, alarm sistemleri aracılığıyla sürekli olarak yapılan izleme sırasında gelen ihbarları değerlendirir ve teknik bakımdan doğrulanan ihbarları sorumluluk bölgesindeki genel kolluğa en kısa zamanda bildirir hükmü açıktır.

Ancak önceki bölümde anlattığımız gibi genel kollukta durum farklıdır. Genel kolluk (polis şehir merkezinde, jandarma kırsal bölgede) her zaman ve her yerde görev ve yetkilerini hem idari hem de adli olarak yerine getirmektedir.

5188 sayılı ÖGHDK'nın 6. maddesinde Mülki idare amirleri havalimanı, liman, gümrük, gar ve istasyon gibi yerler ile spor müsabakalarının, sahne gösterilerinin ve benzeri etkinliklerin yapıldığı yerlerdeki özel güvenlik tedbirlerini denetlemeye ve kamu güvenliğinin gerektirdiği hallerde ek önlemler aldirmaya yetkilidir.

Kamu güvenliğinin sağlanması yönünden 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile vali ve kaymakamlara verilen yetkiler saklıdır. Bu yetkilerin kullanılması durumunda özel

güvenlik birimi ve özel güvenlik personeli mülkî idare amirinin ve genel kolluk amirinin emirlerini yerine getirmek zorundadır.” şeklinde belirtildiği gibi genel kolluk ile özel güvenlik personelinin nerelerde ve hangi hallerde birlikte çalışabileceği anlatılmıştır. 5188 sayılı yasa ile birlikte özel güvenlik görevlilerinin kullandığı kamusal yetkiler, özel güvenlik konusunun başka bir açıdan ele alınması gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

3.10.1.3. Özlük haklarındaki eksiklikler

Özlük hakları konusunda özel güvenlik personelinin en büyük sıkıntısı personel maaşlarıdır. Zira personele ödenecek ücret ile ilgili bir karar birliği mevcut değildir. Kamu güvenliği ve düzenine tamamlayıcı mahiyette görev alan özel güvenlik personeli görevli olduğu olduğu yerde ceza hukuku açısından devlet memuru olarak kabul edilmiş, yetki ve sorumluluk ile donatılmış olması rağmen maaşlarında herhangi bir standarda yerleştirilmemiştir. Çoğu çalışan 1000 TL altında aldığı maaşla hayatını idame ettirmeye zorlanmaktadır.

5188 sayılı yasa'nın 15. maddesinde özel güvenlik personelinin tazminat konusunda düzenlemeler yapılmıştır.

Diğer bir problemde kıdem tazminatıdır. Yalnız özel güvenlik sektöründe değil kamu ihalelerinde kıdem tazminatından kaynaklanan problemler görülmektedir. Bu durum özel güvenlik sektöründeki firma sahipleri ile özel güvenlik çalışanlarını karşı karşıya getirmekte problemin kaynağı sektördeki firma sahipleri olmamasına rağmen muhatabı onlar olmaktadır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda (KİK) yapılan düzenlemeler kıdem tazminatı konusuna çare olamamıştır. Özel güvenlik personelleri genellikle taşeron firmalar tarafından çalıştırılmakta, kıdem tazminatını almayı hak eden personel taşeron firmadan beklerken söz konusu firma ise hizmet alan kamu kurumuna rücu davası açarak bu bedelleri kamu kurumlarından tahsil etmektedirler. Bu süreçte çalışan mağdur edilmekte en azından KİK'te düzenleme yapılarak asgari maliyet hesabına kıdem tazminatı ödemelerinin dahil edilmesi sorunun çözümü adına atılacak bir adımdır.

5188 sayılı ÖGHDK' nun 21. maddesi özel güvenlik malî sorumluluk sigortası başlığı altında; “Özel hukuk tüzel kişileri ve özel güvenlik şirketleri, istihdam ettikleri özel güvenlik görevlilerinin üçüncü kişilere verecekleri zararların tazmini amacıyla özel güvenlik malî sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadır. Özel güvenlik malî sorumluluk sigortasına ilişkin esas ve usuller Hazine Müsteşarlığınca belirlenir.” İfadesi yer almaktadır. Belirtilen ifade ile sigorta kapsamının ihtiyacı karşılamadığı sektördeki diğer sorunların başında gelmektedir. Bahsedilen madde ile sadece mali sorumluluk sigortasının üçüncü şahıslara yönelik olduğu görülmekte tüm tarafları

kapsamadığı aşıkardır. Sigortanın kapsamı genişletilmeli özel güvenlik personelinin kast taşımayan şahsi zararından dolayı bu tazminattan ödeme yapılmasından yararlanılmasına imkân tanınmalıdır. Kamu görevlisi özel güvenlik görevlisi ile İş Kanunu'na tabii özel güvenlik görevlisi arasındaki sigorta sisteminden kaynaklanan ikililik aydınlatılmalıdır. Kanunda yapılacak düzenlemeler ile dünya standartları temel alınarak daha işlevsel hale getirilmesi gerekmektedir.

Özel güvenlik çalışanlarının yıllık ücretli izin hakkı 4857 sayılı İş Kanununun 53., 54. ve 55. maddelerinde belirtilmesine rağmen bu hak ne yazık ki hem özel hem de kamu kurumlarında göz ardı edilmekte, özel güvenlik sektörü işverenleri ile birlikte özel güvenlik görevlilerini zor duruma sokmaktadır.

Ayrıca yine aynı maddenin 63.maddesinde belirtilen fazla çalışma süresi belirtilmektedir. Hali hazırda gerek kamu gerekse özel sektörde pek çok yerde görevli özel güvenlik personeli fazla çalışma ücreti adı altında ek ödeme alamamaktadır. Burada ülkemizde kronik görülen denetleme mekanizmasındaki hastalık görülmekte uygulama sahasındaki denetleme mekanizmasının işlevselliği etkisini gösterememektedir. Burada görev iş müfettişlerinin sıkı denetimine bağlı olup onların sorumluluğu altındadır.

Uygulamalarda özel güvenlik sektörü çoğu konuda iş kanununa bağlı olduğundan genel ifadeler içermekte, sektörün ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Sektöre ait 5188 sayılı kanunda düzenleme yapılarak çok geniş kapsamlı bir kanun çıkarılmalıdır. Zira Denizcilik İş Kanunu, Basın İş Kanunu gibi Özel Güvenlik İş Kanunu gibi benzeri mevzuat hazırlanarak hayata geçirilmeli veya 5188 sayılı kanunun içerisinde yer almalıdır. Elbette tüm bunlar öncelikli olarak İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi bakanlıkların girişimleri ile neticeye kavuşacaktır.

3.10.1.4. Dernek kurma ve sendikal hakları ile özgürlükleri

5188 sayılı yasada özel güvenlik personelinin greve katılmayacakları hükmü ve bu yasağa uymayanlara yaptırımların (idari para cezası gibi) uygulanacağı belirtilmektedir. Ancak bu durum gerek Anayasamızın 90. maddesinde belirtildiği gibi usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletler arası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletler arası anlaşma hükümleri esas alınır hükmü gereğince özel güvenlik görevlilerinin grev haklarının yasaklanması aykırıdır. Zira ülkemiz Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) sözleşmelerini onaylamıştır.

5188 sayılı yasa gereği özel güvenlik personeli grevlere, her türlü toplantı ve gösteri yürüyüşlerine, hiçbir şekilde katılamaz ve katılmaya teşvik edilemez ve

zorlanamaz ve aynı kanununun 18. maddesi ise özel güvenlik görevlilerinin lehine olup lokavt dolayısıyla işten çıkarılmalarını engellemektedir.

Bilindiği üzere güvenlik hizmeti sunan polis ve silahlı kuvvetler personelinin sendika hakkı yoktur. 5188 sayılı yasa özel güvenlik görevlilerinin sendika hakkına ilişkin hiçbir yasak hükmü getirmemektedir. Özel güvenlik sektörü için böyle yasakçı tutum uluslararası sözleşmeler gereği hukuka ve anayasamıza aykırıdır.

3.10.2. Ülkemizde Özel Güvenliğin Denetlenmesi Ve Karşılaşılan Problemler

Ülkemizde özel güvenliğin idari yönetim, iş ve işlemlerinin takibi, denetimi gibi konularda genel kolluğa bakan yönüyle EGM bünyesinde Özel Güvenlik Daire Başkanlığı ve Özel Güvenlik Denetleme Başkanlığı kurulmuştur. Ancak alanında uzmanlaşmış personelin bulunmaması veya yetersiz olması, ilgili personelin görev yerinin değişikliği, yalnız bildirim yapan özel güvenlik şirketlerinin denetlenmesi gibi bir dizi problemler sektörün tıkanmasına neden olabilmektedir.

Özel güvenlik hizmetlerindeki eksiklerin giderilememesinin sebebi ciddi yaptırımlar ile gerçek manada denetleme mekanizmalarının işletilememesidir. Belki özel güvenlik hizmetlerini yürüten taraflar kendi öz denetim mekanizmalarını harekete geçirmesi (kurulacak bir komisyon olabilir) soruna çözüm getirebileceği gibi ülkemiz ileri demokrasi ve hukuk devleti olma yolunda katedecek uzun yolu olduğu düşünülürse ülkemizde olumlu sonuçlar vermesi zor gibi görünmektedir. Bilindiği üzere sadece bakanlık olarak İçişlerinde olan sorumluluk genişletilerek diğer ülkelerde olduğu gibi (Hollanda) Adalet Bakanlığı'na da paylaştırılarak denetlemede yelpaze genişletilebilir.

Genel kolluğun olmadığı durumlarda onları temsil eden özel güvenliğin denetimi de çok önemlidir.

İçişleri Bakanlığı ve valilikler özel güvenlik hizmetleri kapsamında, özel güvenlik birimlerini, özel güvenlik şirketlerini ve özel güvenlik eğitimi veren kurumları denetlemeye yetkilidir. Denetimin mahiyeti, kapsamı, usul ve esasları yönetmelikle belirlenir. Denetim sonucu tespit edilen eksikliklerin ilgili kişi, kurum, kuruluş ve şirketlerce verilen süre içinde giderilmesi zorunludur. Amacı dışında faaliyet gösterdiği veya suç kaynağına dönüştüğü tespit edilen şirketlerin ve özel eğitim kurumlarının faaliyet izni iptal edilir. Bu şekilde faaliyet izni iptal edilen şirketlerin veya kurumların, kurucu ve yöneticileri, özel güvenlik şirketlerinde ve özel güvenlik eğitimi veren kurumlarda kurucu ve yönetici olamazlar.¹⁰² ibaresi ifade edilmektedir.

¹⁰² Resmi Gazete, Sayı 25504, 26 Haziran 2004, 5188 sayılı, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun, Md. 22

Yine ilgili yönetmelikte Bakanlık ve valilikler, Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilip getirilmediğini, yasak uygulama ve davranışların bulunup bulunmadığını ve amaç dışında faaliyet gösterilip gösterilmediğini tespit etmek amacıyla, özel güvenlik şirketlerini, alarm izleme merkezlerini, özel güvenlik birimlerini ve özel eğitim kurumlarını her zaman denetleyebilir.¹⁰³ ifadeler ile kanun ve yönetmelikte açıkca denetleme hususları belirtilmiştir.

Bu denetimin kapsamı ise; Denetim sırasında, faaliyet izninin ve personelin çalışma izinlerinin geçerli olup olmadığı; özel güvenlik görevlileri için mali sorumluluk sigortasının yaptırılıp yaptırılmadığı; üçüncü kişilere verilen koruma ve güvenlik hizmetlerine ilişkin sözleşmelerin usulüne uygun düzenlenip düzenlenmediği ve bu sözleşmelerin zamanında valiliğe bildirilip bildirilmediği; görev alanına uyulup uyulmadığı; silah ve teçhizatın ruhsatlı olup olmadığı ve bunların usulüne uygun korunup korunmadığı; kayıt ve defterlerin usulüne uygun tutulup tutulmadığı; eğitim hizmetlerinin bu Yönetmelik hükümlerine uygun yürütülüp yürütülmediği, Kanun ve bu Yönetmeliğin diğer hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığı ve amaç dışında faaliyet gösterilip gösterilmediği incelenir.¹⁰⁴ şeklinde belirtilmektedir.

Denetimler sonucunda da neler yapılması gerektiği “Denetim sonucu düzenlenen raporun bir sureti denetlenen birimin dosyasında muhafaza edilir, diğer sureti valiliğe, ilgisine göre bir sureti de Bakanlığa sunulur. Denetim sonucunda tespit edilen eksiklikler ilgili kişi, kurum, kuruluş, eğitim kurumu, alarm izleme merkezi ve şirkete yazılı şekilde bildirilerek bu eksiklikleri gidermesi için eksikliğin niteliğine göre asgari yedi gün süre verilir. Bu süre sonunda eksiklikler giderilmediği takdirde veya denetim sonucu konusu suç teşkil eden uygulamalar tespit edildiğinde kanunun 19. ve 20. maddesinde belirtilen cezalar uygulanır. Ayrıca, amacı dışında faaliyet gösterdiği veya suç kaynağına dönüştüğü tespit edilen şirketlerin veya özel eğitim kurumlarının faaliyet izni, alarm izleme merkezlerinin yeterlilik belgesi valilikçe iptal edilir.”¹⁰⁵ şeklinde belirtilmektedir.

Anlaşılabacağı üzere denetim konusunda en genel anlamda İçişleri Bakanlığı ve Valilikler sorumluluğu taşımaktadır. Günlük yaşantımızın hemen hemen her alanında (alışveriş merkezleri, bankalar, kamu kurumları, özel işyerleri, site güvenliği, eğitim kurumları, hastaneler, oteller, sanayi bölgeleri, terminaller, havalimanları, kuyumcular, üniversiteler, konserler vb) karşılaştığımız güvenlikçilerin temel problemi eğitim olmakla birlikte kurslarda verilen eğitimin yeterli denetim

¹⁰³ Resmi Gazete, Sayı 25506, 10 Ekim 2004, 5188 sayılı, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Md. 43

¹⁰⁴ Resmi Gazete, Sayı 25506, 10 Ekim 2004, 5188 sayılı, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Md. 44

¹⁰⁵ Resmi Gazete, Sayı 25506, 10 Ekim 2004, 5188 sayılı, Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Md. 45

mekanizmalarından geçmemiş olmasıdır. Bu da gün geçmiyor ki ana haber bültenlerinde, internet sitelerinde, gazete sayfalarında özel güvenlik terörü başlığı altında sunulan haberlerin mesleğin imajına ve hakların elde etme sürecini baltalamaktadır.

İstanbul Üniversitesi'nde özel güvenlik terörü; Bir pankartın peşindeki güvenlik görevlilerinin üniversite öğrencilerini yerlerde sürüklediği görüntüler hiç eksik olmuyor. Bu kez adres İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü. Özel güvenlik görevlileri, öğrencilerin astığı pankartı indirmeye çalışıyor, bu sırada da engel olmak isteyen çoğunluğu kız öğrencileri tekme ve yumruklarla darp ederek, yerlerde sürüklüyor.¹⁰⁶

Yırca'daki terör raporlarda; Soma'nın Yırca mahallesinde 6 bin zeytin ağacının sökülmesi sırasında çıkan arbedede özel güvenlik görevlileri tarafından darbedilen köylülerin doktor raporlarında, darbin boyutu açıkça ortaya çıktı.¹⁰⁷

Maalesef bu haberlerin sayısı oldukça fazladır. Bu tür olaylarda üst arama, yakalama, kimlik sorma hatta olaya göre silah kullanma yetkilerine haiz olan özel güvenlikçiler yetkilerini kullanma konusunda olaylara müdahalelerde ciddi sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Son olarak denetleme konusundaki en ideal sistem olarak özel güvenlik şirketleri ile ilgili hukuki düzenlemelerin ayrıntılı olarak ele alındığı ülkelerde görülmüştür. Bu konuda kontrolünü de hükümetçe yapan Belçika, Hollanda ve Yeni Zelanda gibi ülkeler büyük gelişmeler kaydetmişlerdir.¹⁰⁸

5188 sayılı kanununa usulsüzlüklerin önüne geçmek, caydırıcılık amacıyla sektörün taraflarını kapsayacak biçimde "disiplin cezalarının usul ve esasları yönetmelikle" belirlenir başlığı adı altında madde eklenebilir. Sözkonusu yönetmelikte suçun niteliğine göre disiplin suç ve cezaları; uyarma, kınama, aylık kesimi, yer değişikliği cezası ile iş sözleşmesi derhal veya bildirimli feshi ile meslekten çıkartmaya götürecek düzenlemeler yapılabilir.

3.10.3. Özel Güvenliğin Gelecekteki Yeri

Nüfustaki artışa bağlı olarak yerleşim yerlerinin ve sanayi bölgelerinin çarpık ve hızlı artışı, teknolojik gelişmeler, işsizlik, ahlaki yozlaşma, kültürel ve sosyal değerlerin yok olmaya başlaması, internet gibi sayacağımız birçok şey insani değerlerimizi törpülemektedir. İşte tüm bu gelişmeler rahat ve huzur içerisinde

¹⁰⁶ <http://www.cnnturk.com/video/turkiye/istanbul-universitesinde-ozel-guvenlik-teroru> (Erişim Tarihi: 12.03.2015)

¹⁰⁷ <http://www.milliyet.com.tr/yirca-daki-teror-raporlarda-gundem-1970563/> (Erişim Tarihi: 15.03.2015)

¹⁰⁸ Alpaslan GÜNEY, Türkiye'de Özel Güvenlik Teşkilatlarının Yetkilerinin Analizi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s. 83, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

yaşamak isteyen insanların başka arayışlara girmelerine neden olmakta, insanlar içine kapanmakta kendilerini güvensiz hissetmektedir. Öyle ki kamu güvenliğini sağlamaktan sorumlu kurumların kendilerine sunacakları hizmetleri yetersiz görmeye başladıklarından özel güvenlik hizmetlerinden faydalanma yoluna gitmektedirler. Şuada unutulmamalıdır ki hiçbir zaman en yüksek teknolojilerde dahi tam bir güvenlik sağlanamamıştır.

Özel güvenlik sektörü heran değişebilen bir piyasa yapısına sahip olması, sertifika alan ve çalışan sayısının hızla artmasından dolayı devletimizin istihdam konusunu yeniden gözden geçirmesi gerekmektedir. Ayrıca globalleşen dünyada teknolojik gelişmeleri ve güvenlik piyasasındaki değişimlerin dikkatli değerlendirilmesi ve özel güvenlik sektörünün bu değişime ayak uydurabilmesi için uygun şartların devlet eliyle sağlanması sağlanması gerekmektedir.

Özel güvenlik hizmetlerinin bu kadar hızlı büyümesinin altında yatan iki esas sebep vardır. Birincisi, polis kişilerin özel mülkiyetlerini korumak için buralara devriye gönderme konusunda gönülsüz olması ikincisi de kişiler özel mülklerini koruma konusunda özel güvenlik hizmetlerinden faydalanarak mallarını daha iyi koruyacak olduklarına inanmalarıdır.¹⁰⁹

Özel güvenlik hizmetleri de her ne kadar insan gücünden yararlansa da teknolojik gelişmeleri takip etmekte, güvenlikle ilgili aletleri kullanarak personele yardımcı olarak kaliteyi artırmakta, caydırıcılık ve hata olasılığını azaltmaktadır.

Ancak gelecekte bu teknolojik gelişmeler belkide tek komuta merkezinden sınırlı personel kullanılarak yönetilerek personel istihdamının azalmasına neden olabilecektir.

Şuan polis bölgesinde çalışan (istihdam edilen) özel güvenlik personelinin sayısı ülkemizde 233.457 olmasına rağmen polis sayısı 226.098 kadardır. Türkiye’de hergeçen gün görev alanı genişleyen özel güvenlik sayısının polis sayısını geçtiği görülmekte ileride yapılacak yasal düzenlemeler ile belkide polis ile eş değer görev ve yetkilere sahip olacaktır. Mevcut sorunlar çözülerek idari polislik özel güvenliğe bırakılarak adli polisliği sadece genel kolluk olan polise bırakılarak gereksiz israf önlenmiş olur ve personelden verimli etkin şekilde faydalanılabilir.

Özel güvenlik hizmetlerinin kaliteye endeksli, standartları olan bir sektör haline gelebilmesi kamu ve özel güvenlik faaliyetlerinin işbirliği ile ortaya çıkacak uyum atmosferine bağlıdır. Böylece sektörün gelecekte ekonomik büyümesi daha sağlam olacaktır. Özel güvenlik hizmetlerinin kamu güvenlik güçleri ile olan ilişkisi (5188

¹⁰⁹ Murat Yalabık, Türkiye’de Özel Güvenlik Teşkilatının Eğitimi Ve Verilen Hizmetler İçindeki Rolü, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s. 27, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

sayılı kanunda da belirtilmiştir) mesleğin ileri de kurumsal bir kimliğe kavuşmasının yerinde olacağını göstermektedir.

XXI. yüzyılın ilk çeyreğini yaşadığımız dönemde ülkemizde özel güvenlik sektörü klasik faaliyetlerde bulunsa da yakın gelecekte sektörün tüm taraflarının daha organize olarak ekonomik gelişmeyi teşvik etmek için polis merkezlerinde giriş çıkışları kontrol, ambulans hizmetleri, hasta nakil, yol yardımı, yangın söndürme hizmetleri gibi şuan itibarıyla ülkemize uzak gibi duran farklı yetkinlikler sektörün faaliyet kapsamını genişletilmesine ve güvenlik alanının yayılmasını sağlayacaktır. Elbette güvenlik gibi hassas bir konu devletlerin ekonomik ve siyasi krizlerinden etkilenmektedir. Gelecek adına özel güvenlik sektöründe söz sahibi olanlar kamu sektörü ile özel sektör arasındaki bağları kuvvetlendirmeli, böylece tüm vatandaşlar için faydalanabileceği öncü rol model oluşturmalarıdır.

Ülkemizde artan pazar doğrultusunda sektör kendini iyi tanıtarak, daha görünür olarak, kamuoyundaki imajını ve güvenilirliğini sağlam temeller üzerine inşa ederek kendini gelecekte ciddi bir pozisyonda bulabilir. Ülkemizde sektörün stratejik yönü göz önünde tutularak tüm Avrupa ülkelerinde kendileri ile aynı veya benzer meşru koruma/güvenlik görevini üstlenen kurum/kuruluşların yaptıkları faaliyetleri takip ve analiz edilemeli, bize uygun olanları hayata geçirmek suretiyle özel güvenlik sektörü her daim canlı tutulabilir ve gelecekte varlığını sürdürebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERZURUM ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNDE GÖREV YAPAN ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN İŞ MEMNUNİYETİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA

4.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Devletin öncelikli görevi kamu düzenini korumak ve böylece bireylerin ve toplulukların güvenlik ve huzur içinde yaşamalarını sağlamaktır. Genel olarak toplumun ve dolayısıyla bireylerin her türlü suça karşı korunması, temel hak ve özgürlüklerin kullanılabilceği bir ortamın sağlanması devlet eliyle kolluk güçleri tarafından yerine getirilmektedir.

Gerek teknoloji ile birlikte olası suç ve tehlikelere karşı alınacak koruyucu tedbirlerde sürekli olarak şekil ve yöntemlerde değişikliklerin olması gerekse artan nüfusa bağlı olarak özellikle gelişen kentsel bölgelerde suça yetişmenin zorluğuna bağlı olarak artan problemlerin de eklenmesiyle özel güvenlik sektörü günlük yaşantımıza katılmıştır. Asli görevleri kendi sınırları içinde emniyet ve asayiş olan kamu güvenlik kurumları (polis-jandarma-sahil güvenlik) çeşitli nedenlerle görevini etkin olarak yapamamaktadır.

Güvenlik güçlerimiz çağın gereksinimlerine ve toplumun sorunlarına çözüm bulabilmek için kendini geliştirmektedir. Özel güvenlik hizmetleride bu doğrultuda kurulan kolluğa yardımcı güvenlik teşkilatıdır. Son yıllarda kurumlar güvenliklerini sağlamak için özel güvenlik örgütlerine ihtiyaç duymakta ve yaygın olarak da bu örgütlerden hizmet satın almaktadır. Ne var ki, özel güvenlik örgütleri de kendi içinde yönetsel sorunlarla mücadele etmektedir. Bu yönetsel sorunlar nelerdir? Bu sorunlar nasıl çözülebilir? Bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

4.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Toplumsal yaşam içerisinde önemli bir yere sahip olan özel güvenlik sisteminin yönetsel sorunları, hukuki yapısı ve sorunları, devletin resmi güvenlik kurumlarıyla olan ilişkisi, yapılanması, uluslararası arenada ki durumu gibi konular üzerinde durulacak olup;

Bu çalışmanın amacı, güvenlik denilen olgunun dünyada ve Türkiye'de çıkış nedenine, gelişimine ve karşılaşılan sorunlarına bilimsel paradigma getirmektir. Güvenlik sektörü hangi noktada yer almakta ve nerede olmalıdır? Küreselleşen dünyanın geleceğinde hangi noktalara ulaşacaktır? Sorularına cevap aranacaktır.

Özel güvenlik örgütlerinin yönetsel sorunlarının çözümü, bu örgütlerin etkin çalışmasına yardımcı olacaktır.

Bu çalışma sonucunda:

1. Özel güvenlik sektörü içerisinde bulunan taraflar (Özel güvenlik şirketleri, özel güvenlik eğitim kurumları, özel güvenlik personeli, hizmet satın alan Erzurum Atatürk Üniversitesi) açısından ve ülkemiz ile dünyadaki özel güvenlik konuları hakkında genel bilgiler edinileceği ve tavsiyeler ile sektöre büyük yararların elde edileceği,
2. Özel güvenlik sektörüne getireceği yararlar ile kolluk kuvvetleri ile ilişkilerde etkinliğinin artırılarak eşgüdüm şeklinde çalışmalarının sağlanacağı,
3. Özel güvenlik sektörünün güçleneceği tahmin edilmektedir.

4.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İlkel çağlardan günümüz sosyal toplum yaşamına kadar süregelen kişinin kendini güvende hissetme isteği insanlık tarihi kadar eskidir. Güvenlik en temel ihtiyaçların başında gelmektedir. İnsanlar varlıklarını özgürce, korkusuzca devam ettirebilecekleri, toplumlar da kendilerini rahatça ifade edebilecekleri, sosyalleşecekleri, ortak paydalarda bulunabilecekleri çevreyi ancak güvenliğin, asayişin kurulduğu huzurlu bir atmosferde bulabileceklerdir.

Güvenlik tedbirlerinin ilk etaptaki amacı suç oluşmadan önce caydırıcılıktır. Böylelikle potansiyel suç işleme eğiliminde olanların vazgeçmelerini sağlamaktır. Bunu sağlamanın yollarından biri ise, suç işleme eğilimindekilerin eylemlerini gerçekleştirmelerini sağlayacak imkânlardan mahrum bırakmaktır.

Ülkemizde son yıllarda bazı kamu kurum ve kuruluşların özelleştirmesi yoluna gidilerek buralardan daha fazla verim alınması planlanmaktadır. Bu bağlamda insanoğlunun yaşamsal ihtiyaçlarından biri olan güvenliğin devlet tarafından yürütülmesinin yanında bu konuda sivil girişimciler tarafından resmi kurumların verdiği bir takım hizmetleri sunan özel güvenlik faaliyetleri boy göstermeye başlamıştır.

Tüm bunlar devletin emniyet kurumlarının asli işlerine yönelmesi ve toplumun ihtiyaçlarına daha etkin ve verimli hizmet sunması açısından ve ayrıca özel güvenlik örgütlerinin rasyonel çalışma ilkeleri (verimlilik, iktisadilik, etkinlik, etkililik, karlılık) çerçevesinden incelenmesiyle sonuçlarının ortaya konması bakımından önemlidir.

4.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLARI

Yaptığım araştırmada Türkiye'deki tüm özel güvenlik sektörü içerisinde bulunan tarafların tamamına ulaşabilmenin, imkan, zaman ve mali sorunlar nedeniyle mümkün olmaması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Araştırma örneklemini 2014-2015 eğitim öğretim yılı periyodunda bulunan Erzurum ilinde ve Erzurum Atatürk Üniversitesinde özel güvenlik alanı ile ilgili çalışan üç ayrı grup üzerinden veri toplanacaktır. Bunlar; şehirde bulunan 12 özel güvenlik şirketi, 6 özel güvenlik eğitim kurumu, 1 alarm merkezi olarak hizmet veren kurum yöneticileri, özel güvenlik hizmeti alan üniversite yöneticileri ve Atatürk Üniversitesinde görevli toplam 267 özel güvenlik görevlisinden tesadüfi örneklem belirleme yöntemi ile kendisine ulaşılabilen 186 personel ile sınırlıdır.

Erzurum ilinde ve Erzurum Atatürk Üniversitesini seçmemin nedeni olarak; Bu çalışmayı yürüten olarak lisans eğitimimi Erzurum Atatürk Üniversitesinde bitirmem bunun yanında ayrıca genel kolluk olarak polis vazifemi Erzurum ilinde ifa etmem ve de üniversitede daha etkin bir özel güvenlik hizmetinin araştırılmasına yardımcı olmak ve bu alanda çalışmanın yetersiz olması etkili olmuştur.

4.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİĞİ

Araştırmada yöntem olarak; nitel araştırma yöntemi kullanılmış yani içerik araştırması, literatür taraması, görüşme ve gözlem yöntemleri izlenerek araştırma yapılmış, öncesinde ve başlangıcında güvenlik ve özel güvenlik ile ilgili doküman ve mevzuat içerik araştırma yöntemiyle incelenmiştir. Ayrıca uygulama aşamasında ölçme aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde özel güvenlik personelleri ile ilgili kişisel bilgiler ile ilgili değişkenlere, ikinci bölümde ise personelin “mesleğe bakış açısı ve mesleki iş memnuniyeti” ile ilgili ifadeler yer verilmiştir.

Anketin özel güvenlik personeline uygulanması için Erzurum Atatürk Üniversitesi Koruma ve Güvenlik Müdürü Cumhuriyet AKPINAR’dan izin alınmıştır. Daha sonra anketin uygulanması araştırma kapsamına giren özel güvenlik personelinin yanına gidilerek araştırmanın amacı, nasıl doldurulacağı ile ilgili gerekli açıklamalar yapılarak anketlerin doldurulması sağlanmış ve 10.03.2015 tarihinde araştırmacı tarafından anketlerin tümüyle geri toplanılması bitmiştir.

Atatürk Üniversitesi Koruma ve Güvenlik Müdürlüğü bünyesinde 67’si kadrolu, 200’ü AGM Özel Güvenlik Şirket personeli olmak üzere toplam 267 personel mevcut olup bunlardan 35 tanesi Erzurum’un ilçelerinde bulunan Üniversiteye bağlı meslek yüksekokullarında görevlidir. Yaptığımız çalışma yalnız merkez kampüste görevli personeli kapsamakta olup doldurulan 186 anket formu analiz edilmiştir.

Tez konumuz ile ilgili literatür taramamız yanında şehirde bulunan 12 özel güvenlik şirketi, 6 özel güvenlik eğitim kurumu, 1 alarm merkezi olarak güvenlik hizmeti veren kurum yöneticileri ile özel güvenlik hizmeti alan Atatürk Üniversitesinin

İdari ve Mali Daire Başkanlığında görevli yöneticiler yüz yüze görüşme, Atatürk Üniversitesinde özel güvenlik görevlileri üzerinde anket, gözlem, kurum personel ve yöneticileri ile görüşmeler neticesinde bulgulara ulaşılmıştır.

Ayrıca araştırmamızın problemlerinin çözümlenmesi için elde edilen veriler SPSS 20.0 for Windows paket programı kullanılmak suretiyle analizlerde frekans, yüzde, kümülatif yüzde istatistiksel teknikler kullanılmış, tablolardan ve grafiklerden faydalanılmıştır.

4.6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu kısımda araştırmamıza konu olan özel güvenlik sektörünün yönetsel ve özel güvenlik personelinin iş memnuniyetine ilişkin problemlerin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve bunların yorumları bulunmaktadır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde özel güvenlik personelleri ile ilgili kişisel bilgiler (sosyal durumları) ile ilgili değişkenlere, ikinci bölümde ise personelin “mesleğe bakış açısı ve mesleki iş memnuniyeti” ile ilgili ifadeler (mesleki, hukuki ve genel bilgileri) yer verilmiştir.

Ayrıca 12 özel güvenlik şirketi, 6 özel güvenlik eğitim kurumu, 1 alarm merkezi olarak özel güvenlik hizmeti sunan kurum yöneticileri ve özel güvenlik hizmeti satın alan Atatürk Üniversitesinin konu ile ilgili sorumlu olan İdari ve Mali Daire Başkanlığında görevli şube müdürleri ile yüzyüze görüşme ve gözlem neticelerinde özel güvenlik personelinin durumu, mevcut yasal düzenlemeler, verilen eğitimler, özel güvenlik personeline uygulanan denetimler ve özel güvenlik personelinin genel hizmet görevindeki sorunları ve çözüm önerileri ile özel güvenlik hizmetlerinin etkinliğini arttırmak için yapılabilecekler değerlendirilmiş ve yapılabilecekler aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

- a. Özel güvenlik personel alımı ve seçimi,
- b. Yasal düzenlemeler,
- c. Eğitimler,
- d. Denetim,
- e. Ücret politikası,
- f. Sektöre ait diğer problemler.

Erzurum ilinde polis mntikasında 2200, jandarma mntikasında 315 özel güvenlik çalışanı bulunmaktadır. Erzurum ilinde özel güvenlik hizmeti sunan kurumlar aşağıda belirtilmiştir.¹¹⁰

- 1) z Avrasya
- 2) Ata Güvenlik
- 3) Soysal VIB
- 4) at Güvenlik
- 5) Burç Güvenlik
- 6) Palandöken
- 7) Yıldız Ay
- 8) İka Güvenlik
- 9) EGT Güvenlik
- 10) Modern Güvenlik
- 11) Sahra Güvenlik
- 12) Keleşler Güvelik

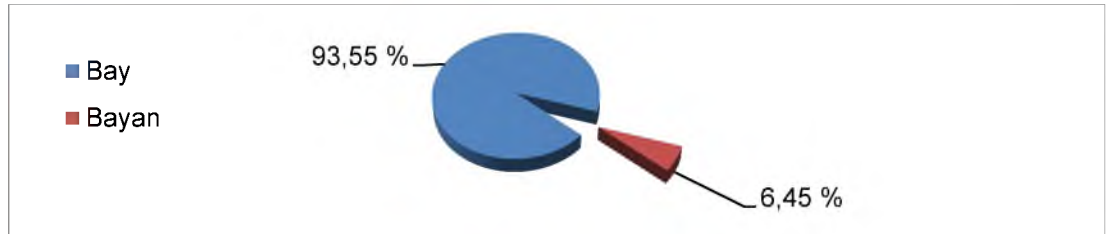
Yukarıda ki özel güvenlik şirketlerinden ilk altı sırada bulunanlar aynı zamanda özel güvenlik eğitim kurumu olarak hizmet sunmakta ve z Avrasya bunların yanı sıra alarm merkezi olarak da hizmet sunmaktadır.

4.6.1. Özel Güvenlik Görevlilerine Uygulanan Anketlerin Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde özel güvenlik görevlilerine uygulanan ankete verilen cevapların frekans, yüzdelik ve kümülatif yüzdelik dağılımları tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo-8: Cinsiyete Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Bay	174	93,5	93,5
Bayan	12	6,5	100,0
Toplam	186	100,0	

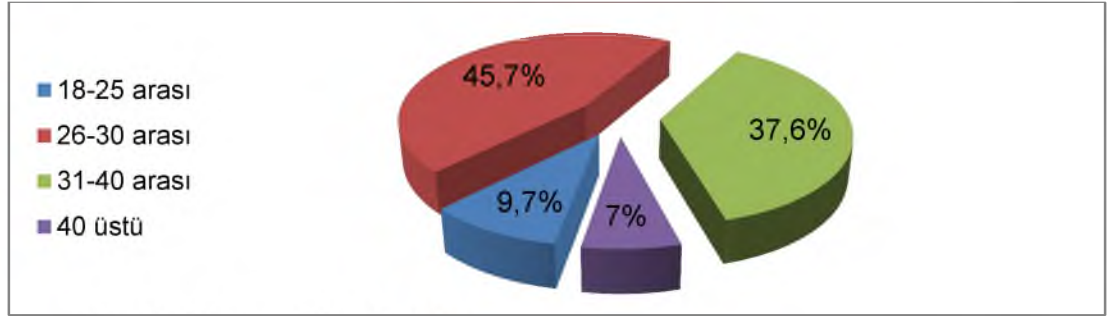
Grafik-1: Cinsiyete Göre Dağılım

¹¹⁰ Bu kısımda yer alan özel güvenlik sektörüne ait bilgiler Erzurum İl Emniyet Müdürlüğü zel Güvenlik şube Müdürlüğü İdari Büro kayıtlarına göre 07.04.2015 tarihinde yapılan görüşmeler neticesinde elde edilmiştir.

Özel güvenlik hizmetinde bulunan personelin cinsiyet değişkenine göre frekans, yüzdeler ve kümülatif yüzdeler dağılımlarına ilişkin bilgiler Tablo-8'de verilmiş ve Grafik-1'de görselleştirilmiştir. Ankete katılan 186 kişinin %93,5'i erkek iken, %6,5' bayandır. Görüldüğü üzere Atatürk Üniversitesinde görevli özel güvenlik görevlilerinin büyük bir kısmı erkek personelden oluşmaktadır.

Tablo-9: Yaşa Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
18-25 arası	18	9,7	9,7
26-30 arası	85	45,7	55,4
31-40 arası	70	37,6	93,0
40 üstü	13	7,0	100,0
Toplam	186	100,0	

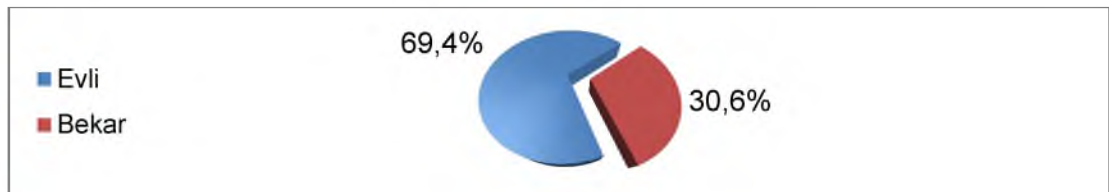

Grafik-2: Yaşa Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren 186 kişinin, %9,7'si 18-25, %45,7'si 26-30, %37,6'sı 31-40, %7'si ise 40 üstü yaş aralıklarında olduklarını ve ilk sırada %45,7 oran ile 85 kişiden oluşan grubun en fazla 26-30 yaş aralığında olduğu belirtilmektedir. Tablo-9 ve Grafik-2'den de anlaşılacağı üzere Atatürk Üniversitesinin güvenliğinde görevli personel daha çok genç nüfustan oluşan bireylerden oluşmaktadır.

Tablo-10: Medeni Duruma Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evli	129	69,4	69,4
Bekar	57	30,6	100,0
Toplam	186	100,0	

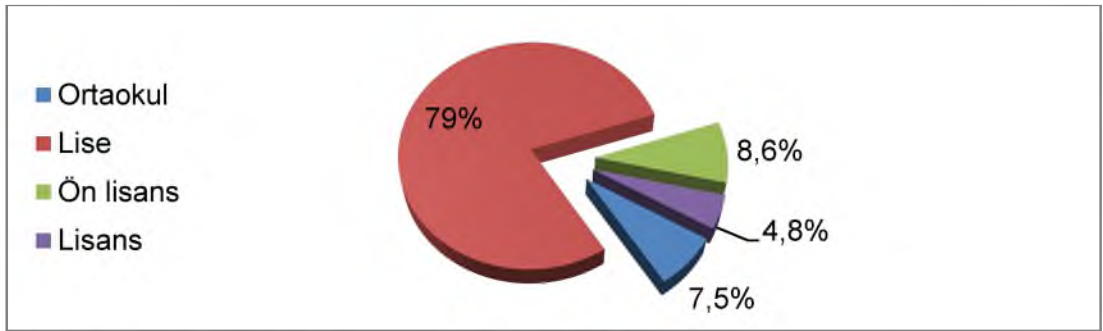

Grafik-3: Medeni Duruma Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren 186 kişinin, %69,4'si evli iken, %30,6'sı bekdir. Görüldüğü üzere ankete katılanların çoğunluğu evli olmakta ve Tablo-10 ve Grefik-3'den da anlaşılacağı üzere bakmala yükümlü en az bir eşleri veyahut çocukları olduğu çıkarımında bulunabiliriz.

Tablo-11: Eğitim Duruma Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Ortaokul	14	7,5	7,5
Lise	147	79,0	86,6
Ön lisans	16	8,6	95,2
Lisans	9	4,8	100,0
Toplam	186	100,0	

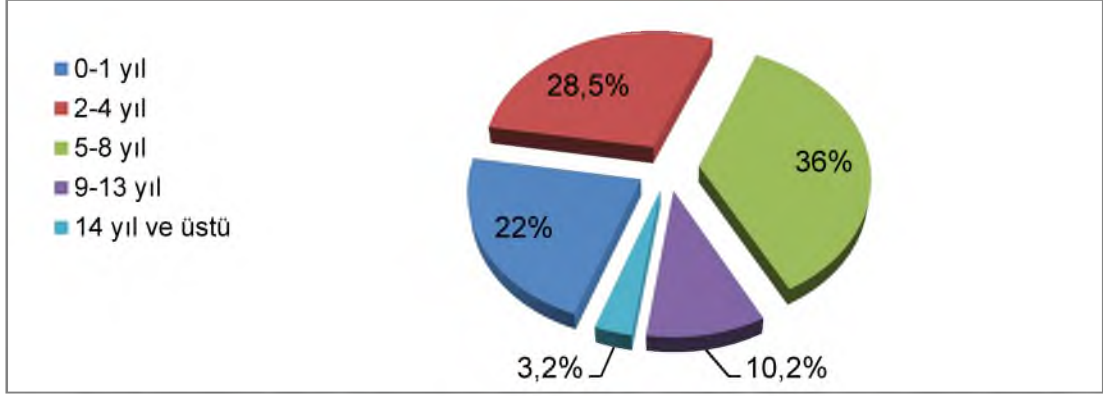

Grafik-4: Eğitim Duruma Göre Dağılım

Tablo-11 ve Grafik-4'de özel güvenlik hizmetinde bulunan 186 personelin eğitim değişkenine ilişkin frekans, yüzdeler ve kümülatif yüzde dağılımları verilmiştir. Eğitim değişkeni açısından ilk sırayı %79 oran ile lise mezunları almıştır. Bunu %8,6 ile ön lisans mezunları izlemiştir. Son sırada lisansüstü eğitim alan özel güvenlik şirketi yöneticileri almıştır.

Tablo-12: Özel Güvenlik Görevinde Çalışma Süresi Duruma Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
0-1 yıl	41	22,0	22,0
2-4 yıl	53	28,5	50,5
5-8 yıl	67	36,0	86,6
9-13 yıl	19	10,2	96,8
14 yıl ve üstü	6	3,2	100,0
Toplam	186	100,0	

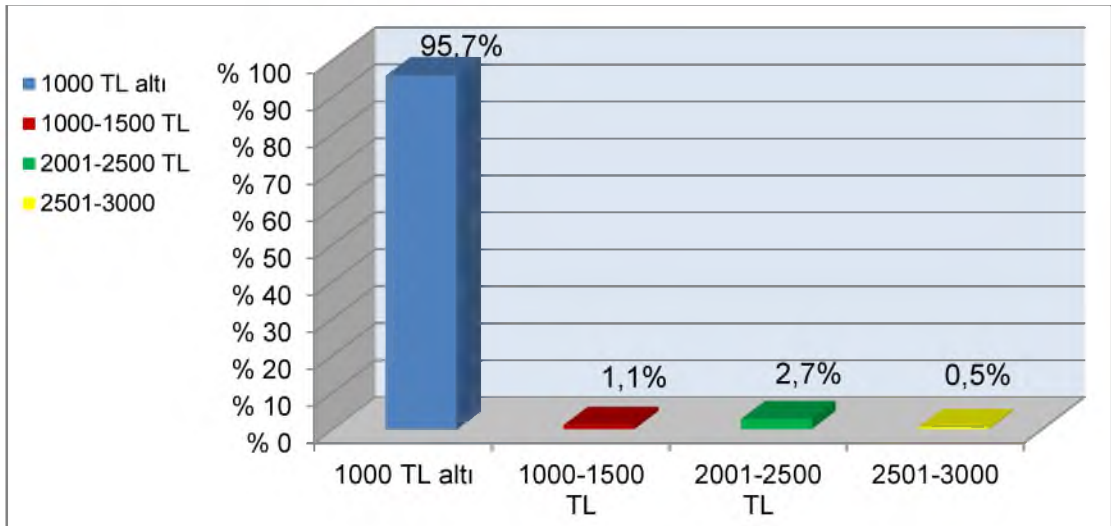

Grafik-5: Özel Güvenlik Görevinde Çalışma Süresi Duruma Göre Dağılım

Tablo-12 ve Grafik-5'e göre özel güvenlik görevlilerinin sektördeki çalışma sürelerindeki değişkenine göre ilk sırayı % 36,0 ile kıdemi 5-8 yıl olanlar almıştır. Bunu % 28,5 ile kıdemi 2-4 yıl olan özel güvenlik görevlileri izlemiştir. Son sıralarda ise kıdemi 9-13 yıl olan (%10,2) ile 14 yıl ve üstü olan (%3,2) özel güvenlik personeli bulunmaktadır.

Tablo-13: Aylık Ücret Duruma Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
1000 TL altı	178	95,7	95,7
1000-1500 TL	2	1,1	96,8
2001-2500 TL	5	2,7	99,5
2501-3000 TL	1	,5	100,0
Toplam	186	100,0	

Grafik-6: Aylık Ücret Duruma Göre Dağılım

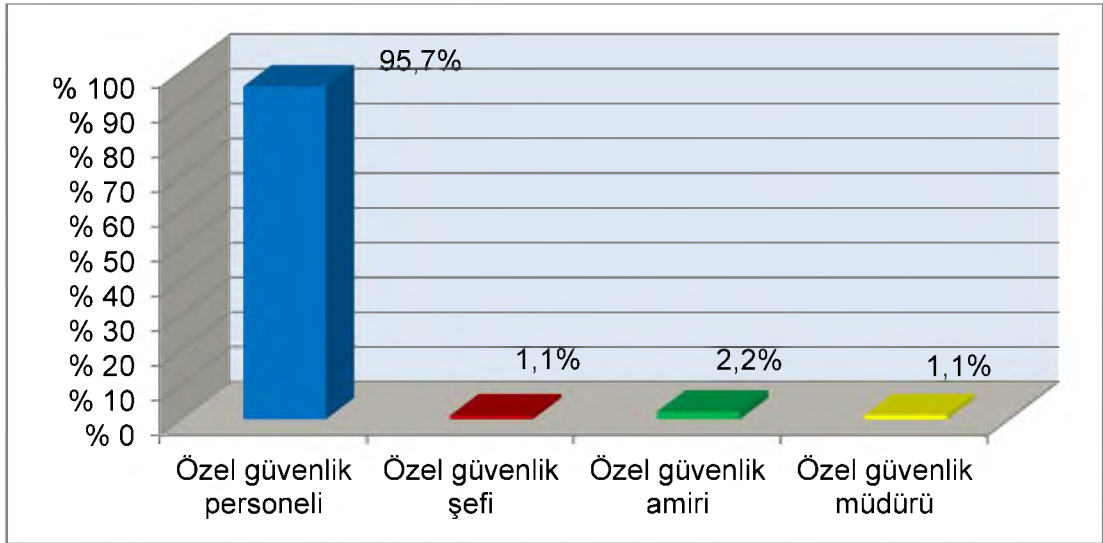
Bu soruya cevap veren 186 kişinin, %95,7'si 1000 TL ve daha az bir aylık gelire sahip olduğunu, %2,7'si 2001-2500 TL, %1,1'i 1000-1500, %0,5'i de 2501-

3000 TL bir aylık gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Ankete en fazla katılımı 1000 TL altı gelir grubundakiler yaparken, en az katılımı ise 2501-3000 TL gelire sahip olanlar yapmıştır.

Ayrıca anket soruları dikkate alındığında 1500-2000 TL arası ücret alan ve 3000 TL üstü ücret alan personelin olmadığı görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi Atatürk Üniversitesinde görevli özel güvenlik personelinin tamamına yakını 1000 TL ve altı ücret almakta ve hayatını bu şartlar altına idame etmeye çalışmaktadır.

Tablo-14: Görev Ünvan Duruma Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Özel güvenlik personeli	178	95,7	95,7
Özel güvenlik şefi	2	1,1	96,8
Özel güvenlik amiri	4	2,2	98,9
Özel güvenlik müdürü	2	1,1	100,0
Toplam	186	100,0	

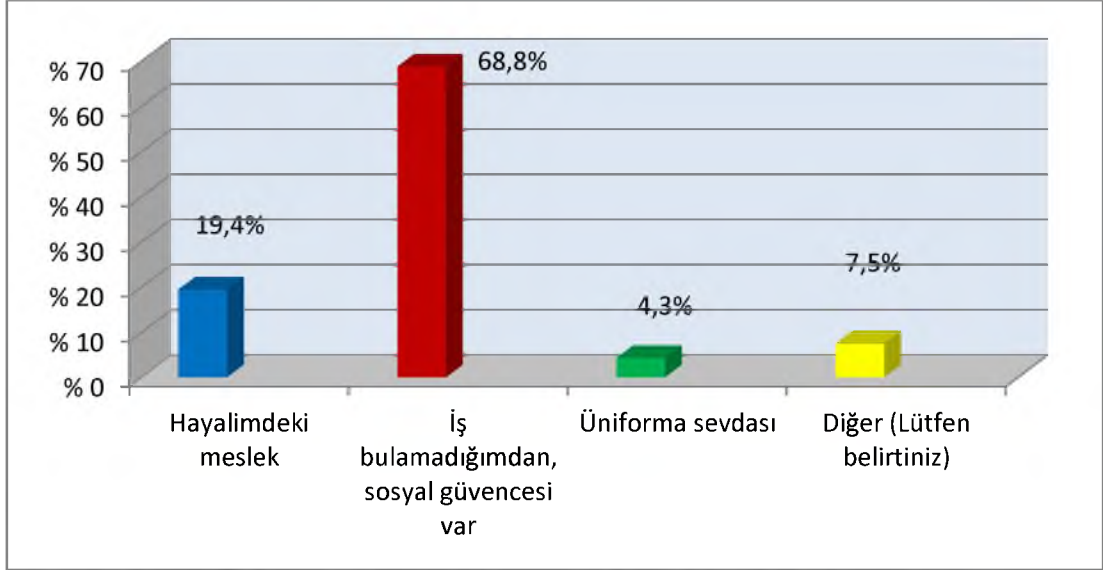

Grafik-7: Görev Ünvan Duruma Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren özel güvenlik hizmetlerinde bulunan 186 kişinin, %95,7'si özel güvenlik personeli, %2,2'si özel güvenlik amiri, %1,1 özel güvenlik şefi ve %1,1'i özel güvenlik müdürü olduğunu belirtmişlerdir. Anket sonuçları göstermektedirki Atatürk Üniversitesinde özel güvenlik hizmetinde bulunan grup içerisinde en fazla 178 kişiyle özel güvenlik personeli mevcut olurken, en az kişi sayısının olduğu kesim ise 4 kişiyi bünyesinde bulunduran özel güvenlik amiri ile 2'şer kişi bulunan özel güvenlik şefi ve özel güvenlik müdürlüğü pozisyonlarıdır.

Tablo-15: Özel Güvenlik Görevlisi Olma Nedenine Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Hayalimdeki meslek	36	19,4	19,4
İş bulamadığımdan, sosyal güvencesi var	128	68,8	88,2
Üniforma sevdası	8	4,3	92,5
Diğer	14	7,5	100,0
Toplam	186	100,0	

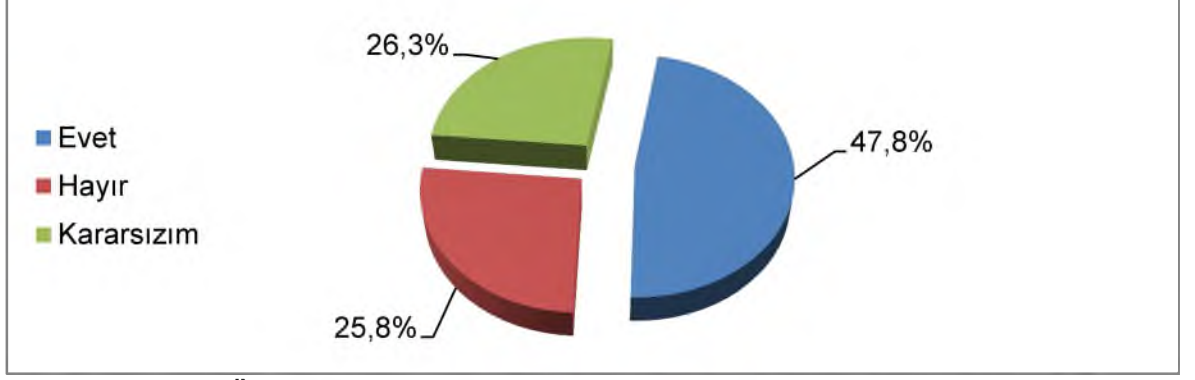

Grafik-8: Özel Güvenlik Görevlisi Olma Nedenine Göre Dağılım

Ataürk Üniversitesinde özel güvenlik hizmetinde bulunan özel güvenlik görevlilerinden oluşan grubunun bu sektörde çalışma nedenleri değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılım Tablo-15'de verilmiştir. Özel güvenlik görevlileri içerisinde en fazla % 68,8'i özel güvenlik alanında "iş bulamadıkları için ve sosyal güvencesi olduğu için" çalışmakta olduklarını, en az ise % 4,3'lük kesimin bu alanda "üniforma sevdasından" dolayı çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-8'de de gösterilmiştir. Görüldüğü gibi çalışanların yarısından fazlası istihdamdaki çaresizlikten bu sektörde çalıştığını beyan etmektedir.

Tablo-16: Özel Güvenlik Görevlisi Olarak Çalışmaktan Memnunluk Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	89	47,8	47,8
Hayır	48	25,8	73,7
Kararsızım	49	26,3	100,0
Toplam	186	100,0	

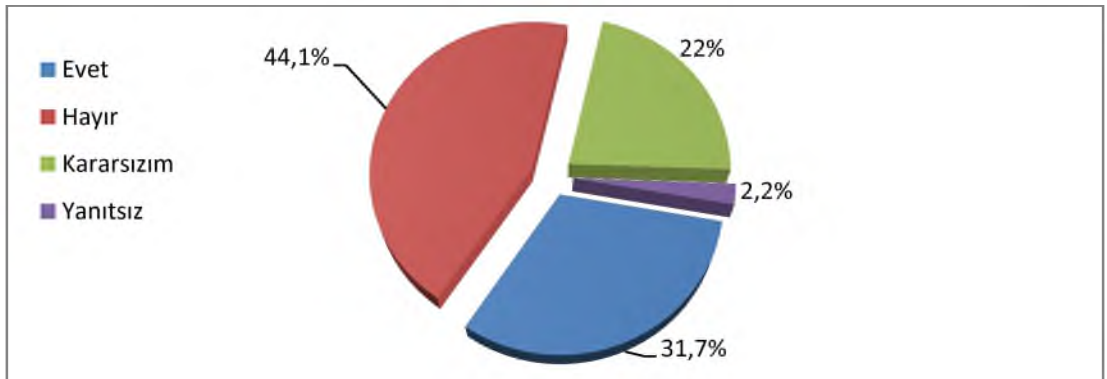

Grafik-9: Özel Güvenlik Görevlisi Olarak Çalışmaktan Memnunluk Durumuna Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren özel güvenlik hizmetlerinde bulunan 186 kişinin özel güvenlik alanında çalışmaktan duydukları memnuniyet değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılım Tablo-16'da verilmiştir. Özel güvenlik grevlerinin % 47,8'si özel güvenlik görevlisi olmaktan memnun olduklarını "evet" diyerek belirtmişlerdir. Sorulan soruya %25,8 "hayır" ve % 26,3'lük kesim ise "karamsar" olduklarını belirterek özel güvenlik sektöründe çalışmaktan memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-9'da gösterilmiştir.

Tablo-17: İşe Başladıktan Sonra Pişmanlık Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	59	31,7	32,4
Hayır	82	44,1	77,5
Kararsızım	41	22,0	100,0
Toplam	182	97,8	
Yanıtsız	4	2,2	
Toplam	186	100,0	

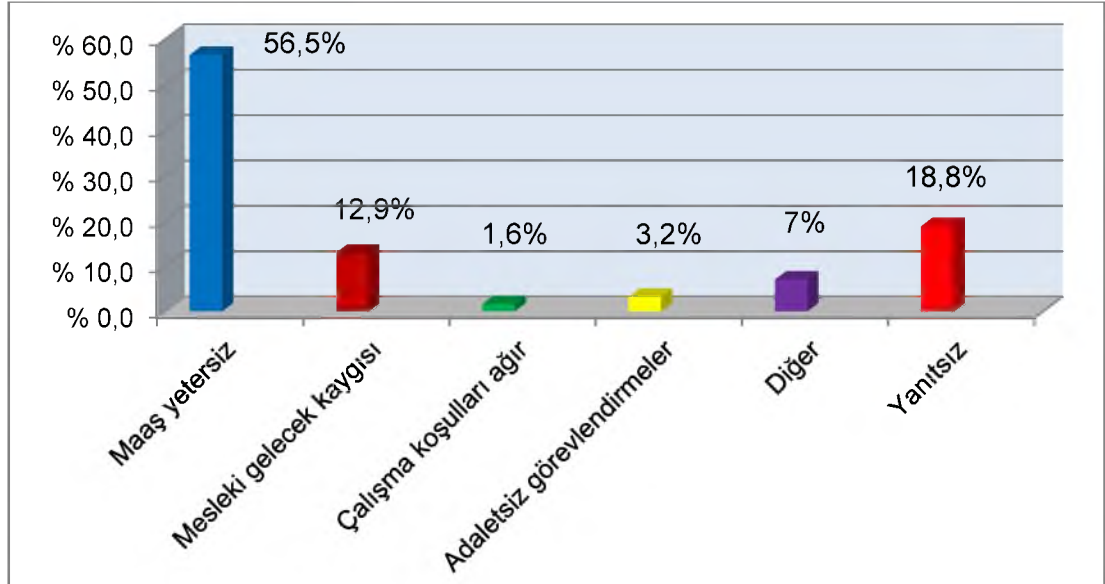

Grafik-10: İşe Başladıktan Sonra Pişmanlık Durumuna Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren özel güvenlik hizmetlerinde bulunan 186 kişinin, işe başladıktan sonra pişmanlık duyup duymadığına dair değişkenlerin frekans ve yüzdelik dağılımı Tablo-17’de verilmiştir. Özel güvenlik görevlileri işe başladıktan sonra pişmanlık duyup duymadıklarına dair sorulan soruya en fazla %44,1 oran ile 82 kişi en fazla hayır dedikleri belirlenmiştir. %31,7’lik oran ile 59 kişide pişman olduklarını beyan etmişlerdir. Karar veremeyenlerin oranı ise %22 olup 41 kişiden oluşmaktadır. Ayrıca anketi dolduran personelden 4 kişi (%2,2) ile söz konusu soruyu yanıtlamamıştır. Ayrıca bu dağılım Grafik-10’da gösterilmiştir.

Tablo-18: Pişmanlık Nedeni Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Maaş yetersiz	105	56,5	69,5
Mesleki gelecek kaygısı	24	12,9	85,4
Çalışma koşulları ağır	3	1,6	87,4
Adaletsiz görevlendirmeler	6	3,2	91,4
Diğer (Lütfen belirtiniz)	13	7,0	100,0
Toplam	151	81,2	
Yanıtsız	35	18,8	
Toplam	186	100,0	

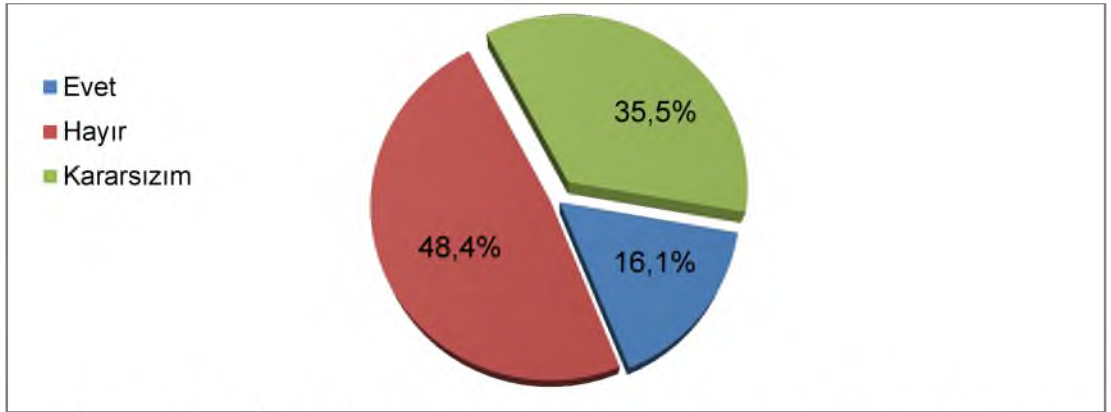
Grafik-11: Pişmanlık Nedeni Durumuna Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren özel güvenlik hizmetlerinde bulunan 186 kişinin 151’i bu soruya cevap vermiş, cevap verenlerin yaklaşık yarısı (%56,5) pişmanlık nedenine sebep olarak “maaşların yetersizliğini” göstermekte, en az olarak da

“çalışma koşulların ağır” olduğunu göstermiştir. Soruyu ankete katılan 35 kişi (%18,8) yanıtlamamıştır. Ayrıca bu dağılım Grafik-11’de gösterilmiştir.

Tablo-19: Özel Güvenlik Mesleğinden Ayrılmayı Düşünme Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	30	16,1	16,1
Hayır	90	48,4	64,5
Kararsızım	66	35,5	100,0
Toplam	186	100,0	

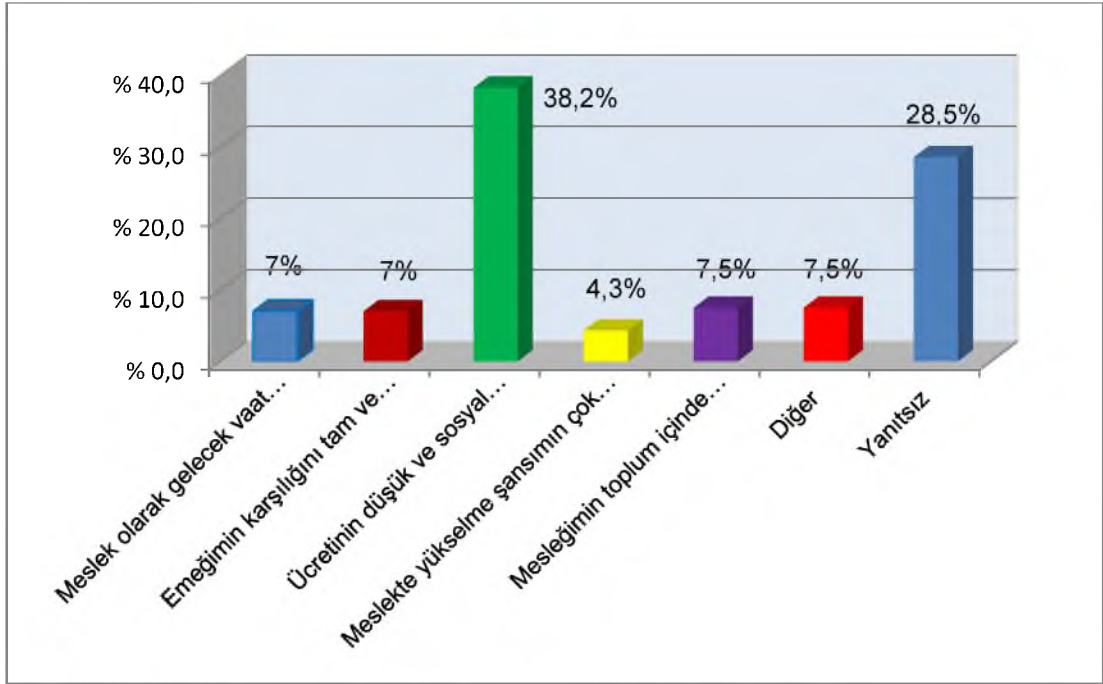

Grafik-12: Özel Güvenlik Mesleğinden Ayrılmayı Düşünme Durumuna Göre Dağılım

Özel güvenlik görevlilerinden oluşan personele olanak sağlanması durumunda ayrılmayı düşünüp düşünmeme değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılım Tablo 19’da verilmiştir. Özel güvenlik görevlilerinin % 48,4’ü olanakları olsa da ayrılmayı düşünmediklerini açıklamışlardır. % 35,5’i ise özel güvenlik mesleğinden ayrılmayı düşündüğünü, % 16,1’i ise kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-12’de gösterilmiştir.

Tablo-20: Ayrılma Nedeni Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Meslek olarak gelecek vaat etmemesi	13	7,0	9,8
Emeğimin karşılığını tam ve zamanında alamamak	13	7,0	19,5
Ücretinin düşük ve sosyal haklarının yetersiz olması	71	38,2	72,9
Meslekte yükselme şansının çok düşük olması	8	4,3	78,9
Mesleğimin toplum içinde saygınlığının olmaması	14	7,5	89,5
Diğer (Lütfen belirtiniz)	14	7,5	100,0
Toplam	133	71,5	
Yanıtız	53	28,5	
Toplam	186	100,0	

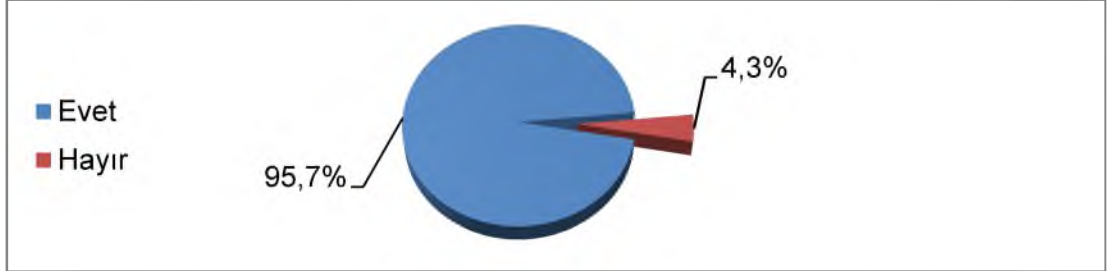

Grafik-13: Ayrılma Nedeni Durumuna Göre Dağılım

Özel güvenlik görevlilerinden oluşan personele ayrılma nedeni değişkenine göre frekans ve yüzelik dağılım Tablo-20'de verilmiştir. Özel güvenlik görevlilerinin % 38,2'si ücretinin düşük ve sosyal haklarının yetersiz olmasından şikayetçi olmuşlardır. % 28,5'i ise sebep olarak herhangi bir cevap vermeyerek soruyu yanıtız bırakmışlardır. Ayrıca bu dağılım detaylı olarak Grafik-13'de gösterilmiştir.

Tablo-21: 5188 Sayılı Kanun Hakkında Bilgi Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	178	95,7	95,7
Hayır	8	4,3	100,0
Toplam	186	100,0	

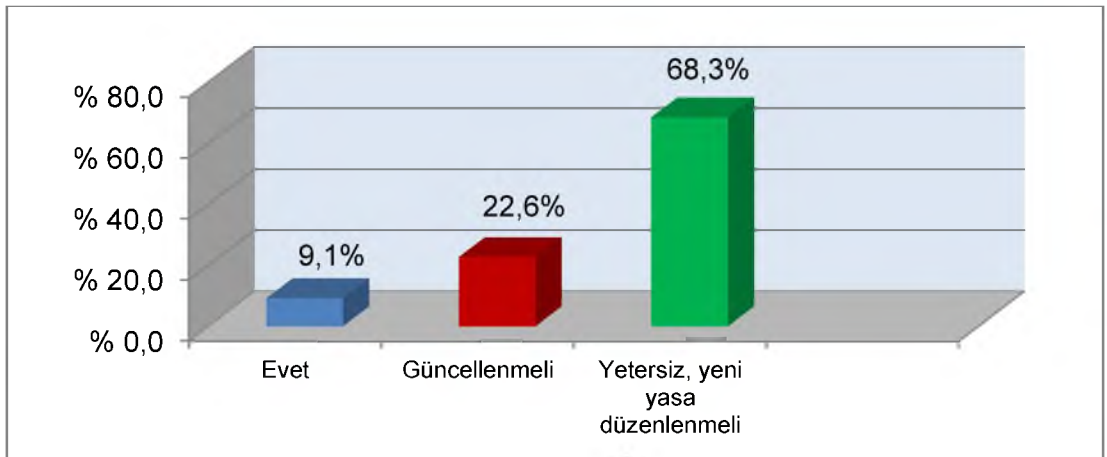

Grafik-14: 5188 Sayılı Kanun Hakkında Bilgi Durumuna Göre Dağılım

Ankete katılan 186 özel güvenlik personeline görevlerinin ifası esnasında yasal dayanakları olan 5188 Sayılı Kanun hakkında bilgileri hakkındaki değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımı Tablo-21’de verilmiştir. Özel güvenlik görevlilerinin yaklaşık tamamına yakını olan % 95,7’lik kesim kanun hakkında bilgisinin olduğunu, % 4,3’ünün de bilgisinin olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-14’de gösterilmiştir.

Tablo-22: 5188 Sayılı Kanunun Görevi İfa Etmede Yeterlilik Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	17	9,1	9,1
Güncellenmeli	42	22,6	31,7
Yetersiz, yeni yasa düzenlenmeli	127	68,3	100,0
Toplam	186	100,0	

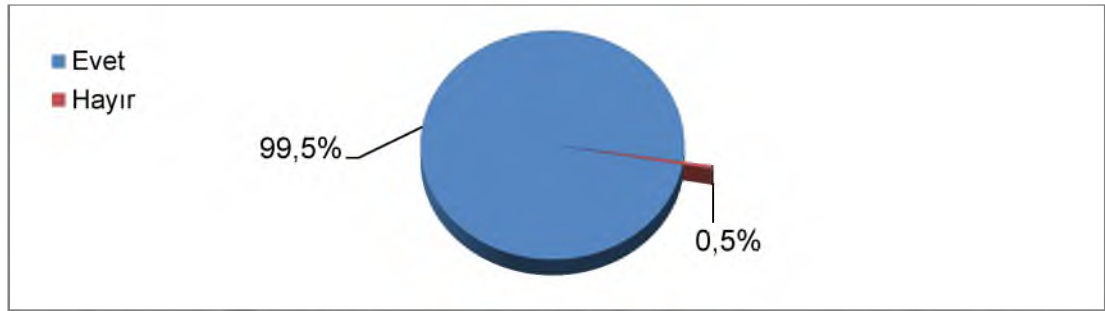

Grafik-15: 5188 Sayılı Kanunun Görevi İfa Etmede Yeterlilik Durumuna Göre Dağılım

Ankete katılan 186 özel güvenlik personeline görevlerinin ifası esnasında yasal dayanakları olan 5188 Sayılı Kanunun yeterlilik durumu değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılım Tablo-22'de verilmiştir. Özel güvenlik görevlilerinin yarısından fazlası olan % 68,3'lük kesim kanunun yetersiz ve yeni kanunun düzenlemesi gerektiğini, %22,6'lık kesim söz konusu kanunun güncellenmesi gerektiğini ve %9,1'lik kesim ise yeni bir kanuna gerek duyulmadığını hali hazırdaki kanunun yeterli olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-15'de gösterilmiştir.

Tablo-23: Özel Güvenliğin Yetkileri Arttırımı Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	185	99,5	99,5
Hayır	1	0,5	100,0
Total	186	100,0	

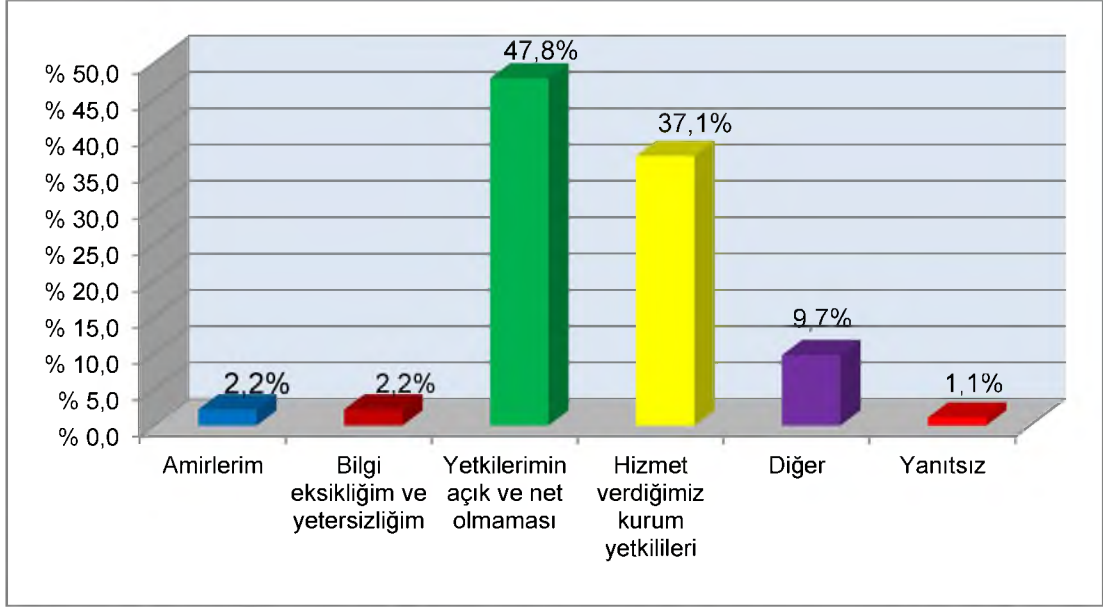

Grafik-16: Özel Güvenliğin Yetkileri Arttırımı Durumuna Göre Dağılım

Ankete katılan 186 özel güvenlik personeline görevlerinin ifasında yetkilerinin arttırımı durum değişkenine göre frekans ve yüzdelik dağılım Tablo-23'de verilmiştir. Özel güvenlik görevlilerinin 1 (bir) kişi hariç tamamı olan % 99,5'lik kesim yetkilerinin yeterli olmadığını, arttırılması taraftarı iken, yalnız 1 kişi yetkilerinin yeterli olduğunu bildirmiştir. Ayrıca bu dağılım Grafik-16'da gösterilmiştir.

Tablo-24: Görev İfasında Yetkileri Kısıtlayan Sebep Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Amirlerim	4	2,2	2,2
Bilgi eksikliğim ve yetersizliğim	4	2,2	4,3
Yetkilerimin açık ve net olmaması	89	47,8	52,7
Hizmet verdiğimiz kurum yetkilileri	69	37,1	90,2
Diğer (Lütfen belirtiniz)	18	9,7	100,0
Total	184	98,9	
Yanıtsız	2	1,1	
Toplam	186	100,0	

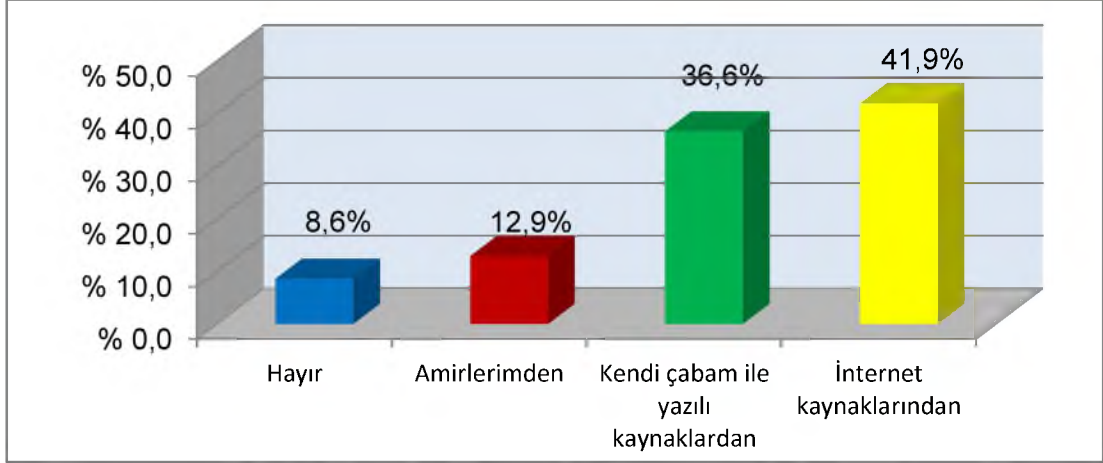

Grafik-17: Görev İfasında Yetkileri Kısıtlayan Sebep Durumuna Göre Dağılım

Ankete katılan 186 özel güvenlik personeline görevlerinin ifası esnasında yetkilerini kısıtlayan sebep durum değişkenine göre frekans ve yüzdeleri dağılım Tablo-24'de verilmiştir. Özel güvenlik görevlilerinin yaklaşık yarısı olan % 47,8'lik kesim soruya cevap olarak yetkilerin açık ve net olmadığını, % 37,1'lik kesim hizmet verilen kurum yetkililerinin yetkilerini kısıtladığını, % 1,1'lik oranı oluşturan 2 personel de soruyu yanıtsız bırakmıştır. Ayrıca bu dağılım Grafik-17'de gösterilmiştir.

Tablo-25: Özel Güvenliği İlgilendiren Düzenlemeleri (yönetmelik, emir yazı vb.) Takip Edebilme Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Hayır	16	8,6	8,6
Amirlerimden	24	12,9	21,5
Kendi çabam ile yazılı kaynaklardan	68	36,6	58,1
İnternet kaynaklarından	78	41,9	100,0
Toplam	186	100,0	

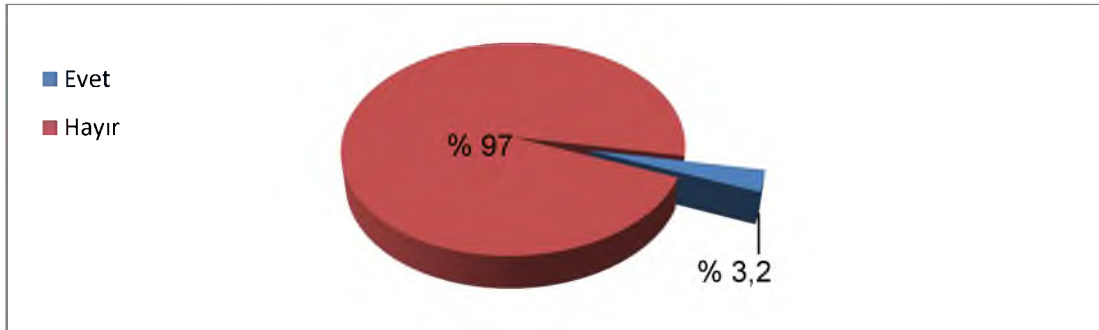

Grafik-18: Özel Güvenliği İlgilendiren Düzenlemeleri (yönetmelik, emir yazı vb.) Takip Edebilme Durumuna Göre Dağılım

Ankete katılan 186 özel güvenlik personeline özel güvenliği ilgilendiren düzenlemeleri (yönetmelik, emir yazı vb.) takip edebilme durumları ve ne şekilde takip ettiklerine dair frekans ve yüzdeleri Tablo-25’de verilmiştir. Personel takibi en fazla sırasıyla % 41,9’luk oran ile internet kaynaklarından, %36,6’lık kesim kendi imkanları ile yazılı kaynaklardan, %12,9’luk kesim amirlerinden ve % 8,6’lık kesim ise takip etmediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-18’de gösterilmiştir.

Tablo-26: Özel Güvenlik Görevlileri Diğer Kolluk Görevlilerinin (Polis, Jandarma) Sahip Olduğu Kanuni Hak Ve Yetkiler İle Sosyal Haklara Sahiplik Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	6	3,2	3,2
Hayır	180	96,8	100,0
Toplam	186	100,0	

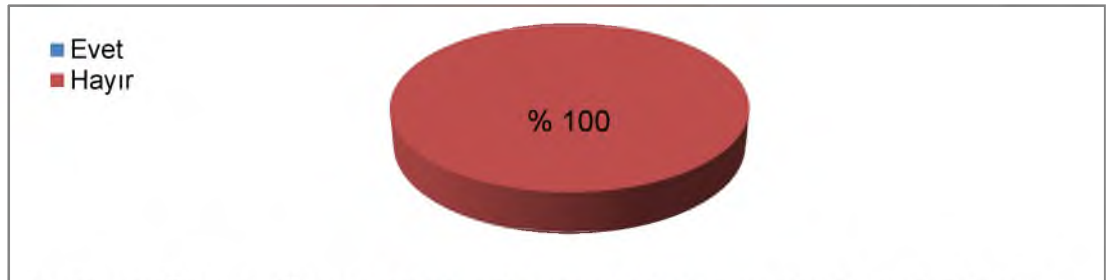

Grafik-19: Özel Güvenlik Görevlileri Diğer Kolluk Görevlilerinin (Polis, Jandarma) Sahip Olduğu Kanuni Hak Ve Yetkiler İle Sosyal Haklara Sahiplik Durumuna Göre Dağılım

Ankete katılan 186 özel güvenlik personeline kendileri ile diğer kolluk görevlilerinin (polis, jandarma) sahip olduğu kanuni hak ve yetkiler ile sosyal haklara sahip olup olmadıklarına soruya ait cevapların frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo-26'da verilmiştir. Verilen cevaplara bakıldığında özel güvenlik personelinin tamamına yakını % 96,8'lik kesim aynı kanuni hak ve yetkiler ile sosyal haklara sahip olmadıklarını, çok az bir % 3,2'lik kesim ise aynı hak ve yetkiler ile sosyal haklara sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-19'da gösterilmiştir.

Tablo-27: Ödenen Ücretin Yeterli Olup Olmaması Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Hayır	186	100,0	100,0
Evet	0	0	100,0
Toplam	186	100,0	

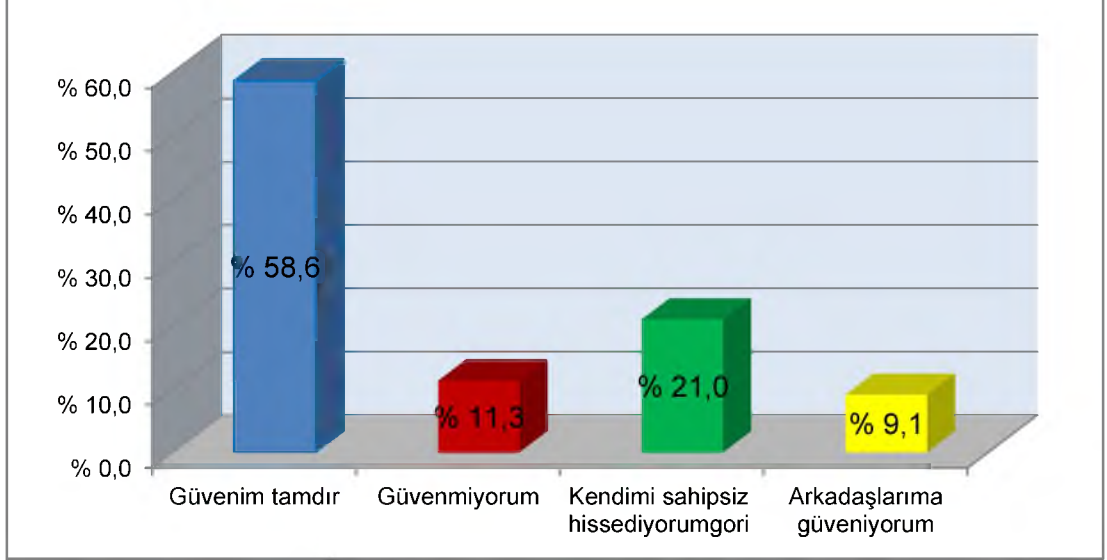

Grafik-20: Ödenen Ücretin Yeterli Olup Olmaması Durumuna Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren 186 özel güvenlik görevlisinin tamamı %100'ü aldıkları ücretin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Yaptığımız ankette yalnızca ücret konusunda sorulan bu soruya personelin tamamı aynı cevabı vermiştir. Aslında özel güvenlik görevlilerinin moral motivasyonunu artırarak iş doyumunda tatmine kavuşturma ve iş memnuniyeti sorununa çözümün nereden başlanacağına dair ışık tutmaktadır.

Tablo-28: Görev İfasında Kendine Ve Amirlerine Güven Durumuna Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Güvenim tamdır	109	58,6	58,6
Güvenmiyorum	21	11,3	69,9
Kendimi sahipsiz hissediyorum	39	21,0	90,9
Arkadaşlarıma güveniyorum	17	9,1	100,0
Toplam	186	100,0	

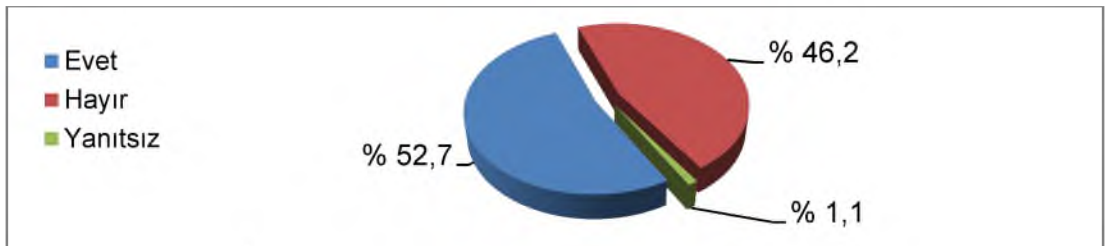
Grafik-21: Görev İfasında Kendine Ve Amirlerine Güven Durumuna Göre Dağılım

Ankete katılan 186 özel güvenlik personeline görev ifasında kendilerine ve amirlerine güvenip güvenmeme sorulduğunda verilen cevapların frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo-28'de verilmiştir.

Tablo-28'e dikkat edildiğinde ankete katılan 186 kişinin yarısından çoğu 109 kişi (%58,6) güveninin kendisine tam olduğunu, 39 kişi (%21,0) kendisini sahipsiz hissettiğini, 21 kişi (%11,3) kendisine ve amirlerine güvenmediğini ve en az olarakta 17 personel (%9,1) arkadaşlarına güvendiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-21'de gösterilmiştir.

Tablo-29: İşten Çıkarılmalarda Ve Cezalandırma İşlemlerinde Keyfi Uygulamalara Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	98	52,7	53,3
Hayır	86	46,2	100,0
Toplam	184	98,9	
Yanıtsız	2	1,1	
Toplam	186	100,0	

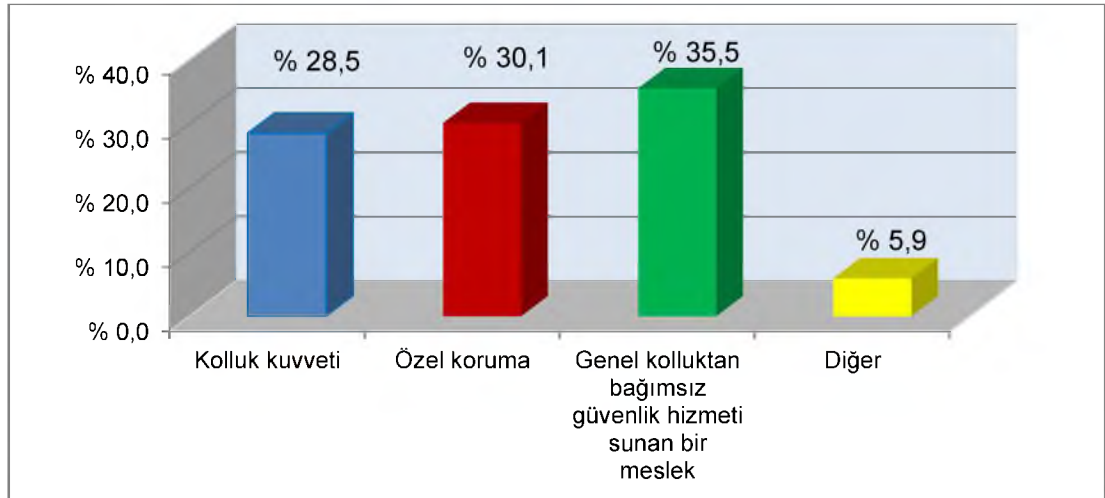

Grafik-22: İşten Çıkarılmalarda Ve Cezalandırma İşlemlerinde Keyfi Uygulamalara Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren 184 kişinin 98'si (%52,7) işten çıkarılmalarda ve cezalandırma işlemlerinde keyfi uygulamaların olduğunu, 86'sı (%46,2) keyfi uygulamaların olmadığını, 2 personel ise (%1,1) soruya cevap vermemiştir. Özel güvenlik görevlilerinin yarısından fazlası işten çıkarılmalarda ve cezalandırma işlemlerinde keyfi uygulamalara maruz kalacağına inanmaktadır. Bu durum ise personelin işi memnuniyetle yapma ölçüsünü olumsuz yönde etkileyecektir. Ayrıca bu dağılım Grafik-22'de gösterilmiştir.

Tablo-30: Özel Güvenlik Mesleği Yapmadan Önce Özel Güvenlik Görevlilerine Karşı Görüşe Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Kolluk kuvveti	53	28,5	28,5
Özel koruma	56	30,1	58,6
Genel kolluktan bağımsız güvenlik hizmeti sunan bir meslek	66	35,5	94,1
Diğer (Lütfen belirtiniz)	11	5,9	100,0
Toplam	186	100,0	

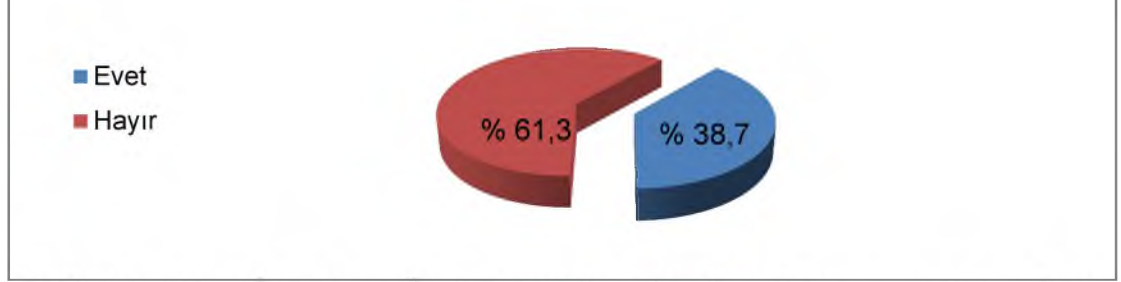

Grafik-23: Özel Güvenlik Mesleği Yapmadan Önce Özel Güvenlik Görevlilerine Karşı Görüşe Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren 186 kişinin 66'sı (%35,5) genel kolluktan bağımsız güvenlik hizmeti sunan bir meslek olduğunu, 56'sı (%30,1) özel koruma olduğunu, 53'ü kolluk kuvveti (%28,5) ve 11'i (%5,6) ise bu cevaplardan "diğer" seçeneğini işaretlemiştir. Tablo- 30 incelendiğinde genel olarak personelin özel güvenlik mesleğinin pozisyonu hakkında ön bilgisinin olduğu söylenebilir. Ayrıca bu dağılım Grafik-23'de gösterilmiştir.

Tablo-31: Diğer İnsanlara Özel Güvenlik Görevlisi Olmasını Tavsiye Etme Yönündeki Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	72	38,7	38,7
Hayır	114	61,3	100,0
Toplam	186	100,0	

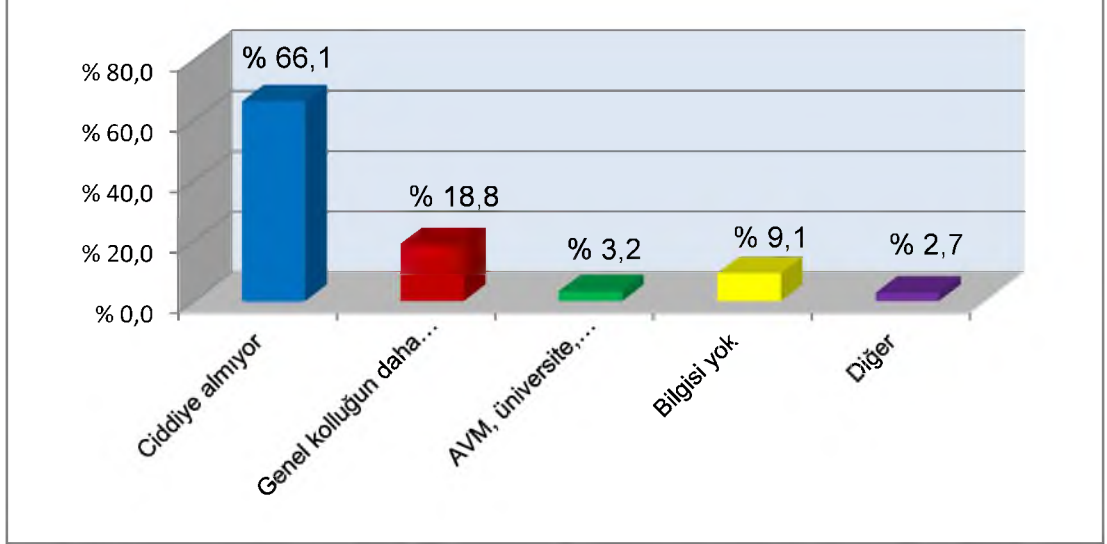

Grafik-24: Diğer İnsanlara Özel Güvenlik Görevlisi Olmasını Tavsiye Etme Yönündeki Değişkenlere Göre Dağılım

Özel güvenlik görevlilerinden oluşan personele diğer insanlara özel güvenlik görevlisi olmasını tavsiye etme konusundaki yaklaşımları sorulduğunda verilen cevaplara dair frekans ve yüzdelik dağılım Tablo-31’de verilmiştir. Görüldüğü gibi özel güvenlik personelinin yarısından fazlası olan 114 kişi (%61,3) diğer insanlara özel güvenlik görevlisi olmasını tavsiye etmezken, 72 kişi ise (38,7) diğer insanlara özel güvenlik görevlisi olmasını tavsiye etmektedir. Buradan da anlaşılmaktadır ki yaklaşık çalışan her üç görevliden ikisi işinden memnun değildir. Ayrıca bu dağılım detaylı olarak Grafik-24’de gösterilmiştir.

Tablo-32: Vatandaşın, Özel Güvenlik Görevlilerine Bakış Açısına Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Ciddiye almıyor	123	66,1	66,1
Genel kolluğun daha az yetkili olan yardımcısı	35	18,8	84,9
AVM, üniversite, banka, spor müsabakalarında gibi yerlerde görevli personel	6	3,2	88,2
Bilgisi yok	17	9,1	97,3
Diğer	5	2,7	100,0
Toplam	186	100,0	

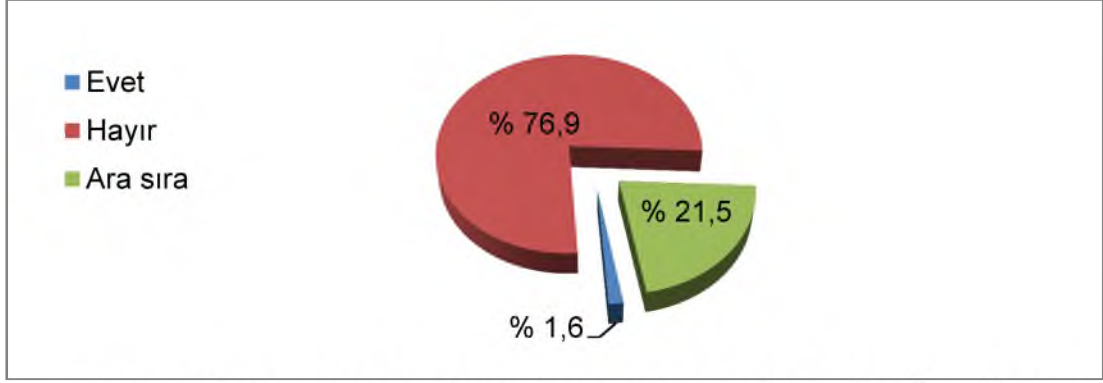

Grafik-25: Vatandaşın, Özel Güvenlik Görevlilerine Bakış Açısına Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Özel güvenlik görevlilerinden oluşan personele vatandaşın, “özel güvenlik görevlilerine bakış açısına dair görüşleri nasıldır?” sorusuna verilen cevapların frekans ve yüzdelik dağılım Tablo-32’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek cevap olarak %66,1’lik oran ile vatandaşların özel güvenlik görevlilerini ciddiye almadıkları, %18,8’lik oran ile genel kolluğun daha az yetkili olan yardımcısı olduğunu bildiklerini ve en az olarak da sırasıyla %3,2’lik oran ile AVM, üniversite, banka, spor müsabakalarında gibi yerlerde görevli personel olduğunu, %2,7’lik oran ile de vatandaşın özel güvenlik görevlileri hakkında cevap şıklarında belirtilen hiçbir görüşe katılmadığını “diğer” cevap şikkını işaretleyerek ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dağılım detaylı olarak Grafik-25’de gösterilmiştir.

Tablo-33: Vatandaşın Kolluk Kuvvetine Gösterdiği Saygıyı Özel Güvenlik Görevlilerine Göstermesine Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	3	1,6	1,6
Hayır	143	76,9	78,5
Ara sıra	40	21,5	100,0
Toplam	186	100,0	

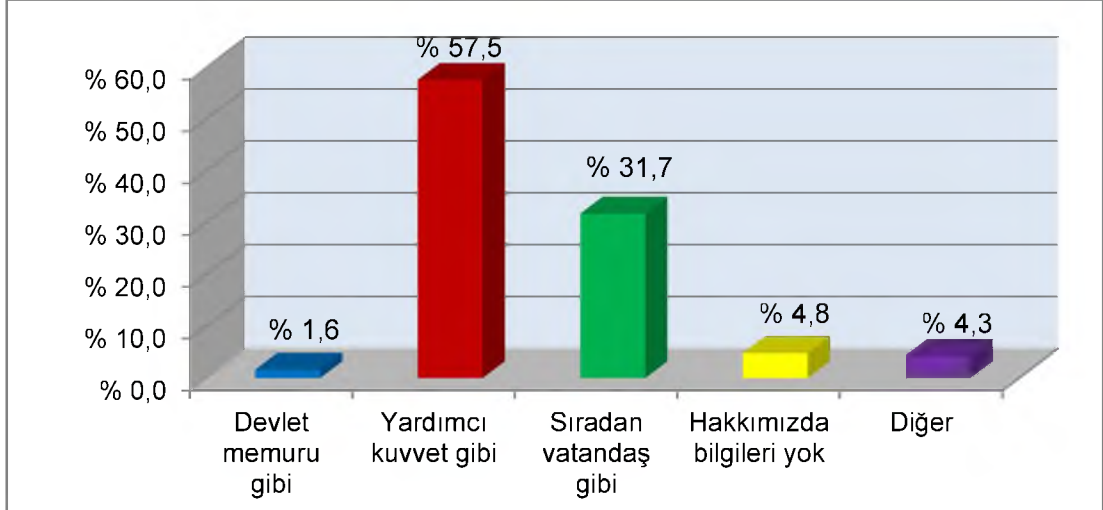

Grafik-26: Vatandaşın Kolluk Kuvvetine Gösterdiği Saygıyı Özel Güvenlik Görevlilerine Göstermesine Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Tablo-33'e dikkat edildiğinde ankete katılan 186 kişiden 143 kişi (%76,9) vatandaşın kolluk kuvvetine gösterdiği saygıyı özel güvenlik görevlilerine göstermediğini, 40 kişinin (%21,5) ara sıra saygı gösterdiği ve en az olarak da 3 kişi (%1,6) vatandaşın kolluk kuvvetine gösterdiği saygıyı özel güvenlik görevlilerine gösterdiğini ifade etmiştir. Bu tablo incelendiğinde görüldüğünde anlaşılmaktadır ki özel güvenlik görevlileri kendilerine saygı gösterilmediğini, ciddiye alınmadıklarını belirterek, görevlerinin ifasında öz güven kaybına neden olacaktır. Ayrıca bu dağılım Grafik-26'da da gösterilmiştir.

Tablo-34: Genel Kolluğun Özel Güvenliğe Bakış Açısını Belirten Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Devlet memuru gibi	3	1,6	1,6
Yardımcı kuvvet gibi	107	57,5	59,1
Sıradan vatandaş gibi	59	31,7	90,9
Hakkımızda bilgileri yok	9	4,8	95,7
Diğer	8	4,3	100,0
Toplam	186	100,0	

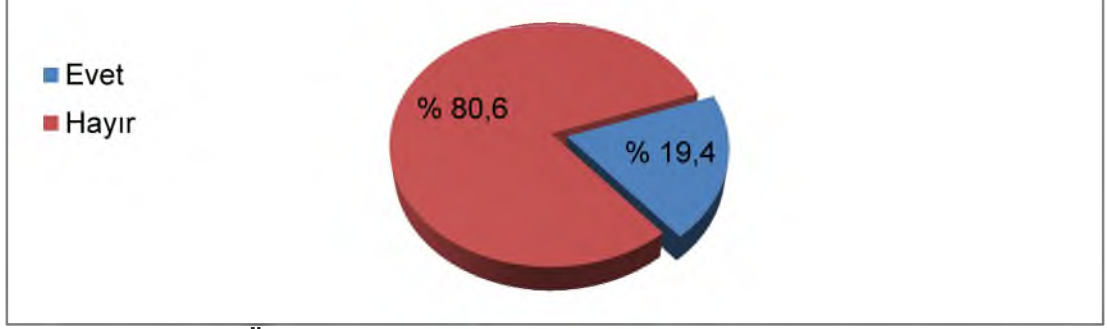
Grafik-27: Genel Kolluğun Özel Güvenliğe Bakış Açısını Belirten Değişkenlere Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren 186 kişinin, %57,5'i genel kolluğun özel güvenliği yardımcı kuvvet gibi gördüğünü, %31,7'si sıradan vatandaş gibi gördüğünü, %4,8'si genel kolluğun özel güvenlik görevlileri hakkında bilgilerinin olmadığını, %4,3'ü genel kolluğun özel güvenlik görevlilerini şıklardan belirtilen katagorilere koyamadıklarını ve son olarak %1,6'lık kesim ise genel kolluğun özel güvenlik görevlilerini devlet memuru olarak bildiklerini ifade etmişlerdir.

Buradan anlaşılmaktadır ki genel kolluğun yarısından fazlası özel güvenlik görevlilerinin pozisyonları hakkında bilgileri olduğunu ortaya koyarken genel kolluğun kalan kesimi özel güvenlik görevlileri hakkında yanlış bilgileri olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu dağılım Grafik-27'de gösterilmiştir.

Tablo-35: Özel Güvenlik Hizmetlerinin Ve Görevlilerinin Gelecekte Güvenliği Sağlayan Genel Ve Özel Kolluk Kuvvetlerinin Yerini Alıp Alamayacağına Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet	36	19,4	19,4
Hayır	150	80,6	100,0
Toplam	186	100,0	

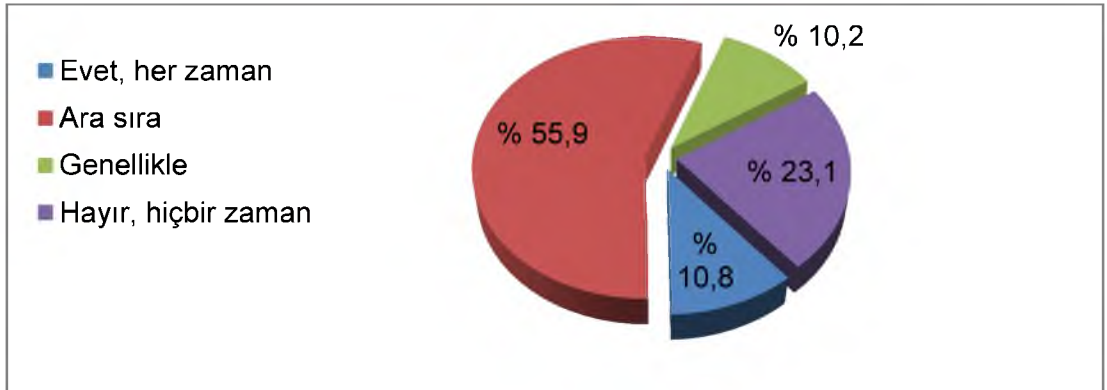

Grafik-28: Özel Güvenlik Hizmetlerinin Ve Görevlilerinin Gelecekte Güvenliği Sağlayan Genel Ve Özel Kolluk Kuvvetlerinin Yerini Alıp Alamayacağına Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren 186 kişinin, %80,6'sı özel güvenlik hizmetlerinin ve görevlilerinin gelecekte güvenliği sağlayan genel ve özel kolluk kuvvetlerinin yerini alamayacağını buna inanmadıklarını, %19,4'ü ise buna inandıklarını ifade etmişlerdir. Görüldüğü gibi özel güvenlik görevlileri yaptıkları mesleğin geleceğinden şüphe ettiği, uzun vadede varlığını sürdüreceğine inanmadıkları çıkarımında bulunabiliriz. Ayrıca bu dağılım Grafik-28'de gösterilmiştir.

Tablo-36: Atatürk Üniversitesinde Özel Güvenlik Personeli Görevlerini İfa Ederken Öğrenciler Ve Personelin Yardımcı Olup Olmamasına Dair Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet, her zaman	20	10,8	10,8
Ara sıra	104	55,9	66,7
Genellikle	19	10,2	76,9
Hayır, hiçbir zaman	43	23,1	100,0
Toplam	186	100,0	

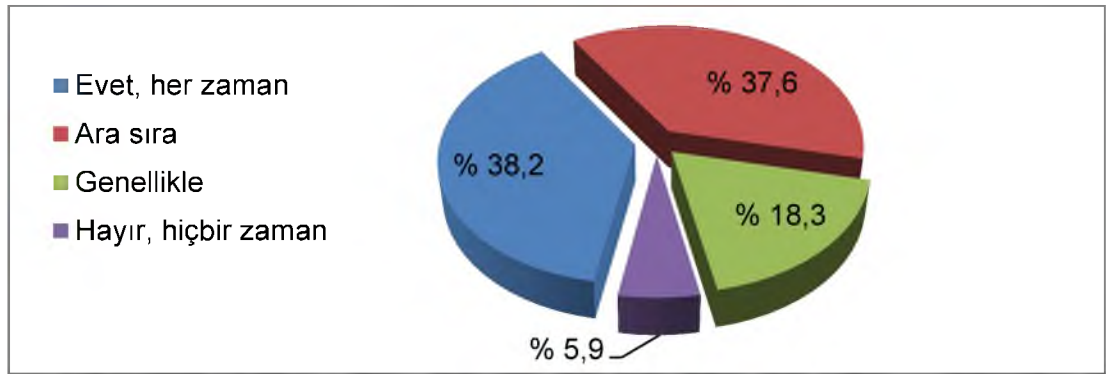

Grafik-29: Atatürk Üniversitesinde Özel Güvenlik Personeli Görevlerini İfa Ederken Öğrenciler Ve Personelin Yardımcı Olup Olmamasına Dair Değişkenlere Göre Dağılımı

Bu soruya cevap veren Atatürk Üniversitesinde görevli 186 özel güvenlik görevlisinin, %55,9'u görev ifasında öğrenciler ve personelin kendilerine "ara sıra" yardımcı olduklarını, % 23,1'i "hayır, hiçbir zaman" yardımcı olmadıklarını, % 10,8'si "evet, her zaman" yardımcı olduklarını ve %10,2'si "genellikle" yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dağılım Grafik-29'da gösterilmiştir

Tablo-37: Görev İfasında Karşılaşılan Sorunlar Karşısında Genel Kolluğun Yardımcı Olup Olmamasına Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Evet, her zaman	71	38,2	38,2
Ara sıra	70	37,6	75,8
Genellikle	34	18,3	94,1
Hayır, hiçbir zaman	11	5,9	100,0
Toplam	186	100,0	

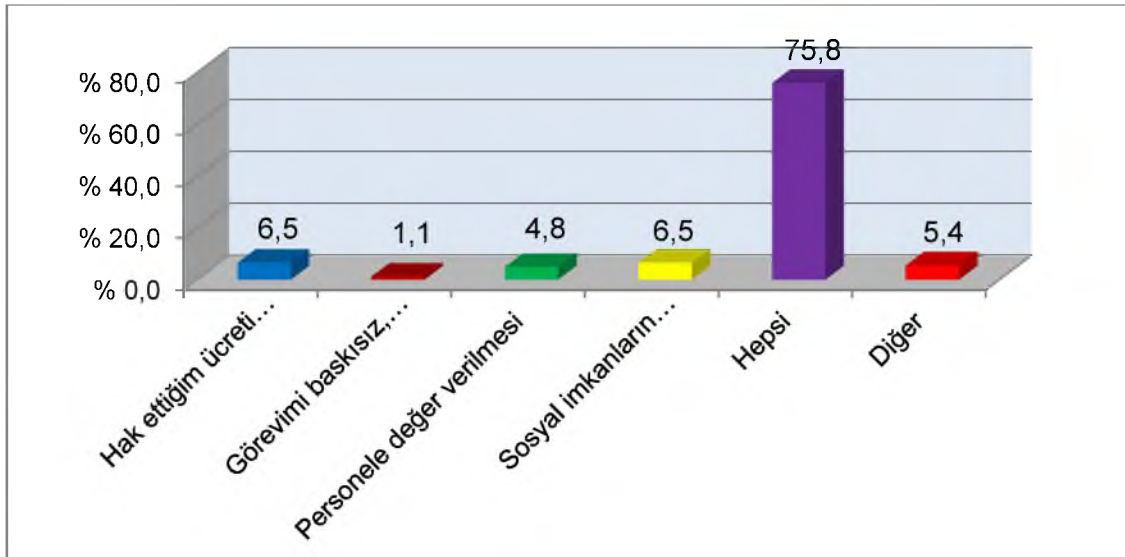
Grafik-30: Görev İfasında Karşılaşılan Sorunlar Karşısında Genel Kolluğun Yardımcı Olup Olmamasına Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Tablo-37'e dikkat edildiğinde ankete katılan 186 özel güvenlik görevlisinden 71'i (%38,2) karşılaşılan sorunlar karşısında genel kolluğun kendilerine "her zaman" yardımcı olduğunu, 70'i (%37,6) "ara sıra" yardımcı olduklarını, 34'ü (%18,3) kendilerine "genellikle" yardımcı olduklarını ve 11'i (%5,9) ise "hiçbir zaman" yardımcı olmadıklarını belirtmişlerdir.

Görüldüğü gibi genel kolluk güçleri özel güvenlik personelini görevle ilgili mevzularda yalnız bırakmadığı anlaşılabacaktır. Ayrıca bu dağılım Grafik-30'da gösterilmiştir.

Tablo-38: Özel Güvenlik Personelinin Üniversiteden, Biriminde Beklentilerine Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Hak ettiğim ücreti zamanında almak	12	6,5	6,5
Görevimi baskısız, sorunsuz, gereksiz dış müdahalesiz ifa etmek	2	1,1	7,5
Personele değer verilmesi	9	4,8	12,4
Sosyal imkanların artırılması	12	6,5	18,8
Hepsi	141	75,8	94,6
Diğer	10	5,4	100,0
Toplam	186	100,0	

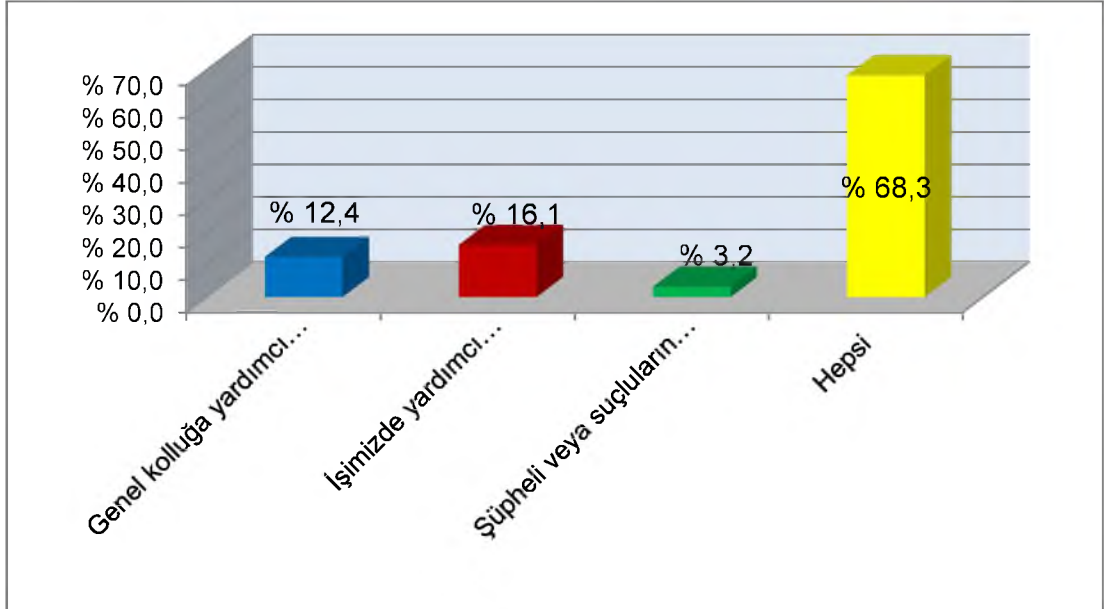

Grafik-31: Özel Güvenlik Personelinin Üniversiteden, Biriminde Beklentilerine Dair Değişkenlere Göre Dağılım

Bu soruya cevap veren Atatürk Üniversitesinde görevli 186 özel güvenlik görevlisinin, %75,8'i özel güvenlik personelinin üniversiteden, biriminde beklentilerini belirtirken ankette bulunan şıkların "hepsini" işaretleyerek beklentilerinin ne derece yüksek boyutta olduğunu ifade etmişlerdir. En az olarak da özel güvenlik görevlilerinin %1,1'i "görevlerini baskısız, sorunsuz, gereksiz dış müdahalesiz ifa etmek" istediklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca EK-A'de bulunan anket incelendiğinde ilgili sorunun cevapları arasında bulunan "üst/ast ilişkilerinin daha profesyonel olması" şıkkı personel tarafından hiç tercih edilmemiştir. Ayrıca bu dağılım Grafik-31'de gösterilmiştir.

Tablo-39: Özel Güvenlik Personelinin Genel Kolluk Kuvvetlerinden Beklentilere Dair Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Kümülatif %
Genel kolluğa yardımcı özel kolluk kuvveti olduğumuzu bilmeleri	23	12,4	12,4
İşimizde yardımcı olmalarını ve görevimizi küçümsememeleri	30	16,1	28,5
Şüpheli veya suçluların yanında bizlere kolluk kuvveti gibi davranmaları	6	3,2	31,7
Hepsi	127	68,3	100,0
Toplam	186	100,0	

Grafik-32: Özel Güvenlik Personelinin Genel Kolluk Kuvvetlerinden Beklentilere Dair Değişkenlere Göre Dağılımı

“Özel güvenlik personelinin genel kolluktan beklentileri nelerdir?” soruna özel güvenlik personelinin verdiği cevaplara ait frekans ve yüzdeler dağılımı Tablo-39’da verilmiştir. Bu soruya cevap veren Atatürk Üniversitesinde görevli 186 özel güvenlik görevlisinin, %68,3’ü cevaplarda yer alan şıkların “hepsini” seçerek genel kolluktan beklentilerinin üst düzeyde olduğunu olduğunu belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere “şüpheli veya suçluların yanında bizlere kolluk kuvveti gibi davranmalarını” belirtenler %3,2’lik oran ile en az çıkmıştır. Ayrıca bu dağılım Grafik-32’de gösterilmiştir.

4.6.2. Özel Güvenlik Hizmeti Veren Kurum Yöneticileri İle Yüzyüze Görüşmeler Neticesi Elde Edilen Bulgular

Son dönemde ülkemizde görülen terör olayları (Başsavcımızın şehit olması ile sonuçlanan rehine olayı, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğün girişinde yaşanan terör saldırı gibi) siyasi seçim atmosferi gerginliği ile birleşince özel güvenlik konusu tekrardan gündeme biranda oturmuştur. Yapılan açıklamalar özel güvenlik sektörünü ve bünyesinde çalışan binlerce çalışanını hayal kırıklığı ve endişeye sevk etmektedir. Ancak her ne kadar bu tür açıklamalar yapılsa da özel güvenlik sektöründe bulunan yöneticilerin çoğu özel güvenlik kurumlarının kapatılacağına inanmamakta en kötü ihtimalle kurumların halihazırda çalışanlarını kendi bünyesine almaları gerektiğine inanmaktadırlar. Bununla birlikte gelecek adına sektörün lehine olumlu yasal düzenlemeler yapılarak etkin, etkili ve verimli çalışmalarının önünün açılacağına ve çalışma alanlarının genişleyeceğini düşünmektedirler. Sektör, bünyesinde binlerce kişiye sahada görev vererek veya ofiste çalıştırmak suretiyle iş imkanı vermektedir.

Özel güvenlik faaliyetleri içerisinde bulunan kurum yetkilileri ile görüşmeler neticesinde toplanan bilgiler belli konular üzerinde yoğunlaştığından aşağıdaki başlıklar altında açıklanmaktadır.

a. Özel güvenlik personel alımı ve seçimi:

Kendisi ile görüşülen yöneticiler kursiyerlerinin çoğunun ortaokul ve lise mezunu olduğunu bunun yanında lisans seviyesinde kursiyerlerinin de olduğunu beyan etmişlerdir. Güvenlik gibi hayati görev içerisinde bulunan özel güvenlik personelin kalifiyeli eleman topluluğu olabilmesi için herkesin sertifikaya alarak güvenlikçi olmaması için fiziki yeterlilik şartı (boy, kilo, yaş vb.), güvenlik araştırması vb. genel kolluğa alım şartları gibi yasal temeli olan standart getirilmesi ve hiçbir suretle torpilin işlememesi gerekliliğini belirtmişlerdir. Aksi takdirde sertifika almış her önüne gelen kişi üniforma giyerek sahaya çıkmakta fiziki yeterliliği olmadığından görevi esnasında karşılaştığı olumsuz durumlar karşısında hem kendini hemde kurumunu zor durumlara düşürmektedir.

Örneğin; üniversite sınavında başarılı olmak isteyen öğrenci özel dersanelere gitmekte ve belli bir eğitim almaktadır. Ancak dersaneye gitmesi üniversite sınavında başarılı olacağı anlamına gelmemektedir. Öyle ki özel güvenlik eğitim kurumlarından sertifika alan herkesin özel güvenlikçi olacağı yani özel güvenlik kimlik kartı alabileceği anlamına gelemeyeceğinin bilinmesi gerekliliğini ayrıca Öz Avrasya Güvenlik şirketi bünyesinde çalışabilmek için personelin 5 aşamadan oluşan seçim ve işe alma sürecinin olduğunu bunların ise; aday havuzu oluşturma, şirket doktoru

tarafından uygulanan genel tıbbi test, psikolojik test, yasal eğitim ve soruşturma ve son olarak göreve yönlendirilen personelin ilk 15 gün oryantasyon eğitimine tabi tutulduklarını¹¹¹ tarafıma beyan etmiştir.

Bazı özel güvenlik kurumları kendilerine gelen kursiyer adaylarını yasal temeli olmamasına karşın kendi belirledikleri yazılı olmayan kurum içi fiziki şartlar getirmişlerdir.

Eğitim kurumlarına başvuran bazı kursiyer adayları hali hazırda iltimas yoluyla gelmekte kendisine eğitim devam zorunluluğu gibi konularda ayrıcalık talep etmekte ve maalesef bazı kurumlarda adam kayıracak adaletsizliğe alet olabilmektedirler.

Özel güvenlik eğitim kurumlarındaki eğiticiler; ilkyardım ve yangın ile ilgili konular hariç diğer derslere kanunda belirtilen şartlara haiz asker ve polis kökenli kişilerden oluşmaktadır. Ancak bu durum son yıllarda üniversitelerde açılan koruma ve özel güvenlikle ilgili bölümlerinden mezun olanlara eğitici statüsü verilmeli sadece asker ve polis kökenli eğitimcilere tekeline bırakılmamalıdır.

Ayrıca özel güvenlik şirketi ile hizmet satın alan kurum arasındaki sözleşmeye "iç eğitim" konusu eklenmelidir. Örneğin; bir hastanede görev alan özel güvenlik personeline hastane genel şartları, hasta ve hasta yakınları ile iletişim ve onların ruh halini anlamak gibi konularda bir psikolog ve iletişim uzmanından ders alınmalıdır.

b. Yasal düzenlemeler:

Halihazırdaki 5188 sayılı yasanın teknik boyutlarının en alttaki yani işin uygulayıcıları (özel güvenlik çalışanı, şefi, müdürü, büro çalışanı, yönetici, müdür) ve taraflarına danışılarak yeniden düzenlenmesi, eğitim kalitesinin ve yetkilerin mutlak suretle artırılması, sektöre devlet desteğinin olması gerekliliği (özel sürücü kurslarında olduğu gibi) ile halihazırda kullanılan teçhizatın yetmediği biber gazı, elektro şok cihazı gibi daha pratik ve etkili yöntemlerin kullanılması gerekliliği özel güvenlik sektörü içerisinde bulunan tarafların ortak düşüncesini yansıtmaktadır.

Özellikle 31 Mart 2015 tarihinde Başsavcımız Mehmet Selim Kiraz, İstanbul Çağlayan'daki Adalet Sarayındaki makamında DHKP-C saldırısında iki terörist tarafından rehin alınarak ve akabinde şehit olması ile neticelenen elim olayın ardından Adalet Saraylarının güvenliğini konusu gündeme gelmiştir. Devlet ve hükümet yetkilileri tarafından özel güvenlik sektörü hakkında açıklamalar yapılmış özel güvenlik sektöründe çalışan ve şartları tutan personellerin kamu bünyesine alınması gündeme gelmiştir.

¹¹¹ Öz Avrasya Güvenlik Koruma Ve Eğitim Hizmetleri Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Adem ARSLAN ile 16.04.2015 tarihli görüşme.

En son olarak da genel seçim hazırlığında olan Ak Parti Hükümetinin seçim beyannamesini 15 Nisan 2015 tarihinde açıklayan Başbakanımız Ahmet DAVUTOĞLU, Özel güvenlik personelinin eğitimini geliştirerek niteliğini yükseltecek, görev ve yetkilerini gözden geçirecek ve denetimine daha da ağırlık vereceğiz şeklindeki dikkat çekici ifadeleri pek yakında özel güvenlik mevzuatında değişikliğe gidileceğini işaret etmektedir.

Hergeçen gün büyüyen özel güvenlik sektörünü bekleyen tehlikelerden bir tanesi de bazı kurumlarda (havaalanları, karayolları vb.) tekelleşmenin görülmesidir. Her önüne gelenin maddi “vurgunculuk” yapmak niyetiyle paravan şirket kurmasına izin verilmemeli güvenlik gibi hayati önem arz eden konuda “işin hakkını verecek gerçek” şirketler sıkı denetim altında desteklenmelidir. Ayrıca devletimiz inşaat sektöründe uyguladığı gibi özel güvenlik sektörüne de “eşik değeri” uygulamalıdır. İhalelerde yapılacak teklifler Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) üzerinden verilmesi şeffaf devlet politikasına yönelik bir adım olacaktır. Erzurum’da yasal olarak faaliyet gösteren tek özel güvenlik alarm şirketi olarak piyasada bu kültür oluşmamış olup konut, işyerleri vb. mekanlara alarm taktırmak isteyenler alelade bu işi profesyonel anlamda yürütmeyen mağazalara yaptırmaktadır.¹¹²

c. Eğitim: Özel güvenlik eğitim kurumları tarafından verilen verilen 3 (üç) haftalık temel eğitim süresinin kısa olması itibariyle eğitimlerin verimli ve etkili olmadığı, eğitim süresinin en az iki katı olmalı ve de temel eğitimden sonra mutlaka uzmanlık derslerinin konulması gerekmektedir. Ayrıca derslere katılım az ve denetleme yetersizdir. Banka, havaalanları, hastane, üniversite, maç, konser görev gibi alanlarda görev yapan özel güvenlik personeli insanlar ile birebir beşeri ikili ilişkilerde bulduklarından iletişim alanında özel eğitim almalı.¹¹³ gibi konulara dikkat çekilmektedir.

Özel güvenlik sektör yöneticileri sınavlarda soruların yoruma dayalı, konu dışı, kitaplarda olmayan sorulardan oluşmasını eleştirmekte sınavların daha profesyonel hazırlanması gerekliliği üzerinde durmaktadırlar.

Yenileme eğitim uygulamalarındaki yanlışlardan bir tanesi de derse gelmeyen aday kaldığı halde sınavda 1 (bir) tane dahi doğru yapsa sınav sonucunda geçer not aranmaması nedeni ile faydalı olmadığı ve başarılı sayılıyor yani kalma durumunun olmaması ayrı bir çelişki doğurmaktadır. Ayrıca bu durum gereksiz zaman kaybı ve mevcut çalışanlara kurs ve sınav ücreti adı altında ödemeler nedeniyle ek ekonomik

¹¹² Öz Avrasya Güvenlik Koruma Ve Eğitim Hizmetleri Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Adem ARSLAN ile 16.04.2015 tarihli görüşme.

¹¹³ Sosyal VIB Güvenlik Hizmetleri Şirket Müdürü Murat KADIOĞLU ile 07.04.2015 tarihli görüşme.

yük getirdiği düşünölmektedir. Yenileme eğitimlerinin belirli alanlarda meslek içi eğitim şeklinde düzenlenmesinin uygun olacağı ve personelin niteliğinin, hizmet kalitesinin artırılması için yenileme eğitiminin başarısının ölçölmesi değerlendirilmesi ve bunun dikkatle takip edilmesinin gerekmekte olduğu sektör yöneticileri tarafından dillendirilmektedir.

Temel eğitim almadan önce alınan sağlık raporu şartı, yenileme eğitiminde şart koşulmaması ayrı bir handicap doğurmaktadır. Zira herhangi fiziksel veya ruhsal yönden eksikliği olan sınavda bir şekilde başarılı olmakta ve de bu özüyle görev yapabilmektedirler.

Erzurum'da bulunan özel güvenlik kurum yöneticileri varolan kurumların yeterli olduğunu ancak eğitim süresinin yetersizliğini, ders içeriklerinin özel güvenlikle ilgili olmayan gereksiz konular içermesini, sıkıştırılmış ders programı ile gerekli bilgi ve verimliliği yansıtmadığını dile getirmişlerdir. Mutlaka ders saatlerinin daha geniş zamana yayılması gerektiğini ve uygulamalı derslerin saatlerinin artırılması gerektiğini savunmaktadırlar. Zira güvenlikler çoğu kez yetersiz kalmakta kelepçeleme yapamayan çalışan olmaktadır.

Örneğin ders programında ayrı ayrı ders başlığı altında bulunan ve Güvenlik Tedbirleri, Genel Kollukla İlişkiler ve Uyuşturucu Madde Bilgileri adlı dersler ile Kalabalık Yönetimi ile Kişi Koruma derslerinin tek ders altında birleştirilebileceğini önermektedirler.¹¹⁴ Vatandaş ile sürekli irtibat halinde olan özel güvenlik personelinin dersleri arasına "Halkla İlişkiler" adı altında ders konulması çok faydalı olacaktır.

Özel güvenlik kurum yöneticilerinin birçoğu zaman zaman hizmet içi eğitim verdiklerini belirtmişlerdir.

d. Denetim: Denetleme ile ilgili evrak konusu üzerinden Özel Güvenlik Şube Müdürlüğü, özel güvenlik şirketlerini genel itibariyle izin belgesi, kılık kıyafet gibi birçok yönden Özel Güvenlik Hizmetleri Birleştirilmiş Genelgesinin ekler kısmında bulunan özel güvenlik şirketlerini denetleme formunda belirtilen kriterler doğrultusunda denetlemektedir. Form incelendiğinde özel güvenlik şirketlerinde ateşli silah olup olmadığı sorulmuş halbuki bu soru formda gereksiz yer almaktadır. Zira ateşli silahlar özel güvenlik eğitim kurumlarında bulunabilmektedir. Ayrıca formda denetlemenin 1 rütbeli personel ile 2 memur tarafından yapıldığı belirtilmektedir. Ayrıca uzun namlulu silahların kullanımı için Genel Kurmay Başkanlığından görüş istenmektedir.¹¹⁵

¹¹⁴ Ata Güvenlik Koruma Ve Güvenlik Hizmetleri Şirket Yöneticisi Erol KORKMAZ ile 07.04.2015 tarihli görüşme.

¹¹⁵ Erzurum İl Emniyet Müdürlüğü Özel Güvenlik Şube Müdürlüğü personeli ile yapılan görüşmeler neticesinde derlenmiştir.

Denetleme konusunda işveren özel güvenlik şirketleri kendi personellerini zaman zaman görev yerlerinde denetlemekte ve vukuat defterlerini kontrol ederek personel ile bilgi alış verişinde bulunmaktadır. Burada her özel güvenlik şirketi kendi içinde yönetimin tutumuna göre sırasıyla özel güvenlik personeli, vardiya şefi, amiri, şirket müdürü, şirket sahibi olarak hiyerarjik düzen kurulmuş ve denetleme mekanizması da bu sraya göre işlemekte çoğu kezde şirket müdürü insiyatifine bağlı olarak hiyerarjik yapı şekil almaktadır.

Özel güvenlik hizmeti sunan ile hizmeti satan alan kurumlar arasında imzalanan sözleşmelere de denetleme görevini kimin üstleneceği kurumlar arasındaki ilişkiye göre değişmekte, sözleşme maddeleri arasında yer almaktadır.

Ayrıca özel güvenlik kurumlarını denetlemeye gelen özel güvenlik şube müdürlüğüne bağlı genel kolluk kuvveti personelinin özel güvenlik kurumlarına girerken bir suçüstü hali bulma veya buraların umumi mekanlarını gibi davranmaları güvenlik hizmeti veren bu kurumları rahatsız ve rencide etmektedir.

Sebebi ne olursa olsun herhangi bir suç işlemiş, şirket kurallarına riayet etmeyen veya herhangi bir kusuru olan personel sırasıyla ikaz edilme, işten uzaklaştırma ve işten atma gibi müeyyidelerle karşılaşır.

e. Ücret politikası

Özel güvenlik personelinin en büyük sıkıntısı ve dile getirdiği ücret konusu çok tartışılmaktadır. Zira bu konu 5188 sayılı kanunda netliğe kavuşmamış olup genelde hakim olan ücret asgari ücret olmaktadır. 12 saat çalışmaya zorlama yapılmakta, 4857 sayılı İş Kanunun şartlarına uygun davranılmamaktadır. Özellikle özel güvenlik hizmeti sunan şirket ile özel güvenlik hizmetinden faydalanacak kesim arasında düzenlenecek olan ihale şartnamesinde düzenlemeler yapılmalıdır.

Çoğu zaman özel güvenlik personeli bağlı bulunduğu şirketi yeterli ücret vermediğinden dolayı suçlarken aslında ücreti şirketin değil hizmet satın alan kurumun ihale şartnamesinde belirlediğini göz ardı etmektedirler. Ancak ülkemizde güvenlik faaliyetlerinde bulunan personel askeri ücrete tabi tutulurken mesai yapan personele ek ücret verilmemektedir.

f. Sektöre ait diğer problemler

Özel güvenlik personelleri hali hazırda görev yerlerinin durumuna göre teçhizat olarak telsiz, silah, jop ve kelepçe kullanılmaktadır. Ancak bazı özel güvenlik şirketleri artık eğitim amaçlı maske ve kalkan kullanmaya başlayacaklarını belirtmişlerdir. Çalışan personel halihazırdeki mevzuata göre göz yaşartıcı gaz vb. sprey kullanmamaktadır. Özellikle bu durum toplumsal olaylara müdahalede gaz

kullanamayan personeli zor durumda bırakmaktadır. Silah taşıyan personelin ise hangi durumlarda silah kullanma yetkisine sahip olduğu veya kullanma becerisine haiz olup olmadığı tartışılmaktadır.

Eğitim kurumlarında, eğitim kalitesinin artırılması ve özel güvenlik personelinin daha donanımlı ve verimli eğitim alabilmelerini sağlamak amacıyla; uygulamalı eğitimlerde materyal olarak X-ray cihazının 2015 yılının altıncı ayına kadar alınmasının tebliğ edilerek zorunlu tutulması şirketleri maddi açıdan mağduriyete düşürdüğü belirtilmiştir. Personelin kullandığı her türlü teçhizat, kıyafet ve işçi giderleri özel güvenlik şirketlerine ekonomik açıdan külfet getirmektedir.

Sınav giriş kartlarının özel güvenlik şirketleri hazırlamaktadır. Halbuki sınava girecekler sınav harçlarını sınav merkezlerinin banka hesap numaralarına yatırmaktadır. Özel güvenlik şirketlerinin buradan herhangi bir maddi geliri bulunmamakta olup sınav giriş kartlarının sınav merkezleri tarafından hazırlanıp sınava gireceklerin adresine gönderilmesiyle buradaki haksızlığın önüne geçilmiş olunacaktır.

Silahlı görev yapacakların uygulama sınavı için mermi ücretini yine özel güvenlik kurumu karşılamaktadır. Bunun için sınav harcı alan sınav merkezinin özel güvenlik kurumlarına herhangi maddi desteği bulunmamaktadır. Bunun çözümü ise uygulamalı silah sınavını da sınav merkezinin yapmasıdır.

Atış poligonu olmayan özel güvenlik kurumları kursiyerlerin eğitim atışı için kiralama yöntemine başvurmaktadır. Ancak burada da başarılı olamayan kursiyerlerin ikinci atışlarında da ikinci poligon ücreti istenmekte hatta kursiyerlerin zaruri ihtiyaçları karşılanmamaktadır. Burada en azından ikinci poligon ücreti istenmeyebilir. Ve de poligonların tadilatı için özel güvenlik kurumlarından ücret talep edilmektedir. Devlet özel güvenlik eğitim kurumlarına uygulama atış eğitimi için poligon alanlarını yapmakta veya temin etme konusunda destek vermelidir.

Özel güvenlik sektöründe çalışan personel sendikaya üye olamıyor. Derneklere ise üye olamaz ifadesi bir yasal düzenleme ile yasaklanmamıştır.

Çalışmamıza konu olan özel güvenlik yöneticileri görüşmelerimizde kendilerine yönelttiğimiz “personele yönelik ödüllendirme ve motivasyon artırıcı uygulamalar” yapıp yapmadıkları sorulduğunda çoğu yönetici maliyet arttırdığından ödüllendirme ve motivasyon arttırmaya yönelik uygulamalar yapmadığını belirtmişlerdir. Sadece sıklıkla olmasa bile “teşekkür belgesi” veren kurumlarda mevcuttur. Ayrıca personelin çalışma vardiya sistemine göre aylık toplantı yapılmaktadır.

Özel güvenlik şirketlerinin bazıları yerel olmasına karşın bazılarının diğer illerde de şubelerinin olmasından ötürü şirket sahibi çoğu kez göz önünde de

olmamakla birlikte görevlendirilen şirket müdürü işleri yürütmekle sorumludur. Hal böyle olunca da çoğu kurum çalışanı en alttan yukarıya doğru bir hiyerarşik sisteme bakıldığında en üst düzey yönetici pozisyonunda olan şirket sahibini görememektedir. Bu durum personelin kendisini sahipsiz hissetmesine ve kurum içi iletişimde tıkanmalara yol açmaktadır.

Sektör İşkur'dan kendilerine tanınacak teşvik beklemektedir. Ayrıca bilgisayar kursu, sürücü kursları gibi özel olarak hizmet veren kurumlara KDV oranı %8 uygulanırken özel güvenlik kurumlarına bu oran %18 uygulanmaktadır. Bu haksızlık olarak sektör yöneticileri tarafından eleştirilmektedir. KDV oranının düşürülmesiyle hem kursiyerler eğitim için daha az ücret ödeyecek hem de kayıp kaçak önlenmiş olacaktır. Sürücü kursları ruhsat harcı ödemezken özel güvenlik kurumları ruhsat harcı ödemektedir.

SGK primleri asgari ücret ağırlıklı ödendiğinden ileri yaşlarda emekli olmaları halinde düşük emekli aylıkları ile karşı karşıya kalacaklar ve sosyal hak dediğimiz yol, yemek paraları çoğu işveren tarafından ödenmemektedir.

Sektör yöneticileri ayrıca KİK'e tabi olarak giderlerin kalem kalem belirtilerek özel güvenlik kurumlarının mağdur edilmemeleri gerektiğini ve en önemlisi de İş Kanunu, KİK gibi kanunlar çerçevesinde bir kurumun çalışan temizlik personeli ile özel güvenlik personelinin aynı kefeye konularak hem ücret hemde sosyal haklarının haksızlığa uğradığını beyan etmektedirler.

4.6.3. Özel Güvenlik Hizmeti Satın Alan Erzurum Atatürk Üniversitesi Yetkilileri ile Yüzyüze Görüşmeler Neticesi Elde Edilen Bulgular¹¹⁶

Türkiye'nin en köklü üniversitelerinden biri olan Erzurum Atatürk Üniversitesi aynı zamanda bölgenin en büyük üniversitesi konumundadır. Gerek fiziki yerleşkesinin büyüklüğü gerek akademik seviyesi gerekse de bünyesinde ülkemizin çeşitli illerinden hatta yurt dışından gelen farklı öğrenci tiplerini barındırmaktadır. Hal böyle olunca da elbette üniversite güvenliği göz ardı edilememektedir. Üniversite dışardan özel güvenlik şirketlerinden hizmet satın alma yoluna giderek bu ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadır. Görevi kampüs güvenliğini sağlamak olan özel güvenlik personeli özellikle farklı öğrenci profilleri, akademik kariyeri olan öğretim üyeleri ve dışardan üniversiteye gelen vatandaşlar ile doğrudan muhatap olmakta ancak özel güvenlik personelinin çeşitli kriterlerinin yetersizliğinden dolayı zaman zaman problemler baş göstermektedir.

¹¹⁶ Bu kısımdaki bilgiler Atatürk Üniversitesi Genel Sekreterliğine bağlı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığında görev yapmakta olan Şube Müdürü Hamza ÖZTÜRK ile 16.04.2015 tarihinde makam odasındaki görüşme neticesinde şekillenmiştir. İhale Komisyonu: Celal TANAY, Hamza ÖZTÜRK, Kader ADIGÜZEL, Emine ÇELİK, Cumhur AKPINAR.

Öncelikle özel güvenlik şirketleri kendilerine müracatta bulunan her önüne geleni özel güvenlik görevlisi yaparak en büyük hatayı burada yapmaktadırlar. Personelin çoğu fiziki yetersizliğe sahip olarak görev yapmakta herhangi bir caydırıcılığı bulunmamaktadır. Mesleki eğitim yetersizlikleri görevleri esnasında yaptıkları uygulamalardan anlaşılakta olup kampüs içerisinde muhatap oldukları kesim belli bir kültür seviyesinin üstünde olduğundan zaman zaman çatışmalar olmaktadır. Bunun için özel güvenlik personeli üniversite gibi yerlerde çalışmadan önce kesinlikle iletişim dersi gibi dersler almalı sosyal yönünü geliştirecek uygulamalara tabi tutulmalıdır.

Atatürk Üniversitesi kampüs içerisinde bünyesinde öğrencilerin kaldığı kredi yurtlar kurumunu, üniversite hastanesi gibi stratejik kurumları barındırmakta rektörlük gibi üniversitenin beyni konumundaki binalar özel güvenlik personeline emanet edilmektedir. Bu yüzden özel güvenlik görevlisi olmak isteyen kişilerin güvenlik soruşturulmasının çok iyi yapılması gerekmektedir. Özel güvenlik sektöründe kesinlikle “liyakat” aranmalıdır.

Ücret konusunda ise üniversitede farklı yaklaşımlar mevcuttur. Şöyleki; üniversitenin kendi kadrolu personeli hizmet satın alınan şirket çalışanı özel güvenlik görevlisinden daha fazla ücret almaktadır. Çünkü kadrolu memur pozisyonundadır. Her ne kadar hal böyle olsa da ücret konusunda sıkıntılar devam etmekte ve bu konuda sahipsizlik durumu vardır. Daha öncedende bahsettiğimiz gibi özel güvenlik şirketi ile hizmet satın alan taraf arasındaki şartname personelin alacağı ücreti belirlemektedir. Yurt ve hastanede çalışan özel güvenlik görevlileri üniversitede çalışan özel güvenlik görevlilerinden fazla ücret almaktadır. Bu fark ise yurt ve hastane gibi kurumların döner sermaye kalemine sahip olması ve bunu da çalışanına yansıtması oluşturmaktadır.

Üniversitenin kendi kadrolu memur pozisyonunda olan personelde belli bir devlet terbiyesi var olurken, “bugün varım yarın yokum zihniyeti” ile görev yapan özel güvenlik görevlisi arasında ciddi ayrışmalar olmaktadır.

Üniversite, güvenlik ihtiyacını ihale yoluyla gidermekte bu ihaleye özel güvenlik şirketleri girmektedir. Bu faaliyetleri ise üniversite Genel Sekreterliğine bağlı olan İdari ve Mali İşler Dire Başkanlığı birimi yürütmektedir. Atatürk Üniversitenin güvenliği ile ilgili birimi Koruma ve Güvenlik Müdürlüğüdür ve birim müdürlüğünü Cumhur AKPINAR yürütmektedir. Özel güvenlik personelin denetimini üniversitenin kendi birimi yapmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Güvenlik olgusu bireyin doğasında var olan ve her daim karşılanması gereken temel gereksinimlerden bir tanesidir. Yaptığımız bu çalışma da gelişmiş bazı ülkelerdeki güvenlik olgusunun gelişimi esnasında hem özgürlükleri hem de kamu düzenini ve asayişini birlikte dengede yürüttüğünü ve buna paralel olarak özel güvenlik sektörünün aldığı pozisyon ve ülkemizdeki yansımaları örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmamızda hayati önem arz eden güvenlik konusunda özel güvenlik yönetimi üzerinde durmamızın sebebi; güvenlik hizmetlerinin gerek maliyet gerekse de personelin kamu dışından sağlanmasıdır.

Kamu düzeninin, asayişinin tesis edilmesi, korunması, şahıs ve topluma gelebilecek her türlü tehlikenin ortadan kaldırılması veyahut en aza indirilmesi gayesi ile yapılan her türlü etkinliklerin bütünü güvenlik hizmetlerini oluşturmaktadır.

Devlet içte ve dışta kendi vatandaşının güvenliğini sağladığı sürece ayakta kalacaktır. Bu yüzden güvenlik tarihsel süreç içerisinde devletlerin en önemli vazifelerinin başında gelir. Asayiş alanında görülebilecek aksaklıklar veya devletin çaresiz görünümü ülkenin gelişmesini, ilerlemesini durma noktasına getirebilir ki bu da o ülkenin felakete sürüklenmesi anlamına gelmektedir. Günümüz çağdaş yaşamda günlük yaşantımızın şekillenmesinde güvenliğin sağlanması büyük rol oynamaktadır.

XX. yüzyılın sonlarına doğru sanayileşmenin etkisiyle ve teknolojideki hızlı gelişmeler özellikle finans alanında (bankacılık vb.) başlayan ve diğer alanlarda görülen küreselleşme uluslararası faaliyet gösteren şirketlerin artmasına neden olmuştur. Bu durum güvenliğin de özelleşmeye açılmasına neden olarak büyük bir pazarın oluşmasını sağlamıştır. Ayrıca serbest piyasa ekonomisinde yatırımcıların pazarlanabilir konuma gelen güvenlik hizmetlerini rant kapısı olarak görmesi küresel boyutta bu kesimin gelişiminde önemli rol oynamıştır. Büyük şehirlerde birey ve özellikle mülk güvenliği ön plana çıkmış, devlet eliyle yürütülen güvenlik hizmetleri zaman zaman yetersiz kalmakta ve birey, kurum/kuruluş, firma, şirket gibi özel nitelik taşıyan yerlerin güvenlik alanında alternatif olarak hiçbir yasal temeli olmadığı halde kendi güvenliklerini sağlamak amacıyla kendi güvenlik birimlerini oluşturmuşlar veya bu hizmetleri yürüten özel güvenlik şirketlerinden hizmet satın alma yolu ile güvenlik ihtiyaçlarını karşılama yoluna gitmektedirler. Yakın geçmişte yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmeler güvenlik hizmetlerini tekrar ön plana getirmiştir. Gerek eğitim gerekse de ihtiyaçtan doğan güvenlik konusundaki

bilinçlenme özel güvenlik hizmetlerine talebi arttırmış ve sektörün büyümesine neden olmuştur.

Ekonomik ve politik ilişkilerin, suç ve suçluluğun yapısının heran değiştiği, askeri ittifakların gerçekleştiği güvenliğin küreselleştiği bir atmosferde özel güvenlik hizmetlerinin yüklendiği görev ve misyonu küçük görmek, değersizleştirerek yalnızca devletin genel kolluk hizmetlerinin kamu güvenliğini sağlayabileceği düşüncesi artık günümüzde geçerliliği bulunmamaktadır.

Özel güvenlik faaliyetlerinde gösterilen (kurumsallaşmış şirketler) titizlik, kalite ve maliyet hesabı olarak daha cazip durumdadır. Müşteriler ücret ödeyerek hizmet aldıklarından kalite ve hizmetleri kendileri belirleyebilmektedir. Ayrıca personel ve yönetici kesimin polis ve asker kökenli olması şirketlerin personel seçiminde öncelik vermelerine neden olmakta müşterilerine kendilerini anlatırken ve reklamlarını yaparken bu yolu tercih etmektedirler. Özel güvenlik hizmetinde bulunan kurumlar işletmelerinin devamlılığı için kurumsallaşmalarını tamamlamaları gerekmekte ve kaliteden ödün vermemelidirler.

Ülkemizde daha çok ananevi olarak yürütülen güvenlik faaliyetleri devlet tekelinde yürütülmektedir. Ancak bu durum bireyin kendi güvenliğini sağlama arzusu, özel sektörün ve sanayide görülen gelişmeler gibi toplumun gereksinimleri ve yapısının değişmesiyle güvenliğin tamamen devlet tarafından yürütülmesi gereken hizmetler olarak algılanması anlayışı değişmeye başlamıştır. Bu sebeple güvenliğin özelleştirilmesi Türkiye’de ilk 1960’lı yıllarda barajların güvenliği ve korunmasına yönelik düşüncenin sonucu olarak ortaya çıkmış, 1981 yılında ekonomik yönden değerli olan yerlerin özel güvenlik görevlileri tarafından korunacağını belirten ilk yasa 2485 sayılı kanun ile düzenlenmiştir. Çıkarılan yasalar toplumun ihtiyaçları karşısında değişmelere uğramış ve son olarak halen günümüzde geçerli olan ve uygulanan 5188 sayılı yasa ile özel güvenlik anlayışı yeniden derlenmiştir. Yasayla birlikte özel güvenlik hizmetlerinden yararlanmak isteyen birey/kurum/kuruluşlara, ortaya çıkan ve hızla büyüyen özel güvenlik şirketlerinden hizmet satın alma zorunluluğu getirilmiştir. Yapılan düzenlemelerde demokratik meşruluk, devlet idaresi ve denetimi altında olma şartları yerine getirilmeden güvenli bir özel güvenlik sisteminin oluşturulamayacağı akıldan çıkarılmamalıdır.

Çalışmamızda bu arz talep perspektifinde hızla sayıları artan özel güvenlik hizmeti sunan kurumların başta denetim konusu olmak üzere bir dizi zafiyetler görülerek bunlar belirtilmekte bu sebeple özel güvenlik hizmetinde bulunan kurumların denetimlerine ağırlık verilerek daha sık, sağlıklı ve geri dönüşleri takip edilen denetimlerin olması sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca 5188 sayılı yasayla

birlikte özel güvenlik yaklaşık 50 yıllık tarihinde görev alanı, yetki, sorumluluk gibi konularda geniş bir yelpazede görev almakta bu da devletin kolluk birimleri ile arasındaki sınırın şeffaflaşmasına neden olmaktadır. Bu durum ise hem özel güvenlik personelinin hem de kolluk birimlerini rahatsız etmektedir.

Özel güvenlik hizmetlerinin olumlu yanları ve iyileştirilmeye yönelik yapılması gerekenler;

a. Özel güvenliğin gelişimi karşısında devlet, özel güvenliğin hukuki sınırlarını, yetkilerini, eğitim niteliği, denetimi, genel kolluk ile ilişkileri gibi konuları belirleyerek netlik kazandırmak amacıyla yasal düzenlemeler yapmalı, güvenliği sağlama adına yeni devlet refleksi göstermelidir,

b. Özel güvenlik görevlilerinin almış oldukları mesleki eğitimin seviyesi toplumsal olaylara profesyonel manada müdahaleyi sağlayacak bilgi ve içerikten yoksundur. Bunun giderilmesi amacıyla ya özel güvenlik eğitim müfredatı arasında "Üniversite Güvenliği" ortaya konmalı ya da alan eğitimine ağırlık verilmelidir.

c. Güvenlik alanında devletin mali anlamdaki elinin bir nebze olsun çekilmesiyle devletin diğer kurumlarında özelleştirme yoluna gittiği gibi hazineye kaynak sağlama,

d. Devlet, bireyin kendi güvenliğinin sağlanmasında konusunda sorumluluğu üstüne almaması ve hükümetlerin kolluk güçlerinde taşıdığı siyasi ve hukuki sorumluluğu özel güvenlik hizmetlerinin devreye girmesi ile birlikte bir nebze olsun azalmıştır,

e. Gerek üniforma gerek toplumda yer edinme çabası gerekse de istihdam alanının geniş, sigortalı meslek olması hasabiyle işsiz bireylere "ekmek kapısı" olması mesleği seçmelerinde önemli nedenlerindendir,

f. Özel güvenlik sektörüne girecek yatırımcılara kritik bölgelerde (terör, ulaşım, iklim vs.) teşvik amaçlı vergi ve prim muafiyeti gibi teşvikler, personel desteği gibi politikalar uygulanmalıdır.

g. Yeni sektörlerin meydana gelmesi ve ciddi bir istihdamın oluşması,

h. Genel kolluğun iş yükü azalmış, polis asli görevlerine daha fazla mesai harcamaktadır,

i. Personel çağın gereksinimlerine uygun, çalıştığı yerde uzmanlık alanında branşlaşmaya gitmeli, toplumda güvenlik bilincini oluşturmaya yönelik danışmanlık hizmetleri verilmelidir. Ayrıca çalışmamızda güvenlik hizmetleri artık küreselleşme ve iletişim teknolojilerindeki gelişimlere bağlı olarak artık uluslararası kanunlar tarafından yapılan bir sistem haline büründüğü ele alınmıştır.

j. Sektörde çalışanların özlük hakları mutlak suretle iyileştirilmeli, iş tanımı yapılarak standart oluşturulmalıdır. Yasal haklarının savunabilmeleri adına sendikalaşmalarının önü açılmalıdır.

k. Sektörde bulunan tarafların olabildiğince eşgüdüm içerisinde hareket etmelerini sağlayacak birleştirici faaliyetler yapılması gerekliliğine ulaşılmış,

l. Özellikle üniversite güvenliği konusunda mevcut derslere ilaveten derslerin (Etkili İletişim, Örgütsel Davranış vb.) verilerek gerekli kask, kalkan, gaz, gaz maskesi vb. teçhizat ile birlikte çalışan personel YÖK çatısı altına toplanılması özel güvenlik personelinin kendisini daha rahat hissetmesini sağlayacak, moral ve motivasyonunu arttırmaya yönelik uygulamaların başında gelecektir.

Savcı Mehmet Selim Kiraz'ın şehit edilmesinin ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, "Özel güvenlik kalkmalı. Kamu kurumları için emniyet güçleri ayrı bir teşkilat kurmalı" açıklaması tartışma yaratırken sektörde bulunan 180 bin kişiyi de tedirgin etmiştir. TOBB Özel Güvenlik Hizmetleri Meclis Başkanı Hasan Gazi Özer sektörde 240 bin kişinin istihdam edildiğini bunun ise yaklaşık 180 bin kişininin kamuya ait kurumlarda görev yaptığını belirtmektedir. Türkiye'de ki cirosu 3.5 milyar dolara, dünyadaki cirosu ise 100 milyar dolara ulaşan özel güvenlik sektörünü siyasetin çalkantılı dünyasından çıkartarak ayakları yere sağlam basan bir güvenlik organizasyonu haline getirilmelidir.

Elbette bu üzücü olay derinlemesine araştırılarak aydınlatılacaktır. Lakin bu sonuçlara neden gelindiğinin sebepleri üzerinde titizlikle durulmalı kimse sorumluluktan kaçmayarak gereğini yapmalıdır.

Yüksek riskli kurum ve binalarda ve özellikle terör riski taşıyan yerlerde mutlaka polis ve ona yardımcı olarak gerekli yüksek standartlarda eğitim, hukuki altyapı, teçhizat ve eğitim donanımı sağlandığı zaman özel güvenlik görevlendirilebilir.

Özel güvenlik hizmetlerinin olumsuz yanları ve yapılması gerekenler;

a. Sayıları hızla artan özel güvenlik hizmetlerinin sivil kişilerin güdümüne girmesiyle farklı güvenlik standartlarını oluşturmalarıyla eşitlik, adalet, özgürlük gibi ilkelere zarar vereceği ve kendi çıkarlarını koruma uğruna çeşitli birimlerin meydana çıkmasına farklı problemlerin kaynağını oluşturacağı unutulmamalıdır,

b. Eğitimde teorik ve uygulama alanlarındaki eksiklik ve denetimin yetersizliği sektörde çalışanları da hatalı uygulamalara sevk etmektedir. Devlet gerekli yasal prosedürü sıklıkla denetlemeli ve aksi hallerde kişi ve kuruluşlara gerekli caydırıcı cezai yaptırımlar uygulanmalı sonucuna varılmıştır.

c. İç güvenlik hizmeti sunan özel güvenlik hizmetlerinin taşeron firmalar tarafından çalıştırılması,

d. Kıdem tazminatı sorunu ve sigorta primi teşviğinden yararlanamama gibi sorunların biran evvel çözüme kavuşturulması gerekir.

e. Meslek imajının kötü, personelin yeterli niteliğe sahip olmadan profesyonellikten uzak çalışması, tatminkar ücretin ödenmemesi,

f. Düşük teklifin kabul edilmesi hizmet kalitesini düşürmekte, sosyal altyapı olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden asgari standartlar belirlenmelidir.

g. Vardiyalı sistem, mesai ücretinin olmaması,

h. Güvenlik hizmetlerinin özelleşmesi ile birlikte devletin kullandığı “zor kuvvet gücü” giderek sivil alana geçmekte, hükümetlerin güvenlik konusundaki özel güvenliğe olan güç devri uzun vadede kritik problemlere neden olabilecektir,

i. Çalışma (fiziki yer, konum vb.) şartlarının zorluğu, asli görevlerinin haricinde diğer görevlerde de çalıştırılmaları ve sosyal hakların yetersizliği personelin moral ve motivasyonunu bozarak hizmetin kalitesini düşürmektedir. Bu şartlar altında kaliteli personelin çalıştıramayacağı neticesine varılmıştır.

j. Hiyerarjik yapı; Özel güvenlik birimlerinde hiyerarjik adımlar daha dikey, özel güvenlik şirketlerin de ise hiyerarjik örgütlenme daha yatay özellik göstermektedir.

k. Toplumda oluşan ekonomik sınıf farklılıkları güvensizlik ortamını körüklemekte, zenginler suça eğilimli fakir kesim tarafından kendilerini korumak için artık kolluk kuvvetlerinin hizmetlerini yetersiz görmekte özel güvenlikle korunan lüks siteler içerisinde kendilerini hapsedmektedirler. Bu ayrışma güvenlik hizmetlerinden maddi durumu iyi olanın faydalanabileceği algısı doğurmaktadır.

l. Ülkemizde özel güvenlik maksat dışı kullanılarak alana değer vermek amacıyla reklam olarak kullanılmaktadır (Örneğin; satışa çıkarılan bir sitede dairenin fiyatı “özel güvenlikle” korunan ile korunmayan arasında fiyat farkı olarak günlük yaşantımızda karşımıza çıkmakta, pazarlayanlarda bunu reklamlarında kullanmaktadırlar.) Bu durumdan sıyrılarak gerçek amacı için faaliyet göstermelidirler.

m. Özel güvenlik personelinin özlük hakları ve özel güvenlik birimlerinin görevlerini ifası esnasında genel kollukla ilişkilerinin nasıl kurulacağı yasa koyucu tarafından daha anlaşılır bir şekilde yeniden düzenlenmesi güvenlik hizmetlerinin etkin ve etkili olabilmesi için önem arz etmektedir. Bu durum ancak toplumun katılımıyla üst düzeye ulaşabilecektir.

Ülkemizde özel güvenlik sektörü ile merkeze bağlı görev yapan kolluk kuvvetleri (polis, jandarma, sahil güvenlik) arasındaki entegrasyon birçok gelişmiş Avrupa devletlerine göre tam ve sağlıklı olarak sağlanamamıştır.

Bu bağlamda ülkemizde genel kolluk ve özel güvenlik karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma ile eşgüdüm içerisinde olaylara refleks göstermeli, hareket tarzı standartlık kazandırılarak davranmalı yalnızca denetleme ve kontrol alanındaki ilişkilerden sıyrılmalıdır. Suç ve suç işleyenlere, kamu düzenini, asayişini ve huzurunu bozabilecek her türlü vakalara karşı birlikte hareket etmelidirler. Bu durum, görevin ifasının daha etkin, etkili ve verimli olmasına neden olacaktır.

Türkiye, tarihsel süreç incelendiğinde Avrupa ve ABD ile kıyaslandığında özel güvenlik sektöründe çok yol katetmesi gerektiği görülmektedir. AB sürecinde özel güvenlik hizmetleri ele alındığında ülkemiz halen bir geçiş evresi yaşamaktadır. Söz konusu geçiş, AB standartlarına uygun profesyonel güvenlik bilincine sahip her kesimin uygulamada kendine düşen sorumluluğu hakkıyla yapması ile hızlandırılabilir.

Yüksek lisans çalışmamızda özel güvenlik yönetimi ve sorunları belirlenerek yapılması gerekenler üzerinde durulmuş dar alanda da Erzurum Atatürk Üniversitesinde görevli özel güvenlik personelinin iş doyumuna ilişkin bir faaliyet ve sonuçları ele alınmıştır.

Çalışanların örgüte bağlılığı arkadaşına, mesleğe, yönetime, ücrete, iş çevresinden beklentilere, kişisel ve psikolojik vb. birçok etkene göre değişiklik göstermektedir. Çalışmamızın anket sonuçları incelendiğinde hedef kitlenin örgüte bağlılığı düşüktür. Bunun sebebini aldıkları ücrete ve yetkilerinin azlığına bağlamaktadırlar.

Genel itibarıyla özel güvenlik personelinin iş memnuniyetsizliğinin sebebini başında aldıkları ücret gelmektedir. Çalışmamızdaki sonuçlar yalnızca kendilerine anket uygulanan ve üniversitenin dışardan hizmet satın aldıkları özel güvenlik şirket personelinin anket sonuçları baz alınarak değerlendirilmiştir. Nitekim aynı üniversitenin kampüs içerisinde yer alan Kredi Yurtlar Kurumu ve Atatürk Üniversitesi Yakutiye Araştırma Hastanesinin güvenliğini sağlayan özel güvenlik personeli ile görüşmelerimizde ücret konusunda pek sıkıntı yaşamadıkları çalıştıkları kurumun döner sermayesinden ücret takviyesi yapıldığını beyan etmişler, tatminkar tutum içerisinde oldukları görülmüştür.

Özel güvenliğin geleceği adına da son yıllarda tüm dünyada ve ülkemizde hızla gelişen ve büyüyen sektör hızla benimsenmekte; suç türleri, toplumdaki ayrışmalar, sosyo-ekonomik farklılıklar, göç, resmi kolluk kuvvetlerine duyulan güvenin deformasyona uğraması, teknolojik gelişmeler gibi sebeplerden ötürü önümüzdeki zaman zarfında da hız kesmeden büyüyeceği ve görev alanlarının genişleyeceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca ülkemizde özel güvenlik sektöründe lider pozisyonda bulunan şirketlere bakıldığında yukarıda bahsettiğimiz olumsuz durumları (kurumsallaşma, kendini kabul ettirme, örgüte bağlılık, hizmet içi iletişim dersleri vb.) çözmesiyle buldukları pozisyonda oldukları görülecektir.

Çalışmamızda özel güvenliğin personelinin genel kolluk mu yoksa özel kolluk içerisinde mi yer alacağı konusuna değinilmiş yetkileri genel kollukla paralellik göstermekte ancak yetki ve görev alanları sınırlı tutulmuştur. Yetki manasında genel kolluk ancak hizmet konusunda ticari boyutu olduğundan özel kolluk sınıfına dahil edilebilir. Özel güvenlik hizmetlerinde yetki ve sorumluluk dengesi eşit kurulmamış olup tanınan yetkilerde çok kısıtlılık söz konusu olup, belirsizlikler mevcuttur.

Özetle özel güvenlik görevlilerinin yetkilerini kullanmaları için;

- a) Kimlik kartları yakalarında görünür vaziyette takılı olması gerekir.
- b) Personel görev alanı içerisinde olmalı.
- c) Personel görev esnasında olmalı.

Eğer bu üç şartı yerine getirmediği takdirde yetkilerini kullanmaya haiz değildir. Ancak yardım talep edilmesi ve koruma gözetilmesi durumunda kimlik sorabilirler.

Yaptığımız çalışma özel güvenlik personelinin fiziksel (kişi ve kurum koruma, devriye vb.) güvenlik ve iş tatminini ölçen boyutta olup artık günümüzde teknoloji ile hemen hemen her işlemin internet üzerinden yapıldığı düşünülecek olunursa bilişim güvenliği (data güvenliği) çok önemli hale gelmektedir. Öyleki Wikileaks adlı internet sitesinin A.B.D. gizli belgelerini tüm dünyaya yayımlaması gündem oluşturmuş siyasi krizleri tetiklemiştir. Bu yüzden çalışmamız bundan sonra güvenlik konusunda yapılacak olan araştırmalarda bilişim (data) güvenliği alanında özel güvenlik hizmetlerinin rolü ve bakış açısının değerlendirilmesi boyutuyla ele alınabilir.

Özel güvenlik faaliyetlerinin kurumsallaşması, profesyonel manada görevlerini icra etmeleri, idarenin hem küreselleşen dünyaya ayak uyduracak hem de kendi ülkemizin şartlarına uyumlu yasalar çerçevesinde, genel kolluğun özel güvenliği desteklediği ve maddi gücü elinde bulunduranların daha çok çaba sarfettiği kendi içinde felsefesi ve ilkeleri olan bir sisteme bağlıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKAT İlter, BUDAK Gönül ve BUDAK Gülay; *İşletme Yönetimi*, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, 3. Baskı, İzmir, 1999.

AKDEMİR Ali, *İşletmeciliğin Temel Bilgileri*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2009.

AKYILMAZ Bahtiyar vd., *Türk İdare Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.

ARAS Bülent, TOKTAŞ Şule, *Güvenlik, Demokasi Ve İstikrar Sarmalında Suriye Ve Afganistan*, Seta Yayınları II, I. Baskı, Ankara, Nisan 2008.

ATAMAN Göksel, *İşletme Yönetimi Temel Kavramlar & Yeni Yaklaşımlar*, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2002.

AYDIN Ahmet Hamdi, *Yönetim Bilimi*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara, 2011.

AYTAÇ Gizem BİLGİN, *Üçüncü Dünya Güvenliği ve İnsani Müdahale*, Dezanj Yayınları, İstanbul, 2014.

AYTÜRK Nihat, *Yönetim Sanatı*, Yargı Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2003.

BAHAR Emel, *İşletme Yönetimi*, Beta Yayım, İstanbul, 2011.

DEDEOĞLU Beril, *Uluslar Arası Güvenlik ve Strateji*, Yenyüzyıl Yayınları, İstanbul, 2008.

DİNÇER Ömer, FIDAN Yahya, *İşletme Yönetimine Giriş*, Alfa Yayınları, 9. Baskı, İstanbul, 2011.

EFİL İsmail, *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, Alfa (Aktüel) Akademi Basım Yayım, 10. Baskı, Bursa, 2009.

EREN Erol, *Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar)*, Beta Basım Yayım, 6. Bası, İstanbul, 2003.

ERTÜRK Mümin, *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, Beta, 6. Baskı, İstanbul, 2012.

GENÇ Nurullah, *Yönetim ve Organizasyon*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2007.

GÖKSU Turgut, ÇEVİK Hasan Hüseyin, FİLİZ Orhan ve GÜL Serdar Kenan, *Güvenlik Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, Ekim 2011.

GÖZLER Kemal ve KAPLAN Gürsel, *Kısa İdare Hukuku*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2011.

GÜLCÜ Mustafa, *Özel Güvenlik Hukuku*, Kardeşler Matbaacılık, İstanbul, 2004.

GÜMÜŞ Mustafa, *Yönetimde Başarı İçin Altın Kurallar*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

GÜNDAY Metin, *İdare Hukuku*, İmaj Yayınevi, 10. Baskı, Ankara, 2011.

KOÇEL Tamer, *İşletme Yöneticiliği*, Beta Basım, 13. Baskı, İstanbul, 2011.

MUCUK İsmet, *Modern İşletmecilik*, Türkmen Kitabevi, 9. Basım, İstanbul, 1998.

ORHONLU Cengiz, *Osmanlı İmparatorluğunda Derbend Teşkilatı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 1209, İstanbul.

ÖZALP İnan, *İşletme Yönetimi*, Nisan Kitabevi, 5. Baskı, Ankara, 2010.

ROBBİNS Stephen P. and JUDGE Timothy A., *Örgütsel Davranış (Organizational Behavior)*, Çev. İnci ERDEM, Nobel Akademik Yayıncılık, 14. Basım, Ankara, 2013.

SARUHAN Sadi Can, YILDIZ Müge Leyla, *Çağdaş Yönetim Bilimi*, Beta Yayım, Ankara, 2009.

TEZCAN Mahmut, *Toplumsal Değişme ve Eğitim*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 182, Ankara, 1998.

TOSUN Kemal, *İşletme Yönetimi*, Savaş Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 1992.

YAPICI Merve İrem, *Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası Ekseninde AB-ABD İlişkileri*, İktisadi Araştırmalar Vakfı Ünal Aysal Tez Değerlendirme Yarışması 2005/6, Promat Basım Yayın, İstanbul, Aralık 2005.

YAYLA Yıldızhan, *İdare Hukuku*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2009.

MAKALELER

DEMİRCİ Turgay, "Özel Güvenlik Yasası ve Yaşanan Sorunlar", *Hukuk ve Adalet, Eleştirel Hukuk Dergisi*, C.4, S.11, İstanbul, 2007.

Emniyet Genel Müdürlüğü, "Avrupa Ülkelerinin Polis ve Adli Sistemleri", *İnterpol Daire Başkanlığı Yayımı*, Ankara, 1992.

HASPOLAT Evren, "Devlet-Güvenlik İlişkisinin Değişen İçerği: Dünyada ve Türkiye'de Özel Güvenli", *Bilim Eğitim Toplum (3 Aylık Hakemli Dergi)*, Cilt:4, Sayı:13, 60-79, 2006.

KARAKAYA Muhittin, GÜLTEKİN Sebahattin, "Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar Toplum Destekli Polislik Teorileri Ve Uygulamaları", *Polis Akademisi Yayınları Güvenlik Yönetimi Serisi:2*, Ankara, 2011.

LOYO Harry, Çev: Kenan ÇIKAR, "Özel Güvenlik Kuruluşları Polisin Bir Alternatifi midir?", *Polis Dergisi*, S.38, 2004.

TEZLER

ÇALIŞKAN Mustafa, "Türk Kamu Ve Özel Sektöründe Özel Güvenlik Görevlileri Ve Yetkilerinin İncelenmesi", İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2010, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÇEVİK Elif, "Konaklama İşletmelerinde Dış Kaynak Kullanımı Olarak Özel Güvenlik", Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül, 2006, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÇORA Hakan, "Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Özel Güvenlik Hizmetleri Yapısı ve Uyum Sorunları", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

EFE Mehmet Naci, "Türkiye'de Yönetim Fonksiyonları Açısından Özel Güvenlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi Ve Bir Uygulama", Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

GÜNEY Alpaslan, "Türkiye'de Özel Güvenlik Teşkilatlarının Yetkilerinin Analizi", Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

HÜNLER Arın, "İç Güvenlik Hizmetlerinde Özelleştirme ve 5188 sayılı Kanun", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

SAYIN Ahmet Kenan, "Sivil Havacılık Güvenliğinde Özel Güvenlik Hizmetlerinin Etkinliğinin İncelenmesi (Esenboğa Havalimanı Örneği)", Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

YALABIK Murat, "Türkiye'de Özel Güvenlik Teşkilatının Eğitimi Ve Verilen Hizmetler İçindeki Rolü", Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

BİLDİRİLER

ÇOMAK Hasret, KUTLU Ayşegül Gökalp, **Uluslararası Güvenlik Kongresi 8-9 Ekim 2013 Bildiriler Kitabı**, Cilt III, Kocaeli Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, No: 447, Kocaeli, Nisan 2014.

RAPORLAR

Devlet Planlama Teşkilatı, **VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, 2001.

Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği (TOBB), **Türkiye Özel Güvenlik Hizmetleri Meclisi Sektör Raporu 2014**, TOBB Yayınları, TOBB Yayın No: 2014/234, Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.memurlar.net/haber/183841/>, (Erişim tarihi: 12.12.2014).

http://www.gusod.org.tr/1.avrupa_ozel_guvenlik_zirvesi.pdf, (Erişim Tarihi: 17.12.2014).

Securitas Güvenlik, <http://www.securitas.com/tr/tr/About-Securitas/Tarihce/>, (Erişim Tarihi: 26.12.2014).

Hürriyet Gazetesinin 16 Mart 2014 tarihli yayımı. <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/26018735.asp>, (Erişim Tarihi: 27.12.2014).

<http://www.coess.eu/>, (Erişim Tarihi: 21.01.2015).

www.gusod.com.tr, (Erişim Tarihi: 12.02.2015).

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/19738983.asp>, (Erişim Tarihi: 15.02.2015).

TOSUNOĞLU Musa, "Dünyada Özel Güvenlik Olgusu ve Oluşumu", <http://www.yenimakale.com/dunyada-ozel-guvenlik-olgusu-ve-olusumu.html#ixzz3NU3x3SJt>, (Erişim Tarihi: 23.02.2015).

<http://www.cnnturk.com/video/turkiye/istanbul-universitesinde-ozel-guvenlik-teroru>, (Erişim Tarihi: 12.03.2015).

<http://www.milliyet.com.tr/yirca-daki-terror-raporlarda-gundem-1970563/>, (Erişim Tarihi: 15.03.2015).

<https://www.atauni.edu.tr/#!sayfa=gorevleri>, (Erişim Tarihi: 18.03.2015).

Ege Özel Güvenlik Eğitim Kurumu Ders Notları, Güvenlik Tedbirleri, www.egeozelguvenlikegitimi.com/guvenlik-tedbirleri/, (Erişim Tarihi: 21.03.2015).

Emniyet Genel Müdürlüğü "2015 Performans Programı", http://www.egm.gov.tr/Documents/2015_y%C4%B1l%C4%B1_performans_program%C4%B1.pdf, (Erişim Tarihi: 08.04.2015).

<http://www.ozelguvenlik.pol.tr/Sayfalar/%C3%B6gg-istatistikleri-link.aspx>, (Erişim Tarihi: 10.04.2015).

<http://www.ozelguvenlik.pol.tr/Sayfalar/%C4%B0zin-verilen-yerleri%C3%A7erik.aspx>, (Erişim Tarihi: 10.04.2015).

<http://www.ozelguvenlik.pol.tr/Sayfalar/b%C3%B6lgelerine-g%C3%B6re-i%C3%A7erik.aspx>, (Erişim Tarihi: 10.04.2015).

RESMİ YAYINLAR

Resmi Gazete, Sayı 68, 7 Nisan 1924, 442 sayılı, **Köy Kanunu**.

Resmi Gazete, Sayı 2751, 14 Temmuz 1934, 2559 sayılı, **Polis Vazife Ve Salâhiyet Kanunu**.

Resmi Gazete, Sayı 4856, 10 Temmuz 1941, 4081 sayılı, **Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanunu**.

Resmi Gazete, Sayı 10703, 10 Ocak 1961, 211 sayılı, **Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu.**

Resmi Gazete, Sayı 12355, 22 Temmuz 1966, 772 sayılı, **Çarşı Ve Mahalle Bekçileri Kanunu.**

Resmi Gazete, Sayı 17410, 22 Temmuz 1981, 2495 sayılı, **Bazı Kurum Ve Kuruluşların Korunması Ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanunu.**

Resmi Gazete, Sayı 17753, 13 Temmuz 1982, 2692 sayılı, **Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu.**

Resmi Gazete, Sayı 17985, 12 Mart 1983, 2803 sayılı, **Jandarma Teşkilat, Görev Ve Yetkileri Kanunu.**

Resmi Gazete, Sayı 18210, 3 Kasım 1983, 2937 sayılı, **Devlet İstihbarat Hizmetleri Ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu.**

Resmi Gazete, Sayı 25504, 26 Haziran 2004, 5188 sayılı, **Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunu.**

Resmi Gazete, Sayı 25506, 10 Ekim 2004, 5188 sayılı, **Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik.**

Resmi Gazete, Sayı 25874, 13 Temmuz 2005, 5393 sayılı, **Belediye Kanunu.**

EKLER

ANKET FORMU

Değerli Katılımcı;

Bu araştırma, “*Erzurum Atatürk Üniversitesinde Görev Yapan Özel Güvenlik Görevlilerinin İş Memnuniyetine İlişkin*” tez çalışmamda kullanılmak üzere siz değerli özel güvenlik personelinin iş memnuniyet durumunun tespitini yaparak hizmet kalitesi ile verimliliği arttırmayı ve özel güvenlik dünyasının gelişmesine katkı sağlamayı amaçlamaktayım.

Anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda kişisel bilgileri içeren sorular yer alırken ikinci kısım özel güvenlik personelinin mesleklerine bakış açılarını ve mesleki sorunlara yönelik memnuniyet derecelerini ölçmeye yönelik sorulardan (ifadeler) oluşmaktadır. Anket formuna adınızı yazmadan sizin için en uygun seçeneği işaretleyerek tamamlayınız.

Ayırdığınız zaman ve emek için çok teşekkür ederim.

ARAŞTIRMACI
Gökhan İLHAN

I. KISIM: KİŞİSEL BİLGİLER

1	Cinsiyetiniz?	① Bay	② Bayan	
2	Yaşınız?	① 18-25 arası arası ④ 40 üstü	② 26-30 arası	③ 31-40
3	Medeni durumunuz?	① Evli	② Bekâr	
4	Eğitim durumunuz?	① İlkokul ⑤ Lisans	② Ortaokul	③ Lise ④ Ön lisans
5	Görevde çalışma süreniz?	① 0-1 yıl ③ 14 yıl ve üstü	② 2-4 yıl	③ 5-8 yıl ④ 9-13 yıl
6	Aylık ücretiniz?	① 1000 TL altı	② 1000-1500 TL	③ 1500-2000 TL ④ 2000-2500 TL ⑤ 2500-3000 TL ⑥ 3000 TL üstü
7	Görev Unvanınız?	① Özel güvenlik personeli şefi ③ Özel güvenlik amiri	② Özel güvenlik	④ Özel güvenlik müdürü

II. KISIM: MESLEĞE BAKIŞ AÇISI VE MESLEKİ İŞ MEMNUNİYETİ

1. Özel güvenlik görevlisi olma nedeniniz nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	① Hayalimdeki meslek	② İş bulamadığımdan, sosyal güvencesi var.	
③ Üniforma sevdası ④ Diğer (Lütfen belirtiniz).....			
2. Özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaktan memnun musunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	① Evet	② Hayır	③ Kararsızım
3. İşe başladıktan sonra pişmanlık duyduunuz mu?	① Evet	② Hayır	③ Kararsızım

